

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ ЖӘНЕ ОНЫ ІСКЕ
АСЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РЕАЛИЗАЦИИ
КОНЦЕПЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКАМ**

Астана, 2024

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми-әдістемелік кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылды (2024 жылғы 5 қыркүйектегі № 6 хаттама)

Рекомендовано к изданию Научно-методическим советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол №6 от 5 сентября 2024 года)

Тілдерді оқыту тұжырымдамасы және оны іске асыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2024. – 189 б.

Бұл әдістемелік ұсынымдарда тілдерді оқыту тұжырымдамасының психолінгвистика, семантикалық және коммуникативтік лингвистиканың жетістіктеріне негізделген оқыту тілі емес өзге тілдерді функционалдық-коммуникативтік жолмен оқыту баптары беріліп отыр. «Білім және ғылым жүйесін дамытудың ғылыми негіздері» (Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2021-2023 жж.) ҒТБ аясында алынған нәтижелер бойынша Мектеп оқушылары үшін қоршаған ортадағы коммуникация ықшамдалып, соның негізінде тілдерді оқыту барысында мағыналық жүйемен коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастырып, әдістемелік дамыту тетіктері берілген. Бағдарлама мен оқулық авторларын, әдіскерлерге және тілдік пәндер мұғалімдеріне арналған.

Методические рекомендации по реализации Концепции обучения языкам. – Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2024. – 189 с.

В методических рекомендациях даны основанные на достижениях психолінгвистики, семантической и коммуникативной лингвистики положения концепции функционально-коммуникативного обучения языкам, не являющимися языками обучения в классах. Для школьников минимизирована потенциальная коммуникация в их окружающей среде, на основе такой системы «смыслов» предложены методические механизмы формирования и развития коммуникативной компетенции в процессе обучения языкам, полученным по результатам исследования в рамках НТП «Научные основы модернизации системы образования и науки (НАО им.И.Алтынсарина, 2021-2023гг.). Предназначены для авторов программ, методистов и учителям языковых предметов

КІРІСПЕ

Тілдерді оқытудың осы тұжырымдамасы ана тілінен басқа тілдерге қатысты таңдалған әдістемелік жолдың әдіснамалық негіздемесін айқындайды. Қазақ емес (орыс, тәжік, өзбек, ұйғыр) оқыту тілі бар сыныптарда қазақ тілі мемлекеттік тіл ретінде бірінші сыныптан бастап оқытылады. Қазақ тілінде оқытатын сыныптарда орыс тілі екінші сыныптан бастап оқытылады. Шет тілі үшінші сыныптан бастап оқу тілдері әр түрлі барлық мектептерде оқытылады.

Тұжырымдаманың мақсаты - қоршаған әлемдегі қарым-қатынас шеңберінде сөйлеу және коммуникативтік құзыреттіліктерді меңгерудің бірыңғай стратегиясы негізінде жергілікті емес Тілдерді оқытудың бірыңғай әдіснамалық тәсілін ұсыну.

Мұндай мақсат белгілі бір міндеттерді шешуді қамтиды:

- мазмұндық аспектінің бірыңғай когнитивтік базасын бөтен тілдерді үйрену кезінде оқушыларға жүктемені азайту тәсілі ретінде негіздеу;

- оқытылатын екі тіл үшін бірыңғай семантикалық базаның тиімділігіне психологиялық негіздеме беру (күтілетін монологтың когнитивтік құрылымы оқушыларға әр микротеманы белгілі бір жоспар бойынша ақпаратпен толтыруға мүмкіндік береді);

- оқытылатын екі тіл (ана тілінен басқа тілдер) сабақтарының мазмұнын бір уақыт кеңістігіне интеграциялау негізінде тақырып бойынша оқушылар ой-өрісін ауқымды кеңейту жолы ретінде қолдану (мысалы, бір сөйлеу және қарым-қатынасқа түсу тақырыбын екі тілде оқыған кезде оқушылар екі елдің мәдениетін біледі, бұл білім алушы санасында байланысты объектілер мен құбылыстарды біріктіруге, салыстыруға, асоциативтік байланыстар жасауға мүмкіндік береді);

- шет тіліндегі сөйлеу мазмұнын "анықтау", белгілі бір мазмұн арқылы тақырып аясында сөйлеу құзыреттілігін әрі қарай дамыту тәсілі ретінде қолдану;

- әлемде белгілі жалпыеуропалық құзыреттер негізінде (A1, A2, B1, B2) екі оқытылатын тілдерді меңгеру деңгейлерді және оның ішіндегі сатыларды айқындау;

- оқушылардың оқыту тілінен басқа тілдерді меңгеруге қажетті бірыңғай экстралингвистикалық базаны құру (тақырыптық минимум, оның ішіндегі сөйлеу ниеттерінің тізімі, тақырып шеңберіндегі оқу диалогтары мен монологтардың семантикалық типологиясы арқылы мектептегі оқытудың барлық кезеңдерінде олардың қарым-қатынас шеңберін белгілеу);

- қорытынды нәтижелерді бақылау мазмұны бағдарламадағы *сөйлеу тақырыптары шеңберінде* тыңдау, оқу, сөйлеу, жазу бойынша сатылап беруге әдістемелік жағдай жасау жолдарын анықтап, тіл мамандарын бейімдеу.

Осы Тұжырымдаманың мақсатты аудиториясы тіл пәндерінің мұғалімдері, білім беру стандарттары мен бағдарламаларын әзірлеушілер, әдістемелік орталықтар мен білім басқармаларының қызметкерлері, тілдерді оқыту әдістемесі курсының оқытушылары, тіл мамандықтарының студенттері, магистранттары мен докторанттары болып табылады. Тұжырымдамада орта білім жүйесіндегі осы мәселеге қатысты құжаттардың қағидаттары басшылыққа алынды[1-7].

1 МЕКТЕПТЕ ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясында орындалған «Білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың ғылыми негіздері» тақырыбындағы ғылыми-техникалық бағдарлама (2021-2023 жж.) бойынша мектептерде үштілділікті дамыту аспектілері айқындалып, сынақтан өткізілді:

1. Үштілді білім берудің жүйелігі мен тұтастығы.
2. Үштілді білім берудің үздіксіздігі мен прогрессивтілігі.
3. Тілді үйренуде педагог - ата-ана - оқушы «үштігінің» бірлікте жұмыс істеуі.
4. Тілді үйренудің функционалдығы.
5. Берілетін білім көлемінің теңгерімділігі.
6. Тілді өздігінен үйрену дағдыларын дамытуда білімді бекіту және өткен материалдардың белсендірілуі.
7. Білім беру мазмұнының ашықтығы.
8. Тілдерді оқыту мазмұны және бағалау критерийлерінің халықаралық тіл меңгеру деңгейлерінің талаптарының арақатынасы.
9. Тілдік пәндерді оқытудағы білім беру стратегиясының бірлігі мен әртүрлілігі.
10. Пәнаралық қатынас және пәнаралық үйлестіру ұстанымы.
11. Пән мұғалімдері мен тілші-мұғалімдерінің ынтымақтастығы арқылы пәнаралық байланыстар мен келісімділік принципі.
12. Командалық жұмыс ұстанымы.
13. Жағдаяттық тапсырмалар, сөйлеу және қарым-қатынас жаттығуларын басым ету ұстанымы.
14. Білім алушылардың білім көкжиегін кеңейтуде қазақ тіліндегі материалдарды оңтайландыру, білім алушының жас ерекшелігіне сай бейімдеу принципі.
15. Ұлттық құндылықтарды негізге алу ұстанымы.
16. Пікірталас формаларын тіл сабақтарында және сабақтан тыс шараларда жиі қолдану (сыни көзқарас қалыптастыру мақсатында).
17. Қарым-қатынас процесінде тілдік жүйенің функционалдық-мағыналық өрісін қолдану принципі.

Осы қағидаттарды басшылыққа ала отырып, тілдерді дамыту бойынша тұжырымдама әзірленіп отыр.

Тұжырымдамада оқушыдан тілді меңгергенде негізгі күтілетін нәтижелерді ескеру қажет. Ол алдымен бағалау мазмұнын дұрыс анықтау, ағымдағы және қорытынды бағалаудың ұштасуын көздейді [8-15].

Бұл еңбектің жаңалығы: сыныптағы оқыту тілі емес тілдерді дамыту барысында негізге мазмұндалған (тақырып негізіндегі) сөйлеу және коммуникативтік құзыреттіліктерді дамыту болып табылады. Қолданыстағы оқу бағдарламалары тақырыптары бойынша сөйлеу дағдыларының тізімі кездейсоқ бөлініп берілген. Соның негізінде мұғалімдер де толыққанды оқыту материалын, яғни лексикалық және грамматикалық минимумдарды қажетті деңгейде бермейді. Егер мағына мен сөйлеу интенциялары ұштаспаса, байланысы

болмаса, сөйлеу мен коммуникация өз мәресіне жете алмайды. Сондықтан семантикалық іріктеу жұмыстары оқушының танымдық әрекеттерімен тығыз байланыста болуы қажет.

Осының негізінде семантикалық іріктеу жұмыстары бүгінгі лингвистикадағы, психологиядағы, дидактикадағы жетістіктерге негізделуі тиіс.

Өткен ғасырдың ақырғы жиырма жылдығында әдістемелік ғылым коммуникативтік тәсілге бет бұрды. Оқушыларды тілдің грамматикалық құрылымына сәйкес лексикалық минимумды меңгеруіне, шетел қоғамының мәдениетін, коммуникативтік мінез-құлық дағдыларына икемдеу туралы сөз қозғаймыз.

Лингводидактика саласындағы ғалымдар мағыналық жағынан түсіну және соның негізінде өз ойын мәтін түрінде білдіру қабілетіне де үлкен қызығушылық таныта бастады. Жаһандық құзыреттілік, тілдік тұлға, тілдік сана сияқты категориялар пайда болды.

Шет тілдерін оқыту үдерісінде оқушылардың сөйлеуі репродуктивті деңгейде ғана емес, сонымен қатар шығармашылық деңгейде коммуникативті әрекетті өз бетінше жүзеге асыру қабілетін дамытуы өзекті мәселе болып қалуда. Бұл қабілет тұлғаның өзіндік еркін ойын білдіру әрекеті негізінде оны ерекшелендіреді.

Әр тілдік тұлға өзінің жеке коммуникативтік және когнитивті қажеттіліктерін жүзеге асыруға қабілетті. Оқушы өзінің коммуникативтік және когнитивтік қажеттіліктерін екі жолмен дамыта алады. Біріншісі нақты вербалды қарым-қатынас жағдайын ынталандыратын әдістерді қолданумен байланысты (диалог үлгісін көрсету, іскерлік ойындар және т.б.).

Жаңа дидактикалық-әдістемелік жүйені ескере отырып, екінші әдісті қолданған дұрыс. Оның үстіне коммуникация белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталған ақпарат алмасу ғана емес. Қарым-қатынас - бұл процеске қатысушылардың белсенді әрекеттесуі, оның мақсаты көбінесе тіл жүйесінен тыс сипатқа ие.

Тіл – бұл өзара әрекетті жүзеге асырудың құралы ғана, оның барысында адамдар бір-біріне белгілер арқылы әсер ете отырып, олардың бірлескен іс-әрекетін ұйымдастырады. Сондықтан, егер коммуникацияға қатысушылардың белсенді өзара әрекеті туралы айтатын болсақ, онда бұл қарым-қатынасты білім беру жағдайында модельдеу кезінде тек коммуникативті әрекетті ғана емес, сонымен қатар пәндік-коммуникативтік (белгілі бір мағыналық блокты өздігінен сөйлеу ниеттерін тудыру арқылы айтқызу) жағынан да шет тілін меңгеру әдістерін «қосу» керек.

Коммуникативтік жолмен оқытуда тілді дамытуды бағдарлау тіл жүйесінің қажетті бөлігін (тақырыптық блок) басқаша құрылымдауды талап етеді. Қазіргі мектептің өзекті мәселелері сөйлеу мәдениетін тәрбиелеу, оқушылардың тілді және оның ресурстарын еркін меңгеруіне қызығушылықтың алғышарттарын жасау, қарым-қатынас жасау қабілетін (сөйлесу) қалыптастыру, басқаларды тыңдап түсіну, пікірталас жүргізе білу, өз көзқарасын барынша мәнерлі және тиімді құралдармен жеткізу екені анық.

Қолданыстағы *сөйлеу грамматикасын оқыту стратегияларының* коммуникативтік әдіске сәйкес емес екендігі барлық тіл мамандарына мәлім.

Әрбір грамматикалық құрылымның формалды және қызметтік, немесе функционалдық, жағы болады. Сөйлеуде керегі – осы функционалдық жағы. Ал дәстүрлі оқытуда оның қосалқы рөлі ескеріледі: алдымен формаға мән беріледі, соның негізінде оқушылар сөйлемдер құрастыруды үйренеді. Функционалдық жағына келетін болсақ, оқушыларға көбінесе грамматикалық мағына ғана айтылады. Соның негізінде алынатын нәтиже мынадай: оқушы құрылымды, оның қалыптасу ережесін біледі, бірақ үйренген конструкцияларды өз ойын білдіруде емін-еркін қолдана алмайды. Функционалдық тәсіл, керісінше, ең алдымен тілді меңгеруде «мағынадан - форма мен функцияға» бағытымен байланысты.

Грамматиканы функционалды-бағдарлы оқыту тілге (грамматикалық құбылыстардың коммуникативті мүмкіндіктерін ескере отырып) және оқытуға (белгілі бір мақсатта және оқушылардың берілген контингентімен жүзеге асырылатын оқытудың нақты жағдайларын ескере отырып) көзқарастың бірлігін білдіреді.

Тіл біліміндегі функционалдық бағыт ең алдымен тілдік фактілерді «мағынадан шығарып» талдаумен байланысты болса да, бұл тілдік құбылыстарды «формадан шығарып» қарастырумен байланыстырады.

Функционалдық грамматика өз мақсатына қарай теориямен жұмыс істегенде де, жаттығуларда да грамматикалық құбылысқа «формадан» және «мағынадан» деген екі көзқарастың үйлесімін көздейді.

Функционалдық грамматика негіздерін оқып-үйрену әр түрлі деңгейдегі тілдік бірліктердің өзара байланысын көрсетіп қана қоймай, тілдік қатынас қажеттіліктері үшін осы бірліктерді таңдау ережелерін үйретуге мүмкіндік береді.

Мысалы, мотивацияны білдіретін құралдар жүйесін, әрекетті орындауға ұсыныстарды біле отырып, қарым-қатынас жағдайларына байланысты сол немесе басқа құбылыстардың пайдасына таңдау жасалуы мүмкін. Осылайша, әрекетке шақыру әртүрлі тәсілдермен көрсетілуі мүмкін. Осы бойынша синтаксистік синонимдер жағдаятқа қатысты басымды рөл атқарады. Бір ойды әртүрлі тәсілдермен (сөйлемдер қатары негізінде) бере отыра, оқушы солардың тиімділігін, сөйлеу әдебін сақтауды практикалық жолмен үйренетін болады.

Сөз сөйлеудің бір тәсіліне басымдық бере отырып, сөйлеуші сөйлеу жағдаятының ерекшеліктерін (ресми – бейресми), әңгімелесушімен қарым-қатынасын (таныс – бейтаныс – бөтен), қарым-қатынас серіктесінің жасын (әңгімелесушіден кіші – одан үлкен – әңгімелесушімен бір жаста) басшылыққа алады, әлеуметтік немесе кәсіби мәртебесі (мысалы, «бастық» - «бағынушы»), тіпті сөйлеуші ынталандырылған әрекетке қызығушылық танытуы немесе танытпауы. Нәтижесінде бірнеше ұқсас (бірақ бірдей емес) нұсқалардың ішінен ең қолайлысы (сөйлеушінің пікірінше) таңдалады.

Мектепте тілге функционалды-семантикалық тәсілді қолданудың қажеттілігі мен мақсаттылығын қазіргі тіл білімі, сөйлеу психологиясы және оқыту әдістемесі тұрғысынан негіздеуге болады.

Лингвистикалық негіздеме: тілді меңгеру барысында мағынасы жағынан да, қарым-қатынас логикасы жағынан да байланысты тілдік құралдарды түптеп беру («пучок» семантически взаимосвязанных языковых средств) керек.

Тілдерді оқыту жағынан бұл мағыналық байланыстарды тіл үйрену процесінде мақсатты түрде көрсетуге және пайдалануға болады, ал оқушылар тек түйсік, қарым-қатынас тәжірибесі мен тілдік икемді басшылыққа ала отырып, қажетті таңдау жасай алады. Мұндай мағыналық байланысқан бірліктерді өрістерге біріктіру, содан кейін олардың қызмет ету ережелерін белгілеу бұл білімді сөйлеуде мағыналы қолдануға көмектеседі.

Мұндай еркін және дұрыс тілді меңгеру үшін мүмкіндігінше ертерек және белгілі бір жүйеде лингвистикалық құралдардың барлық арсеналын ұсыну және коммуникативті міндетке сәйкес таңдау ережелерін үйрету қажет.

Психологиялық негіздеу: ойды білдірмес бұрын адам қол жетімді (немесе кем дегенде белгілі) құралдарының ішінен, оның пікірінше, белгілі бір жағдайда, сөйлеудің белгілі бір түріне неғұрлым қолайлы болып табылатынын таңдауы керек. Қазіргі психоллингвистика бойынша лингвистикалық бірліктерді сөйлеу әрекетіне «енгізудің» арнайы механизмдері бар.

Сөздіктің көлемін тарылтатын құрылғы бар деп болжауға тиіспіз, сондықтан біз іздеген сөздер тобы жадтан шығып кетеді. Мұндай құрылғы сөзден тұрмайды, сонымен бірге ол сөз арқылы ғана жүзеге асады. Бұл бұрын семантикалық қатар деп аталған.

Сөйлеуді дайындау процесінде грамматикалық элементтер мен құрылымдарды таңдау ұқсастық және асоциативтік принциптерге негізделгені анық: оқушы өзінің назарын жоспарланған хабардың мағынасына аударады да, сол мағынаны беретін сөйлемдердің қажетті нұсқасын мұғалімнің қалыптастырған ассоциативтік байланыс арқылы тез таңдап алатындай дәрежеге жетеді.

Одан кейін сөйлеушінің тілдік құзыреттілік деңгейіне, қарым-қатынас шарттары мен мақсатына, сөйлеу түріне, т.б. байланысты осы семантикалық өрістен (қатар) қажетті компоненттерді таңдау орын алады. Оқушылар қолдануға дайын мағыналық тілдік құрылымдарды меңгеруі тиіс.

Әдістемелік негіздеме: тілдің деңгейлік құрылымын зерттегенде абстрактілі тіл жүйесі шынайы тілдесу процесінен тым алшақ болады. Тіл тұрақты, статикалық жүйе ретінде қарастырылады. Тілдің белсенді, динамикалық жүйесін зерттеуге көшу оның қызмет етуінің нақты шарттарына жақындауға мүмкіндік береді.

Сөйлеуде сызықтық тіл жүйесі (линейная языковая система) мағыналары ұқсас, жақын, әр түрлі деңгейдегі бірліктердің ішінен белгілі бір жағдайға ең қолайлысын таңдау ережелеріне (правила функционирования языковых средств в конкретной ситуации) қайшы келеді.

Тіл деңгейлері арасындағы іс жүзінде бар логикалық, семантикалық байланыстарды белсендіру мектеп оқушыларының ассоциативті және логикалық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Әр түрлі деңгейдегі мағыналық байланысқан бірліктерді бір блокқа (өріске) біріктіру мағыналық жағынан ұқсас

компоненттерді іздеу дағдысын дамытады, таңдау тетіктерін іске қосып, тіл байлығын тиімдірек меңгеруге ықпал етеді.

Тілдің әртүрлі деңгейдегі бірліктері арасындағы байланыстарды ашу оны оқытудың мотивациялық жүйесін құрайды. Ізденімпаздық, дамытушылық тәжірибелік қолданыстағы белгілі бір жағдаяттарда қолданылатын тілдік құралдардан іріктеу процесіне әкеледі. Оқушы бір ойды әртүрлі тәсілдермен берілетінін синонимді қатарларды меңгергенде түсіне бастайды. Сондықтан мағынадан сөйлеу ниетін шығарып, соған қатысты әр түрлі құрылымдарды дайындап бергенде ғана оқушының сөйлеу қабілеті арта түседі.

Сонымен, тіл сабақтарында білім алушы ақыл ойы, дүниетанымы, зердесі, жан-жақты, кез келген жағдайда өзіндік шешім жасай алатын жеке тұлға болып тәрбиеленуі қажет. Ол үшін тілдерді оқытуға байланысты еңбектеніп жүрген жас зерттеушілер мен тәжірибелі мұғалімдерден тұратын шығармашылық топпен тақырыптық минимум анықталды.

Осы тұжырымдамада белгілі ортада коммуникацияға түсетін тақырыптық минимум бірнеше ауқымды тақырыптық блоктарды қамтыды. Олар мыналар: *Мен және менің ортам. Өмір салты. Мектеп. Менің айналымдағы әлем. Менің Отаным. Менің хоббиім. Мәдениет. Саяхат.*

Осы блокты іріктеуде әлемдік және отандық тәжірибедегі тақырыптар зерделенуі қажет. Ең негізгі тілді дамыту жолы – мағыналық негіз. Егер мағына болмаса, оқушылардың алдына қойылатын сөйлеу дағдылары абстрактілі ұғымдар ретінде қала береді.

Екінші тұжырымдамалық қағида - сөйлеу құзыреттілігінің сөйлеу жағдаятымен байланысы. Осы жағдаят негізінде диалог пен монолог мазмұны айқындалады. Күтілетін диалог пен монолог қорытынды өнім болып шығуы тиіс. Осы орайда мұғалімдердің оқушыларды сөйлеуге жеткізе алмайтын себебі – дайын мәтіндерді жаттауға беруі. Психологиялық аспект және Н.И.Жинкиннің [16] сөйлеу процесін тудыратын тетіктері ескерілмегеннен, тілдерді оқыту нәтижелі болмай жүреді. Мұғалім жаттанды мәтінге баға қойып, өмірлік жағдаяттарда сол мәтіндегі сөздерді, сөйлемдерді қолдануға жеткізбейтінінен бүгінгі күні оқушылар қажетті деңгейді меңгермейтіні белгілі. Өйткені, Н.И.Жинкиннің ой мен сөз арасындағы байланысы ескерілмеген. Оның зерттеулері заттардың және диаграммалардың бейнелері түрінде бейвербалды ойлау бар екенін растады. Жинкин бұл ойлауды «затты-сұлбалық код» деп белгіледі. Бұлар сөзсіз айтылмаған ойлар. Осы кодқа мән беретін болсақ, әр тақырыпта өзінің құрылымы болуы тиіс. Ол құрылым кесте, диаграмма, сұлба ретінде болуы мүмкін. Осы код арқылы біз сөйлейтін болашақ монологтың құрылымын алдын-ала білім алушының санасына «отырғызамыз». Сонымен қатар, психоллингвист-ғалым ішкі сөйлеу тек қана осындай кесте немесе сұлбалардан ғана тұрмайды, сонымен қатар сөздер, сөйлемдер, интонация да тілдік тұлғаның есінде қалатынын айтты. Сондықтан, затты-сұлбалық код заттық бейнелерден ғана емес, белгілі дауыс ырғағымен айтылған сөздер болып табылады. Осы кодта сұлбалар сөзге, айтылымға айналады және айтылымдар сұлба, кестелерге ауыстырылуы мүмкін.

Н.И. Жинкин алдыңғы затты-сұлбалық кодпен шектелген жоқ, ол өзінің тағы бір тұжырымдамасын енгізді - әмбебап заттық код - бұл екінші код, оның көмегімен ой адам тіліне аударылады және тіл мен интеллекттің өзара әрекетін көрсетеді. Бастауыш сынып оқушыларына көрнекті сурет, ойыншықтар арқылы тілдерді меңгерту қажет. Өйткені, бастапқыда балада көрнекті және әрекетті ойлау дамиды. Бала айналасындағы заттарды анықтап, олардың арасында байланыс орнатады. Бұл психикалық операциялар адамның қай тілде сөйлейтініне байланысты емес. Сондықтан бұл код әмбебап деп аталады. Ол бір тілден екінші тілге «аударымдылықты» қамтамасыз етеді, өйткені әмбебап заттық код көмегімен шындықтың заттары мен құбылыстары арасындағы мағыналық байланыстар ішкі сөйлеуде көрініс табады.

Ішкі сөйлеу, психолінгвистердің пікірінше, жазу мен сөйлеуде «психикалық жоба» рөлін атқарады, ал ішкі сөйлеуден сыртқы сөйлеуге көшу бір тілден екінші тілге тікелей аударма емес, ішкі сөйлеудің қарапайым дыбысталуы емес, сөйлеуді қайта құрылымдау болып табылады. Ойдың тура, басқа интеллектуалды әрекеттерсіз, сөзге айналуы мүмкін емес деп саналады. А.А.Леонтьевтің сөлеуге уәждемелеу бойынша жазылған еңбегінде де осы ой берілген [17].

Ішкі сөйлеуде мәтін сегменттердің семантикалық кластерін қамтитын тұжырымдамаға (көрсетілімге) қысқартылады (ұғымдардың мағыналық байланысын көрсететін жоспар, сұлба, кесте түрінде). Ұғым ұзақ мерзімді жадта сақталады және қабылданатын сөздермен тура мағынада сәйкес келмейтін, бірақ қабылданған айтылымның лексикалық өрісінде болған бір мағынаны біріктіретін сөздерде қалпына келтірілуі мүмкін. Бұл ауызша (тыңдау-сөйлеу) және жазбаша (оқу-жазу) әрекеттеріне тікелей қатысты. Осы қағидалар негізінде әр тақырыптық өріс бойынша сұлбалар, кестелер жасалады. Олардың әрбір бағаны бір тақырыпша болып қолданылады [18]. Мұғалім тақырыпшаларды өзі реттеп, ал сөздерді теріп алуға оқушылармен шығармашылық жұмыстар ұйымдастыруға болады. Алдыңғы тақырыпқа қатысты кілтті сөздерді, қысқартылған, ықшамдалған «құрғақ» мәтіндер негізінде психолінгвистер айтып отырған мазмұн (тақырыптық өріс) сұлбасы жасалады. Ол болашақ білім алушының монологының сұлбасы болып қабылданады, шығармада оқушы сол құрылыммен жазатын болады (жоспар бермегеннің өзінде, олар семантикалық бөліктермен лексиканы бергеннен соң, олар жадта сақталған түрде сөйлеуде шығаратын болады).

Грамматика да бұрынғы түрінде берілмейді. Алдымен мағыналық грамматика бойынша сөйлемдердің семантикалық типтері ұсынылады. Ол үшін мұғалім қарапайым айтылымдардың семантикалық типтеріне [19; 20; 21] сүйенуі қажет. Ол типтер алынғанда, сөздердің семантикалық топтары сол айтылымдарда қолданылатын болады. Ол туралы кейіннен айтылады. Сол айтылымдарға қатысты тағы бір белгілі психолінгвист А.А.Леонтьевтің теориялық баптарын [17] негізге аламыз. Осы айтылымдарды тудыру кезіндегі психологиялық процестердің кезеңдеріне тоқталған.

1-кезең - уәждеме. Ол анық болуы мүмкін. Ал уәждеме анық болмағанда, айтылым да нақты болып шықпауы мүмкін. Берілген тақырыптық шеттілдік сөздер қолдануда уәждемелеуді қажет етеді.

2-кезең - біреуге айтуға, сыртқа шығаруға пайда болған ой. Осы кезде тақырып шығады (сөйлеу нышаны, пәні деп айтуға болады). Сонымен қатар, сол пәнге қатысты рема пайда болады (сол пән туралы не айтқысы келді). Болашақ сөйлемнің лексикалық-семантикалық «бейнесі» пайда болады. Бірақ нақты бір тіл әлі шықпайды. Екітілді адамдардың жадыға аралас ұғымдарға қатысты аралас сөздер келе бастайды. Бір тілді адамның ойына өз тілінің сөздері келе бастайды. Ой келеді, бірақ ол қалай айтылады, әлі белгісіз болады.

3-кезең - ішкі бағдарлау. Әлі де толық санаға қонбаған бір сұлба келбеті келе бастайды (қарапайым айтылымның негізі шыға бастайды). Бұл жерде екі түрлі бағдарлау болады. Мысалы, шығарма тақырыбын беретін болсақ, егер сабақ модулінің барысы бойынша мұғалім нақты мағыналық топтармен лексиканы да, грамматиканы да беріп отырса, сол жоспар болып бөліктер оқушы жадында (санасында) белсенді болып алға шығады. Ал сөйлем деңгейіндегі айтылымдар болса, олар алдымен негізгі болып екі бөліктен тұрады. Сосын оған факультативтік семантикалық бөлшектер тіркеле бастайды. Осы бағдарлаудың нәтижесінде айтылымның семантикалық ядросы, немесе лингвистикалық предикативтік бөлшек болып негізгі ойды білдіретін, тема-ремалық жұп шығады (абстрактілі лингвистикада оны бастауыш пен баяндауыш деп айтып жүрміз). 4-кезең – тізбексіз және тізбекті болып екіге бөлінеді. Бұл лексикалық жайылту және грамматикалық құрастыру болып саналады. Алдымен тізбексіз сөздер тірек ретінде жинақтала бастайды. Сол сөздердің синонимдік қатарлары шығуы мүмкін. Соның негізінде сөйлеуші ең қажетті, ойды нақты жеткізетін тілдік құралдарды іріктей бастайды. Белгілі синтаксистік конструкциялар үлгілерінен қажетті типі алынады. Іріктелген сөздер бір бірімен қолданылып отырған тілдің грамматикалық заңына сәйкес құрастырылады.

4-кезең келесі параметрлерге негізделген салыстыру операциясымен аяқталады: түпнұсқалық бағдарлаумен; сөйлеудің жалпы контекстімен (бұл айтылым мәтінмен /контекстке сәйкес келуі); вербалды қарым-қатынас жағдайымен. Үш шешім болуы мүмкін: 1. Айтылым ішкі бағдарламаға сәйкес келеді - сыртқы сөйлеуде мәлімдемені «дауыстандыру» «дыбыстау»; 2. «Түзетулерді» енгізу; 3. Сөйлеу актісінен бас тарту, айтылымды дыбыстап сыртқа шығармау.

5 –кезең - салыстырудан кейін 1-2 -шешім бойынша сыртқа дыбысталу кезеңі болады. Сыртқы сөйлеуді жобалау операцияларын қолдану арқылы жүзеге асырылады. Дауысты, темп-ритмикалық, артикуляциялық-фонетикалық және просодикалық құралдар қолданылады.

Осы бойынша қазіргі кезде әдістемелік тәсілдер беріп жүрміз. Мысалы, оқушылар сөйлем негізін тұрлаусыз мүшелерімен, күрделендіретін құрылымдармен және екінші сөйлем негізін қосу арқылы тақырып бойынша бір тезистік ойды оқытылып жатқан тілдік құралдармен жеткізеді. Сонда лексикалық, грамматикалық, орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық

дағдылар кешенді түрде дамитын болады. Осы тұжырымдаманың қағидаттары төмендегі типтік тақырыптық минимум бойынша іске асырылады (1-Кесте).

1-Кесте – Типтік тақырыптық минимум

ҚАЗАҚ ТІЛІ оқыту қазақ тілді емес мектепте					
	Бөлім/ Сынып	A1 (1-2-3-4 сыныптар)	A2 (5-7 сыныптар)	B1 (8-9 сыныптар)	B2 (10-11 сынып)
	Сағат	1 сынып 2 сағат 2-3 сынып 3 сағат 4 сынып 4 сағат	5-7 сынып 3-4 сағат	8-9 сынып 3 -4 сағат	10-11 сынып 3-4 сағат
1 тоқсан	Мен және менің ортам	Танысу	Жеке портрет	Мінез-құлық, сезім мен эмоциялар	Ерік пен қызығушылық, қабілеттер
		Менің отбасымның мүшелері. Менің достарым	Менің үйім – менің қорғаным	Отбасылық құндылықтар. Менің шежірем	Мен және қоғам. (құқықтар мен міндеттер)
		Дене мүшелері	Сырт келбетін сипаттау	Менің үлгі алар бейнем	Мен қандай болғым келеді?
	Өмір салты	Күн тәртібі	Менің жұмыс күнім	Сағаттың шықылдағы емес ермек (уақыт және пайдалы жұмыс)	Болашақ мамандыққа жету жолында
		Тағам мен сусын	Ас – адамның арқауы (пайдалы және зиянды тамақ)	Қоғамдық тамақтану орындарында	Сұлулық, күш және энергия дұрыс тамақтануда (рационалды тамақтану)
	Менің хал- жағдайым	Дәрігердің қабылдауында	Денсаулық – зор байлық (менің	Дені саудың - тәні сау	

				денсаулығым менің қолымда)	
		Менің әмияным	Менің қалта шығындарым	Қаражатты қалай жұмсау керек? Салауатты өмір салты	Өз ісімді ашамын
2 тоқсан	Мектеп	Оқу құралдары	Оқу пәндері	Қызығушылықпен оқу	Болашақ мамандығымның негіздері
		Сабақта. Қоңырауда.	Сыныптағы достық пен өзара көмек	Жора-жолдастарымның ортасында	Тұлға және көшбасшылық қасиеттер
		Менің мектебім	Мен – мектебімнің бөлігімін. (мінез-құлық ережелері)	Мектеп имиджіне қосқан үлесім	Ұстаз – өмірлік тәлімгер
	Менің айналамдағы әлем	Жыл мезгілдері, апта күндері , тәуліктері	Менің сүйікті жыл мезгілім	Түрлі континеттің климаты	Әр түрлі елдердегі климаттың ерекшеліктері туралы не білеміз?
		Ауа райы	Климат	Апаттар	Төтенше жағдай кезіндегі ережелер
		«Біздің кішкентай достарымыз»	Жануарлар мен өсімдіктер әлемі	Қызыл кітап	Экология әрқайсынан басталады
3 тоқсан	Менің Отаным	Менің ауылым/менің қалам	Отан өзінің тарихымен танымал	Ауылымды/қаламды қалай көркейтемін?	Жақсы дәстүрлерді дәріптеу (сақтау)

		Менің елімнің рәміздері	Елімнің елтаңбасы мен туы нені білдіреді	Мен мемлекетімнің өкілімін!	Болашақ елімнің көркеюіне қосқан үлесім
		Мамандықтар әлемі	Жақсы жұмыс – жанға тыныс.	Менің болашақ мамандығым	Өз кәсібімнің маманы боламын
	Менің хоббиім	Мен және спорт	Менің сүйікті спортым	Сүйікті спортшым	Қазақстан спорты
		Қызығушылықпен кітап оқу	Менің сүйікті кітабым	Менің сүйікті әдеби кейіпкерім	Мен – әдеби сыншымын...(оқыған кітабым туралы көзқарасым)
		Менің сүйікті ісім	Қалауы бойынша шұғылдану	Ғаламның құпиялары	Ғылым әлемі және шығармашылық
4 тоқсан	Мәдениет	Менің сүйікті кейіпкерім	Кейіпкерлер туралы фольклор	Өнер әлемінде	Адамның эстетикалық мәдениеті
		Мерекелер	Қазақстанның халықтарының мерекелері	Қазақстан халқының салт-дәстүрлері	Біздің дәстүріміздегі толеранттық
		Менің туған тілім	Менің тілім – менің мақтанышым	Мен - полиглотпын	Көп тіл білу – өнер
	Саяхат	Біздің каникулымыз	Менің демалысым	Қазақстандағы туризм	Әлемдегі туризм жайлы не білуім керек?
		Транспорт түрлері	Жол жүру ережелері	Көлік пен қауіпсіздік	Қандай көлік түрін таңдау: саяхатшыға кеңес

Тыңдалым. Тақырып бойынша кез келген мәтінді есту арқылы түсінеді; мәтіннен тақырыпшаларды анықтай алады; тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алады.

Мәтін көлемі

A1(1-2-3-4 сыныптар)	A2(5-7 сыныптар)	B1(8-9 сыныптар)	B2(10-11 сыныптар)
1 сынып 20-25 сөз	5 сынып 70-90 сөз	8 сынып 130-150 сөз	10 сынып 200-250 сөз
2 сынып 30-40 сөз	6 сынып 90-110 сөз	9 сынып 150-200 сөз	11 сынып 250-300 сөз
3 сынып 45-55 сөз	7 сынып 110-130 сөз		
4 сынып 55-60 сөз			

Оқылым. Тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аударып алады; микротемалардың шекараларын көреді; мәтін бойынша сұрақтар жасай алады; кілт сөздерді табады; оқылған мәтіннің нақты бөлшектеріне назар аударады.

Мәтін көлемі

A1 (1-2-3-4 сыныптар)	A2 (5-7 сыныптар)	B1 (8-9 сыныптар)	B2 (10-11 сыныптар)
1 сынып 20-25 сөз	5 сынып 70-90 сөз	8 сынып 130-150 сөз	10 сынып 200-250 сөз
2 сынып 30-40 сөз	6 сынып 90-110 сөз	9 сынып 150-200 сөз	11 сынып 250-300 сөз
3 сынып 45-55 сөз	7 сынып 110-130 сөз		
4 сынып 55-60 сөз			

Айтылым. Тақырып бойынша қарым-қатынасқа түседі; берілген жоспар бойынша өзінің немесе басқа пәтері туралы айта алады; әңгімелесушінің мәлімдемесін басқа сөздермен толықтыра немесе растай алады (синонимдер, синонимдік құрылымдар); тақырып бойынша қабылданған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.

Мәтін көлемі

A1 (1-2-3-4 сыныптар)	A2 (5-7 сыныптар)	B1 (8-9 сыныптар)	B2 (10-11 сынып)
1 сынып 6-10 сөз	5 сынып 30-50 сөз	8 сынып 50-80 сөз	10 сынып 70-120 сөз
2 сынып 10-12 сөз	6 сынып 40-60 сөз	9 сынып 60-100 сөз	11 сынып 80-140 сөз
3 сынып 12-20 сөз	7 сынып 40-70 сөз		
4 сынып 20-30 сөз			

Жазылым. Тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты көрсетеді; жазбаша мәтінді логикалық тұрғыдан дұрыс құрастырады.

Мәтін көлемі

A1 (1-2-3-4 сыныптар)	A2 (5-7 сыныптар)	B1 (8-9 сыныптар)	B2 (10-11 сынып)
1 сынып 6-15 сөз	5 сынып – 60-90 сөз	8 сынып – 120-150 сөз	10 сынып – 180-220 сөз
2 сынып 15-30 сөз			

3 сынып	30-40	6 сынып – 90-100	9 сынып - 150-200	11 сынып – 200-
сөз		сөз	сөз	240 сөз
4 сынып	40-60 сөз	7 сынып – 100-120		
		сөз		

2. МЕКТЕПТЕ ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Бұл ұсынымда сөйлеу тақырыптары мен тілдік материалдарының өзара байланысы іске асырылған. Экстралингвистикалық материалдың көлемінде оқушының әр түрлі жағдаятта туатын кез келген әлеуметтік ролі, сөйлеу ниеті ескеріліп таңдалған. Осындай сөйлесу жоғары деңгейдегі біліктерін қалыптастырады.

Пед.ғ.д. Булатбаева К.Н. жетекшілігімен қазақ тілі мұғалімдерінің жұмыс тобы мүшелері осы тұжырымдаманы іске асыру жолдарын меңгерді. «Мен және менің ортам» сабақтар циклын 1-сыныптан 11-сыныпқа дейін тізбектеп және ғылыми негізде лексикалық-грамматикалық материалды дұрыс іріктеу жұмыстарын жүргізіп, соның негізінде диалог пен монологқа жеткізу жолдарын әзірлеген Павлодар қаласының М.Әуезов атындағы жалпы орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдері, педагог-зерттеушілер Абенова Гульзия Каирбековна, Абылова Мейрамгуль Жумагалиевна және №40 жалпы орта білім беретін мектеп қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі, педагог-модератор Кәкім Әсел Маратқызы.

«Мен және менің ортам» бөлімі бойынша экстралингвистикалық материалмен жұмыс үлгісін көрсетейік.

Грамматикалық құзыреттілік

«Субъект және оның тұрақты белгісі» Менің отбасым шағын/үлкен.

«Субъект және оның бары/жоғы» Отбасымда алты адам бар. Олар: анам, әкем, ағам, атам, әжем және мен.

«Субъект және оның эмоционалды жағдайы бойынша қатысы» Біз бақытты отбасымыз. Біз татумыз.

«Субъект және оның сандық сипаттамасы» Отбасымда алты адам бар.

«Субъект және оның квалификативтік сипаттамасы (Ол кім?/Ол не?)»

Асан - менің досым

«Субъект және оның сипаты» Асан ақылды, әдепті бала.

Грамматикалық материалдардың минимумы: Септік, жіктік, көптік, тәуелдік жалғауларды қолдану тәртібі. Сөз таптарын қолдану.

Қолнаштау/құптау этикеттік формулалар: Қандай керемет! Тамаша! Жарайсың! Өзімшіл болма! Өте керемет! Өте дұрыс айтасың! Керемет! Мен де солай ойлаймын! Ойың жақсы екен! Талаптыға нұр жауар! Өзінді ұста! Ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі!

Диалог формасында сөйлесу құзыреттілігі: *өзінің отбасы туралы айту-отбасы мүшелерімен қарым-қатынасы жайлы ақпарат беру-досына мінездеме беру-досымен қарым-қатынасы жайлы ақпарат беру.*

«Стикерлермен диалог» әдісі. Көпшілік алдында талқылаудың қажеті жоқ визуалды кинестетикалық және тыңдау әлеметтері талқылауға елеулі бірнәрсе болғаны жақсы.

«Сұраққа жетіп ал» әдісі. Өз бетінше ойлап, ақпаратты меңгере алады. Ақпаратпен ықыласпен жұмыс жасайды. Мәтінге, әңгімеге сұрақ қояды, тұжырымдайды. Сыныптастарының жауаптарын ықылас қойып тыңдайды және

сұрақтар қояды. Таным әрекеті үрдісінде қарым-қатынас шеберлігі дамиды. Оқушылар оқығандары бойынша бір-біріне сұрақ қояды және талқылайды.

Монолог формасында сөйлеу құзыреттілігі: *монологтың сипаттау мәтінін құру.*

«Биопоэма» әдісі. Алғашқы сабақ кезінде бір-бірімен танысу, жан-жақты ақпарат жинақтау, ол ақпаратпен бөлісу. Топтағы таныстықты арттырады, өз ортасындағы ұқсастықты табады, ізденімпаздыққа жетелейді.

«Эссе» немесе «Еркін әңгіме» әдісі. Мәліметті әр оқушы өз ойымен 10-15 сөйлеммен қағаз бетіне түсіреді. Эссе жазар алдында міндетті түрде нақты критерийлер беріледі. Соңынан сол критерийге сәйкес екендігі туралы кері байланыс жасауға болады.

«Бэкроним» әдісі. Ойлау қабілеті дамиды, сөздік қоры молаяды, жазылым дағдысы қалыптасады.

«Бір минуттық әңгіме» тәсілі. Оқушының бір-бірінен ақпарат алу дағдысын қалыптастыру. Оқушылар бір-бірімен әңгімелесу арқылы ой қорыта алады, жұптық жұмыс жүреді.

Сабақтарда сын тұрғыдан оқыту стратегиялары, интерактивті тақта қолданылады («Kahoot», «Learning.Apps», «Ғажайып шеңбер», «QR Kode», «Google forms»). Сабақ түрлері: лексиканы меңгерту, пысықтау, жағдаяттық сөйлесу, диалог, монолог құру. Білім алушылар жұппен, топпен жұмыс істейді.

Мұғалімдер үшін өзекті мәселе белгілі бір бағалау критерийлері негізінде Тілдерді оқытудағы оқу жетістіктерін бағалау әдістемесі болып табылады. Тілдік, сөйлеу және коммуникативтік құзыреттіліктердің біртұтас қалыптасуына қол жеткізу үшін сабақтарды модульдік жоспарлау қажет. Тақырыптық модуль шеңберіндегі сабақтардың типологиясына байланысты бағалау параметрлері мен критерийлері анықталады.

Тапсырмалары орта мектеп мұғалімдеріне және Т2 сынып оқушыларына әдістемелік көмек ретінде ұсынылады. Қазақ тілі сабақтарында қолдануға болатын сөйлеуді дамытуға арналған жеке тапсырмалар. Қазақ тілі сабағына арналған бағдарламалық жұмыстарға негізделген.

Сүйікті ісім. Не істеймін? (А1 деңгейі)

Лексикалық минимум: Ән, сал, боя, өшір, түс, би, сурет, ойна, бар, жоқ, кітап, оқы

«Менің сүйікті іс-әрекетім» - Бояу кітабы

«Менің сүйікті іс-әрекетім» — Идеялар альбомы

Сөз және сурет

«Мен не істегенді ұнатамын?» ойын әрекеті.

2 - сынып

Мен биге барамын. Сен бос уақытыңда не істейсің? Мен бос уақытымда кітап оқимын/сурет саламын/ ойнаймын/билеймін/тіл үйренемін. Сенің ермегің қандай? Шахмат ойнау. Шахмат қандай ойын? Шахмат ойнау өте қызықты.

3- сынып

Мен спортпен айналысамын/доп ойнаймын

Сен қандайсың? Мен ақылдымын/еңбекқормын/тәртіптімін Сен аулаға шығасың ба? Иә, шығамын. Қашан шығасың? Мен сабаққа дейін/сабақтан кейін

шығамын. Сен немен шұғылданасың/айналысасың? Мен сурет саламын/тіл үйренемін/спортпен шұғылданамын.

4- сынып

Менің бос уақыттағы ермегім лего құрастыру. Лего жинау оңай емес.

Мен бос уақытымда досыммен үйірмеге барамын. Үйірме мектепте. Мектеп үйге жақын орналасқан. Үйірмеде лего құрастыруды үйренеміз. Лего жинау өте қызықты. Маған лего жинау өте ұнайды.

«Менің сүйікті ісім туралы ертегі»

Бұл іс-әрекеттер балалардың қарым-қатынас дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және көңілді және қолдау көрсетуге көмектеседі.

Менің хоббиім (А2 деңгейі)

Лексикалық минимум

Ойлап тап, байқампаз, ұсын, жарияла, анықта, дәлелде, таңдан, зертте/сынақтан өткіз, көшбасшы, мақсат, әйгілі, бейтаныс, құра, тарау, құнды, сәтті, қате, керемет, бәрекелді, мүмкіндік, сайыс/жарыс

1. Сөз қорын толықтыру жұмыстары
2. Грамматикалық құрылымдарды белсенді ету
3. Диалогтік қарым-қатынасқа түсу дағдыларын дамыту
4. Сөздік жұмыс тапсырмалары

1. Сөздерді анықтамаларымен сәйкестендіріңіз:

Сөз	Анықтамасы
ойлап тап	жаңа нәрсе ойлап табыңыз
байқампаз	атақты, танымал, кеңінен танымал
ұсын	қарауға бірдеңе жіберіңіз
жарияла	күш сынасу
анықта	нақты мәнді анықтаңыз, сипаттамалары беру
дәлелде	сөзіңізді фактілермен растаңыз
таңдан	таң қалу, таңдану
зертте/сынақтан өткіз	үлкен нәрсенің бөлігі, бөлімі, бөлімі
көшбасшы	басшы, кейбір іске басшы
мақсат	қол жеткізгісі келетін міндет
әйгілі	мәліметтерді байқаған адам қыр-сырдан хабардар
бейтаныс	бейтаныс, белгісіз, таныс емес нәрсе
құра	құру, бөлек бөліктерден бір нәрсе құрастыру
тарау	эксперимент жүргізу, тәжірибеде тексеру
құнды	маңызды, үлкен құндылық
сәтті	тамаша, әдемі
қате	бір нәрсені істеу мүмкіндігі
керемет	табысты, қалаған нәтижені әкеледі
бәрекелді	мақтаймын, құттықтаймын, құрмет пен сүйсінемін
мүмкіндік	дәлсіздік, дұрыс емес әрекет

Сөз	Анықтамасы
сайыс/жарыс	көпшілікке мәлім ету, жариялау

2. Сөздердің синонимдерін табыңыз:

Ойлап түртіңіз –

Байқампаз –

Ұсын –

Жарияла –

Анықта –

Дәлелде –

Тандан –

Зертте –

Қөшбасшы –

Мақсат –

Әйгілі –

Бейтаныс –

Құнды –

Сәтті –

Керемет –

3. Сөздердің антонимдерін табыңыз:

Сәтті –

Құнды –

Әйгілі –

Бейтаныс –

Керемет –

4. Мына сөздерді сөйлемде қолданыңыз.

... (ойлап тап) ...

... (байқампаз) ...

... (ұлы) ...

... (жарияла) ...

... (анықта) ...

... (дәлелде) ...

... (тандан) ...

... (зертте) ...

... (көшбасшы) ...

... (мақсат) ...

... (әйгілі) ...

... (бейтаныс) ...

... (құра) ...

... (тарау) ...

... (құнды) ...

... (сәтті)...

... (Кейт)...

... (беремет) ...

... (Бәрекелді)...

... (мүмкіндік) ...

... (айт) ...

6. «Кім жылдам?» ойыны.

Екі командаға бөліңіз. Мұғалім тізімдегі сөздердің анықтамаларын оқиды. Командалар сәйкес сөзді тез атау керек.

7. «Жасырылған сөздер»:

Мұғалім жұмбақтар сұрайды, олардың жауаптары тізімдегі сөздер. Оқушылар сөздерді табуы керек.

8. «Сөз тізбегі»:

Оқушылар тізімдегі алдыңғы сөздің соңғы әрпінен басталатын сөздерді кезекпен атайды (мысалы, «Ойлап тап» - «Пайдалан»).

Қосымша тапсырмалар:

кроссворд жасау, жаңа сөздерді пайдаланып әңгіме құрастыр, тізімдегі сөздерді пайдаланып, өлең жазыңыз.

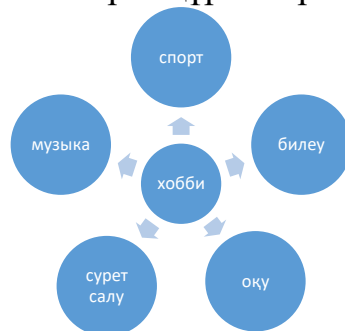
Маңызды: Тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын тудыратын және жаңа сөздерді жақсы есте сақтауға көмектесетін әртүрлі және қызықты болуы керек.

2. Әртүрлі хобби

Мұғалім: «Хобби өте әртүрлі болуы мүмкін. Суреттерге қарап, көрген хоббилеріңізді атайық». (Мұғалім әртүрлі хоббиді бейнелейтін суреттерді немесе фотосуреттерді көрсетеді: спорт, музыка, сурет салу, билеу, оқу, жинау және т.б.)

Тақтаға жазу: Оқушылармен бірге құрастырылған түрлі хоббилер тізімі.

Талқылау: «Адамдар неліктен хоббимен айналысады? Хобби адамға қандай әсер етеді?»

3. Менің хоббиім

Мұғалім: «Ал енді әрқайсысың өз хоббилерің туралы айтып беріңдер. Бос уақытыңызда немен айналысқыңыз келетінін сипаттаңыз. Бұл әрекет сізге не ұнайтынын айтыңыз».

Оқушылар өздерінің хоббилерімен бөліседі: (әр оқушы өзінің хоббиі туралы қысқаша айтып береді).

Талқылау: «Сыныптағы ең танымал хоббилер қандай? Қандай хобби сізге демалуға көмектеседі, ал қайсысы сіздің дағдыларыңызды дамытуға көмектеседі?»

4. Монолог құрастыру дағдыларын дамыту

Практикалық жұмыс (15 мин)

1-тапсырма: «Менің хоббиім» тақырыбына эссе жаз. Өзіңіздің хоббиіңізді егжей-тегжейлі сипаттаңыз, оның тарихы, онда қандай жетістіктеріңіз бар, сізге не рахат әкелетіні туралы айтып беріңіз».

Дескриптор

- өзінің хоббиін сипаттайды
- хоббиінің ерекшелігі туралы ақпарат береді
- жағымды, жағымсыз қасиеттерді ажыратады

2-тапсырма: «Өз хоббиіңе иллюстрация сал». (Егер оқушылардың уақыты мен қалауы болса, олар барлық қатысушылардың хоббиін бейнелейтін бірлескен коллаж жасай алады).

Дескриптор

- хоббиін салып, сипаттайды
- не істейтін туралы толық ақпарат береді
- хоббиінің жағымды/жағымсыз жақтарын айтады

Қосымша тапсырмалар:

«Хоббиді тап» ойыны: Оқушылар өздерінің хоббиін атамай-ақ сипаттайды, ал қалған оқушылар не туралы айтып жатқанын болжауға тырысады.

«Сен өз хоббиіңді білесің бе» викторинасы: Мұғалім әртүрлі хобби туралы сұрақтар қояды, ал оқушылар оларға жауап береді.

«Менің сыныбымның хоббиі» жобасы: Оқушылар өздерінің сыныптастарының хоббиі туралы бірлескен жоба жасайды, постер, презентациялар немесе бейнелер жасайды.

Кері байланыс

Маңызды: Сабақ қызықты өтуі, достық пен ашықтық атмосферасын құру керек. Барлық оқушыларды өздерінің хоббилерімен бөлісуге және бір-бірінің мүдделерін құрметтеуге ынталандыру маңызды.

Менің хоббиім (А2 деңгейі)

1. Сөйлеу және жазу дағдыларын дамыту.
2. Балаларды сурет, әңгіме арқылы өз ойлары мен сезімдерін жеткізуге үйрету.
3. Шығармашылық қабілеттерін және топпен жұмыс істеу қабілетін дамыту.

Иллюстрациялар: Әртүрлі хоббимен айналысатын балалардың суреттері (сурет салу, музыкалық аспапта ойнау, спорт).

Лексикалық минимум: Керек, өнерлі, шапалақта, қошемет, сазгер, талаптан, күйші, сахна, шерт, өнерпаз, әсемпаз, әсер ал, мәз бол, арманда, алақай!

«Менің хоббиім» – Сурет салу және әңгіме

2. Әңгімелеу: Суретті аяқтаған соң, балалардан өз жұмыстарын сыныпқа көрсетіп, сурет нені көрсететінін, хоббиге неліктен ұнайтынын және оны қалай бастағанын айтып беруін сұраңыз.

Иллюстрациялар: Хобби суреттерінің мысалдары (сурет салу, спорт, кітап оқу және т.б.

«Менің хоббиім» – Идеялар альбомы

1. Скрапбук жасау: Балаларға сурет салып, хоббиі туралы жаза алатын шағын кітапшалар жасау үшін үлгілерді қамтамасыз етіңіз. «Менің сүйікті хоббиім», «Мен бұл әрекетті неге жақсы көремін», «Мен мұны істегенде» және т.б. сияқты элементтерді қосыңыз.

Иллюстрациялар: Сызбалар мен мәтіндерге арналған өрістері бар альбом беті үлгілері.

«Болашаққа хобби»

Шығармашылық ойлау мен жоспарлауды дамыту.

1. Жазу: Балалардан болашақта қандай хоббимен айналысқысы келетіні және неліктен екені туралы шағын әңгіме жазуды сұраңыз.

2. Иллюстрация: Балалар бұл хоббиді қалай елестететінін және бұл оларға қандай тәжірибе әкелетінін сала алады.

Иллюстрациялар: Болашақ хоббилердің мысалдары (мысалы, музыкалық аспаптарда ойнау, саяхаттау, жаңа спорт түрлері).

6. қорытындылау

Материалды қорытындылау және бекіту.

Әрекет:

- Қорытындылау: Педагог балалармен сыныптастарының хоббиі туралы қандай жаңалық білгендерін талқылайды.

- Қысқаша қорытынды: Балалар сабақ барысында өздеріне ерекше ұнағаны және не үйренгендерімен бөліседі.

Иллюстрациялар: Сабақтың қысқаша мазмұны бар постер және әртүрлі хобби суреттері.

Қосымша материалдар:

- Әртүрлі хоббилердің суреттері мен фотосуреттері.

- Альбом үлгілері.

- Хоббиге арналған бояу парақтары.

- «Мен не істегенді ұнатамын?» ойынына мысалдар.

Балаларға өздерінің құмарлықтарымен бөлісіп қана қоймай, сонымен қатар қарым-қатынас, шығармашылық және өзін-өзі көрсету дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. оның ішінде оқушыларға астрономия және ғарыш негіздерін зерттеуге және түсінуге көмектесетін іс-шаралар.

Ғалам құпиялары (V1 деңгейі)

1. Оқушыларды астрономия және ғарыш негіздерімен таныстыру.

2. Зерттеушілік және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту.

3. Жобалар мен презентациялар жасау арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту.

- Талқылау: Оқушылардан ғарыш туралы не білетіндерін талқылауды сұраңыз. Олар қандай планеталар мен жұлдыздарды атай алады? Олардың ғалам туралы қандай сұрақтары бар?

Иллюстрациялар: Планеталар, жұлдыздар жүйесі және галактикалардың суреттері.

«Ғаламшарларды зерттеу»

Күн жүйесіндегі планеталар туралы көбірек біліңіз.

1. Топтық жұмыс: Сыныпты топтарға бөлу, олардың әрқайсысы Күн жүйесіндегі планеталардың біреуін (мысалы, Жер, Марс, Юпитер т.б.) зерттейді. Әр топ өз планетасының ерекшеліктері (көлемі, атмосферасы, температурасы, айлары және т.б.) туралы ақпаратты табуы керек.

2. Постер жасау: Әр топ өз планетасы туралы суреттері мен қысқа мәтіні бар постер құрастырсын.

Көрнекіліктер: Планеталардың суреттері және олардың сипаттамалары бар плакаттар.

«Күн жүйесінің моделін құру»

Күн жүйесінің қалай жұмыс істейтінін және планеталардың бір-бірімен байланысын түсіну.

1. Модель жасау: Күн жүйесінің үлгісін жасау үшін түрлі-түсті шарларды немесе қағаз шеңберлерін пайдаланыңыз. Топтағы оқушыларға планеталарды «Күннен» әр түрлі қашықтықта орналастыру арқылы модель жасауды ұсыныңыз.

2. Презентация: Әр топ өз моделін ұсынып, оның қалай салынғанын, қандай планеталар және олардың сипаттамалары қамтылғанын түсіндіреді.

Иллюстрациялар: Әртүрлі материалдардан (шарлар, картон, пластилин) жасалған Күн жүйесінің үлгілерінің мысалдары.

«Галактикалар мен жұлдыздар»

Әр түрлі галактикалар мен жұлдыздармен танысу.

1. Зерттеу: Оқушыларға галактикалардың негізгі түрлерін (спиральді, эллипстік, дұрыс емес) және жұлдыздарды (сары ергежейлілер, қызыл алыптар және т.б.) зерттеңіз. Мәтіндік ресурстарды немесе қысқа бейнелерді пайдалануға болады.

2. Сурет салу: Балалар галактикалардың немесе жұлдыздардың біреуін салып, оның негізгі сипаттамаларын сипаттайды.

«Ғалам құпиялары» - Шығармашылық жоба

Шығармашылық пен таныстыру дағдыларын дамыту.

1. Жоба құру: Оқушылардан жаңа планетаны немесе галактиканы ашқан ғарыш зерттеушілерін елестетуді сұраңыз. Оларға сызбаларды, сипаттамаларды және мүмкін мүмкіндіктерді қоса алғанда, ашқан жаңалықтары туралы презентация жасауды сұраңыз.

2. Презентация: Балалар оның қандай ғаламшар немесе галактика екенін, оның ерекшеліктері қандай және неге қызықты екенін түсіндіре отырып, сыныпқа өз жобаларын ұсынады.

Қорытындылау және талқылау.

- Талқылау: Мұғалім мен оқушылар сабақта қандай жаңалық білгендерін, Ғаламның қандай құпияларын ерекше қызықтырғандарын талқылайды.

Оқушылардан «Мен Ғаламды қалай зерттер едім және қандай жұмбақтарды шешкім келеді?» деген тақырыпта шағын есеп немесе эссе жазуды сұраңыз.

Көрнекілік: Сабақ барысында жасалған қорытынды постер немесе сызбалар.

Қосымша материалдар:

- Ғарыш және күн жүйесі туралы бейнелер.
- Планеталар мен галактикалардың плакаттары мен суреттері.
- Модельдерді жасауға арналған материалдар (шарлар, қағаз, желім, бояулар).

Бұл сабақ жоспары балалардың астрономияға деген қызығушылығын дамытуға көмектесетін түрлі іс-шараларды, сондай-ақ топтық жұмыс, презентация және шығармашылық ойлау қабілеттерін қамтиды.

«Ғылымның қоғамдағы рөлі» (B2 деңгейі)

Ғылымның қоғамдағы рөлін бағалау

Қоғамның экономикалық дамуы сипаттау

Технологиялық жетістіктердің әсерін сипаттау

Ғылымның өркениет үшін маңызын бағалау

Кез келген себептер туралы ақпаратты сұрау/ пікір білдіру

Лексикалық минимум: Техникалық революция, ашу, апат, үлгі, жылдамдық, болжам, отын, өндіріс, көшірме, ми, түрлендіру, құрамдас бөлік, қасиет, көлем, құлдырау, ұяшық, қор, байлық, су электр станциясы, су жолы, тапқыр, мөлдір, өндірістік, балғын, тұзды, ойлап табу, тасымалдау, құю, тұтыну, еріту.

Оқушының бағалау критерийлері

Біреуінің диалогтық сөйлеу деңгейі келесі көрсеткіштердің жиынтық бағасымен тексеріледі: диалогтағы репликалардың саны, бастамашыл және реактивті репликалардың пайыздық қатынасы, сөйлеу ниеттерінің әртүрлілігі (хабарлау, сұрау, ынталандыру), репликалардың семантикалық байланысы, сұраулы, баяндау және ынталандырушы сөйлемдердің дұрыс интонациясы.

2- кесте - Бір оқушының диалогтық сөйлеу деңгейін бағалау

Параметрлері	Диалогтағы репликаның саны (5 балл)	Бастамашылық және реактивті репликалардың пайыздық қатынасы (5 балл)	Сөйлеу ниеттерінің әртүрлілігі (5 балл)	Қазақ сөйлеу этикетінің формулаларын қолдану (5 балл)	Репликалардың арасындағы мағыналық байланыс (5 балл)	Жиынтық бағалау (25 балл)
Сыныптар						
1-2 сынып	1-2	50/50	1-2	+ / -	+ / -	25-23 балл – 5 баға «өте жақсы»;
3-4 сынып	2-3	50/50	2-3	+ / -	+ / -	22-18 балл – 4 баға «төрт»; 17-13 балл – 3

						баға «қанағат»
--	--	--	--	--	--	-------------------

3 - кесте. Аутентикалық мәтіндерді таңдау кезінде ескерілетін факторлар

Фактор	Сұралатын сауалдар
Мазмұнның жарамдылығы	Мәтін оқушыны қызықтыра ма? Бұл білім алушының қажеттіліктеріне сәйкес келе ме? Ол оқушы сабақтан тыс уақытта қолданатын материал түрін білдіреді ме?
Пайдалануға қабілеттілік	Мәтінді оқыту мақсатында пайдалануға болады ма? Мәтінді қандай мақсатта пайдалану керек? Мәтінді пайдалану арқылы қандай дағдыларды/стратегияларды дамытуға болады?
Оқуға қабілеттілік	Мәтін білім алушы үшін тым оңай/қиын ба? Бұл құрылымдық жағынан тым талапшыл/күрделі ме? Онда қанша жаңа сөздік бар? Ол қатысты ма?
Таныстырылым	Ол «түпнұсқа» болып көріне ме? Мәтін «тартымды» ма? Ол оқушының назарын аударады ма? Бұл оның көбірек оқуға деген құштарлығын тудырады ма?

Бағалау – оқушылардың оқуы мен дамуы туралы қорытынды жасаудың жүйелі негізі. Бұл -оқушылардың оқуы мен дамуын арттыру үшін ақпаратты анықтау, таңдау, жобалау, жинау, талдау, түсіндіру және пайдалану процесі. Жақсы бағалаудың негізгі принциптері:

-жарамды (Тест өзі бағалайтын нәрсені бағалай ма? Ол әділ және түсінікті түрде бағалай ма? Нәтижелерге негізделген дұрыс қорытынды жасай аласыз ба?)

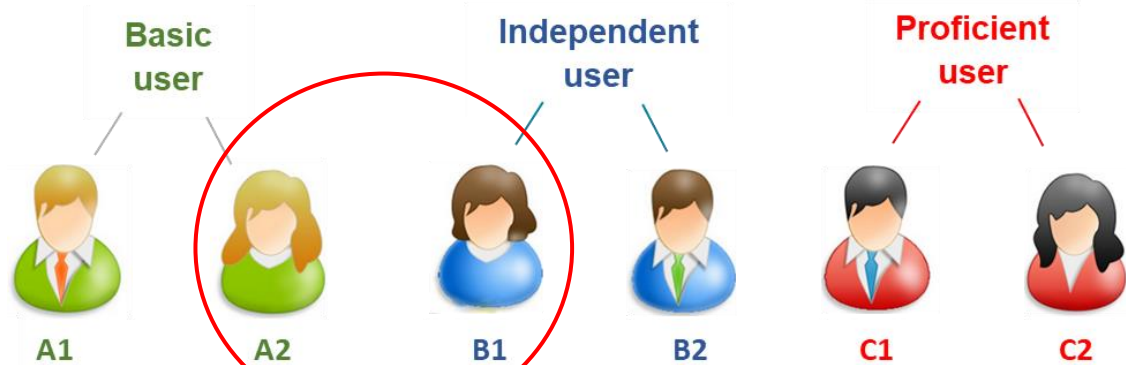
-сенімді (Өндірілетін ұпайлар дәйекті, сенімді және қайталануы мүмкін бе? Таңба схемалары таңбалаудың тұрақты сұранысын қолдай ма?)

-оң әсер етеді (Бағалау оқыту мен оқудағы жақсы сыныптағы тәжірибені ынталандырады ма?)

-практикалық (Тапсырманың ұзақтығы қолайлы ма? Ол рұқсат етілген уақытта сенімді түрде жауап берілуі мүмкін бе?)

Жоғарыда келтірілген ақпараттарды ескере отырып, біз тапсырманы құруға көшуіміз керек. Тапсырманы құру кезінде тапсырмалар деңгейіне назар аударған жөн. Мысалы, PISA өткізілетін 9-сынып тапсырмалары CEFR деңгейінде А2 және В1-ге сәйкес келеді.

2-сурет. CEFR деңгейлері

PISA үлгісіндегі оқу тапсырмаларын әзірлеу білім алушыларды сыни тұрғыдан ойлауға және нақты әлемдегі мәселелерді шешуге тартудың тамаша тәсілі болуы мүмкін. Міне, осындай тапсырмаларды орындауда мұғалімдерге бағыт-бағдар беретін кейбір ұсыныстар:

1. PISA бағалау критерийлерін түсіну

- PISA жүйесімен танысу: оқу дағдылары қалай бағаланатынын түсіну үшін PISA оқу сауаттылығының негізін қарап шығу. PISA әртүрлі контексте мәтіндерді түсіну, пайдалану және олар туралы ой елегінен өткізу қабілетіне баса назар аударады.

2. Аутентикалық мәтіндер жасау

- Әртүрлі жанрлар: мақалалар, эсселер, баяндамалар, әңгімелер және жарнамалар сияқты әртүрлі жанрлар мен форматтардан мәтіндерді таңдау. Мәтіндердің тартымды және өзекті екеніне көз жеткізу.

- Нақты әлемдегі контекст: нақты өмірлік жағдайларды немесе мәселелерді бейнелейтін мәтіндерді біріктіру тапсырмаларды өзекті және практикалық етеді.

3. Күрделі сұрақтар құрастыру

- Түсіну сұрақтары: Негізгі идеялар мен мәліметтерді анықтау сияқты негізгі түсінуді тексеретін сұрақтар жасаңыз.

- интерпретациялау сұрақтары: Білім алушылардан мағыналарды шығаруды, кейіпкерлерді немесе дәлелдерді талдауды және негізгі тақырыптарды түсінуді талап ететін сұрақтарды әзірлеу.

- Қолдану сұрақтары: Оқушылар мәтіндегі ақпаратты жаңа немесе болжамды сценарийлерге қолданатын тапсырмаларды құрастыру.

4. Әртүрлі когнитивтік деңгейлерді біріктіру

- Қиындық деңгейлері: әртүрлі когнитивтік деңгейлерге бағытталған сұрақтарды әзірлеу – негізгі түсінуден талдау және бағалау сияқты жоғары деңгейлі ойлау дағдыларына дейін.

- Когнитивтік деңгейлердің мысалдары: Тікелей фактілерді еске түсіруді, сондай-ақ білім алушылардан болжам жасауды немесе мәтінге негізделген шешімдерді ұсынуды талап ететін сұрақтарды сұрау.

5. Мәтіндер мен сұрақтардың контекстік жағынан бай болуын қамтамасыз ету.

- Күрделілігі және өзектілігі: оқушыларға қиындық тудыратын жеткілікті күрделі және контекстік жағынан бай мәтіндерді таңдау. Сұрақтар еске түсіруге емес, терең ойлауға итермелейтініне көз жеткізу.

• Түрлі перспективалар: Сыни талдау мен талқылауды ынталандыру үшін бірнеше көзқарасты немесе қарама-қайшы көзқарастарды ұсынатын мәтіндерді пайдалану.

6. Анық және нақты нұсқауларды жасау

• Түсініктілік: Студенттердің тапсырмаларды түсінуіне көз жеткізу үшін тікелей және бір мағыналы нұсқауларды жазу.

• Мысалдар: күтілетін түрін көрсету үшін мысалдар немесе үлгілік жауаптар беру.

7. Әртүрлі дағдылар деңгейлеріне арналған тапсырмаларды құрастыру

• Қиындық ауқымы: оқу дағдылары мен дағдыларының ауқымын бағалау үшін әртүрлі қиындық деңгейлеріндегі тапсырмаларды қосу.

• Қолдау: негізгі бағалауды құрайтын алдын ала сұрақтар немесе әрекеттермен күрделірек тапсырмаларды орындату.

8. Нақты әлемдегі қолданбаларды алға жылжыту

• Практикалық тапсырмалар: мәтіннен алынған ақпарат негізінде мәселені шешу немесе дереккөздердің сенімділігін бағалау сияқты оқушылардан оқу дағдыларын өмірлік контекстте қолдануды талап ететін тапсырмаларды құрастыру.

• Пәнаралық байланыстар: мүмкін болса, өзектілігі мен белсенділігін арттыру үшін оқу тапсырмаларын басқа пәндермен немесе күнделікті тәжірибемен байланыстыру.

9. Рефлексиялық және бірлескен оқуды жеңілдету

• Талқылау мүмкіндіктері: Білім алушыларды жолдастарымен өз жауаптары мен дәлелдеулерін талқылауға шақыру. Бұл тереңірек түсінуге және сыни ойлауға ықпал етеді.

• Рефлексиялық сұрақтар: Білім алушыларды өздерінің ойлау процестері мен олардың интерпретацияларының салдары туралы ойлануға итермелейтін сұрақтарды қосу.

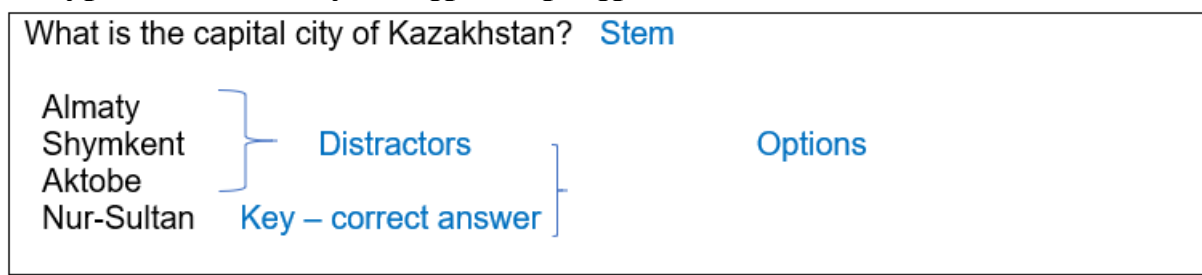
10. Қарап шығу және қайта қарау

• Пилоттық тестілеу: анықтығы, қиындығы немесе өзектілігі бар кез келген мәселелерді анықтау үшін тапсырмаларды студенттердің шағын тобымен сынақтан өткізіп көру.

• Кері байланыс және қайталау: Студенттер мен әріптестерден кері байланыс жинау және оны тиімдірек болу үшін тапсырмаларды нақтылау үшін пайдалану.

Пиза үлгісіндегі оқу тапсырмаларында көп таңдаулы сұрақтар жиі кездеседі. Оның құрылымы 3-суретте көрсетілген.

1- Сурет. Көп таңдаулы сұрақтар құрылымы

Түсінікті сұрақтарды жазудың көптеген принциптері көп таңдаулы сұрақтарға қолданылады, мысалы, сұрақтарды барынша анық және қысқа етіп қою және күрделі конструкциялардан, қажетсіз күрделі тіл мен негативтерден аулақ болу. Бұл нұсқаулар көп таңдаулы сұрақтар үшін арнайы болып табылады.

Жасаңыз...

- сауалдың нені қойып жатқаны сұрақтан анық екеніне көз жеткізіңіз;
- мүмкіндігінше көп сауалды сұрақ бөлігіне қойыңыз;
- мүмкіндігінше түсінікті болғандықтан, мәлімдемелерден гөрі сұрақтарды пайдаланыңыз;
- қате түсініктерді / жалпы қателерді / бәсекелес идеяларды пайдалана отырып, дистракторларды шындыққа айналдырыңыз;
- бір ғана дұрыс жауап бар екеніне көз жеткізіңіз;
- ұзындығы, құрылымы және пішімі бойынша дистракторларды бірдей ұстаңыз;
- сұраққа жауап беру үшін білім алушылар не істеу керек екенін нақты көрсетіңіз.

Жасамаңыз...

- қажетсіз ақпаратты қосу;
  - сөздерді әр нұсқада қайталау (егер бұл оларды анық етпесе);
  - опцияларға негативті, қарама-қарсы немесе бір-біріне сәйкес келетін идеяларды қосу;
  - «Жоғарыда айтылғандардың барлығы» немесе «Жоғарыдағылардың ешқайсысы» опциясын пайдалану;
  - дұрыс жауапқа түбірден жасалған сөздерді қосу.
- Сұрақтар жазу кезінде аулақ болу керек нәрселер.
- сұрақта бірнеше нәрсені сұрау, мысалы. Анықтау ..... және түсіндіру...;
  - қажетсіз ақпаратты қосу;
  - түсініксіз болуы мүмкін сөздерді қолдану;
  - негативтерді пайдалану;
  - өңдеуі қиынырақ грамматикалық құрылымдарды қолдану;
  - бірнеше мағынасы бар сөздер;
  - жынысқа қатысты сөздерді қолдану.

Жиынтық бағалау тапсырмаларын PISA оқылым тапсырмалары үлгісінде жасап, жүргізуді кезең-кезеңімен ұйымдастыру керек. Оқушылардың біртіндеп дағдыланғаны маңызды. Оқу жылының бірінші жылында сәл ғана күрделендіріп, екінші оқу жылында жартылай, ал үшінші жылында толықтай PISA оқылым тапсырмалары үлгісіндегідей етіп құрастырып алған дұрыс. Төменде алғашқы оқу жылында 5-6 сыныптарға, одан кейінгі оқу жылында 7-8 сыныптарға, соңғы оқу жылында 9 сыныптарға құрастырылған тапсырмалар үлгілері көрсетілген. Тапсырма құрастыруда оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттары басшылыққа алынады.

Оқу жылының бірінші жылының тапсырмаларында ақпаратты орналастыру, түсіну аспектілері бойынша сұрақтар жиі кездеседі. Оқушылар тапсырманың талаптарын ескере отырып, ең сәйкес мәтінді таңдау үшін бірнеше мәтіндер арасында ақпаратты іздейді. Ал екінші жылы ақпаратты орналастыру,

түсіну аспектілеріне қосымша бағалау және рефлексия аспектілері қосылады. Білім алушылардан негізгі идеяны құруды немесе үзіндіге қысқаша не тақырыпты шығаруды талап ететін тапсырмалар «біріктіру және қорытынды жасау» элементтері ретінде жіктеледі. Үшінші оқу жылында «Бағалау және рефлексия» аспектісі жиі қолданылады. Бұл тапсырмалар көбінесе білім алушылардан әртүрлі көзқарастарды салыстыру немесе гипотеза жасау үшін өз тәжірибесі мен білімі туралы ойлауды талап етеді. Бірінші жылдың сұрақтары негізгі ойды түсінуге, бөлшектерді анықтауға, сөздік қорын түсінуге, жеке қалауларға, қорытынды жасауға бағытталған. Тапсырмаларды енгізудің үшінші, яғни соңғы жыл сұрақтары оқушыларды мәтін туралы сыни тұрғыдан ойлауға, жеке тәжірибелерді байланыстыруға және шығармашылық мәселелерді шешуге тартуға арналған. Мәтіндер электронды поштада, блогтарда, форумдарда жазылған хаттар түрінде алынды. Себебі, оқушылар ақпаратты әлеуметтік желіден алуға бейім. Көбіне олардың қызықтыратын және өмірге қатысты мәтіндері таңдалды.

Монологтық сөйлеу деңгейі. Монологтық сөйлеу деңгейін бағалау критерийлері сөйлеудің ақпараттық және тілдік дұрыстығы болып табылады. Ақпараттылық өндірілген мәтіндегі сөздердің санын санау (көлемді анықтау), мәтіндегі шағын тақырыптарын санын санау (бастауыш сынып оқушыларында мәтінде 2-3-4 шағын тақырып болуы керек), шағын тақырыптардың кеңеюін анықтау және логиканы сақтау арқылы тексеріледі. Тілдің дұрыстығы лексикалық, грамматикалық, орфоэпиялық нормаларды сақтау және еркін сөйлеу арқылы бағаланады (Булатбаева К.Н., 20146 2015) [22, 23].

Оқушының екінші немесе үшінші монологтік сөйлеуін екінші, үшінші тілдегі деңгейін бағалау

4-кесте – Оқушылардың монологын бағалау критерийлері

Сыныптар	1 сынып		2 сынып		3 сынып		4 сынып	
	Ауызш а сөйлеу	Жазба ша сөйлеу	Ауызш а сөйлеу	Жазба ша сөйлеу	Ауызш а сөйлеу чь	Жазба ша сөйлеу	Ауызш а сөйлеу	Жазба ша сөйлеу
Мәтін көлемі(мәтін дегі сөздер саны) – 5 балл	2-3 сөйлем	-	3-4 сөйлем	3-4 сөйлем	4-5 сөйлем	4-5 сөйлем	5-6 сөйлем	5-6 сөйлем
Шағын тақырып саны – 5 балл	2 шағын тақырыптар	-	3 шағын тақырыптар	3 шағын тақырыптар	3-4 шағын тақырыптар	3-4 шағын тақырыптар	4 шағын тақырыптар	4 шағын тақырыптар
Шағын тақырыптың кеңеюі (сөздердің жалпы саны шағын	5-7 сөз	-	7-8 сөз	7-8 сөз	8-9 сөз	8-9 сөз	9-10 сөз	9-10 сөз

тақырыптардың санына бөлінеді)– 5 балл								
Логикалық бірізділік - 5 баллов	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы	Мәтіннің тақырыптық біртұтастығы
Тілдің дұрыстығы (лексикалық, грамматикалық) – 5 балл	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға	Әрбір жіберілген қате үшін бағалау төмендейді 0,2 балға
Орфоэпиялық нормаларды сақтау (5 балл)	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді на 0,1 балға	Бір орфоэпиялық қате үшін бағалау төмендейді 0,1 балға
Еркін сөйлеу (5 балл)	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»	Еркінсөйлеуі – «5» балл; 1-2 пауза – «4»; 3паузадан астам – «3»
Қорытынды баға қою								
Ауызша сөйлеу: 35-32 балл – «5»;		Жазбаша сөйлеу (5 параметр бойынша бағалау, орфоэпиялық нормалар және еркін сөйлеу қосылмайды):						

31-28 балл – «4»;	25 -23 балл – «5»;
27- 15 балл – «3»;	22- 18 балл – «4»;
15 баллдан төмен – «2»	17 – 13 балл – «3»;
	13 баллдан төмен – «2»

Негізгі орта және жалпы орта білім беру деңгейі

– Диалогтік қарым-қатынас дағдыларын бағалау параметрлері (0-100 балл):

– бір оқушыға берілген репликалар саны (0-15 балл);

– бір оқушының бастамашыл және реактивті репликаларының арақатынасы (0-20 балл);

– оқушының репликаларының ақпараттылығы, оның репликаларындағы сөйлеу ниеттерінің әртүрлілігі (0-40 балл);

– орысша сөйлеу этикетінің ережелерін сақтау (әңгімелесушінің мәртебесін, әңгімелесушімен қарым-қатынас түрін, лексика-грамматикалық құралдардың қарым-қатынас жағдайына сәйкестігін есепке алу) (0-15 балл);

– репликалардың табиғилығы (орынды толық емес, эмоционалдылық, интонация, қарқын, негізсіз үзілістердің болуы/болмауы) (0-20 ұпай).

Монологтік сөйлеу бойынша білім мен дағдыларды бағалау параметрлері:

– мәтін-баяндау, мәтін-сипаттау, мәтін - пайымдаудың композициялық құрылымын білу (0-20 балл);

– мәтіннің-баяндаудың, мәтіннің-сипаттаманың, мәтіннің - пайымдаудың тілдік ерекшеліктерін білу (0-20 балл);

– мәлімдеменің мәтін екенін дәлелдеу мүмкіндігі (0-20 балл);

– мәтін түрін анықтау мүмкіндігі (сипаттама, баяндау, пайымдау, біріктірілген түрлердің бірі) (0-20 ұпай);

– мәтіннің стилистикалық байланысын негіздей білу (0-20 балл).

5-кесте - Бітіруші сынып оқушысының ауызша және жазбаша монологтік сөйлеу деңгейін бағалау критерийлері:

Сынып	11	
Критерии	Ауызша сөйлеу	Жазбаша сөйлеу
1 Мәтін көлемі 0-10 ұпай	140 сөз – «өте жақсы» 130-139 сөз – «жақсы» 120-129 сөз – «қанағаттанарлық» 120 сөзден аз – «қанағаттанарлықсыз»	200-240 сөз– «өте жақсы» 170 – 200 сөзге дейін - "жақсы" 120– 170 сөзге дейін - "3" 120 сөзден аз – "қанағаттанарлықсыз"

2 Шағын тақырыптар саны 0-15 ұпай	4 – «өте жақсы» 3 – «жақсы» 2 – «қанағаттанарлық»	7 – «өте жақсы» 5-6 – «жақсы» 4 – «қанағаттанарлық» 3 – «қанағаттанарлықсыз»
---	--	---

	1 «қанағаттанарлықсыз»	–
3Білік байланыс орнату әңгімелесуші, сөйлеудің коммуникативті регистрлерінің әртүрлілігі (ауызша және жазбаша тілде). 0-10 ұпай	<p>Жоғары деңгей: әр түрлі стилистикалық тиістіліктегі мәтінді диалогтау әдісін қолдану, контактіні орнататын құралдармен еркін жұмыс істеу, сөйлеудің әр түрлі коммуникативті регистрлерін және оңтайлы ауыстыру – "өте жақсы".</p> <p>Жеткілікті деңгей: арнайы адресстеу әдістерінсіз байланыс құралдарын дұрыс пайдалану, коммуникативті сөйлеу регистрлерінің әртүрлілігі жеткіліксіз (мүмкін коммуникативті сөйлеу регистрлерінің іске асырылмауы), этикеттік сөйлеу ниеттерін рәсімдеудің кең таралған әдістерін қолдану – "жақсы".</p> <p>Орташа деңгей: адресатқа арнайы орнатусыз әр түрлі деңгейдегі 1-2-3 байланыс орнату құралдарының болуы – "қанағаттанарлық".</p> <p>Төмен деңгей: мекен-жайсыз монологтік мәлімдеме жасау, 1-2 коммуникативті сөйлеу регистрінің болуы (негізінен репродуктивті және ақпараттық) – "қанағаттанарлықсыз".</p>	
4 Ауызша және жазбаша сөйлеудің қисындылығы 0-15 ұпай	Мәтіннің тақырыптық бірлігі - "өте жақсы". Сызықтық байланыс – "жақсы". Параллель байланыс "қанағаттанарлық". Дәйекті байланыс "қанағаттанарлықсыз".	
5Тілдік ауызша және жазбаша тілдің дұрыстығы 50 балл	<p>Әрбір лексикалық, морфологиялық, синтаксистік қате үшін 0,25 балл төмендейді (Ауызша сөйлеуде 0-35 балл; жазбаша сөйлеуде 0-50 балл).</p> <p>Ауызша сөйлеуде орфоэпиялық нормаларды сақтау (ауызша сөйлеуде 0-5 балл) (Қатесіз айтылу - "өте жақсы". Ішінара бұрмаланулар, сөйлеу түсінікті - "жақсы". Тұрақты фонетикалық бұрмаланулар, сөйлеу қиын қабылданады – "қанағаттанарлық". Сөйлеу түсініксіз – "қанағаттанарлықсыз").</p> <p>Ауызша еркін сөйлеу (0-10 ұпай) (еркін сөйлеу, табиғи сөйлеу – "өте жақсы". 1-3 үзіліс- "жақсы". 4-6 үзіліс - "қанағаттанарлық". 6 – дан астам үзіліс - "қанағаттанарлықсыз").</p>	

Білу: Ғылымның қоғамдағы рөлі туралы ақпаратты дұрыс және нақты жаңғырту.

Түсіну: Ғылымның қоғамдағы рөлі туралы мәліметтерді түсіндіру, негізгі идеялар мен қағидаларды бөліп көрсету.

Қолдану: Практикалық жағдайларда ғылымның рөлі туралы білімді пайдалану, ғылыми білімді пайдалана отырып есептерді шешу.

Талдау: Ғылымның рөлі туралы мәліметтерді бөліктерге бөлу, бөліктер арасындағы байланысты анықтау, себеп-салдарды анықтау.

Жинақтау (синтез): Ғылымның рөлі туралы ақпараттың жеке бөліктерінен жаңа тұтастық құру, өз ойлары мен ұсыныстарын әзірлеу.

Бағалау: Ғылымның қоғамдағы рөлі туралы өзіндік пікір қалыптастыру, оның өмірдің әртүрлі салаларына әсерін дәлелді бағалау.

Квесттер:

Адам өмірінің ғылымның ықпалында болатын 5 негізгі саласын көрсетіңіз.

Критерий: Өмірдің 5 саласын дұрыс тізімдеу (мысалы, медицина, технология, білім, экономика, мәдениет).

Медицина саласындағы ғылыми жаңалықтардың адамзат өмірін қалай өзгерткенін түсіндіру.

Критерий: Ғылыми жаңалықтар мен олардың халық денсаулығына әсері туралы нақты мысалдар келтіре отырып, түсіндіру.

Ғылыми білімді пайдалана отырып, көліктің жаңа түрін жасау керек деп елестетіңіз. Қолданылатын негізгі принциптер мен технологияларды сипаттаңыз.

Критерий: Мәселені шешуге шығармашылық көзқарас, ғылыми білімді қолдану, көліктің қалай жұмыс істейтінін логикалық тұрғыдан түсіндіру.

Ғылыми-техникалық прогрестің адамзатқа тигізетін оң және теріс салдарын талдау.

Критерий: Негізгі оң және теріс салдарларды анықтау, мысалдар арқылы дәлелдеу.

Климаттың өзгеруінің жаһандық мәселесін шешу үшін ғылыми білімді пайдалану жобасын әзірлеу.

Критерий: Жобаның түпнұсқалығы, ғылыми білімді қолданудың негізділігі, шешімнің шынайылығы.

Қазіргі әлемді қалыптастырудағы ғылымның рөлін бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс қандай артықшылықтар мен тәуекелдер әкеледі?

Сұрақтар:

- Сіз қандай гаджеттерді пайдаланасыз және не үшін?
- Сізге қандай қолданбалар пайдалы?
- Гаджеттер адамдар арасындағы қарым-қатынасқа әсер етеді деп ойлайсыз ба?
- Гаджеттерді пайдалану кезінде қандай қауіпсіздік ережелерін сақтау керек?
- Гаджеттерді пайдалы және шығармашылық үшін қалай пайдалануға болады?

Диалог

– Елестетіп көріңізші, ғалымдар өмір сүруге жарамды аймақтан жана планета тапты! Мүмкін онда өмір бар шығар?

- Уау, керемет! Бұл планета туралы не білеміз?

- Әлі көп емес. Бірақ ғалымдар қазірдің өзінде телескоптар арқылы мәліметтер жинап жатыр, және біз болашақта көптеген қызықты нәрселерді біле аламыз.

– Ғалымдар жойылған ормандарды қалпына келтірудің жаңа әдістерін ойлап тапқанын оқыдым. Елестетіп көріңізші, біз бүкіл экожүйені өмірге қайтара аламыз!

- Тамаша! Мен де бұл туралы оқыдым. Сондай-ақ, олар қалдықтарды энергияға айналдыра алатын жаңа материал жасаған.

- Мұғалім: Біз ғылыми жаңалықтар туралы айтып отырғандықтан, бұл тақырыпқа қызығушылық танытқаныңызға қуаныштымын. Ғылыми жаңалықтар прогрестің қозғаушы күші болып табылады, олар біздің әлемді өзгертеді және болашақты қалыптастырады.

– Тарихтағы ең маңызды жаңалық қандай деп ойлайсыз?

- Мұғалім: Бұл қиын сұрақ. Бірақ Исаак Ньютонның бүкіләлемдік тартылыс заңын ашуы Ғаламдағы планеталар мен барлық денелердің қозғалысын түсінудегі жаңалық болды деп ойлаймын.

– Ал ДНҚ құрылымын ашудың маңызы одан кем болмады деп ойлаймын. Бұл бізге өмірлік ұстанымдарды түсінуге және медицинада серпіліс жасауға мүмкіндік берді.

– Әрине, бұл екі жаңалықтың да маңызы зор. Ал ғылым бір орында тұрмайды, күн сайын біздің әлемді өзгертетін жаңа жаңалықтар ашылады.

– Болашақта бізді қандай жаңалықтар күтіп тұр?

- Мұғалім: Бұл құпия. Бірақ ғылымның әртүрлі салаларында бізді өмірімізді өзгертетін таңғажайып жаңалықтар күтіп тұрғанына сенімдімін.

Критерий: Өзіндік пікір қалыптастыру, ғылымның ықпалын дәлелді бағалау, нақты мысалдар келтірілді.

Қосымша тапсырмалар:

Рөлдік ойын: Оқушылар топқа бөлініп, ғалымдардың, саясаткерлердің, қоғам өкілдерінің рөлдерін сомдап, ғылымның қоғам дамуындағы рөлін талқылайды.

-Қарандаршы, мен қандай әдемі пейзаж жасадым! Мен сурет салғанды өте жақсы көремін, әсіресе табиғат.

- (Компьютерден үзіліс жасап) Иә, әдемі. Онда не салып жатырсың?

- Күзгі орман. Білесіз бе, мен табиғаттың қандай қызық екенін ойладым! Жапырақтары химиялық реакциялардың әсерінен түсін өзгертеді, қысым айырмашылығынан жел соғады, климаттың өзгеруіне байланысты құстар жылы климатқа ұшады.

- Жүр, алданып қалма. Өнер сезім, сұлулық туралы, ал ғылым құрғақ фактілер мен формулалар туралы.

- Жақсы, әрине! Өйткені, өнер де табиғат заңдылығына негізделген. Суретшілер ежелгі дәуірде ғалымдар ашқан композиция, түс және перспектива ережелерін пайдаланады.

-Алтын кесінді дейсіз бе?

-Иә, және басқа да көптеген принциптер. Музыкада да математикалық заңдылықтар бар.

– (Ойланып) Мм, қызық. Компьютерлік ойындар туралы не деуге болады?

-Олардың ішінде ғылым бар емес пе? Ойынның физикалық заңдары, математикалық формулалары және бағдарламалау логикасы бар.

Мұғалім: Нені сонша ойланып айтып тұрсың?

-Біз ғылымның өнермен байланысы туралы айтысамыз. Денис ғылым құрғақ және қызықсыз, ал өнер сезім туралы деп санайды.

Мұғалім: (Күлімсіреп) Ал ғылым мен өнер бір тиынның екі жағы десең дұрыс айтасың. Ғылым бізге әлем туралы білім береді, ал өнер бұл білімді сұлулық арқылы түсінуге және көрсетуге көмектеседі.

– Ал компьютерлік ойындар да өнер бола алады ма?

Мұғалім: Әрине! Жақсы ойын - бұл шығармашылық, интеллект және әлем туралы білім. Ол ғылыми ұстанымдарды да, көркем бейнелеуді де пайдаланады.

Аня: Мен әрқашан ғылымды шығармашылықтың негізі деп санадым. Ол бізге жаңа нәрсе жасау үшін құралдар береді.

Мұғалім: Дұрыс. Ғылым әлемі шығармашылық үшін шексіз мүмкіндіктер ашады. Біз әлем туралы көбірек білсек, біздің туындыларымыз соғұрлым түрлі-түсті және қызықты болады.

Пікірталас: «Ғылым адамзатқа пайда немесе қауіп пе?» тақырыбында пікірталас өткізу.

Өндіріс – өміріміздің негізі. Біз күн сайын өндірілген өнімдерді пайдаланамыз: киімнен телефонға, тамақтан көлікке дейін. Ал өндірісті тиімдірек, қауіпсіз және экологиялық таза ету үшін адамдар үнемі жаңа идеялар мен технологияларды ұсынады. Өндірістегі инновациялардың кейбір мысалдары:

Өндірістегі роботтар жаңа емес, бірақ олар барған сайын ақылды және күрделі болып келеді. Олар қауіпті және қайталанатын тапсырмаларды адамдарға қарағанда тезірек және дәлірек орындай алады, бұл өндірісті тиімдірек және қауіпсіз етеді.

Жаңа 3D технология компьютерлік басқарудың көмегімен әртүрлі материалдардан үш өлшемді объектілерді жасауға мүмкіндік береді. 3D басып шығару жылдам және икемді өндіріс жүйесінің жаңа мүмкіндіктерін ашады. Мысалы, өнімнің прототиптерін немесе тіпті бүкіл машина бөлшектерін тікелей өндірісте басып шығаруға болады.

Сандық егіздер: бұл виртуалды сынақтарды өткізуге және әртүрлі сценарийлерді модельдеуге мүмкіндік беретін нақты нысандардың виртуалды үлгілері. Цифрлық егіздер тәуекелді азайтуға, даму процесін жылдамдатуға және өндірісті оңтайландыруға көмектеседі.

Жасанды интеллект: Жасанды интеллект үлкен көлемдегі деректерді талдап, өндіріс процестерінде оңтайлы шешімдер қабылдай алады. Мысалы, AI өнім сапасын бақылай алады, өндірісті жоспарлай алады және ресурстарды басқара алады.

Экологиялық таза технологиялар: Өндірістегі заманауи инновациялар зиянды шығарындыларды, энергия мен ресурстарды тұтынуды азайтуға бағытталған. Мысалы, жаңартылатын энергия көздері пайдаланылады, қалдықтар қайта өңделеді және экологиялық таза материалдар жасалады.

Өндірістегі инновациялар жаңа технологиялар ғана емес, әлемді жақсы жаққа өзгерту тәсілі. Олар өндірісті тиімдірек, қауіпсіз, экологиялық таза етеді және өркениетіміздің дамуына жаңа мүмкіндіктер ашады.

Талқылауға арналған қосымша тақырыптар:

Талқылауға арналған қосымша тақырыптар:

- Ғылыми жаңалықтар біздің өмірімізге қалай әсер етеді?
- Қандай ғылыми жаңалықтар сізге ең қызықты деп санайды?
- Болашақта ғылымның қандай салалары дамиды?
- Ғылыммен айналысу маңызды деп ойлайсыз ба?
- Қандай ғылыми жаңалықтар өнерге әсер етеді?
- Өнердің қандай техникасы мен тәсілдері ғылым заңдылықтарына негізделген?
- Компьютерлік ойындар қалай өнер бола алады?
- Ғылым шығармашылықты қалай шабыттандырады?
- Фантастикалық әдебиет дегеніміз не және оның ғылыммен байланысы қандай?

Эссе: «Қоғамдағы ғылымның болашағы туралы менің көзқарасым» тақырыбына эссе жазу.

Презентация: Белгілі ғалым және оның ғылымның дамуына қосқан үлесі туралы презентация дайындау.

Маңызды: Тапсырмалар әртүрлі, қызықты және оқушылардың дайындық деңгейіне сәйкес болуы керек. Оқушыларды қызықтыру және ғылымның қоғамдағы ролін терең түсінуге көмектесу үшін әртүрлі форматтарды пайдаланыңыз.

Оқушыларға ұсынылатын көмекші материал:

Жаһандану және ғылым: прогресс тандемі

Жаһандану – жай сөз емес, әлемді өзгертетін қуатты процесс. Экономикалық, саяси, мәдени және технологиялық байланыстар барған сайын жақындай түсуде және бұл үдерісте ғылым басты рөл атқарады.

1. Ғылым технологиялық серпілістің қозғалтқышы ретінде:

- Ақпараттық революция: ғылым бізге интернетті, мобильді құрылғыларды, спутниктік байланысты берді. Осы өнертабыстардың арқасында адамдар нақты уақыт режимінде сөйлесе алады, әлемнің кез келген нүктесінен ақпарат ала алады және бұл жаһандық ынтымақтастық пен білім алмасу үшін жағдай жасайды.

- Көлік және логистика: Ұшақтар, кемелер, жүрдек пойыздар елдер арасындағы қашықтықты қысқартатын, адамдар мен жүктердің қозғалысын тездететін және әлемді қолжетімді ететін ғылыми жаңалықтардың жемісі.

- Медициналық жетістіктер: Жаңа дәрі-дәрмектер, диагностикалық әдістер, хирургиялық технологиялар - бұл денсаулықтың жаһандық проблемаларын жеңуге, өмір сүру ұзақтығын арттыруға және адамдардың өмір сүру сапасын жақсартуға мүмкіндік беретін ғылыми зерттеулердің нәтижесі.

2. Ғылым халықаралық ынтымақтастық құралы ретінде:

- Бірлескен күш: Күрделі ғылыми мәселелер әртүрлі елдер ғалымдарының қатысуын талап етеді. Ғарыш, климат, мұхиттарды зерттеуге арналған халықаралық жобалар бірлескен жұмыс ғылымда серпілістерге әкеліп, жаһандық мәселелерді шешуге болатынын көрсетеді.

- Біліммен алмасу: халықаралық конференциялар, жарияланымдар, онлайн платформалар ғылымды ашық және қолжетімді етеді. Ғалымдар өз

зерттеулерінің нәтижелерімен бөлісе алады, пікір алмаса алады және бұл ғылым мен техниканың қарқынды дамуына ықпал етеді.

3. Ғылым жаһандық сын-қатерлерге жауап ретінде:

- Климаттың өзгеруі: Климаттың өзгеруі ең күрделі жаһандық проблемалардың бірі болып табылады. Ғылым бізге климаттың өзгеруінің себептерін түсінуге, парниктік газдар шығарындыларын азайту технологияларын әзірлеуге және өзгерістерге бейімделуге көмектеседі.

- Экологиялық проблемалар: Қоршаған ортаның ластануы, биоәртүрліліктің жоғалуы, ресурстардың тапшылығы жаһандық шешімдерді қажет ететін мәселелер. Ғылым су мен ауаны тазарту технологияларын жасауға, экологиялық таза материалдар мен тұрақты даму үшін шешімдер жасауға көмектеседі.

4. Ғылым мәдениеттер арасындағы көпір ретінде:

- Ғылыми дипломатия: Ғылыми зерттеулер мен ынтымақтастық елдер арасындағы халықаралық қатынастар мен түсіністікті нығайтуға көмектеседі. Ғылым мен технология саласындағы бірлескен жобалар саяси және идеологиялық қайшылықтарды жоюға көмектеседі.

Қорытынды:

Ғылым жай ғана білім жинағы емес, әлемді өзгертудің қуатты құралы. Ол жаһандану процесінде маңызды рөл атқарады, технологиялық прогреске мүмкіндік береді, халықаралық ынтымақтастықты ынталандырады және жаһандық мәселелерді шешуге көмектеседі.

«Жаһандану үдерісінің негізгі көріністері» тақырыбы бойынша тапсырмалар (B2 деңгейі)

- Жаһандану процесінің негізгі көріністерін атау
- Көші-қон процестерін сипаттау /мақсаты туралы пікірін айту
- Негізгі ақпаратты сұрау/ айту
- Мәтіннің негізгі мәліметтерін айту/егжей-тегжейлі әңгімелеу.
- Автордың ұстанымы туралы пікірін білдіру.

Лексикалық минимум

Жаһандану, бірігу, жұмыссыздық, бәсекелестік, жандану, жады, мәңгүрт, қатыгездік, қайғы, үмітсіздік, мәні, негізі, егжей-тегжейі, көрсеткіш, сала, өнеркәсіп, қысқарту, зақымдану, шикізат, өзара байланыс, айырбас, кедейлік, немқұрайлылық, дамыту, іздеу, табу, өзгерту, ұмыт, есінде жоқ,

Сөздік қорын байыту тапсырмалары: «Жаһандану үдерісінің біздің өмірімізге әсері» (11 сынып)

Оқушылардың сөздік қорын жаһандануға байланысты терминдермен толықтырып, контекстте қолдана білуге үйрету.

1. Терминдер және олардың анықтамалары:

Оқушыларды жаһандануға қатысты терминдердің глоссарийін жасауға ынталандырыңыз, соның ішінде:

Негізгі ұғымдар: жаһандану, әлемдік экономика, жаһандық мәдениет, жаһандық мәселелер, ақпараттық революция, интернет, желілік қоғам, цифрлық теңсіздік, мәдени диалог.

Нақты терминдер: сауданы ырықтандыру, нарықтық интеграция, жаһандық қаржы институттары, халықаралық ұйымдар, трансұлттық.

Сөздіктерді, интернет-ақпараттық ресурстарды пайдалана отырып, сонымен қатар «Жаһандану» тақырыбы бойынша мәтіндердің контекстін талдау арқылы әр терминге анықтамаларды өз бетінше табу.

Сөздерге синоним және антоним сөздердің тізімін жасау:

Жаһандану

Интеграция

Трансұлттық корпорациялар

Мәдени диалог

Локализация

Жаһандану

Құрастырылған сөздіктегі терминдерді сөйлемде қолдану. Мысалдар келтір:

... (жаһандану) ...

... (Трансұлттық корпорациялар) ...

... (Жаһандық проблемалар) ...

... (Интернет) ...

... (Мәдени диалог) ...

Тізімдегі терминдерді пайдаланып сөз тіркестерін құрастыру.

Мысалы:

Экономиканың жаһандануы

Нарықтық интеграция

Азиядағы трансұлттық корпорациялар

Өркениеттер арасындағы мәдени диалог

Өндірісті локализациялау

Саясаттағы деглобализация

Құрастырылған сөздіктегі терминдерді пайдалана отырып, «Жаһандану үдерісінің біздің өмірімізге әсері» тақырыбына шағын мәтін (5-7 сөйлем) жазу.

Дәлдігі мен анықтығына назар аударыңыз.

«Жаһандану: пайда немесе қауіп-қатер?» тақырыбында пікірталас өткізу.

Оқушылар екі топқа бөлініп, құрастырылған сөздіктегі терминдерді пайдалана отырып, жаһандануды қолдайтын немесе оған қарсы дәлелдер келтіреді.

«Жаһандану және оның өмірдің әртүрлі салаларына әсері» тақырыбына презентация дайындаңыз.

Құрастырылған сөздіктегі, көрнекі материалдардағы және нақты мысалдардағы терминдерді пайдаланыңыз.

Қосымша тапсырмалар:

Жаһандану туралы кітаптан мақала немесе үзінді тауып, білмейтін терминдерді жазып алыңыз. Олардың анықтамаларын тауып, сөйлемдер құрау.

«Менің уақытымда жаһандану» шағын сөздігін құрастырыңыз. Оған, сіздің пікіріңізше, қазіргі әлемдегі жаһандану процесін сипаттайтын терминдерді енгізу

Сыныптастарыңызға «Жаһандану» тақырыбы бойынша терминдерді білуге тест жасау.

Маңызды: Тапсырмалароқушыларға қызықты және сәйкес болуы керек. Оқушылардың сөздік қорын шығармашылық және тиімді дамыту үшін әртүрлі жұмыс форматтарын пайдаланыңыз.

«Жаһандану үдерісінің негізгі көріністері» тақырыбы бойынша тапсырмалар (B2 деңгейі)

Мақсаты: Оқушылардың жаһанданудың негізгі көріністері туралы білімдерін тексеру және бекіту, аналитикалық және сыни ойлауды дамытуға, сондай-ақ өз ойын жазбаша жеткізе білуге ықпал ету.

Бағалау критерийлері:

Мазмұны: Жаһандану көріністері туралы ақпарат дұрыс және толық.

Логика: Жауаптың құрылымы анық, баяндау логикасының тақырыпқа сәйкес.

Тілі: Грамматиканы, емле мен тыныс белгілерін дұрыс қолданылған.

Стиль: Айқындық, жинақылық, баяндау дәлдігі.

Шығармашылық: Ойдың өзіндік ерекшелігі, қосымша ақпарат тарту, өзіндік ой толғау.

Квесттер:

1. Эссе (10-15 сөйлем):

Тақырыбы: “Жаһандану – бүгінгі заманның негізгі үрдісі ма?”

Критерий: Тақырыпты толық және терең ашу, мысалдар арқылы дәлелдеу, өзіндік пікір, қорытынды.

2. Салыстырмалы талдау:

Тақырыбы: “Жаһанданудың оң және теріс жақтарын салыстырыңыз.”

Критерий: Тақырыпты толық ашу, дұрыс және дәлелді салыстыру, жаһанданудың оң және теріс жақтарын айқын көрсету.

3. Кейс-стади:

Тақырыбы: “Қазақстан жаһандану үдерісінде. Оң және теріс жақтарын талдаңыз.”

Критерий: Жаһандану жағдайында Қазақстандағы жағдайды талдау, негізгі тенденцияларды бөліп көрсету, нақты мысалдар, өзіндік қорытындылар.

4. Жоба:

Тақырыбы: “Жаһандану үдерісі және мәдениет.”

Критерий: Идеяның өзіндік ерекшелігі, зерттеу тереңдігі, әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, нақты мысалдарды келтіру, нәтижелерді ұсынуда шығармашылық көзқарас.

5. Талқылау:

Тақырыбы: “Жаһанданудың әлемдегі мәдени алуантүрліліктің сақталуына әсері.”

Критерий: Пікірталасқа белсенді қатысу, өз пікірін дәлелді айту, басқа қатысушылардың пікірін құрметтеу, мысалдар мен фактілерді пайдалана отырып диалог жүргізе білу.

6. Презентация:

Тақырыбы: “Жаһанданудың негізгі көріністері және оның адамзат қоғамына әсері.”

Критерий: Презентацияның құрылымдық баяндалуы, материалдың әсерлі болуы мен ақпараттық мазмұны, көрнекі және аудио-бейнелік құралдарды дұрыс пайдалану, сұрақтарға сенімді жауап беру.

7. Рөлдік ойын:

Тақырыбы: “Екі топқа бөлініп, жаһанданудың оң және теріс жақтарын қорғау. “

Критерий: Ойынға белсенді қатысу, өз позициясын дәлелді қорғау, топта жұмыс істей білу, рөлді орындауда шығармашылық көзқарас таныту.

8. Эссе:

Тақырыбы: “Жаһандану – бақыт немесе қауіп?”

Критерийлер: Көрнекті және қызықты баяндалуы, өзіндік ерекшелігі, ой тереңдігі, мәселелер мен перспективаларға жеке көзқарас.

9. Тест:

Тақырыбы: “Жаһандану үдерісінің негізгі көріністері мен терминдері”

Критерий: Сұрақтарға дұрыс жауап беру, тақырыпты терең түсіну, алған білімдерін практикада қолдана білу.

10. Викторина:

Тақырыбы: “Жаһандану: деректер мен мифтер.”

Критерий: Сұрақтарға дұрыс жауап беру, жаһандану туралы негізгі деректер мен мифтерді білу, реакция жылдамдығы.

Қосымша тапсырмалар:

Жаһандану көшбасшылары (елдер, ұйымдар) туралы презентация дайындаңыз.

Жаһандану салдары (экономикалық, әлеуметтік, мәдени) туралы ақпараттық буклет жасаңыз.

Жаһандану туралы фильмге немесе кітапқа шолу жазыңыз.

Жаһандануға деген көзқарас пен өмірдегі әсері (сынып оқушылары арасында) туралы сауалнама жүргізу.

Маңызды: Тапсырмалар әртүрлі, қызықты және оқушылардың дайындық деңгейіне сәйкес болуы керек. Тапсырмалардың оқушылар үшін ынталандырушы және пайдалы болуы олардың қызығушылықтары мен бейімділіктерін байланысты екенін ескеру.

Бұл тәсілді жүзеге асыру орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты, сөйлеудің грамматикалық және стилистикалық сауаттылығын, қарым-қатынас жағдаяттарын, экспрессивті монологтық сөйлеуді қалыптастыруға ықпал етеді: коммуникативті оқыту, коммуникативті тәсіл, коммуникативті оқыту әдістемесі.

Коммуникативті оқыту дегеніміз не? Оқытудағы коммуникативтік әдіс әр түрлі тақырыптарда стихиялық сөйлеу қабілетін дамытуға бағытталған. Оқушы

бастапқы тілде қарым-қатынас жасаудың нақты процесіне тартылса, бұл оқылатын тілді тезірек және жақсы меңгеруге ықпал етеді деп саналады.

Функционалды коммуникация тәсілі дегеніміз не? Функционалды грамматиканы оқыту: Коммуникативті әдіс шынымен грамматиканы функционалды түрде үйренуге мүмкіндік береді. Мұғалім оқушының грамматикасының негізгі бағыттарын анықтап, оларды кездейсоқ, оқушының қажеттіліктеріне сәйкес жағдайларда оқытуы керек.

Коммуникативті оқыту әдісі дегеніміз не? Коммуникативтік әдістеменің негізгі қағидасы – тілдік жүйелерді зерттеу өз алдына мақсат емес. Бүкіл оқу процесі тілдік дағдыларды қарым-қатынаста қолдануға бағытталған. Яғни, басты міндет – «тілдік кедергіні» еңсеру.

Шетел тілін оқытудағы коммуникативті тәсілдің мәні неде? Коммуникативті әдіс оқушылардың шет тілін семантикалық қабылдауы мен түсінуін дамытуға, сонымен қатар сөйлеуді құрастыру үшін лингвистикалық материалды меңгеруге бағытталған.

Коммуникативті тәсіл соңғы кездері белсенді түрде дамып келе жатқан тіл біліміндегі жаңа бағыт. Отандық тіл білімінде де, шетел тіл білімінде де. Мұндай қарқынды дамудың негізгі себептерінің бірі ақпаратты өңдеу және пайдаланумен байланысты ғылыми-техникалық прогресс болып табылады.

Коммуникативтік тәсілдің негізгі идеясы тілді үйренуге емес, тілді нақты өмірлік жағдайларда қолдануға бағытталу болып табылады. Сонымен, оқу процесі грамматика мен сөздік қорды жинақтаудан емес, бар дағдыларды пайдалана отырып, қарым-қатынас жасаудан тұрады.

«Мектеп» тақырыбы бойынша мұғалімдерге арналған әдістемелік ұсыныстар

Тақырыптар: Сабақта үзілісте, сыныпта достық және өзара көмек, мен достардың арасында боламын, тұлғалық және көшбасшылық қасиеттер.

Коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру оқу үдерісін мақсатты жоспарлауды қамтиды, онда қажетті сөздер көлемін, мәлімдеме түрлерінің жеткілікті санын, қарапайым диалогты жүргізудің стратегиялық және тактикалық қадамдарын, сондай-ақ оқу-әдістемелік кешендерді меңгеруді қамтамасыз ету маңызды. Белгілі бір сөйлеу тақырыбы аясында монолог құруға арналған мазмұндық нүктелер.

Көрсетілген әдістемелік тапсырмаларды бірнеше сабақтың тақырыптық біріктіру жағдайында шешуге болады. Сабақ циклінің тақырыптық ұйымдастырылуы мақсаттарға сәйкес бөлінген сабақ түрлерінен тұрады. Тәжірибе бір тақырыптық циклге біріктірілген сабақтың 4 түрін анықтауды растайды.

Сабақтың бірінші түрі – тақырып бойынша сөздік қорын байыту сабағы. Сабақты әдістемелік ұйымдастырудың ерекшелігі сабақ циклінің соңында студенттердің өздерінен күтілетін монологтық мәлімдеменің (шағын мәтін) ықтимал микротақырыптарын қарастыру болып табылады.

Тақырып аясында жаңа сөздерді беру микротақырыптар бойынша жүргізіледі. Мұғалім микротақырыптар негізінде сөздік қорын алдын ала тандап,

оларды ұсынудың қызықты түрі арқылы ойлайды. Интерактивті тақтаны пайдалану тиімді деп саналады.

Микротематикалық презентация жағдайында студенттердің сөздерді есте сақтауы оңай, өйткені семантикалық байланыс оларды сөздердің (субъекті мен предикат; тізбелеу кезінде сөйлемнің біртекті мүшелері және т.б.) және сөз тіркестерінің (сөздердің) тіркесіміне біріктіруге мүмкіндік береді. бағыныңқы сынары жалғанған).

Сонымен қатар, логикалық-семантикалық негізде әрбір микротақырыптағы сөздерді белсендіру сөйлеу тапсырмаларын қою арқылы ынталандырылған кезде сәтті болады (мысалы, бөлмедегі заттарды тізімдеу, диван/ас үй шкафының түсі қандай және т.б.).

Бұл сабақта тірек сөздердің парадигматикалық (синонимдік қатар, антонимдік жұптар) және синтагматикалық байланыстары (комбинациялық мүмкіндіктер, көлденең айналу) оқушылардың алғашқы қысқа сөйлемдері мен баяндауыштарына бірден енетін ойын-сауық түрінде меңгеріледі.

Көңіл көтеруге сурет салу, сурет салу, заттарды әртүрлі негізде топтастыру, алдыңғы немесе ілеспе оқушылардың қимылдары, бірнеше ықтимал нұсқалардың ішінен нұсқаларды таңдау, айырмашылықтарды салыстыру және анықтау, элементтерді бір жүйеге жинау сияқты оқу ойындары арқылы қол жеткізіледі; бүтін, бүтінді бөліктерге бөлу, объектіні жетіспейтін элементтермен толықтыру, сөздер мен олардың шындықтарын (табиғи немесе суреттелген) корреляциялау, ситуациялық рөлдерді ойнау, т.б. Сабақтың бұл түрінің нәтижесі мынадай дағдылар болуы керек: сөздің лексика-семантикалық топтарын меңгеру, жаңа сөздік қорды өз сөйлемдерінде және сөйлемдерінде қолдану.

Сабақтың екінші түрі – сөйлеудің грамматикалық құрылымын байыту сабағы. Қарапайым мәлімдеме түрлерінің аяқталған тізімі олардың белгілі бір тақырыптағы әлеуетті белсенділігіне қарай таңдауға мүмкіндік береді. Бастауыш сөйлемнің 5-6 түрі нақты тақырыптық лексикамен толтырылады және оқушылардың сөйлеуінде белсендіріледі.

Бұл осы сөйлемдерді жағдаяттық қолдануды, ситуациялық-контекстік диалогтық бірліктерде (сұрақ-жауап, хабар-жауап, ынталандыру-жауап) сөйлемдерді белсендіруді, сөйлеу тақырыбы аясында олардың лексикалық мазмұнын түрлендіруді, лексикалық- ойын түрінде грамматикалық конструкциялар, дұрыс интонация , орфографиялық нормаларды бекіту, осы грамматикалық бірліктерді жазбаша рәсімдеу (2 сыныптан бастап).

Мысалы, «Мектеп» тақырыбы бойынша белсенді грамматикалық құралдар келесі семантикалық типтердің конструкциялары болады: «Субъект және оның атрибуты», «Субъект және оның физикалық әрекеті», «Бірдененің біреудің иелігінде болуы». , Тақырыптық лексикамен толтырылған «Тұтас және оның бөліктері олардың қарым-қатынасындағы».

Айта кету керек, әрбір тақырыпта бұрыннан белгілі конструкциялардың қайталануын да, жаңа конструкциялардың көрсетілуін де қамтамасыз ететін элементар айтылымдардың 4-6 белсенді семантикалық түрін ажыратуға болады.

Бұл сабақ түрінің артықшылығы грамматикалық материалды функционалды-семантикалық негізде дәстүрлі емес іріктеу болып табылады.

Сабақтардың екі түрінің мазмұнынан көріп отырғанымыздай, олар жүйелі және мақсатты түрде бір тақырып аясында бастауыш сынып оқушыларын өнімді вербалды қарым-қатынасқа дайындайды, олар тақырыптық циклдің келесі сабақтарында тікелей көшеді.

Сабақтың үшінші түрі – қарапайым диалогтік қарым-қатынас дағдыларын дамыту сабағы. Мұғалімнің сабақ циклінің тақырыбы аясында 3-4 типтік жағдайды таңдап алуы, олардың ішінен диалогты оқытудың арнайы бірліктері ретінде танылуы тиіс диалогтың құрылымдық-мазмұндық түрлерін анықтау маңызды.

«Менің досым» тақырыбы бойынша диалогтың құрылымдық-мазмұндық түріне мысал: дос туралы ақпарат сұрау; дос туралы ақпаратты хабарлау; жасы, сыртқы түрі туралы қосымша ақпаратты сұрау; сұралған ақпаратты хабарлау және ұқсас ақпаратты сұрау. Бұл диалог құрылымын мұғалім анықтайды және мектеп оқушыларына оқушыға қолжетімді формада (әдетте интерактивті тақтада) ұсынылады.

Оқушылар алдыңғы екі сабақта алған дағдыларына сүйене отырып, диалог үлгісін пайдалана отырып, өз бетінше диалог құрастыруды үйренеді. Диалогтарды жаттауға болмайды, оқушылар табиғи қарым-қатынасқа еліктеу керек; Осы мақсаттарда сіз бір шағын диалогпен шектеле алмайсыз, өйткені оқушылардың игерген материалға деген қызығушылығы жоғалады.

Тәжірибеде тексерілген әдіс – бір диалогтық бірліктен шағын диалогтарды біртіндеп дамыту, содан кейін екі немесе үш диалогтық бірліктерді диалогқа қосу. Сабақтың бұл түрі 3-4 ескертуден тұратын еркін диалогпен аяқталады. Диалогтік дағдыларды дамыту сабақтарына қойылатын әдістемелік талап – сабақ формаларының ерекшелігі, олардың ойын-сауықтық сипаты, жасанды құрылған жағдайларда рөлдерді ойнау.

Сабақтың төртінші түрі – монологтық сөйлеуді дамыту сабағы. Атап өткендей, монологтық сөйлеуді жасауға дайындықтың басы бірінші сабақта белсендіруге арналған сөздер берілген микротақырыптарды анықтау кезінде, екінші сабақта қарастырылып отырған тақырып аясында жиі кездесетін типтік лексикалық құрылымдарды таңдау кезінде қаланды.

Микротақырыптар тізбесі шығарылатын монологтық мәлімдеменің когнитивтік құрылымы болады. Бірінші сыныпта монологтық сөйлемдер көлемді түрде (2-5 сөзден тұратын 2 сөйлем), екінші сыныпта (5-7 сөзден тұратын 3 сөйлем) айтылады. , үшінші сыныпта (5-7 сөзден тұратын 4 сөйлем) және төртінші (5-7 сөзден тұратын 5 сөйлем).

Екінші сыныпта оқушылар сөйлемдерді интерактивті тақтаға және дәптерге бірігіп жазып, мәтінге жинақтай отырып, үшінші және төртінші сыныптарда сөздік қорын байыту және лексикалық құрылымдарын белсендіру мақсатында өз бетінше алдын-ала жұмыс жасауы керек; тақырып бойынша жазбаша және ауызша 4-5 сөйлемнен тұратын шағын диалогтар.

1-4 сыныптарда шет тілін оқытудың күтілетін нәтижелері келесідей болу керек:

Сөздік қоры:

А) лексика: 1-сыныпта игерілетін белсенді сөздік көрініс көзі 120 сөз;

2-сыныпта – 150 сөз;

3-сында – 300;

4-сыныпта – 450 сөз

Ә) грамматикалық құзыреттілік: 36 сөзден тұратын айтылым, сөйлем құрау. Сөйлеу құзыреттілігі: А) тыңдалым: әр сыныптың лексикалық минимумынан сөздерді қабылдау және тыңдау; әр сыныптың тақырыптық минимумында 3-6 сөзден тұратын сөйлемдер мен мәлімдемелерді қабылдау және тыңдау арқылы түсіну

Ә) сөйлеу: сөйлем-сөйлем түрінде тақырыптық минимум шеңберінде сөйлеу ниеттерін формализациялау;

Б) оқу (2-сыныптан): дауысты дыбыстар мен әріп тіркесін оқу ережелерін меңгеру; қарапайым шағын мәтіндерді оқи білу;

Д) жазу: ауызша сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді, шағын мәтіндерді жаза білу.

Коммуникативтік құзыреттілік:

А) қарым-қатынасқа түсу (сәлемдесу, сөз сөйлеу);

В) қарым-қатынасты аяқтай білу (қоштасу, қоштасу тілектері);

С) тақырыптық минимум шегінде ақпаратты сұрау мүмкіндігі;

Д) тақырыптық минимум шегінде сұралған ақпаратты беру мүмкіндігі;

Д) тақырыптық минимум шегінде өтініш білдіру мүмкіндігі;

Е) тақырыптық минимум шегінде айтылған нәрсеге немесе сұрауға қатысты келісім/келіспеу/бас тарту мүмкіндігі;

Г) құттықтау және тілек білдіру қабілеті;

Д) естімеген немесе түсінбеген сұрақтарды қоя білу;

Е) кешірім сұрау қабілеті; Г) назар аудара білу;

Н) тақырыптық минимум шеңберінде элементарлық диалогқа түсу мүмкіндігі. Мәдени құзыреттілік: А) тақырып бойынша негізгі лексикалық бірліктерді білу;

1-4 сынып оқушыларының шет тілі сабағында оқу нәтижелерін бағалау жүйесі

Лексикалық құзыреттілік. Бірінші сыныпта 10-12 сөзден тұратын бір цикл ішінде белсенді оқыту 5 ұпаймен, 8-10 сөзбен – 4 ұпаймен, 6-8 сөзден – 3 ұпаймен бағаланады. «Екі» деген баға қойылмайды, қосымша жұмыс қызықты түрде ойластырылады (сөздер жазылған текшелермен ойнау, «дүкендегі кезек», мұнда өнімдердің ағылшынша атауларын білу тексеріледі және т.б.). Тапсырмалардың көңіл көтеру сипаты балалардың ағылшын тілін меңгерудегі «сәтсіздік» қорқынышын жояды.

Грамматикалық құзыреттілік 1-2-сыныптарда сөйлеу тақырыбы аясындағы 2-3 конструкция түрін, 3-4-сыныптарда 4-5 конструкция түрлерін меңгеру, сөйлемдегі сөздердің грамматикалық байланыстарын дұрыс айта білу арқылы тексеріледі.

Бір оқушының диалогтік сөйлеу деңгейі келесі көрсеткіштер бойынша жиынтық бағалау арқылы тексеріледі: диалогтағы ескертулер саны, белсенді және реактивті ескертулердің пайызы, сөйлеу ниетінің әртүрлілігі (хабарлау,

сұрау, импульс білдіру) , ескертулердің мағыналық байланысы, сұраулы, баяндауыш және түрткі сөйлемдер мен сөйлемдердің дұрыс интонациясы.

Оқушылардың тыңдау дағдыларын дамыту

Оқушы тақырып бойынша материалды құлағы арқылы түсінуі керек; мәтіндегі тақырыпшаларды анықтай алу; тыңдаған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алу.

1 сыныпта 20-25 сөз, 2 сыныпта 30-40 сөз, 3 сыныпта 45-55 сөз, 4 сыныпта 55-60 сөз.

Оқуда – тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аударып алады; микротоптардың шекарасын көреді; мәтін бойынша сұрақтар қоя алады; түйінді сөздерді табады; оқылған мәтіннің жеке мәліметтеріне назар аударады.

Мәтін көлемі: 1-сынып 20-25 сөз, 2-сынып 30-40 сөз, 3-сынып 45-55 сөз, 4-сынып 55-60 сөз.

Сөйлеу – тақырып бойынша пікір алысады; сабақтағы, үзіліс кезіндегі, кітапханадағы, асханадағы іс-әрекеттер туралы айта алады; тақырып бойынша алынған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.

Мәтін көлемі – 1-сынып 6-10 сөз, 2-сынып 10-12 сөз, 3-сынып 12-20 сөз, 4-сынып 20-30 сөз.

Жазбаша түрде оқушы тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылығын көрсетеді; жазылған мәтінді логикалық және дұрыс құрастырады.

Мәтін көлемі – 1-сынып 6-15 сөз, 2-сынып 15-30 сөз, 3-сынып 30-40 сөз, 4-сынып 40-60 сөз.

Монологтық сөйлеу деңгейі. Монологтық сөйлеу деңгейін бағалау критерийлері ақпараттық мазмұны және сөйлеудің тілдік дұрыстығы болып табылады. Ақпараттың мазмұны дайындалған мәтіндегі сөздердің санын (көлемді анықтау), мәтіндегі микро-тақырыптардың санын (кіші мектеп оқушылары үшін мәтінде 2-3 микро-тақырыптан тұруы керек) санау арқылы тексеріледі.

Микро-тақырыптардың ауқымын анықтау және жүйелілікті сақтау. Тілдік дұрыстық лексикалық, грамматикалық, орфоэпиялық нормаларды сақтау және еркін сөйлеу арқылы бағаланады.

Диалог үлгісі 1 сынып – Мен. Сабақта 2 оқушы жоқ

2 сынып - Оқыдым, тақтаға қараймын,

3-сынып: Үзіліс кезінде мен кафеге барамын. Әдетте пицца немесе бәліш алыңыз .Мен төлеймін және рахмет айтуды ұмытпаңыз

4 сынып - Біздің кітапхана жарық. Кітапханашы мейірімді Кітапхана 3-қабатта орналасқан. Мен оқу әдебиеттерін алуға барамын.

Жалпы экономика мен мәдениеттің қарқынды дамуымен ерекшеленетін қазіргі өмір шет тілдерін меңгеруді қажет етеді, бұл тілді оқыту үдерісін тиімдірек және табысты ету үшін жаңа талаптарды тудырады.

Осының салдарынан мұғалімдердің алдында жаңа және өте өзекті міндет тұр – шет тілдерін оқыту үдерісін базалық деңгейде студенттер қанағаттанарлық

коммуникативтік құзыреттіліктерді, яғни сөйлеушіні түсініп, бар тілдік құралдарды пайдалана отырып, өз ойын жеткізу.

Қазіргі кезде оқу-тәрбие процесінің коммуникативті бағыттылығы оқытудың маңызды принциптерінің бірі болып табылады. Материалды түсіндіруден алған білімдерін тексеруге дейінгі барлық оқытудың коммуникативті бағытта болуын қамтамасыз етуге ерекше көңіл бөлінеді.

Бұл тәсілдің құндылығы оқытудың мақсаты мен мазмұнын, оның әдістері мен құралдарын жекелей білуінде. Коммуникативті әдіс оқушылардың шет тілін семантикалық қабылдауы мен түсінуін дамытуға, сонымен қатар сөйлеуді құрастыру үшін лингвистикалық материалды меңгеруге бағытталған.

Білім беру үдерісіндегі маңызды фактор - бұл игерілген білімнің қабылдау маңыздылығы мен оның тілді одан әрі жетілдіру процесінде практикалық бағыттылығы негізінде қалыптасатын, жақсы нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік беретін студенттердің ішкі мотивациясының болуы. үйрену.

Коммуникативті әдіс ең жақсы мотивация болып табылады: оның мақсаты студенттерді қарым-қатынаста одан әрі табысты пайдалану үшін олардың білімдерін жинақтау және кеңейту арқылы шетел тілін үйренуге қызығушылық таныту болып табылады.

Оқыту процесінде практикалық сабақтарда жүзеге асыруды қажет ететін басқа да мақсаттар бар:

- оқушылардың жалпы мәдени ой-өрісін кеңейту;
- олардың тілдік қабілеттері мен сөйлеу мәдениетін дамыту;
- оқушылардың ынталылығын, шығармашылық ізденіс қабілетін

қалыптастыру;

Оқушыларды нақты қарым-қатынас жағдайында алған білімдері мен дағдыларын қолдануға дайындау. Осылайша, оқыту оқушының тікелей әрекетіне, оның қызығушылықтары мен сезімдеріне бағытталуы керек, олар қарым-қатынас процесін ұйымдастыру кезінде ескеріледі [1].

Коммуникативті тәсілдің негізгі компоненттерін бөліп көрсету керек:

- оқытудың коммуникативт

ауызша және жазбаша қарым-қатынастың барлық түрлеріне жан-жақты оқыту;

- ситуациялық принцип;
- оқу процесінің тұлғалық-бағдарлы бағыттылығы.

Шетел тілін коммуникативті-бағдарлы оқытудың принциптеріне мыналар жатады:

- нақты сөйлеу жағдаяттарында тілдің қызметін зерттеу;

сабақтарда қолданылатын барлық әрекеттер коммуникативті мақсатқа ие болуы керек;

• барлық төрт тілдік дағдыларды қатар дамыту: сөйлеу, тыңдау, оқу және жазу;

• оқушының жасына, деңгейіне және қызығушылығына сәйкес курс тақырыбын таңдау;

- мотивация;

Қарым-қатынасқа бағытталған тәсіл ең алдымен монологтық сөйлеудің әртүрлі түрлерін, стандартты диалогтарды және тілдік модельдеу формаларын түсіну арқылы сөйлесу дағдыларын меңгеруге бағытталған. Айта кету керек, сөйлеу шетел тілін оқытудың маңызды элементі болып саналады.

Сонымен бірге мазмұнды түсіну, беру және мағынаны білдіру осы процестің негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Сабақ барысында, пікір, тәжірибе және білім алмасу кезінде оқушының нақты жағдайда өз ойын жеткізу үшін қандай тіл арқылы жеткізе алатынын білу, коммуникативтік тапсырманы жүзеге асыру үшін қандай грамматикалық құрылымдар қажет екенін түсіну қажет, сонымен қатар маңызды осы құрылымдардың өзара байланысын және олардың сөйлеуде қолданылуын түсіну.

Шетел тілін оқытуда пікірталас негізгі оқу мақсаттарына жетудегі жұмыстың тиімді түрі болып табылады. Сонымен бірге оқушы өз пікірін белсенді түрде білдіреді, өз сезімін білдіреді, сонымен қатар басқа қатысушылармен пікір немесе ақпарат алмасу мүмкіндігіне ие болады. Мұндай жағдайларда ойлап табылған сөйлеу жағдаяттары нақты коммуникациялық жағдайға айналады. Пікірталас жүргізу үшін мұғалім келесі аспектілерді ескеруі керек:

тақырып пен мазмұн оқушылардың деңгейі мен қызығушылығына сәйкес болуы керек;

- студенттер талқылау ережелерін білуі керек;

Қарым-қатынасқа бағытталған тәсілде басқа әрекеттер де кеңінен қолданылады:

- тапсырмалар: басқатырғыштар, ойындар
- рөлдік ойын: студенттер рөлдерді тағайындайтын және берілген ақпарат немесе нұсқаулар негізінде импровизация жасайтын немесе ақпарат алмасатын әрекеттер;

топтық жұмыс: оқушылардың ортақ тапсырманы орындауға бағытталған бірлескен іс-әрекеті.

Оқытудың функционалдық-коммуникативтік технологиясы да Е.И. Пассов, төрт негізгі сабақ түрін анықтай отырып, шет тілін оқытуды тақырыптық негізде құрастырады .

Коммуникативтілік оқыту стратегиясы ретінде орыс тілін екінші тіл ретінде оқыту саласындағы барлық әдіскер ғалымдардың абсолютті мойындауына ие болды. Дегенмен, олардың ғылыми еңбектерінде коммуникативтілік принципін жүзеге асырудың кейбір аспектілері талқыланады. Екінші тілді қарым-қатынас құралы ретінде оқытуда коммуникативтіліктің барлық «қолдану аясының» толық қамтылмауы объективті себептерге байланысты.

«Оқытудағы тәсіл» ұғымы «тілді оқытудың стратегиясын анықтайтын және осындай стратегияны жүзеге асыратын оқыту әдісін таңдайтын» әдіснамалық ғылымның негізгі категориясы ретінде қарастырылады [24, б. 225].

- функционалдық, коммуникативті және когнитивтік лингвистиканың теориялық қағидаларына негізделу;

- жеке тұлғаны оқыту, дамыту және тәрбиелеу бірлігінің дидактикалық тұжырымдамасы;

оқытудың нақты функционалды-коммуникативтік моделі; - оқушылардың ана тілінің ерекшеліктеріне сүйене отырып, қарым-қатынас процесінде тілдің қызмет ету ерекшеліктерін ескеру;

- белгілі бір мағыналық (тақырыптық) блок шеңберінде сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін және коммуникациялық дағдыларды жүйелі меңгеруді ұйымдастыру.

Белгіленген белгілермен қатар оқытудың іргелі принциптерінің мазмұны – жүйелілік, функционалдылық және коммуникация ашылады. Оқытудың функционалды-коммуникативтік және саналы-коммуникативтік әдістерінен айырмашылығы, когнитивтік-коммуникативтік әдісте жүйелілік, функционалдылық және коммуникативтілік принциптері мазмұны кеңейді.

Жаңа әдістемедегі жүйелілік принципінің шеңбері білім, білік және дағды жиынтығы түрінде беріледі: а) тілдік жүйеде әртүрлі деңгейлер жиынтығы ретінде;

б) тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым тіркесімі ретіндегі сөйлеу әрекетінің жүйесі бойынша;

в) орфографиялық және тыныс белгілері бойынша;

г) зерттелетін тілдің стильдік аспектісі бойынша;

д) қарым-қатынас тақырыптары бойынша;

е) монологтың функционалды және мағыналы түрлерін таңдау бойынша.

5-7 сыныптардағы «Достық, сабақта өзара көмек» тақырыпшалары бойынша минималды сөйлеу ниеттері, достық, қарым-қатынас құндылығы, өзара түсіністік, қарама-қайшылықтардың себептері туралы әңгімелеу, адами құндылықтарға деген көзқарасын білдіру. 5-сыныпта лексикалық минимум 11 сөз, 6-сыныпта 12 сөз, 7-сыныпта 14 сөз.

Мысалы: 5-сыныптағы монолог мәтіні (3-6 сөзден тұратын 6-7 сөйлем) мысалы: Мен досым туралы айтқым келеді. Оның есімі Марат. Ол менің сыныбымда оқиды. Ол адал және еңбекқор. Бізде сенімді достық бар.

6-сыныптағы монолог мәтіні (4-7 сөзден тұратын 7 сөйлем) Біздің отбасымызда әдеп нормаларын сақтауды ата-аналарымыз үнемі түсіндіріп отырады.

Бұл бір-бірімізді тыңдап, бір-бірімізге көмектесуге, игі істерге шақырамыз деген сөз. достық, жылы отбасылық атмосферада.

7-сыныптағы монолог мәтіні (6-10 сөзден тұратын 8-9 сөйлем) Адамдардың қарым-қатынасының негізі, бір-біріне көмектесу Жақсы істердің бастауы отбасынан.. Қайырымды және пайдалы істер білдіреді?

Бұл айналаңызға мұқият болу, бір-біріңізге мақтау айту, үлкендерге көмектесу, жақындарыңызға және қоршаған ортаға қамқорлық жасауды білдіреді. Мысалы: үйде анаңызға көмектесу - ыдыс жуу, гүлдерді суару, шаңды сүрту, сыйлық беру, көрсету. назар. Әр азаматтың борышы – өзін де, өзгені де қуантып, игі, пайдалы іс жасау.

Келесі кезекте «Мен достардың арасындамын» тақырыбы бойынша монологтың құрылымдық және мазмұндық түрлерін ұсынамын, В1 деңгейі, тақырып бойынша ұсынылған лексиканы қолданамын.

8-сыныпта «Нағыз достық» тақырыбындағы монолог мәтіні

Бір кездері бәріміз шынайы достық туралы ойландық. Біздің әрқайсымыздың таныстарымыз, жолдастарымыз және жай әңгімелесушілеріміз бар, бірақ бәрі де шынайы достармен мақтана алмайды.

Нағыз дос - кез келген жағдайда сенуге болатын ерекше адам. Мұндай адаммен қарым-қатынас оңай, оларда ешқандай пайда немесе сылтау жоқ. Дос әрқашанда шыншыл, сатқындық жасамайды, біреудің артынан сөз айтпайды, қорғайды. Ол қызығушылықтары мен ойларымен бөліседі, бірақ әр нәрсеге өз көзқарасы бар. Сіз ұқсас сияқтысыз, бірақ сонымен бірге мүлдем басқашасыз. Нағыз доспен сөйлесетін және үндемейтін нәрсе бар.

Бұл адам қиын жағдайда қолдау көрсетіп, көмектесіп, кеңес береді. Мұндай қарым-қатынастар уақыт пен қиындықтармен сыналады, оны шынайы достар оңай жеңеді.

Біз этикет ережелерін ұмытпауымыз керек! Достық этикет досыңызды ыңғайсыз жағдайға қалдырмау, жиі көмек сұрау, уәде беріп, оны орындамау, дөрекі және менсінбеу,

Сенім, өзара түсіністік, өзара сыйластық – достықтың сапалық көрсеткіші.

9-сыныпта «Ортақ мүдделер» тақырыбындағы монолог мәтіні

Достардың ортақ мүдделері - ортақ құндылықтар мен идеалдар. Мысалы, әртүрлі әлеуметтік топтардың өкілдері екіжүзділік пен филистизмге қатысты бірдей ұстанымда болуы мүмкін.

Олардың аналитикалық ақыл-ойы, зерделілігі мен шынайылығы әлеуметтік айырмашылықтарына қарамастан, оларды шынымен біріктіреді. Осылайша, ортақ құндылықтар мен мұраттар адамдарды біріктіретін және байланыстыратын достықтың негіздерінің бірі болып табылады. Екінші дәлел достардың әрқашан ортақ қызығушылықтары мен хоббилері бар екенін растайды. Олар мінезі мен сипаттамалары бойынша әртүрлі, бірақ оларды бір нәрсе біріктіруі мүмкін - шоколадқа деген сүйіспеншілік пен зерттеуге деген құштарлық.

Оқу, саяхаттау, спорт немесе өнер сияқты ортақ қызығушылықтар мен хоббилер бізге көптеген ортақ әңгіме тақырыптарын беріп қана қоймайды, сонымен қатар ұзақ мерзімді және берік достыққа негіз болады. Осылайша, әдебиеттегі әңгімелер достардың көп нәрсеге ортақ екенін растайды. Ортақ құндылықтар, идеалдар, қызығушылықтар мен хоббилер - мұның бәрі достықта өзара түсіністік, эмпатия және қолдау үшін негіз болады.

Біз бәріміз әртүрлі болуымыз мүмкін, бірақ дәл осы әртүрліліктен бізді достарымызбен біріктіретін нәрсені таба аламыз. Өйткені, достардың барлығына ортақ нәрсе бар - біз өз ішімізде бола алатынымызды және бізді қоршап, өмірдің бақыты мен қиындықтарын бізбен бөлісетін адамдар арасында өзара түсіністік пен қолдау таба алатынымызды түсіну.

Ұсыныстар екінші, үшінші тіл мұғалімдеріне бастауыш және орта мектеп оқушыларының сөйлеу дағдыларын дамыту үшін пайдалы болады деп сенеміз.

**6-кесте - «МЕКТЕП» ТАҚЫРЫБЫ БОЙЫНША АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНДЕГІ
1-11 СЫНЫПТАРДАҒЫ САБАҚТАСТЫҚТЫ ІСКЕ АСЫРУ**

Мазмұны

Шағын тақырыптар бойынша минималды сөйлеу интенциясы

	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
	«Мектеп»			
1 тақырып: Оқу құралдары	Оқу құралдары туралы. Оқу құралдарын қысқаша сипаттау. Оқу құралы болуы/болмауы	Оқу құралдарын суреттеу. Оқу құралдарының кімдікі екенін айту. Оқу құралдарының қажеттілігі	1 тақырып бойынша шағын тақырыптар Оқу құралдары туралы. Оқу құралдарын суреттеу. Оқу құралдарының кімдікі екенін айту. Оқу құралдарының қажеттілігі	1 тақырып бойынша шағын тақырыптар Оқу құралдарының қолданылуы. Кімде қандай оқу құралы бар. Оқу құралының сапасы. Оқу кабинетіндегі құралдар.
	1-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Оқу құралдарын тізбектеп айту Оқу құралы болуы/болмауын айту, сұрау Оқу құралдарының түр-түсін сипаттау, сұрау.	1-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Оқу құралдарының түр-түсін, пішінін, сипаттау. Оқу құралының кімге тиесілі екенін айту. Оқу құралдарының қажеттілігін түсіндіру Артық құралдарымен бөлісу	1-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Оқу құралдары туралы айту. Оқу құралдарының түр-түсін, пішінін, қызметін (не үшін арналған) сипаттау. Оқу құралының кімге тиесілі (біздің, біздікі, олардың, олардікі) екенін айту.	1-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Оқу құралдарын не үшін қолданатынын айту. Құрбысының оқу құралы мен өзінің оқу құралын салыстыру. Оқу құралдарының сапасын, қайда жасалғанын айту. Оқу кабинетіндегі оқу құралдарын суреттеу.
	Тақырыптар және лексикаландырылған грамматика			
«Мектеп»				

1 тақырып: Оқу құралдары	Лексический минимум (12 сөз) <i>Актив сөздер – 5 Пассив сөздер - 7</i>	Лексический минимум (13 сөз) <i>Актив сөздер – 5 Пассив сөздер - 8</i>	Лексический минимум (14 сөз) <i>Актив сөздер – 5 Пассив сөздер - 9</i>	Лексический минимум (18 сөз) <i>Актив сөздер – 5 Пассив сөздер - 13</i>
	<i>Қалам, қарындаш, сызғыш, кітап, дәптер, өшіргіш, ұштағыш, менің, оның, сенің, қызыл, сары, ақ, менде бар, маған қажет</i>	<i>Қалам, қарындаш, сызғыш, кітап, дәптер, өшіргіш, ұштағыш, менің, оның, сенің, қызыл, сары, ақ, менде бар, маған қажет</i>	<i>Қалам, қарындаш, сызғыш, кітап, дәптер, өшіргіш, ұштағыш, менің, оның, сенің, қызыл, сары, ақ, менде бар, маған қажет, сатып алу, беру,</i>	<i>Парта, тақта, орындық, сынып бөлмесі, кітап шкафы, сөре, жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, жасалған, ағаш (ағаштан жасалған), темір, (темірден жасалған), пластика, төртбұрышты, дөңгелек, қолдану</i>
	Грамматикалық минимум			
	Субъект және оның болуы» <i>Бұл қалам, Бұл қарындаш, Бұл дәптер, Бұл сызғыш, Бұл өшіргіш, Бұл кітап..</i> «Субъект және оның белгісі» <i>Үлкен/кішкентай, ақ, қара, сары, қызыл, көк</i>	Субъект және оның болуы/болмауы» <i>Бұл қалам, Бұл қарындаш, Бұл дәптер, Бұл сызғыш, Бұл өшіргіш, Бұл кітап..</i> «Субъект және оның белгісі» <i>Үлкен/кішкентай, ақ, қара, сары, қызыл, көк</i>	«Субъект және оның болуы/болмауы» <i>Бұл қалам, Бұл қарындаш, Бұл дәптер, Бұл сызғыш, Бұл өшіргіш, Бұл кітап..</i> «Субъект және оның белгісі» <i>Үлкен/кішкентай, ақ, қара, сары, қызыл, көк</i> «Субъект және оның физикалық әрекеттері» <i>Аламын, саламын, қоямын</i>	«Субъект және оның мекенжай бойынша сипаттамасы» <i>Тақтада, сөмкеде/сөмкеде, партада, үстінде, астына, сөреде, кітап шкафында, сынып бөлмесінде</i> «Субъект және оның белгісі» <i>жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, жасалған, ағаш, темір, пластика, жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, ағаш, темір, пластика</i> «Субъект және оның физикалық әрекеттері» <i>Аламын, саламын, қоямын, жазамын, сызамын, бояймын, жинаймын, өшіремін</i>
	Диалогтің құрылымдық-мазмұндық типтері			
<i>Сәлемдесу– жауап беру– оқу құралының болуын сұрау-сұраққа жауап беру,</i>	<i>Сәлемдесу– жауап беру – оқу құралының болуын сұрау-сұраққа жауап беру</i>	<i>Сәлемдесу– жауап беру – оқу құралының болуын сұрау-сұраққа жауап беру– оқу</i>	<i>Сәлемдесу-сәлемге жауап бер - оқу құралының қайда екенін сұрау-сұраққа жауап беру-оқу</i>	

оқу құралдарының түсін сұрау – сұраққа жауап беру	–оқу құралдарының түсін сұрау – сұраққа жауап беру - құралын бере тұруын өтіну -өтінішін орындау -алғыс білдіру.	құралдарының түсін сұрау – сұраққа жауап беру- кімнің құралы екенін сұрау – сұраққа жауап беру – құралын бере тұруын өтіну - өтінішін орындау -алғыс білдіру.	құралының неден жасалғанын сұрау- сұраққа жауап беру -оқу құралының сапасын сұра -сұраққа жауап беру-оқу құралының пішінін сұрау-сұраққа жауап беру.
Монологтің құрылымдық-мазмұндық типтері			
Монологтің сипаттау мәтінін құру (1-3 сөзден тұратын 2 сөйлем)	Монологтің сипаттау мәтінін құру (2-3 сөзден тұратын 3 сөйлем)	Монологтің сипаттау мәтінін құру (2-5 сөзден тұратын 4 сөйлем)	Монологтің сипаттау мәтінін құру (3-6 сөзден тұратын 5 сөйлем)
Бұл қалам. Қаламның түсі қызыл. Ал мынау өшіргіш. Өшіргіш кішкентай.	Менде қарындаштар бар. Олар қызыл, сары, көк түсті. Мен ұштағышпен қарындаштарымды ұштаймын.	Мен кітап сатып аламын. Кітапты оқимын. Қарындаштар сатып аламы. Сурет саламын. Құралдарымды столдың үстіне қоямын.	Мен сынып бөлмесіндемін. Мынау менің сөмкем. Менің сөмкем жаңа. Сөмкемде кітаптар бар. Мен кітаптарды аламын. Оларды партаның үстіне қоямын. Сабақтан соң кітаптарымды сөмкеме саламын.
Қалыптасқан сөйлеу дағдысын бағалау критерийлері			
<p style="text-align: center;">Тыңдалым</p> <p>тақырып бойынша кез келген мәтінді есту арқылы түсінеді; мәтіннен тақырыпшаларды анықтай алады; тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">1 сынып 20-25 сөз 2 сынып 30-40 сөз 3 сынып 45-55 сөз 4 сынып 55-60 сөз</p> <p style="text-align: center;">Оқылым</p> <p>тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аудара алады; микротемалардың шекараларын көреді; мәтін бойынша сұрақтар жасай алады; кілт сөздерді табады; оқылған мәтіннің нақты бөліктеріне назар аударады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p>			

	<p style="text-align: center;">1 сынып 20-25 сөз 2 сынып 30-40 сөз 3 сынып 45-55 сөз 4 сынып 55-60 сөз</p> <p style="text-align: center;">Айтылым</p> <p>тақырып бойынша қарым-қатынасқа түседі; берілген жоспар бойынша өзінің немесе басқа пәтері туралы айта алады; әңгімелесушінің мәлідемесін басқа сөздермен толықтыра немесе растай алады (синонимдер, синонимдік құрылымдар); тақырып бойынша қабылданған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">1 сынып 6-10 сөз 2 сынып 10-12 сөз 3 сынып 12-20 сөз 4 сынып 20-30 сөз</p> <p style="text-align: center;">Жазылым</p> <p>тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты көрсетеді; жазбаша мәтінді логикалық тұрғыдан дұрыс құрастырады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">1 сынып 6-15 сөз 2 сынып 15-30 сөз 3 сынып 30-40 сөз 4 сынып 40-60 сөз</p>		
--	---	--	--

	5 сынып	6 сынып	7 сынып
--	----------------	----------------	----------------

Оқу пәндері			
--------------------	--	--	--

2 тақырып: Оқу пәндері	2 тақырып бойынша шағын тақырыптар	2 тақырып бойынша шағын тақырыптар	2 тақырып бойынша шағын тақырыптар
	Оқу пәндерін сипаттау Қызықтыратын пән Жеңіл және қиын пәндер, Сабақ кестесі	Оқу пәндерінің өтілу жиілігі Оқу пәндеріндегі әрекеттер Оқу пәндерінің ерекшеліктері Оқу пәніне сипаттама беру	Менің сүйікті пәнім Оқу пәндерінің маңызы Шетел тілін білудің артықшылығы Математика біздің өмірімізде

			Бейіндік пән-болашақ мамандық негізі.
	2-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары	2-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары	2-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары
	Өтілетін пәндер туралы айту Өзінің және досының сүйікті пәндері, себептерін түсіндіру Кейбір пәндердің қиындық тудыру себептерін түсіндіру Сабақ кестесіндегі пәндер, өту жиілігі мен күндері	Пәндердің өту жиілігін сабақ кестемен байланыстырып айту Сабақ ұзақтығы мен сабақта орындалатын тапсырмалар Оқу пәндерінің ерекшеліктері туралы айту Өзі қызығатын бір пәнге толық сипаттама беру	Өзінің сүйікті пәні туралы айту Оқу пәндері арасында өзі үшін ерекше маңызды пән туралы айту, неліктен маңызды екенін түсіндіру. Шетел тілін білудің артықшылықтарына дәлелдемелер келтіру Математика пәнінің өмірдегі қолданысын айту Бейіндік пәннің болашақ мамандыққа ықпалын айта білу
	Тақырыптар және лексикаландырылған грамматика		
	«Оқу пәндері»		
	Лексический минимум (11 сөз) <i>Актив сөздер – 5</i> <i>Пассив сөздер - 6</i>	Лексический минимум (12 сөз) <i>Актив сөздер – 5</i> <i>Пассив сөздер - 7</i>	Лексический минимум (14 сөз) <i>Актив сөздер – 7</i> <i>Пассив сөздер - 12</i>
	<i>Пән атаулары, математика, қазақ тілі, орыс тілі, тарих, қиын, сүйікті, сабақ кестесі, жиі, апта, оңай</i>	<i>Жазу, мазмұн/мазмұндау, тыңдау, белсенді, тәжірибе, жақсы баға, түсіну, қосымша, дамыту, деңгей, дағды, пайдалы</i>	<i>Бейімдеу, маңызды, бейіндік бағыт, математикалық/географиялық/тілдік/ақпараттық және т.б сауаттылық, шығармашыл, есептеу, Терең меңгеру, құндылық, ауқымды, айтарлықтай, салыстыру, жетілдіру, негіз, білімді, нарық, адам ағзасы, кеңею/кеңейеді, қолдану, шексіз қарым қатынас, әлем азаматы.</i>
	Грамматикалық минимум		
	«Субъект және оның сипаты» (Ол қандай?) Сабақ қызықты/қызықсыз	«Субъект және оның сипаты» Қиын, күрделі/ оңай Қызықты/қызықсыз «Субъект және оның белгісі» Маңызды/ маңызды емес	«Субъект және оның квалификативтік сипаттамасы» Менің сүйікті пәнім - ... «...» пәні –«...» мамандығы негізі.

	<p>«Субъект және оның белгісі» <i>Ағылшын тілі қызық/қызықсыз.</i> <i>Математика оңай/қиын.</i> «Субъект және оның сандық сипаттамасы» <i>Дүйсенбі бес сабақ болады.</i> <i>Бізде күнде бес/алты сабақ болады.</i></p>	<p><i>Қажет/ қажет емес</i></p> <p>«Субъект және оның интеллектуалды әрекеті» <i>Оқу, үйрену, есептеу, талдау</i></p> <p>Субъект және оның бары/жоғы</p>	<p>Шетел тілін білудің артықшылығы - шексіз қарым – қатынас/әлем азаматы болу. Математика – ғылымдар патшасы. «Субъект және оның интеллектуалды әрекеті» Білім алу, бағдарламаны меңгеру, шетел (ағылшын, неміс, француз, қытай, түрік) меңгеру, күрделі есеп шығару, қарым -қатынас жасау, әлемдік жаңалықтарды тану, білімді жетілдіру/тереңдету. «Субъект және мүмкін болатын әрекет» Шетел тілін түсіну, басқа ұлттармен шексіз қарым – қатынас, танымдық мүмкіндігі кеңейеді, саяхаттау кезінде еркін сезінуі; Математикалық сауаттылық, үнемдеуге үйренеді, тұрмыстық жағдайда тез есептейді. Бейіндік пәннің маңыздылығы: географиялық бағытты анықтау, тұрмыстық химияны дұрыс қолдану, адам ағзасынағы химиялық элементтерді білу, табиғат құбылысының мәнін түсінеді, ақпараттық технологияны әр салада қолданады, нарықтық экономикаға дайын болу, әлем азаматы саналу. «Субъект және оның сипаты» Пән күрделі/жеңіл, қызықты, қажетті, бейіндік.</p>
Диалогтің құрылымдық-мазмұндық типтері			
	<p><i>Сәлемдесу– жауап беру – қай пәнді ұнататынын сұрау-сұраққа жауап беру – досының сүйікті пәні туралы сұрау – сұраққа жауап беру – ол пәнді жақсы көру себебін сұрау-себебін түсіндіру.</i></p>	<p><i>Сәлемдесу– жауап беру – Пәннің апталық сабақ санын сұрау -сұраққа жауап беру– сабақ ұзақтығын сұрау – сұраққа жауап беру- сабақтағы тапсырмалар туралы мәлімет алу – мәлімет беру – сүйікті пәннің ерекшелігі туралы сұрау -сұраққа жауап беру -алғыс білдіру.</i></p>	<p><i>Сәлемдесу-сәлемге жауап бер -сүйікті пәні туралы сұрау-сұраққа жауап беру-пәннің маңыздылығы мен ерекшелігі туралы сұрау- сұраққа жауап беру – пәннің болашақ мамандықпен байланысы туралы сұрау-мәлімет беру – мәліметке алғыс айту.</i></p>
Монологтің құрылымдық-мазмұндық типтері			

	<i>Монологтің сипаттау мәтінін құру (3-6 сөзден тұратын 7-8 сөйлем)</i>	<i>Монологтің сипаттау мәтінін құру (4-7 сөзден тұратын 5-8 сөйлем)</i>	<i>Монологтің сипаттау мәтінін құру (4-10 сөзден тұратын 7-9 сөйлем)</i>
	<i>Бізде күнде бес сабақ болады. Ағылшын тілі сабағы қызықты өтеді. Мен ағылшын тілі сабағын ұнатамын. Басқа тілді білу маңызды. Менің досымның сүйікті пәні математика. Мен үшін математика сабағы қиын. Маған досым көмектеседі..</i>	<i>Біз күнде алты сабақ оқимыз. Сабақ ұзақтығы 45 минут. Сабақ арасында үзіліс болады. Сабақ кезінде жазамыз, оқимыз және ойнаймыз. Менің сүйікті пәнім дене тәрбиесі. Дене тәрбиесінде біз жаттығулар жасаймыз және ойнаймыз. Біз үшін ол денсаулығымызға пайдалы.</i>	<i>Менің сүйікті пәнім - география. Географияны оқып барлық елдер туралы үйренеміз. Өзіміз өмір сүріп жатқан жер планетасын, табиғат құбылысының мәнін түсінеміз. Болашақта эколог маманы болуды армандаймын. Дүниедегі тіршілік мекені-қоршаған ортамыз. Сондықтан қоршаған ортаны, яғни табиғатты қорғау - баршаға ортақ міндет. Қоршаған орта – біздің өмір сүріп жатқан табиғатымыздың аясы.</i>
<i>Қалыптасқан сөйлеу дағдысын бағалау критерийлері</i>			
<p style="text-align: center;"><i>Тыңдалым</i></p> <p><i>тақырып бойынша кез келген мәтінді есту арқылы түсінеді; мәтіннен тақырыпшаларды анықтай алады; тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алады.</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Мәтін көлемі</i> 5 сынып 70-90 сөз 6 сынып 90-110 сөз 7 сынып 110-130 сөз</p> <p style="text-align: center;"><i>Оқылым</i></p> <p><i>тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аудара алады; микротемалардың шекараларын көреді; мәтін бойынша сұрақтар жасай алады; кілт сөздерді табады; оқылған мәтіннің нақты бөлшектеріне назар аударады.</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Мәтін көлемі</i> 5 сынып 70-90 сөз 6 сынып 90-110 сөз 7 сынып 110-130 сөз</p>			

	<p style="text-align: center;">Айтылым (ауызша)</p> <p>тақырып бойынша қарым-қатынасқа түседі; берілген жоспар бойынша өзінің немесе басқа пәтері туралы айта алады; әңгімелесушінің мәлідемесін басқа сөздермен толықтыра немесе растай алады (синонимдер, синонимдік құрылымдар); тақырып бойынша қабылданған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">5 сынып 30-50 сөз 6 сынып 40-60 сөз 7 сынып 40-70 сөз</p> <p style="text-align: center;">Жазылым</p> <p>тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты көрсетеді; жазбаша мәтінді логикалық тұрғыдан дұрыс құрастырады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">5 сынып – 60-90 сөз 6 сынып – 90-100 сөз 7 сынып – 100-120 сөз</p>	
	8 сынып	9 сынып
	«Күштарлықпен оқу»	
3 тақырып: Күштарлықпен оқу	3 тақырып бойынша шағын тақырыптар Бейіналды оқу Бейіндік пәндер Жауапкершілікпен оқу Ғылыми қызығушылық	3 тақырып бойынша шағын тақырыптар Болашақ мамандық Бағдарламаны меңгеру Тереңдетіп оқу Қосымша білім алу Ғылыми жоба жазу/қорғау
	3-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Бейіналды оқу және бейіндік пәндер Жақсы білім алу пәнге қызығушылық Ғылыми қызығушылық терең білім	3-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары Болашақ мамандық туралы пікірін айту Бағдарламаны меңгеру қажеттілігі мен маңызы Қосымша білім алу қажеттілігі Ғылыми жоба терең білім негізі

Тақырыптар және лексикаландырылған грамматика	
«Құштарлықпен оқу»	
Лексический минимум (11 сөз) Актив сөздер – 10 Пассив сөздер - 21	Лексический минимум (11 сөз) Актив сөздер – 10 Пассив сөздер -26
Білім, оқу, кітапхана, түсіну, пайдалы, қызықты, терең, жеңіс, олимпиада, сайыс, қиын, күрделі, жалығу, ықыласпен оқу, уақыт бөлу, рухани, білім негізі, оқулық, қызығу, болашақ, ой, дамыту, түсініп оқу, мазмұнды, терең, көңіл бөлу, тереңдетіп оқу, бағдарлама, қосымша білім, бейіндік, жауапкершілік, жетістік.	Білімділік, оқуға құштарлық, кітапхана, уақыт өткізу, терең түсінік, уақытты үнемдеу, пайдалы, мағлұмат, әйгілі ұстаздар, бейіндік бағыт, рухани байлық/азық, үздіксіз оқу, өзінің ой өрісін дамыту, жалығу, ықыласпен оқу, уақыт бөлу, рухани, білім негізі, оқулық, қызығу, болашақ, ой, дамыту, түсініп оқу, мазмұнды, терең, көңіл бөлу, тереңдетіп оқу, бағдарлама, қосымша білім, бейіндік.
Грамматикалық минимум	
<p>«Субъект және оның белгісі/сипаты» Тақырыптың мазмұны терең. Бағдарлама күрделі. Есеп қиын. Ол белсенді/алғыр/табанды/ұшқыр ойлы</p> <p>«Субъектінің болуы/болмауы» Ынтасы/қызығушылығы/белсенділігі/табандылығы бар/жоқ Пән бойынша қосымша сабақтар/факультатив/үйірме/бар/жоқ</p> <p>«Субъект және оның психикалық әрекеті» Жетістікке қуанады/толқиды/разы болады</p>	<p>«Субъект және оның интеллектуалдық әрекеті» Біз оқимыз/зерттейміз/дәлелдейміз/салыстырамыз/эксперимент жүргіземіз</p> <p>«Субъект және оның квалификативтік сипаттамасы» Ол олимпиаданың/ғылыми жоба сайысының/жемһіпазы Ол үздік аттестат иегері Ол пән білгірі Ол мектеп/сынып/аймақ мақтанышы</p> <p>«Субъектілердің өзара қарым – қатынасы» Өзара көмек көрсету/қолдау жасау/ бір – біріне хабардар ету/ түсіндіру Бір – бірінің пікіріне құлақ асу. Жеңіске бірге ұмтылу.</p> <p>Тыйым салу және шектеу» Уақыты бос/мақсатсыз/ өткіуге болмайды</p> <p>«Субъект және оның өзгеруі» Ол жақсы қырынан көрінеді: ой – өрісі тереңдейді/кеңейеді/ білімге құштарлығы артады</p>
Диалогтің құрылымдық-мазмұндық типтері	
Бейіналды оқу	Болашақ мамандық

	<p>Бейіндік пәндер Жауапкершілікпен оқу Ғылыми қызығушылық Бейіналды оқу және бейіндік пәндер Жақсы білім алу пәнге қызығушылық Ғылыми қызығушылық терең білім</p>	<p>Бағдарламаны меңгеру Тереңдетіп оқу Қосымша білім алу Ғылыми жоба жазу Болашақ мамандық туралы пікірін айту Бағдарламаны меңгеру қажеттілігі мен маңызы Қосымша білім алу қажеттілігі Ғылыми жоба терең білім негізі</p>
Монологтің құрылымдық-мазмұндық типтері		
	<p>Монологтің сипаттау мәтінін құру (4-10 сөзден тұратын 10-12 сөйлем)</p>	<p>Монологтің сипаттау мәтінін құру (4-10 сөзден тұратын 10-13 сөйлем)</p>
	<p>Қазіргі таңда білімді болу өте маңызды. Болашағын ойлаған әр адам терең білім алып, білім сайыстарына олимпиадаларға қатысып, жеңімпаз болуға ұмтылу керек. Ол үшін бос уақытымызды кітапханада өткізіп, ойымызды дамытамыз. Білім негізі оқулықта. Бағдарламаға негізделген тақырыптарды толық меңгеру үшін қосымша дайындалып, өздігімізден дайындылудың да көмегі көп. Сол кезде жетістікке жетуге болады. Әлем жылдам өзгеруде, оған ілесу үшін жан – жақта болып жатқан жаңалықтардан хабардар болған жөн.</p>	<p>Білім - асыл қазына. Білімге құштарлық таныту керек. Адам өмірінің соңына дейін білім алады, ал кейде тіпті оның өзі аз болады. Адам қаншалықты білімді болса, соншалықты бай-қуатты болады. Адамның білімсіз өткен бір күні бос күні. Батыл бірді жықса, білімді мыңды жығады. Білім адам бойына біткен ең мықты қару. Адамзат білімді толық және терең меңгергенде ғана биік шыңға жетеді. Біздің елімізде білім аламын деген жастарға толық жағдай жасалған. Білім негізі оқулықта. Бағдарламаға негізделген тақырыптарды толық меңгеру үшін қосымша дайындалып, өздігімізден дайындылудың да көмегі көп. Сол кезде жетістікке жетуге болады. Әлем жылдам өзгеруде, оған ілесу үшін жан – жақта болып жатқан жаңалықтардан хабардар болған жөн.</p>
Қалыптасқан сөйлеу дағдысын бағалау критерийлері		
	<p>Тыңдалым</p> <p><i>тақырып бойынша кез келген мәтінді есту арқылы түсінеді; мәтіннен тақырыпшаларды анықтай алады; тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алады.</i></p> <p>Мәтін көлемі</p> <p>8 сынып 130-150 сөз 9 сынып 150-200 сөз</p> <p>Оқылым</p>	

	<p><i>тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аудар алады; микротемалардың шекараларын көреді; мәтін бойынша сұрақтар жасай алады; кілт сөздерді табады; оқылған мәтіннің нақты бөліктеріне назар аударады.</i></p> <p>Мәтін көлемі 8 сынып 130-150 сөз 9 сынып 150-200 сөз</p> <p>Айтылым (ауызша) <i>тақырып бойынша қарым-қатынасқа түседі; берілген жоспар бойынша өзінің немесе басқа пәтері туралы айта алады; әңгімелесушінің мәлідемесін басқа сөздермен толықтыра немесе растай алады (синонимдер, синонимдік құрылымдар); тақырып бойынша қабылданған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.</i></p> <p>Мәтін көлемі 8 сынып 50-80 сөз 9 сынып 60-100 сөз</p> <p>Жазылым <i>тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты көрсетеді; жазбаша мәтінді логикалық тұрғыдан дұрыс құрастырады.</i></p> <p>Мәтін көлемі 8 сынып – 120-150 сөз 9 сынып - 150-200 сөз</p>	
	10 сынып	11 сынып
	«Менің болашақ мамандығымның бастамасы»	
4 тақырып: Менің болашақ мамандығымның бастамасы	<p>4 тақырып бойынша шағын тақырыптар <i>Болашақ мамандық Әлеуметтік гуманитарлық бағыт: бейіндік пәндер Жаратылыстану математикалық бағыт: бейіндік пәндер Менің бейіндік бағытым</i></p>	<p>4 тақырып бойынша шағын тақырыптар <i>Мамандық типтері Ұнайтын мамандық Мамандыққа қажетті қасиеттер Үлгі тұтар тұлға</i></p>
	<p>4-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары <i>Болашақ мамандыққа сипаттама беру Әлеуметтік гуманитарлық бағыт: бейіндік пәндер маңызы</i></p>	<p>4-тақырып бойынша сөйлеу интенциялары <i>Мамандық типтерін анықтау Ұнайтын мамандық Мамандыққа қажетті қасиеттер</i></p>

	<p><i>Жаратылыстану математикалық бағыт: бейіндік пәндер қиындықтары</i> <i>Өзінің бейіндік бағыты туралы айту</i></p>	<p><i>Үлгі тұтар тұлға</i></p>
Тақырыптар және лексикаландырылған грамматика		
«Менің болашақ мамандығымның бастамасы»		
	<p>Лексический минимум (25 сөз) Актив сөздер – 12 Пассив сөздер - 13</p>	<p>Лексический минимум (29 сөз) Актив сөздер – 13 Пассив сөздер -16</p>
	<p><i>Болашақ, мамандық, әлеуметтік, гуманитарлық бейіндік, жаратылыстану, қиындық, таңдау, кең тараған, талап, сфера, тырысу, диплом, анықтау, шешім, мәселе, ақылдасу, әке жолымен, анама ұқсап, қоғамға пайдалы, сұранысқа ие, еңбек ету, инженер, әрлеуші, маркетолог</i></p>	<p><i>Маңызды мамандық, техникалық мамандық, білім саласы, медицина саласы, жауапкершілік, ұқыптылық, білімділік, іскерлік, төзімділік, әйгілі, кең тараған, еңбекқор, тұрақты, өз ісінің шебері, үлгі тұту, жақсы қасиет, тұлға, еліктеу, еңбек ері, ғалым, данышпан, ұмытылмас.</i></p>
Грамматикалық минимум		
	<p>«Субъект және оның белгісі/сипаты» <i>Болашақ мамандыққа сипаттама беру</i> <i>«...» мамандығы қызық, пайдалы, сұранысқа ие, қиын, жауапкершілігі мол, қауіпті, денсаулыққа зиянды, қажетті, жайлы.</i> «Бүтін және оның бөлшектері» <i>Әлеуметтік гуманитарлық бағыттағы бейіндік пәндер - ..., .., ...</i> <i>Жаратылыстану математикалық бағыттағы- бейіндік пәндер- ..., .., ...</i> <i>Әлеуметтік гуманитарлық бағыттағы бейіндік пәндерге ... жатады.</i></p>	<p>«Субъект және оның белгісі/сипаты» <i>Мамандық типтері</i> <i>Гуманитарлық/медициналық/техникалық/ мамандық.</i> <i>«Адам – адам», «адам -техника», «адам-табиғат», «мамандық-типтері»</i> «Субъект және оның квалификативтік сипаттамасы» <i>Маған ұнайтын мамандық - ....</i> <i>«Адам – адам» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мейірімділік, сезгіштік, адалдық, мәдениеттілік, түсінушілік, инабаттылық, имандылық, ізеттілік</i> <i>«Адам – техника» мамандық типіне қажетті қасиеттер: (қауіп – қатерден) сақтық, тазалық, ұқыптылық, тиянақтылық, біліктілік, шеберлік</i></p>

	<p>Әлеуметтік гуманитарлық/жаратылыстану-математикалық бағыт мынадай бейіндік пәндерге бөлінеді:..., ..., ...</p> <p>..., ..., ... әлеуметтік гуманитарлық/жаратылыстану-математикалық бағытты құрайды.</p> <p>«Субъект және оның болуы/болмауы»</p> <p>«...» мамандығы үшін менде математикалық қабілет, тілдік сауаттылық, үлкен жауапкершілік, икемділік, қызығушылық, ... дағдылары, ...біліктері бар/жоқ.</p>	<p><i>«Адам – табиғат» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мұқияттылық, үнемділік, сүйіспеншілік, (адамзат алдындағы) жауапкершілік, кіріктірілген сала – аралық байланысқан білім</i></p> <p><i>Үлгі тұтар тұлға – шебер, білікті маман, тәжірибелі маман, көпжылдық өтілі бар маман;</i></p> <p>«Субъект және оның әлеуметтік-этикалық әрекеті»</p> <p><i>Үлгі тұтар тұлға білімімен бөліседі, тәжірибесін таратады, көмектеседі, үйретеді, қадағалайды, тексереді, ұсыныс береді, өңдейді</i></p>
Диалогтің құрылымдық-мазмұндық типтері		
	<p><i>Бейіндік бағыттар туралы әңгімелесу: өзінің таңдауы туралы айту-бағыт бойынша пәндердің атауларын тізбектеп беру, ұнайтын пәндері туралы айту-таңдаған мамандық туралы сұрақ қою-жауап беру- сәттілік тілеу (рөлдермен алмасу)</i></p> <p><i>Болашақ мамандық туралы мәлімет сұрау-жауап беру- оған қажетті қасиеттер туралы сұрау-жауап беру және өзіне кедергі болатын жағымсыз қасиеттерден арылу туралы айту (мен дәрігер болу үшін химия пәнін әлі де жақсы меңгермедім, білімімді тереңдетемін)-қолдау және сәттілік тілеу.</i></p>	<p><i>Мамандық типтері туралы әңгімелесу: өзіне ұнайтын мамандық типтері туралы айту- ұнайтын мамандық типтері туралы сұрау-жауап беру-</i></p> <p><i>Мамандыққа қажетті қасиеттер туралы мәлімет сұрау-жауап беру-</i></p> <p><i>болашақ мамандық туралы мәлімет сұрау-жауап беру- оған қажетті қасиеттер туралы сұрау-жауап беру.</i></p> <p><i>Үлгі тұтар тұлға туралы сұрау – жауап беру – үлгі тұтар тұлғаның жақсы қасиеттері туралы сұрау – жауап беру- үлгі тұтар тұлға болу үшін қажетті қасиеттер туралы мәлімет сұрау- жауап беру- үлгілі маман болуға өз тілегін білдіру және сәттілік тілеу.</i></p>
Монологтің құрылымдық-мазмұндық типтері		
	Монологтің сипаттау мәтінін құру (5-10 сөзден тұратын 12-15 сөйлем)	Монологтің сипаттау мәтінін құру (5-15 сөзден тұратын 12-15 сөйлем)
	<i>Болашақ мамандық таңдау саналы қадам, оған барлық уақыт пен күш жұмсалады. Әр адам үшін</i>	<i>Мамандық таңдау-адам өміріндегі ең маңызды қадамдардың бірі. Өйткені адам тағдырының бір бөлігі таңдаған мамандығымен</i>

	<p>мамандық таңдау қиын және жауапты қадам болып табылады. Мамандық таңдау адамның қызығушылығына, қабілеттеріне және мінез ерекшеліктеріне байланысты. Мамандықтың көптеген түрлері бар:</p> <p>дәрігер, мұғалім, экономист, дизайнер және тағы мыңдаған түрлері. Мамандықтың жаманы жоқ, бірақ мұның кез — келгеніне икемділік қажет. Жақсы маман болу білімділікті, үлкен өнерді, зор шеберлікті қажет етеді. Бүгінгі дамыған қоғамда мамандықтың түрі өте көп. Мәселен, соңғы статистикалық зерттеулер бойынша, әлемде мыңдаған мамандық түрлері бар. Әрине, мамандықтар ішінен өзіңе лайық біреуін таңдау оңайға соқпайды. Алайда жүрегің қалаған, қоғамда сұранысқа ие кәсіп иесі болуға мүмкіндік мол. Қазіргі қоғамда инженер, әрлеуші, маркетинг мамандықтары сұранысқа ие. Ол үшін нарықты зерттеп, қазіргі қоғамда сұранысқа ие мамандықтар бойынша өз бетіңше сараптама жүргізуге болады.</p>	<p>ұштасып жатады. Адам асқақ арманға, биік мақсатқа ие. Мамандық таңдауда әр адамның өзі таңдаған бағыты болады. Мамандықтың типтерінің бірі «Адам – адам», мұнда мамандық иесі үшін еңбек нышаны болып басқа адам табылады. Қызмет сипаттамасы – басқа адамдарға әсер ету, адамдармен жұмыс істеу. Мұндай мамандықтарға мұғалім, дәрігер, журналист, сатушы, заңгер, банкирлер жатады. «Адам – адам» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мейірімділік, сезгіштік, адалдық, мәдениеттілік, түсінушілік, инабаттылық, имандылық, ізеттілік т.б.</p> <p>«Адам – техника» типіне техникалық құрылғылармен жұмыс жасайтын ұиқыштар, электромонтерлер, слесарь, инженерлер жатады.</p> <p>«Адам – техника» мамандық типіне қажетті қасиеттер: (қауіп – қатерден) сақтық, тазалық, ұқыптылық, тиянақтылық, біліктілік және шеберлік.</p> <p>«Адам – табиғат» типіне жататын мамандық иелері өлі және тірі табиғатпен жұмыс істейді. Олар: мал дәрігері, агроном, гидролог, эколог, орманышы және тағы да басқа мамандықтар.</p> <p>«Адам – табиғат» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мұқияттылық, үнемділік, сүйіспеншілік, (адамзат алдындағы) жауапкершілік, кіріктірілген сала – аралық байланысқан білім</p> <p>Мамандық таңдау кезінде үлгі тұтар тұлғалардың да ықпалы зор, соларға еліктей отырып сол мамандықты таңдайсың. Біздің елімізде үлгі тұтар тұлғалар өте көп.</p>
Қалыптасқан сөйлеу дағдысын бағалау критерийлері		
	<p style="text-align: center;">Тыңдалым</p> <p>тақырып бойынша кез келген мәтінді есту арқылы түсінеді; мәтіннен тақырыпшаларды анықтай алады; тыңдалған мәтін бойынша сұрақтарға жауап бере алады.</p> <p style="text-align: center;">Мәтін көлемі</p> <p style="text-align: center;">10 сынып 200-250 сөз</p> <p style="text-align: center;">11 сынып 250-300 сөз</p> <p style="text-align: center;">Оқылым</p>	

тақырып бойынша мәтінді еркін оқиды; тақырып бойынша мәтінді аудар алады; микротемалардың шекараларын көреді; мәтін бойынша сұрақтар жасай алады; кілт сөздерді табады; оқылған мәтіннің нақты бөліктеріне назар аударады.

Мәтін көлемі

10 сынып 200-250 сөз

11 сынып 250-300 сөз

Айтылым (ауызша)

тақырып бойынша қарым-қатынасқа түседі; берілген жоспар бойынша өзінің немесе басқа пәтері туралы айта алады; әңгімелесушінің мәлідемесін басқа сөздермен толықтыра немесе растай алады (синонимдер, синонимдік құрылымдар); тақырып бойынша қабылданған хабарламаға қатысты өз көзқарасын білдіреді; тақырып бойынша қарым-қатынас барысында сұрақтар қоя алады.

Мәтін көлемі

10 сынып 70-120 сөз

11 сынып 80-140 сөз

Жазылым

тақырып бойынша мәтін жаза алады; орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты көрсетеді; жазбаша мәтінді логикалық тұрғыдан дұрыс құрастырады.

Мәтін көлемі

10 сынып – 180-220 сөз

11 сынып – 200-240 сөз

ТАҚЫРЫП БОЙЫНША МАЗМҰНДЫ ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ ІСКЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ

Пед.ғ.д. К.Н.Булатбаеваның жетекшілігімен жұмыс топ мүшесі Астана қаласы «№ 77 мектеп-гимназиясы», ағылшын тілі мұғалімі, педагог-шебер Амзина Канат Жадигеровнаның әзірлемесін ұсынамыз.

Мақсаты: Мектеп - білім мекені екенін түсіну. Білімге құштарлығын арттыру.

Міндеттері:

1. Тақырып бойынша сөздік қорын молайту.
2. Сөздерді және грамматикалық құрылымдарды сөйлемде сауатты қолдану.
3. Сөздердің көмегімен сөйлеу тілдерін қалыптастыру.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 1

Тақырып: Оқу құралдары

Лексикалық жаттығулар.

Оқу құралдарын таныстыру. Introduction of the new words.

Партаны үстіне қалам, қарындаш, сызғыш, кітап, дәптер, өшіргіш, ұштағыш қоямыз. Оның әр қайсысын қолымызға ұстап балаларға көрсетеміз. Әр құралды көрсетіп ағылшын тіліндегі атауын дауыстап айтамыз. Балалар тыңдайды. Түсінікті болу үшін екі немесе үш рет қайталап айтамыз. Содан соң затты ұстап тұрып ағылшын тілінде және қазақ тілінде аудармасын айтамыз. /айтпауға да болады, себебі оның не екенін оқушылар көріп отырады/

Әр оқушы осы құралдарды өзінің алдына қатарлап қояды. Ағылшын тілінде аталған құралды қолымен көрсетеді. Соңында балалар құралды көрсетіп, аатап береді.

- а) Тыңдау, қайталау
- ә) Тыңдау, аудармасымен танысу
- б) Тыңдау, қолымен көрсету.
- г) Көрсету, айту.

Pen	Қалам		BOOK
Pencil	Қарындаш		PEN
Ruler	Сызғыш		PENCIL
Book	Кітап		RULER
Copy book	Дәптер		BAG
Rubber	Өшіргіш		RUBBER
Sharpener	Ұштағыш		SHARPENER

Грамматикалық жаттығулар

«Have got» – бар, «I have got a ... .» - Менде бар – құрылымын суретті немесе құралды қолданып, өзінде қандай құрал бар екенін айтып беру керек. Келесі

кезекте оқушы өзінде қандай құрал барын айтуын сұраймыз. Оқушыға қиындық туған жағдайда сөйлемді қайталап іберу керек.

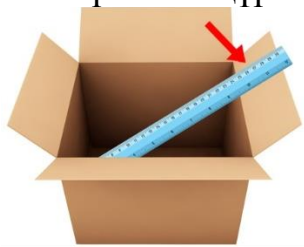
1. I have got a pen.
2. I have got a pencil.
3. I have got a book.
4. I have got a rubber.
5. I have got a sharpener.
6. I have got a ruler.
7. I have got a copy book.

«Have got» – бар, «I have got a ... .» - Менде бар – құрылымын құралдардың түстерін қолданып айту. /blue, red, yellow, green/

1. I have got a _____ pen.
2. I have got a _____ pencil.
3. I have got _____ a book.
4. I have got a _____ rubber.
5. I have got a _____ sharpener.
6. I have got a _____ ruler.
7. I have got a _____ copy book.

«Бұл _____. This is a _____.» - құрылымын ойын арқылы меңгертуге болады. Қорапқа өзімізге таныс құралдарды салып қойып, қолыңызға ұстап тұрған құралды сұрақ қою отырып табу арқылы оқушылар өздеріне ұпай жинап жарысқа түседі.

Жасырынған құрал

Сұрақ

- Is this a pen?
- Is this a pencil?
- Is this a book?
- Is this a rubber?
- Is this a ruler?
- Is this a sharpener?

Жауап

- No, it isn't.
- No, it isn't.
- No, it isn't.
- No, it isn't.
- Yes, it is.
- No, it isn't.

Ауызекі сөйлеуді қалыптастыру үшін мұғалім мен оқушы арасындағы диалогпен бастаймыз. Мұғалім әр оқушыдан «Have you got a pen?» сұрағын қоя отырып, «Yes, I have. No, I haven't» қысқа жауаптарын алады. Келесі кезекте оның түсі сұралады. Балалар сұрақтың қойылуын бірнеше рет тыңдаған соң, бір – біріне осы сұрақты қоя отырып екі бала арасында қысқа диалог жүргізіледі.

- Hello!

-Hello!

-Have you got a pen?

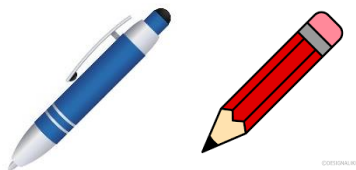
-Yes, I have.

-What colour is it?

-It is yellow.

-Thank you!

Оқушының мазмұндауын қалыптастыру, яғни монолог құрау үшін суреттерді пайдалануға болады. Суретті қолдану арқылы сөйлемдер құрастырып, ол сөйлемдерді ретімен айтып береді.

*I have got a pen. It is blue.
I have got a pencil. It is red.*

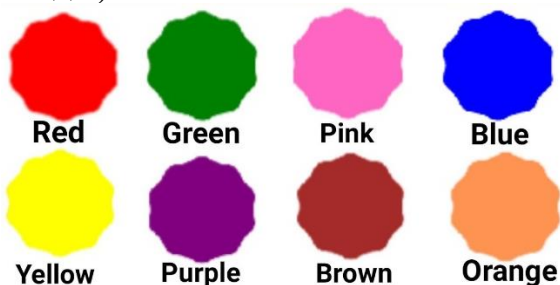
Бөлім атауы: Мектеп
Сынып: 2
Тақырып: Оқу құралдары

Лексикалық жаттығулар.

Оқу құралдарын суреттеу, құралдардың кімдікі екенін айту.
Оқу құралдарын суреттеу үшін барлық түстерді қайталатын еске түсіріп алу керек.

а) Түстермен затты қосып айту.

a green pencil, a blue bag, a white pen ... (Оқушы өзі білетін сөздерді пайдалана алады)

ә) Қысқа сөйлеммен айту.

This is a yellow bag.

б) Сұаулы сөйлем, қысқа жауап беру.

Is it purple? /бір затты көрсетіп сұрайды/ Yes, it is. No, it isn't.

в) бірнеше сөйлеммен бір затты суреттеу.

Алдымен грамматикалық тақырып түсіндіріледі.

Жіктеу есімдіктері: Атау септігінде тұрған «Кім?», Ілік септігінде тұрған «Кімнің?» деген сұраққа жауап беретін есімдіктермен таныстырамыз.

	Subject Pronouns	Атау септігі	Possessive Adjectives	Ілік септігі
1st person	I	Мен	my	Менің
2nd person	you	Сен	your	Сенің
3rd person (male)	he	Ол (ұл)	his	Оның (ұлдың)
3rd person (female)	she	Ол (қыз)	her	Оның (қыздың)
3rd thing	it	Ол (зат)	its	Оның (заттың)

This is s pen. It is my pen. It is yellow.
 This is a pencil. It is your pencil. It is red.
 This is s ruler. It is his ruler. It is green.
 This is a bag. It is her bag. It is brown.

Оқу құралдарының қажеттілі

Оқу құралдарының қажеттілігін айту үшін бірнеше етістіктер беріледі: write, read, draw, draw lines, rub out, put. Етістіктерді қимылмен жасап, қайталатып, тыңдатып және жасата отырып үйретеміз. Содан соң түсінгендерін тексеру мақсатында оқушыларға қимылмен, суреттің көмегімен қайталап жасатамыз. Етістікті жақсы еске сақтауға арналған лексикалық жаттығулар орындалады.

Лексикалық жаттығулар

- а) Етістік пен затты сәйкестендіру.
- ә) Тыңдау және қимылмен көрсету.
- б) Бірнеше сөзден тұратын мысалдар келтіру.

а) Match the pictures with verbs

read   *draw*   *draw lines*   *rub out*   *write*

ә) Listen and do.

- а) Draw a flower!
- б) Read a book!
- с) Write the letter A!
- д) Rub out!
- е) Draw a line!

б) Give examples using the given words: write, read, draw, draw lines, rub out, put

- а) I draw a flower. It is red. I draw it with a red pen.
- б) This is a book. It is blue. I read this book. I put it into my bag.
- с) I have a pen. I need it to write. I write my name.
- д) I have a rubber. It is blue. It is small. I need it to rub out.
- е) I have a ruler. It is green. I need the ruler to draw lines.

Бөлім атауы: Мектеп
Сынып: 3
Тақырып: Оқу құралдары

Оқу құралдары туралы толық суреттей отырып ол құралдардың кімдікі екенін айтады. Оқу құралдарының не үшін қажетілігін түсіндіреді. Оқу құралдарының түр-түсін, пішінін, қызметін (не үшін арналған) сипаттайды. Оқу құралының кімге тиесілі (біздің, біздікі, олардың, олардікі) екенін айтады. Осы іс – әрекеттерді жүзеге асыру үшін төмендегідей жаттығулар орындалады.

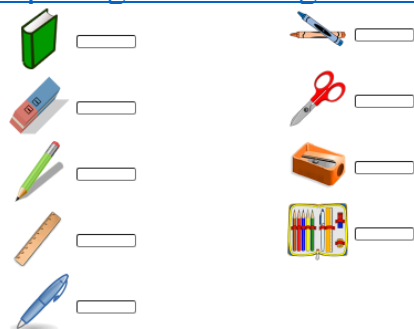
Есте сақтау үшін:

Memory game: <https://agendaweb.org/exercises/vocabulary/school/things-game.htm>

Жазу сауаттылығын қалыптастыру:

<https://agendaweb.org/exercises/vocabulary/school/write-1.htm>

Тыңдалым: <https://agendaweb.org/exercises/vocabulary/school/things-audio.htm>

Сөздік қорды қалыптастырып, сөйлемдерді құрастыру жұмыстарынан соң ауызекі сөйлеу мен монолог тапсырмалары орындалады.

- Hello!
- Hello!
- Is this your pen?
- Yes it is.
- I need a sharpener. Have you got a sharpener?
- Yes, I have. Take it.
- Thank you.
- Don't mention it.

Оқылым: <https://www.liveworksheets.com/w/en/school-supplies/933182>

Reading Comprehension

Hello! My name is Emma and I live in the U.S.A. Today is my first day of school. I am so excited! Because I am going to see my old friends and also my school supplies are new!

I have a pink bag, a yellow pencil, colored pencils, a green pencil case, and also a notebook. But I don't have an rubber, a pen, a ruler and books. My mom is going to buy them today. I love my new bag! It is my favorite color!

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 4

Тақырып: Оқу құралдары

Оқу құралдарының аттарын тыңдау және қайталау жаттығуларын жасай отырып үйренеді. Мысалдар келтіру арқылы сөйлем құрайды. Кімде қандай оқу құралы бар екенін сұрайды. Оқу құралының сапасын айту үшін сын есімдер қалың, жұқа, жаңа, ескі сөздерін қолданады.

Оқу кабинетіндегі құралдардың атауларымен танысады.

Пән атауларын қайталап, сабақтағы іс – әрекеттерді айтады, оқу құралдарын не үшін қолданатынын айту.

Құрбысының оқу құралы мен өзінің оқу құралын салыстыру барысында сын есімдерді қолданады. Оқу құралдарының сапасын және қайда жасалғанын айтады. Оқу кабинетіндегі оқу құралдарын суреттеп, олардың неден жасалғанын айтады.

Сөздер: парта, тақта, орындық, сынып бөлмесі, кітап шкафы, сөре, жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, жасалған, ағаш (ағаштан жасалған), темір, (темірден жасалған), пластика, төртбұрышты, дөңгелек, тақтада, сөмкеде/сөмкеде, партада, үстінде, астына, сөреде, кітап шкафында, сынып бөлмесінде, жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, жасалған, ағаш, темір, пластика, жаңа, ескі, ұзын, қысқа, қалың, ағаш, темір, пластика, қолдану, аламын, саламын, қоямын, жазамын, сызамын, бояймын, жинаймын, өшіремін

Монолог үлгісі: Мен сынып бөлмесіндемін. Мынау менің сөмкем. Менің сөмкем жаңа. Сөмкеде кітаптар бар. Мен кітаптарды аламын. Оларды партаның үстіне қоямын. Сабақтан соң кітаптарымды сөмкеме саламын.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 5

Тақырып: Оқу пәндері

Оқу пәндерінің атауларын қайталау, үйрету. Қызықтыратын пән туралы айту үшін сын есімдермен таныстыру. Жеңіл және қиын пәндер туралы айту. Сабақ кестесін ағылшын тілінде айтуды үйрету.

Сабақ кестесіндегі барлық пәндерді таныстыру, ағылшын тіліндегі сабақ кестесін құру, пәндер туралы айту. Өзінің және досының сүйікті пәндерін айтып оның себептерін түсіндіру. Кейбір пәндердің қиындық тудыру себептерін түсіндіру Сабақ кестесіндегі пәндер, өту жиілігі мен күндерін таныстыруды үйрету.

Сөздер: Пән атаулары, математика, қазақ тілі, орыс тілі, тарих, қиын, сүйікті, сабақ кестесі, жиі, апта, оңай

Weekly Timetable					
Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday / Sunday

Fill in this Timetable

Kazakh
Russian
English
Mathematics
History
Art
PE

Тіркестер: Сабақ қызықты/қызықсыз. Ағылшын тілі сабағы қызықты/қызықсыз. Математика оңай/қиын. Дүйсенбі күні бес сабақ болады.

Бізде күнде бес/алты сабақ болады.

Use: interesting, boring, difficult, easy

English is a/an ... subject.

Russian is a/an ... subject.

Maths is a/an ... subject.

History is a/an ... subject.

PE is a/an ... subject.

Use: Five, six or other numbers

We have ... subjects On Monday.

We have ... subjects On Tuesday.

We have ... subjects On Wednesday.

We have ... subjects On Thursday.

We have ... subjects On Friday.

Бізде күнде бес сабақ болады.

Ағылшын тілі сабағы қызықты өтеді. Мен ағылшын тілі сабағын ұнатамын. Басқа тілді білу маңызды. Менің досымның сүйікті пәні математика. Мен үшін математика сабағы қиын.

Маған досым көмектеседі.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 6

Тақырып: Оқу пәндері

Оқу пәндерінің өтілу жиілігі, оқу пәндеріндегі әрекеттер, оқу пәндерінің ерекшеліктері туралы айтуды үйренеді. Оқу пәніне сипаттама береді.

Жазу, мазмұн/мазмұндау, тыңдау, белсенді, тәжірибе, жақсы баға, түсіну, қосымша, дамыту, деңгей, дағды, пайдалы сөздерін үйренеді, сөйлемде қолданады.

Write, content/retell, listen, active, experience, good marks, understand, supplement, develop, level, skill, learns useful words, uses them in sentences.

Пәндердің өту жиілігін сабақ кестемен байланыстырып айтады, сабақ ұзақтығы мен сабақта орындалатын тапсырмаларға сипаттама береді.

Оқу пәндерінің ерекшеліктері туралы айтып, өзі қызығатын бір пәнге толық сипаттама беруді үйренеді.

<h3>My Favourite Subject</h3> <p>My favourite subject at school is _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	
---	--

Мазмұндау:

Біз күнде алты сабақ оқимыз. Сабақ ұзақтығы 45 минут. Сабақ арасында үзіліс болады. Сабақ кезінде жазамыз, оқимыз және ойнаймыз. Менің сүйікті пәнім дене тәрбиесі. Дене тәрбиесінде біз жаттығулар жасаймыз және ойнаймыз. Біз үшін ол денсаулығымызға пайдалы.

Retelling:

We have six lessons every day. The duration of the lesson is 45 minutes. There will be a break between classes. During the lesson we write, read and play. My favorite subject is PE /physical education/. At PE we do exercises and play. We know that it is good for our health.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 7

Тақырып: Оқу пәндері

«Менің сүйікті пәнім» тақырыбы бойынша сөйлеуге дағдыланады. Оқу пәндерінің маңызына тоқталады. Шетел тілін білудің артықшылығын түсіндіреді. Математика пәнінің өз өміріндегі қолданысы мен маңызы туралы айтады.

«Бейіндік пән-болашақ мамандық негізі.» тақырыбы бойынша әңгімелеуге дайындалады.

Сөздер: Бейімдеу, маңызды, бейіндік бағыт, математикалық/географиялық/тілдік/ақпараттық және т.б сауаттылық, шығармашыл, есептеу, Терең меңгеру, құндылық, ауқымды, айтарлықтай, салыстыру, жетілдіру, негіз, білімді, нарық, адам ағзасы, кеңею/кеңейеді, қолдану, шексіз қарым қатынас, әлем азаматы.

New words: Adapt, important, character orientation, mathematical/geographical/linguistic/informational, etc. literacy, creative, computing, Deep Learning, value, extensive, significant, comparison,

improvement, basis, knowledge, market, human body, expansion/ expanding, application, unlimited communication, world citizen.

Оқу пәндері арасында өзі үшін ерекше маңызды пән туралы айтып, неліктен маңызды екенін түсіндіруді үйренеді.

English is an important subject, because .....

Maths is an important subject, because .....

History is an important subject, because .....

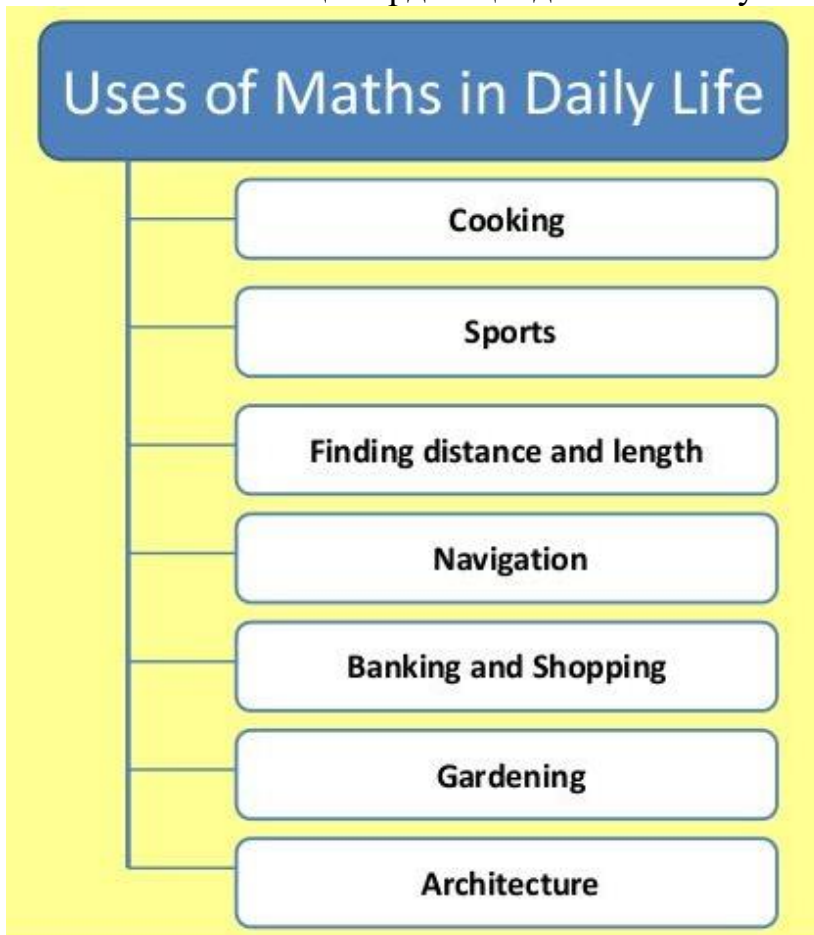
Geography is an important subject, because .....

Шетел тілін білудің артықшылықтарына дәлелдемелер келтіреді.

Examples:

English is the language of international communication; it allows people from different countries to connect and share ideas.

Математика пәнінің өмірдегі қолданысын айту

Мазмұндау

Менің сүйікті пәнім - география. Географияны оқып барлық елдер туралы үйренеміз. Өзіміз өмір сүріп жатқан жер планетасын, табиғат құбылысының мәнін түсінеміз. Болашақта эколог маманы болуды армандаймын. Дүниедегі тіршілік мекені-қоршаған ортамыз. Сондықтан қоршаған ортаны, яғни табиғатты

қорғау - баршаға ортақ міндет. Қоршаған орта – біздің өмір сүріп жатқан табиғатымыздың аясы.

Retelling

My favorite subject is geography. We learn about all countries by studying geography. We understand the planet earth on which we live, the essence of natural phenomena. I dream of becoming an ecologist in the future. Our habitat is our environment. Therefore, protecting the environment, i.e. nature, is a common task for all. The environment is the sphere of nature in which we live.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 8

Тақырып: Құштарлықпен оқу

Бейіналды оқу, бейіндік пәндер, жауапкершілікпен оқу, ғылыми қызығушылық тақырыптары туралы сөйлеуге үйренеді.

Жақсы білім алу пәнге қызығушылық, ғылыми қызығушылық терең білім тақырыптарына қатыс сөздерді үйренеді.

Білім, оқу, кітапхана, түсіну, пайдалы, қызықты, терең, жеңіс, олимпиада, сайыс, қиын, күрделі, жалығу, ықыласпен оқу, уақыт бөлу, рухани, білім негізі, оқулық, қызығу, болашақ, ой, дамыту, түсініп оқу, мазмұнды, терең, көңіл бөлу, тереңдетіп оқу, бағдарлама, қосымша білім, бейіндік, жауапкершілік, жетістік сөздерінің көмегімен бейіндік пәндер, сабаққа деген жауапкершілік және ғылымға қызығушылық туралы ойларын айтуға үйренеді.

Education, reading, library, understanding, useful, interesting, deep, victory, Olympiad, competition, difficult, complex, boredom, reading with interest, spending time, spiritual, basis of knowledge, textbook, curiosity, future, thought, development, reading comprehension, they learn to express their thoughts about visual subjects, responsibility for the lesson and interest in science with the help of the words content, deep, attention, in-depth study, program, additional education, image, responsibility, success.

Тақырыптың мазмұны терең, бағдарлама күрделі, математика пәні бойынша есеп қиындық туғызатыны туралы ойын жеткізуге үйренеді. Достарына сипаттама беруде белсенді, алғыр, табанды, ұшқыр ойлы сын есімдерін қолданып суреттеме жасап, ынтасы, қызығушылығы, белсенділігі, табандылығы бар немесе жоқ екенін айтады. Пән бойынша үйірме, қосымшаға баратындығы, жетістігіне қуанатынын, риза болатындығы, шаттанатындығы туралы айтады.

Мазмұндау

Қазіргі таңда білімді болу өте маңызды. Болашағын ойлаған әр адам терең білім алып, білім сайыстарына олимпиадаларға қатысып, жеңімпаз болуға ұмтылу керек. Ол үшін бос уақытымызды кітапханада өткізіп, ойымызды дамытамыз. Білім негізі оқулықта. Бағдарламаға негізделген тақырыптарды толық меңгеру үшін қосымша дайындалып, өздігімізден дайындылудың да көмегі көп. Сол кезде жетістікке жетуге болады. Әлем жылдам өзгеруде, оған ілесу үшін жан – жақта болып жатқан жаңалықтардан хабардар болған жөн.

Retelling

Nowadays, it is very important to be educated. Everyone who thinks about the future should get deep education, participate in Olympiads in educational competitions and strive to become a winner. For that, we spend our free time in the library and develop our thoughts. Education is based on textbooks. It also helps a lot to do extra preparation and self preparation to master the topics based on the syllabus. Then you can achieve success. The world is changing rapidly, and in order to keep up with it, it is important to be aware of the news that is happening everywhere.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 9

Тақырып: Құштарлықпен оқу

Болашақ мамандық атауларымен танысу, кейбір пәндерді тереңдетіп оқу, қосымша білім алу, білім орталықтарында білімін тереңдету туралы ойын жеткізу. Ғылыми жоба жазу, жобаны қорғау, болашақ мамандық таңдау туралы пікірін айту, бағдарламаны меңгеру қажеттілігі мен маңызы, қосымша білім алу қажеттілігі, ғылыми жоба - терең білім негізі тақырыптарын меңгерту.

Сөздікпен жұмыс: Білімділік, оқуға құштарлық, кітапхана, уақыт өткізу, терең түсінік, уақытты үнемдеу, пайдалы, мағлұмат, әйгілі ұстаздар, бейіндік бағыт, рухани байлық/азық, үздіксіз оқу, өзінің ой өрісін дамыту, жалығу, ықыласпен оқу, уақыт бөлу, рухани, білім негізі, оқулық, қызығу, болашақ, ой, дамыту, түсініп оқу, мазмұнды, терең, көңіл бөлу, тереңдетіп оқу, бағдарлама, қосымша білім, бейіндік.

Education, passion for learning, library, spending time, deep understanding, saving time, useful, information, famous teachers, self-direction, spiritual wealth/food, continuous learning, developing one's field of thought, boredom, willing to study, spending time, spiritual, knowledge basis, textbook, interest, future, thought, development, reading comprehension, content, deep, attention, deep reading, program, additional education, character.

Зерттейміз, дәлелдейміз, салыстырамыз, эксперимент жүргіземіз етістіктерін қолданып сөйлемдер құрастырады. Өздерінің мектеп, сынып, аймақ мақтанышы үздік аттестат иегері, пән білгірі, олимпиаданың, ғылыми жоба сайысының жемініпазы екенін айта алады. Өзара көмек көрсету, қолдау жасау, бір – біріне хабардар ет, түсіндіру, бір – бірінің пікіріне құлақ асу, жеңіске бірге ұмтылу қасиеттерін бойына сіңіруге бейімделеді, айтады. Уақыты бос, мақсатсыз, өткіуге болмайтындығын өз сөйлемдерінде қолданады. Өздерін жақсы қырынан көріну керектігін, ой – өрісі тереңдеп, кеңейіп, білімге құштарлығы артатынын байқайды.

Мазмұндау

Білім - асыл қазына. Білімге құштарлық таныту керек. Адам өмірінің соңына дейін білім алады, ал кейде тіпті оның өзі аз болады. Адам қаншалықты білімді болса, соншалықты бай-қуатты болады. Адамның білімсіз өткен бір күні бос күні. Батыл бірді жықса, білімді мыңды жығады. Білім адам бойына біткен ең мықты қару. Адамзат білімді толық және терең меңгергенде ғана биік шыңға жетеді. Біздің елімізде білім аламын деген жастарға толық жағдай жасалған. Білім негізі оқулықта. Бағдарламаға негізделген тақырыптарды толық меңгеру үшін қосымша дайындалып, өздігімізден дайындылудың да көмегі көп. Сол кезде жетістікке жетуге болады. Әлем жылдам өзгеруде, оған ілесу үшін жан – жақта болып жатқан жаңалықтардан хабардар болған жөн.

Knowledge is a precious treasure. You need to be eager for knowledge. A person learns until the end of his life, and sometimes even less. The more educated a person is, the more powerful he becomes. A day spent without education is a wasted day. A brave man can kill one, a wise man can kill a thousand. Education is the most powerful weapon a person can have. Humanity will reach the highest level only when it fully and deeply acquires knowledge. In our country, young people who want to get an education are given full conditions. Education is based on textbooks. It also helps a lot to do extra preparation and self preparation to master the topics based on the syllabus. Then you can achieve success.

In our country, young people who want to get an education are given full conditions. Education is based on textbooks. It also helps a lot to do extra preparation and self preparation to master the topics based on the syllabus. Then you can achieve success. The world is changing rapidly, and in order to keep up with it, it is important to be aware of the news that is happening everywhere.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 10

Тақырып: Менің болашақ мамандығымның бастамасы

Мамандық атауларымен танысып, әр мамандық туралы көзқарасын білдіріп, болашақ мамандық туралы ойланады, ойын білдіреді. Әлеуметтік гуманитарлық бағыт бойынша, жаратылыстану математикалық бағыт бойынша бейіндік пәндер

туралы айта келе, өзінің бейіндік бағыты туралы айтады. Болашақ мамандыққа сипаттама бере отырып өзі таңдаған мамандыққа тоқталып, айтып береді. Әлеуметтік гуманитарлық бағыт бойынша бейіндік пәндер маңызын түсіндіре алады, жаратылыстану математикалық бағыт бойынша бейіндік пәндер қиындықтарын сипаттайды.

Сөздер: Болашақ, мамандық, әлеуметтік, гуманитарлық бейіндік, жаратылыстану, қиындық, таңдау, кең тараған, талап, сфера, тырысу, диплом, анықтау, шешім, мәселе, ақылдасу, әке жолымен, анама ұқсап, қоғамға пайдалы, сұранысқа ие, еңбек ету, инженер, әрлеуші, маркетинг

Words: Future, profession, social, humanitarian character, natural science, difficulty, choice, widespread, demand, sphere, try, diploma, determination, solution, problem, consultation, following father's path, like my mother, useful to society, in demand, work, engineer, finisher, marketer

Мазмұндау

Болашақ мамандық таңдау саналы қадам, оған барлық уақыт пен күш жұмсалады. Әр адам үшін мамандық таңдау қиын және жауапты қадам болып табылады. Мамандық таңдау адамның қызығушылығына, қабілеттеріне және мінез ерекшеліктеріне байланысты. Мамандықтың көптеген түрлері бар: дәрігер, мұғалім, экономист, дизайнер және тағы мыңдаған түрлері. Мамандықтың жаманы жоқ, бірақ мұның кез — келгеніне икемділік қажет. Жақсы маман болу білімділікті, үлкен өнерді, зор шеберлікті қажет етеді. Бүгінгі дамыған қоғамда мамандықтың түрі өте көп. Мәселен, соңғы статистикалық зерттеулер бойынша, әлемде мыңдаған мамандық түрлері бар. Әрине, мамандықтар ішінен өзіне лайық біреуін таңдау оңайға соқпайды. Алайда жүрегің қалаған, қоғамда сұранысқа ие кәсіп иесі болуға мүмкіндік мол. Қазіргі қоғамда инженер, әрлеуші, маркетинг мамандықтары сұранысқа ие. Ол үшін нарықты зерттеп, қазіргі қоғамда сұранысқа ие мамандықтар бойынша өз бетіңше сараптама жүргізуге болады.

Choosing a future profession is a conscious step, all time and effort is spent on it. Choosing a profession is a difficult and responsible step for everyone. Choosing a profession depends on a person's interests, abilities and character traits. There are many types of profession: doctor, teacher, economist, designer and thousands of other types. There is nothing wrong with a profession, but it does require flexibility. Being a good specialist requires knowledge, great art, great skill. There are many types of professions in today's developed society.

There are many types of professions in today's developed society. For example, according to recent statistical studies, there are thousands of professions in the world. Of course, it is not easy to choose one of the specialties that suits you. However, there are many opportunities to become the owner of a business that your heart desires and that is in demand in society. In today's society, the professions of engineers, decorators,

and marketers are in demand. For this, you can study the market and conduct your own expertise on the professions that are in demand in today's society.

Бөлім атауы: Мектеп

Сынып: 11

Тақырып: Менің болашақ мамандығымның бастамасы

Мамандық типтерін анықтайды, ұнайтын мамандық туралы пікірін айтады.

Әр мамандыққа қажетті қасиеттерді атап береді. Үлгі тұтар тұлғасына мінездеме беріп суреттейді.

Менің болашақ мамандығымның бастамасы тақырыбы бойынша диалогке түсе алады.

Маңызды мамандық, техникалық мамандық, білім саласы, медицина саласы, жауапкершілік, ұқыптылық, білімділік, іскерлік, төзімділік, әйгілі, кең тараған, еңбекқор, тұрақты, өз ісінің шебері, үлгі тұту, жақсы қасиет, тұлға, еліктеу, еңбек ері, ғалым, данышпан, ұмытылмас сөздерін өзінің ауызекі сөйлеу тілінде қолданады.

Мамандық типтері бойынша төмендегідей құрылымдар мен сөз тіркестерін қолданады:

Гуманитарлық/медициналық/техникалық/ мамандық.

«Адам – адам», «адам -техника», «адам-табиғат», «мамандық-типтері»

Маған ұнайтын мамандық - ....

«Адам – адам» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мейірімділік, сезгіштік, адалдық, мәдениеттілік, түсінушілік, инабаттылық, имандылық, ізеттілік

«Адам – техника» мамандық типіне қажетті қасиеттер: (қауіп – қатерден) сақтық, тазалық, ұқыптылық, тиянақтылық, біліктілік, шеберлік

«Адам – табиғат» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мұқияттылық, үнемділік, сүйіспеншілік, (адамзат алдындағы) жауапкершілік, кіріктірілген сала – аралық байланысқан білім

Үлгі тұтар тұлға – шебер, білікті маман, тәжірибелі маман, көпжылдық өтілі бар маман;

Үлгі тұтар тұлға білімімен бөліседі, тәжірибесін таратады, көмектеседі, үйретеді, қадағалайды, тексереді, ұсыныс береді, өңдейді

Work with people:
 .....
 .....
 .....
 Work with animals:
 .....
 .....
 .....
 Work with Technik:
 .....
 .....
 .....
 Work with nature:
 .....
 .....
 .....

Мазмұндау

Мамандық таңдау-адам өміріндегі ең маңызды қадамдардың бірі. Өйткені адам тағдырының бір бөлігі таңдаған мамандығымен ұштасып жатады. Адам асқақ арманға, биік мақсатқа ие. Мамандық таңдауда әр адамның өзі таңдаған бағыты болады. Мамандықтың типтерінің бірі «Адам – адам», мұнда мамандық иесі үшін еңбек нышаны болып басқа адам табылады. Қызмет сипаттамасы – басқа адамдарға әсер ету, адамдармен жұмыс істеу. Мұндай мамандықтарға мұғалім, дәрігер, журналист, сатушы, заңгер, банкирлер жатады. «Адам – адам» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мейірімділік, сезгіштік, адалдық, мәдениеттілік, түсінушілік, инабаттылық, имандылық, ізеттілік т.б.

«Адам – техника» типіне техникалық құрылғылармен жұмыс жасайтын ұшқыштар, электромонтерлер, слесарь, инженерлер жатады.

«Адам – техника» мамандық типіне қажетті қасиеттер: (қауіп – қатерден) сақтық, тазалық, ұқыптылық, тиянақтылық, біліктілік және шеберлік.

«Адам – табиғат» типіне жататын мамандық иелері өлі және тірі табиғатпен жұмыс істейді. Олар: мал дәрігері, агроном, гидролог, эколог, орманшы және тағы да басқа мамандықтар.

«Адам – табиғат» мамандық типіне қажетті қасиеттер: мұқияттылық, үнемділік, сүйіспеншілік, (адамзат алдындағы) жауапкершілік, кіріктірілген сала – аралық байланысқан білім

Мамандық таңдау кезінде үлгі тұтар тұлғалардың да ықпалы зор, соларға еліктей отырып сол мамандықты таңдайсың. Біздің елімізде үлгі тұтар тұлғалар өте көп.

Choosing a profession is one of the most important steps in a person's life. Because a part of a person's destiny is connected with the chosen profession. A person has a lofty dream and a lofty goal. In choosing a profession, each person has his own

chosen direction. One of the types of profession is "Man - man", where the symbol of work for the owner of the profession is another person. Job description - influencing other people, working with people. Such professions include teachers, doctors, journalists, sellers, lawyers, bankers. Qualities necessary for the "human-human" type of profession: kindness, sensitivity, honesty, civility, understanding, decency, faith, dignity, etc.

"Man - technology" type includes pilots, electricians, fitters, engineers who work with technical devices.

Qualities required for the profession type "Man - technique": (from danger) caution, cleanliness, neatness, thoroughness, competence and skill.

Professionals belonging to the "man-nature" type work with dead and living nature. They are: veterinarian, agronomist, hydrologist, ecologist, forester and many other professions.

Qualities necessary for the type of profession "Man - nature": attentiveness, thrift, love, responsibility (to humanity), integrated field - interconnected knowledge. When choosing a profession, role models have a great influence, you choose that profession by imitating them. There are many role models in our country.

Қорытынды

Бұл әдістемелік ұсынымдарда Қазақстан мектептеріндегі оқушылар үшін ана тілі болып табылмайтын тіл пәндерін оқытудың функционалдық-коммуникативтік тәсілін енгізу тетіктері берілген. Бұл оқытылатын тілдердің қарым-қатынас құралы және танымдық әрекеттегі материал көзі ретіндегі ерекшелігі ескеріледі: сондықтан тіл пәндерінің мазмұны экстралингвистикалық негізде анықталады.

Сөйлеу мен қарым-қатынасқа апаратын әдістемелік жолдар ұсынылады. Тұжырымдамада тақырыптық минимумның басты қызметі дәлелденді. Осы ойға негіз болатын қазақстандық тіл ғалымдарының (Булатбаева, 2022; Резуанова, 2022; Бижкенова, 2022) зерттеу нәтижелеріне сүйенеміз [24 - 28]. Өйткені, тақырыптың мазмұнына және соған қатысты сөйлеу әрекеттеріне (сөйлеу ниеті және оны сөйлем ретінде шығару) негізделген оқу мазмұны тіл дамуында тұрақты дағдыларды қалыптастырады. 1/2/3-сыныптан 11-сыныпқа дейінгі «тақырыптық желінің» практикалық маңызы көрсетілді. Бұл белгілі бір тақырыптық бағытта танымдық әрекеттің жүйелі түрде кеңеюін де, лексикалық және грамматикалық минимумның сабақтастығын да қамтамасыз етеді. Лексико-грамматикалық минимум алғаш рет жаңа семантикалық тәсілге негізделген. Лексикалық материал тақырыптан ажырамайды, тақырыпшалар арасында таралады, тақырыпшалар бір-бірімен байланысып, тақырыпты қабылдаудың тұтастығын қамтамасыз етеді. Диалогтық жұмыстың мазмұны да кездейсоқ емес, тақырыпты дамытудың өзегі болып табылатын негізгі ішкі тақырыптарды қамтиды. Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, диалогтық қарым-қатынас жұмысының мазмұнын анықтайтын қарым-қатынас

салаларын да ескеру ұсынылады. Жұмыстың ерекшелігі - тақырып бойынша тікелей таңдалған сөйлеу тапсырмаларына сүйену.

Тақырыпшалар мен сөйлеу тапсырмалары белсенді лексиканы функционалдық негізде ұсынуға мүмкіндік береді: тақырып аясында ойды жеткізуге жарамдылығы мен қолайлылығына қарай. Тақырыптық лексика сөйлеуді дамытудың негізгі материалы болып табылады және семантикалық негізде топтастырылған, бұл оқушылардың жадыда сақтауын жеңілдетеді және мұғалімдерге белгілі бір сөйлеу тапсырмасын орындау кезінде оларды белсенді пайдалану үшін стандартты тапсырмаларды жасауға мүмкіндік береді.

Тұжырымдамада сыныптар бойынша грамматикалық материал ерекшеленіп берілген: дәстүрлі тізбектегі бөлшек ретінде емес, мағынаны рәсімдеп айтуға бағытталған функционалды-семантикалық грамматиканың құралдары ұсынылды. Ал дәстүрлі грамматика сол айтылымдардың семантикалық типтерінің аясында қамтылып кетеді. Монологта тақырыпты ашу үшін грамматикалық материалды семантикалық маңыздылық принципі бойынша таңдау керек. Таңдау бірлігі күтілетін сөйлемдер мен мәлімдемелердің мағыналық түрлерін білдіреді (мысалы, субъект және оның белгісі; субъект және оның физикалық әрекеті және т.б.). Бұл типология меңгерілген сөздік қорды грамматикалық деңгейде белсендіруге мүмкіндік береді (мысалы, «Тұтас және оның бөліктері»: (тақырып бойынша бірқатар объектілер) .... тұрады; .... жиынтығын білдіреді; ... болып бөлінеді және т.с.с. Диалог пен монологтың мазмұнын анықтау механизмдері әбден орынды: олар лексика мен грамматиканың қайталануын қамтамасыз етуге арналған. Сонымен бірге оқытылатын сөйлеу тақырыбының негізгі мәселелері бойынша білім беру байланысы мүмкін болады.

Ұсыныстарда сыныптар арасындағы сабақтастық пен лексикалық, грамматикалық, сөйлеу және коммуникативтік құзыреттіліктерді қалыптастыру кезеңдерінің ішкі сабақтастығын (жоғарыдан қараңыз) ескере отырып, сабақтың тақырыптық циклінің мысалында Тұжырымдаманы іске асыру кезеңдері көрсетілген.

Әдістемелік ұсынымдар бағдарлама әзірлеушілер мен оқулық авторлары үшін нұсқаулық болады, сонымен қатар оқу процесін жоспарлау кезінде мектеп мұғалімдеріне тәжірибеге бағытталған әдістемелік материал ретінде қызмет етеді.

Сонымен қатар, ұсынылып отырған тақырыптық минимум бірлігі сабақта оқыту тілі болып табылмайтын тілдік пәндер мұғалімдерінің интеграциялық іс-әрекеті үшін қолайлы жағдай болып табылады.

Пайдаланылған дереккөздердің тізімі

1. Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі № 151-І Заңы. Қазақстан Республикасындағы тіл туралы (20.08.2024 ж. өзгерістер мен толықтырулармен) // Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі № 151-І Заңы (20.08.2024 жылғы өзгертулер мен толықтырулармен) /2024)
2. Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы // <https://www.gov.kz/memleket/entities/sko-sayasat/documents/details/>
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 03.08.2022 ж. 348, өзгерту енгізілді - 23.09.2022 № 406)
4. Қазақстан Республикасының бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2012.11.08 № 500 бұйрығы, 2022.08.12 N 500 бұйрығымен өзгерту енгізілді) 365.09.2022 № 412);
5. Білім алушылардың оқу үлгерімінің ағымдағы мониторингінің, аралық және қорытынды аттестаттауының үлгілік ережесін бекіту туралы (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығы; 2008 ж. Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2023 жылғы 13 сәуірдегі № 96
6. Орта білім беру ұйымдарына арналған оқулықтардың, мектепке дейінгі ұйымдарға, орта білім беру ұйымдарына арналған оқу-әдістемелік кешендердің тізбесін бекіту туралы (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2020 жылғы 22 мамырдағы № 2020) бұйрығы. 216, өзгеріс енгізілді - ҚР Білім министрінің 22.05.2023 № 140 бұйрығымен.)
7. 2023-2024 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу процесінің ерекшеліктері туралы. Нұсқаулық-әдістемелік хат Астана: Б.Алтынсарин атындағы ҰАО, 2023. – 106 б
8. Білім алушылардың оқу үлгерімінің ағымдағы мониторингін, аралық және қорытынды аттестаттауды жүргізудің үлгілік ережесін бекіту туралы / Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2008 жылғы 18 наурыздағы N 125 бұйрығы (өзгертулерге сәйкес) 13 сәуір 2023 ж.). / www.uba.edu.kz.
9. Оқушылардың білімін бағалау критерийлерін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2016 жылғы 21 қаңтардағы № 52 бұйрығы / www.uba.edu.kz.
10. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде жалпы білім беретін мектептердің критериялды бағалау рәсімдері мен құжаттамалары бойынша нұсқаулық / www.uba.edu.kz.
11. Бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған критериялды бағалау бойынша нұсқаулық www.uba.edu.kz. www.uba.edu.kz.

12. Бастауыш және жалпы орта білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық: оқу-әдістемелік құрал www.uba.edu.kz.
13. Сыныптар, пәндер және тілдер контекстінде қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар жинағы/ www.uba.edu.kz.
14. Сынып, пән және тіл бойынша жиынтық бағалауға арналған тапсырмалар жинағы /www.uba.edu.kz.
15. Сынып, пән және тіл бойынша жиынтық бағалауға арналған әдістемелік ұсыныстар / www.uba.edu.kz.
16. Жинкин Н.И.. Механизмы речи. – М.: Издательство Академии педагогических наук (1958)// livelib.ru:https://www.livelib.ru/author/468634/series-n-i-zhinkin
17. Леонтьев А.А. Прикладная психолингвистика речевого общения и массовой коммуникации . - М: 2008 Издательство: Смысл //livelib.ru: <https://www.livelib.ru/author/308818/top-aleksej-leontev>
18. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. - Москва: Русский язык. 1989 - 278 с.
19. Булатбаева К.Н. Семантические типы элементарных высказываний. – Вестник ЕНУ, 2004, №1. – С. 116-123.
20. Булатбаева К.Н. Семантические типы элементарных высказываний как универсальная основа развития полиязычия// Сб. Материалов международного научного семинара «Мультилингвизм и межкультурное образование: опыт преподавания иностранных языков в Казахстане», посвященного 20-летию Независимости Республики Казахстан. 20 января 2012– Астана: ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, 2012 – С. 9-124.
21. Булатбаева К.Н., Сагинова А.Е. Особенности функционирования синтаксем английского языка //Актуальные вопросы иностранной филологии и лингводидактики: теория и практика // Материалы международного научно-методического семинара.–Астана: Мастер ПО –, 2017 – с.100-104
22. Булатбаева К. Н. Единые критерии оценивания языковой, речевой и коммуникативной компетенций при обучении языкам в школе и вузе: сборник трудов конференции. // Педагогический опыт: теория, методика, практика : материалы междунар. науч.–практ. конф. (Чебоксары, 8 окт. 2014 г.) / редкол.: О. Н. Широков [и др.] – Чебоксары: Центр научного сотрудничества «Интерактив плюс», 2014. – С. 27-31. – ISBN 978-5-906626-42-4.
23. Булатбаева К.Н.Как планировать уроки иностранного языка в начальных классах и оценивать достижения учащихся] // Педагогический опыт: теория, методика, практика : материалы междунар. науч.–практ. конф. / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. – РИИЦ: Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2015.
24. Булатбаева К. Н. Қазақстанның солтүстік өңірінде білім беру жүйесінде мемлекеттік тілдің әлеуетін арттыру жолдары //Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған «Көптілділік және мәдениетаралық коммуникация: тәжірибе, мәселелер, перспективалар»

халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Павлодар: Торайғыров университеті, 2022. – С. 10-20 (ISBN 978-601-345-274-6)

25. Резуанова Г.К. и др. Қазақ тіліне басымдық бере отырып үштілді білім беру // Сборник международной научно-методической конференции «Современная лингводидактика и развитие трехязычного образования». – Нур-Султан, 2022. – С. 34-40

26. Бижкенова А.Е. Мотивация как важный личностный фактор в основе продуктивности процесса обучения иностранным языкам в школе // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия Педагогические науки. – 2022 . - №4 (67). - С. 215-233.

27. Булатбаева К.Н., Капенова Ж.Ж., Резуанова Г.К. Моделирование обучения целевым языкам в мультикультурном аспекте // Вестник Торайғыров университета. Педагогическая серия. - №4. - 2022. – Б. 153-163.

28. Бижкенова А.Е. Иностранные языки в системе образования в Республике Казахстан. Монография. 2-ое исправленное и доролненное издание – Астана: ИП «Булатов А.Ж.», 2023.-204с

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
1. Мектепте тілдерді оқыту тұжырымдамасы	4
2. Мектепте тілдерді оқыту тұжырымдамасын іске асыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	16
Қорытынды	82
Пайдаланылған дереккөздердің тізімі	84

ВВЕДЕНИЕ

Настоящая концепция обучения языкам представляет собой методологическое обоснование выбранного методического подхода применительно к другим языкам, кроме родного. В классах с неказахским (русским, таджикским, узбекским, уйгурским) языком обучения казахский язык как государственный изучается с первого класса. В классах с казахским языком обучения русский язык изучается со второго класса. Язык изучается во всех школах с разными языками обучения с третьего класса.

Цель Концепции – представить единый методологический подход к обучению неродным языкам на основании единой стратегии овладения речевой и коммуникативной компетенциями в рамках общения в окружающем мире.

Такая цель предполагает решение определенных задач:

- обосновать единую когнитивную базу содержательного аспекта как способ снижения нагрузки на учащихся при изучении неродных языков, как путь
- дать психологическое обоснование эффективности единой смысловой базы для двух изучаемых языков (когнитивная структура ожидаемого монолога позволит учащимся наполнять каждую микротему информацией по определенному плану);

как путь масштабного расширения кругозора по теме на основе интеграции уроков неродных языков в едином временном пространстве (например, при изучении одной и той же темы по двум языкам учащиеся познают культуру двух стран, это позволяет интегрировать в сознании соотносимые объекты и явления), как способ «опредмечивания» иноязычной речи, наполнения развиваемой речи определенным содержанием;

- на основе известных уровней владения иностранным языком (общевропейские компетенции) определить уровни и подуровни владения ИЯ (A1, A2, B1, B2);

- составить единую экстралингвистическую базу обучения неродным языкам обучающихся школьников (очертить круг их общения на всех этапах школьного обучения путем тематического минимума, перечня речевых намерений, смысловой типологии учебных диалогов и монологов в рамках темы);

- заменить содержание отслеживания итоговых результатов: вместо выявления сформированных умений аудирования, чтения, говорения, письма отправным материалом контроля будут сформированные умения аудирования, чтения, говорения, письма в рамках пройденных изученных речевых тем.

Потребности целевой аудитории и способы их удовлетворения Целевой аудиторией настоящей Концепции являются учителя языковых предметов, разработчики образовательных стандартов и программ, работники методических центров и управлений образования, студенты, магистранты и докторанты языковых специальностей. В концепции руководствовались ключевыми положениями документов, касающихся данного вопроса в системе среднего образования [1-7].

1. КОНЦЕПЦИЯ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКАМ

Концепция обучения языкам должна ориентироваться прежде всего на конечный результат обучения языкам. Это предполагает определение содержания текущего и итогового оценивания. Функциональн представления языковой системы требует и разработки типовых контрольных заданий функционального характера, обновления содержания внутреннего оценивания с ориентацией на требования внешнего оценивания. При этом необходимо учитывать инструкции и руководства, разработанные в Национальной академии образования имени И.Алтынсарина [8-15].

Новый аспект представления языковой системы как средства обслуживания речевых интенций

Функциональная лексика. Методическими принципами отбора лексики в учебных целях будут принципы учета системного отражения лексико-семантических средств в языковом сознании, функциональности, коммуникативной ориентированности, частотности в рамках тематического поля, учета лексико-фразеологических взаимосвязей.

Принцип учета системного отражения лексико-семантических средств в языковом сознании предполагает отбор и распределение лексики таким образом, чтобы презентруемые слова были готовы к использованию, к выражению определенного смысла. При изучении курса «Методика преподавания иностранного языка» мы практически научились составлять функционально-семантические таблицы, в которых по определенной теме очерчивали круг возможных речевых намерений. Это обеспечивало определение микротем, последующим шагом после которого являлось определение ключевых слов и сочетаний слов по каждой микротеме. Практика показала, что при таком функционально-семантическом отборе иноязычной лексики значительно легко планировать учебный процесс в целях обеспечения необходимой лексикой для быстрого перевода обучающихся к речевой и коммуникативной деятельности.

Принцип коммуникативной ориентации отбора лексики предлагается нами как методический принцип, так как авторы учебных пособий по иностранному языку или обучаемые заблаговременно должны прогнозировать темы общения, типовое содержание будущих диалогов учащихся и порционно вводить лексический материал на этапах формирования лексических и грамматических навыков говорения. При этом грамматика также становится лексикализованной. Для этого необходимо опираться на уже имеющиеся диалогические и монологические тексты по определенной теме. Например, на примере темы «Город» нужно готовить к реальной жизненной ситуации обучающихся и опираться на имеющиеся микродиалоги в разговорниках. Выбираем следующие ситуации: «Запрос информации на улице» (названия зданий, памятников, площадей, улиц, маршрутов), «Устройство в гостинице» (наименования номеров по классам в гостинице, порядковые номера этажей, комнат, характеристика обстановки номера), «В кафе» (наименования блюд, валюты, обозначения порций), «В магазине (продуктовом, промышленном) (наименования продуктов и товаров)», «Посещение культурных мест города»

(наименования театров, кинотеатров, музеев, спортивных сооружений и т.д.), «Обмен валюты» (наименования валюты и количественно-именные сочетания для определения курса обмена). При этом нельзя забывать «аппликационный» материал по речевому этикету, который обслуживается рядом устойчивых формул общения и представляют собой коммуникативные единицы, готовые к употреблению: *Excuse me, could you help me, please? May I ask you a question? What time is it? You are welcome. Where can I find ...? How much does one adult ticket cost? How much does ... cost? Could you tell me how do I get to the ..., please? Could you tell me where is the... , please? Where can I...? и т.д.*

Линейное изучение языковой системы предполагает отдельное изучение лексикологии и фразеологии. Тогда как в целях обучения иностранному языку учитывается прежде всего механизм использования языка говорящим, когда в естественных условиях общения он не отделяет лексические и фразеологические средства. Для выражения какого-либо смысла языковая личность в одном синонимическом ряду рассматривает слова и фразеологизмы (в широком понимании это любые устойчивые сочетания). Например: *Almaty southern capital; Astana northern capital; London-the capital of foggy Albion.* Следовательно, мы выдвигаем такой частный принцип отбора учебной лексики, как принцип учета лексико-фразеологических взаимосвязей. Это предполагает намеренный отбор нейтральной лексики, метафорических сочетаний перифраз, что обеспечивает обучающему «свободу» в использовании разных наименований при обозначении одного понятия. Также этот принцип служит для намеренного введения страноведческого материала: какие-либо активно используемые устойчивые обороты в стране изучаемого языка могут быть упущены при обучении иностранному языку в аудиторных (лабораторных) условиях. Такие устойчивые обороты мы находим обычно в аутентичных текстах.

В отечественной лингводидактической науке в настоящее время идет активное усиление функциональности за счет пересмотра единиц отбора: абстрактная лингвистика начинает уступать функционально-семантической, коммуникативной. Для предметного обсуждения вопроса сравним средства абстрактной и функционально-семантической лексикологии, которые для нас важны прежде всего как единицы обучения (Таблица 1).

Таблица 1 – Описательный и функциональный подходы к обучению лексикологии

Обучение описательной лексикологии	Обучение функциональной лексикологии
Понятие лексического значения и определение лексических значений слов языка	Тематическое поле как 1) средство полевого отражения лексических средств в языковом сознании, 2) компонент идеографического описания лексики языка
Понятие многозначного слова и выявление лексико-семантических вариантов слов языка	Семантическое поле слов и фразеологизмов; лексико-семантические группы слов и фразеологических единиц как

	компоненты семантического поля, отраженные в сознании языковой личности
Понятие синонима и приведение синонимических рядов из лексической системы языка; синонимы-эквиваленты; стилистические синонимы; синонимы с незначительными семантическими различиями	Синонимы как единицы выражения согласия, подтверждения, многократного выражения мысли в письменном высказывании; синонимы как средства стилистической корректировки текста
Понятие антонима и приведение примеров антонимических пар из лексической системы языка	Антонимы как единицы выражения несогласия, отказа в рамках тематического (семантического) поля; антонимы как средства выражения антитезы в художественном и публицистическом текстах
Понятие паронима и приведение паронимов из лексической системы языка	Паронимы как средства предупреждения лексических и коммуникативно значимых ошибок в рамках определенного тематического поля
Понятие лексико-семантической группы слов и приведение примеров лексико-семантических групп из лексической системы языка	Лексико-семантические группы слов как средства обогащения словарного состава языковой личности в рамках семантического поля
Фразеологизмы как устойчивые сочетания слов, вступающие в синонимические отношения со словами	Устойчивые средства (фразеологизмы в узком понимании и все устойчивые речевые единицы, в том числе этикетные формулы), обслуживающие определенное тематическое поле и конкретные типы ситуаций

1. Мы не ставим задачи дать характеристику каждой единице лексикологии. Научное описание их даны в лингвистических словарях (например, в «Лингвистическом энциклопедическом словаре» [16]) и научных трудах по современным направлениям лингвистики [17]. Составленная нами на основе изучения лингвистических трудов сравнительная таблица наглядно показывает, что преимущественное положение по практической значимости занимает функциональная лексикология, которая должна быть положена в основу отбора лексики иностранного языка в учебных целях.

Методическими принципами отбора лексики в учебных целях будут принципы учета системного отражения лексико-семантических средств в языковом сознании, функциональности, коммуникативной ориентированности, частотности в рамках тематического поля, учета лексико-фразеологических взаимосвязей.

Принцип учета системного отражения лексико-семантических средств в языковом сознании предполагает отбор и распределение лексики таким образом, чтобы презентуемые слова были готовы к использованию, к выражению определенного смысла. При изучении курса «Методика преподавания иностранного языка» мы практически научились составлять функционально-семантические таблицы, в которых по определенной теме очерчивали круг возможных речевых намерений. Это обеспечивало определение микротем, последующим шагом после которого являлось определение ключевых слов и сочетаний слов по каждой микротеме. Практика показала, что при таком функционально-семантическом отборе иноязычной лексики значительно легко планировать учебный процесс в целях обеспечения необходимой лексикой для быстрого перевода обучающихся к речевой и коммуникативной деятельности.

Принцип функционального отбора лексики является реализацией общеизвестного одноименного методического принципа обучения, при котором выделяются два подхода к подаче языкового: системно-структурный (введение лексического материала осуществляется на основе логико-смысловых категорий, то есть с учетом выражаемых ими синтаксических отношений) и формально-смысловой (отбор и подача материала осуществляется в соответствии с содержанием высказывания, что находит отражение в формулировке тем: выражение признака предмета, выражение классификации лица и т.д.) (См.: Азимов Э.Г., Щукин А.Н.[18]).

В целях эффективного обучения важно руководствоваться и принципом частотности лексики в рамках тематического поля. Как ранее было сказано, источником отбора учебной лексики, безусловно, являются тексты. Нам важно на основе достаточного количества отобранных текстов выявить активность и нужность тех или иных слов и сочетаний слов в рамках темы общения. Названный принцип способствует планомерному распределению вводимой лексики от необходимых к факультативным. В ходе работы над проблемой мы выяснили, что в Казахстане не существует лаборатории теории учебника, не говоря уже о лаборатории учебной лексикографии. Следствием чего является отсутствие научно отобранной базы лексического материала по уровням владения иностранным языком: А1, А2, В1, В2, С1, С2 для отечественных учебников системы общеобразовательного и профессионального образования.

В вышеприведенной таблице 1 показано, что линейное изучение языковой системы предполагает отдельное изучение лексикологии и фразеологии. Тогда как в целях обучения иностранному языку учитывается прежде всего механизм использования языка говорящим, когда в естественных условиях общения он не отделяет лексические и фразеологические средства. Для выражения какого-либо смысла языковая личность в одном синонимическом ряду рассматривает слова и фразеологизмы (в широком понимании это любые устойчивые сочетания).

Мы выдвигаем такой частный принцип отбора учебной лексики, как принцип учета лексико-фразеологических взаимосвязей. Это предполагает намеренный отбор нейтральной лексики, метафорических сочетаний перифраз, что обеспечивает обучающему «свободу» в использовании разных наименований при обозначении одного понятия. Также этот принцип служит для

намеренного введения страноведческого материала: какие-либо активно используемые устойчивые обороты в стране изучаемого языка могут быть упущены при обучении иностранному языку в аудиторных (лабораторных) условиях. Такие устойчивые обороты мы находим обычно в аутентичных текстах.

Все описанные принципы служат руководством к научному отбору учебной лексики для всех этапов обучения –школьного, среднего специального, высшего (при этом для обучения иностранному языку на разных специальностях), послевузовского. языковой компонент до сих пор представляет собой минимизированную структурную языковую систему, распределенную линейно-концентрическим способом. В этом случае соединение речевого и языкового материала носит искусственный характер. Один изучаемый материал не вытекает из другого. Например, языковой темой может быть «Глагол», к которой искусственно прикрепляется любая речевая тема. Таким образом, в зарубежных странах есть хорошо организованный практический материал, не описанный и не обоснованный научно. В советском и постсоветском пространстве имеются научно обоснованные лингвистические направления с описанными маркированными функциональными средствами, которые еще не нашли системного применения в методической науке. Системное описание функциональной языковой системы как основы процесса обучения иностранному языку стало актуальной задачей отечественной лингводидактики.

Раскроем лишь один из аспектов совершенствования языкового компонента содержания курса языка, приведем перечень форм одной синтаксемы как «минимальной семантико-синтаксической единицы ...языка, выступающей одновременно как носитель элементарного смысла и как конструктивный компонент более сложных синтаксических построений, характеризуемый определенным набором синтаксических функций» [5, 4]. Так, синтаксема с типовым значением «местоположение» должна активизироваться в рамках разных тематических полей. Отобранные группы ниже приведенных грамматических форм локатива целесообразно вводить в речь обучающихся путем условно-речевых и речевых упражнений, обеспечивая определенную последовательность и преемственность при переходе из одного тематического цикла занятий в другие. Обучающиеся при этом должны усвоить место этих синтаксем в предложении, особенности использования этих синтаксем в определенных ситуациях, ассоциативные связи вспомогательных служебных частей речи с условиями употребления.

Процесс обучения нацелен на достижения определенных целей, где в центре внимания оказывается учащийся и результатом обучения должна стать сформированная коммуникативная личность. Также в современном процессе обучения идет активная перестройка: традиционная информирующая технология обучения, где преподаватель выступает как основной источник знаний, а студенты являются просто воспринимающими информацию, все чаще заменяется инновационными технологиями, нацеленными на активизацию процесса обучения и развитие творческого потенциала студентов. Этот процесс – важное условие подготовки такого специалиста, который будет

соответствовать потребностям общества XXI века. Главное достоинство такого обучения состоит в том, что опыт, полученный при решении учебных задач может помочь в дальнейшем, применить свои знания на практике.

Современный преподаватель языка должен понимать, что в его деятельности ведущая цель – из каждого учащегося сделать коммуникативную личность, умеющую свободно выражать свои мысли на иностранном языке. А для этого нужно учитывать индивидуальные особенности каждого учащегося, постараться найти подход и вызвать интерес к изучению иностранного языка.

Перелом в сознании многих лингвистов нашего времени наступил лишь с появлением ряда новых дисциплин, показавших неадекватность имманентного подхода к языковой системе, игнорирующего деятельностную природу языка и его включенность в процессы жизнедеятельности человека и общества. Среди этих дисциплин, возникших на стыке с лингвистикой, оказались психолингвистика, этнолингвистика, социолингвистика, когнитивная лингвистика и лингвокультурология.

Проанализировав объект и предмет вышеуказанных направлений лингвистики, выделим характерные для каждого из них аспекты исследования феномена языка относительно индивидуальной личности или общества как пользователей этого языка (См. Таблица 2).

Таблица 2 – Современные направления лингвистики и аспекты изучения языка

№	Направления лингвистики	Аспекты изучения языка
1	Психолингвистика	Восприятие речи, воображение, мышление, порождение речи, мотивация речи
2	Социолингвистика	Языковое сообщество, дискурс, диалект, узус, сленг, дисгlossия, билингвизм, статус собеседника, лексика социальных групп
3	Когнитивная лингвистика	Когниция, концепт, языковая картина мира, фрейм, гештальт
4	Коммуникативная лингвистика	Речевой этикет, речевая интенция, коммуникативные регистры, коммуникативные намерения, семантические типы элементарных высказываний, ситуация общения, лингвистические маркеры
5	Компьютерная лингвистика	Корпусная лингвистика, дистанционное обучение, обучающие онлайн-программы, новейшие средства обучения
6	Этнолингвистика	Безэквивалентная лексика, экзотизмы, национальные стереотипы речевого поведения

Следует подчеркнуть, что приведенная таблица является открытой и условной. Психолингвистика как наука изучает важное антропоцентрическое отношение, а именно отношение: язык и индивид. Современную психолингвистику интересуют способности, которые используют индивидуумы,

чтобы организовать и реализовать речь и те знания и способности, которые использует ребенок, чтобы овладеть языком. Психолингвистика изучает в целом правила и процессы порождения и понимания речи, овладения языком, проверяет психическую реальность данных о единицах и правилах языковой системы. Воспринимая какую-либо информацию мы получаем знания, а накопленные знания в дальнейшем помогут достичь иноязычную коммуникативную компетентность. В начале изучения иностранного языка, как правило, можно столкнуться с проблемами восприятия, так как иноязычная речь для обучаемого пока не ясна. Но уже давно известен тот факт, что чем дольше и чаще мы слышим речь, тем быстрее мы овладеваем данным языком. Именно поэтому в момент изучения языка рекомендуется слушать музыку, смотреть фильмы (лучше даже начать с мультфильмов), смотреть новости и читать именно интересующую информацию на изучаемом языке.

Главными вопросами, на которые психолингвисты пытаются найти ответы, это как осуществляется лексический доступ к ментальному лексикону и как происходит опознавание слова. Так проводились эксперименты, где в тексте буквы в словах были в разбросанном порядке, оказывается, самое главное, чтобы первая и последняя буквы стояли на своих местах. Любопытно, что даже если слова содержат ошибки, но напоминают нам знакомые слова, они могут нами восприниматься. Удивительно, но мы можем прочесть такой текст, не затрудняясь. Нами предлагается применять такие задания и в процессе урока. Так как это является своего рода стимулом для учащихся, потому что они видят результаты своей работы и это мотивирует их на дальнейшее изучение языка, а также это поможет с правописанием, расставляя буквы в правильном порядке учащиеся больше запомнят правописание данного слова.

Важную роль в процессе порождения речи выполняет воображение, оно может быть репродуктивным или продуктивным. К репродуктивному воображению относится фантазия человека. Этот тип воображения работает тогда, когда кто-либо создает свои творения по известным образам, но в то же время имеет свои немалые особенности.

Продуктивное воображение основано на имеющемся опыте, порождает нечто совершенно новое, необычное, никем до сих пор не придуманное. Чтобы из множества возможных речевых средств выбрать наиболее подходящие к условиям ситуации общения, необходимо иметь развитое воображение, используя опыт прошлого и настоящего, спрогнозировать возможные варианты развития речевого общения, спланировать возможные реплики, стратегию и тактику ведения беседы. Очень часто, готовясь к важному разговору, учащийся пытается спрогнозировать возможные реплики оппонента и наметить варианты ответа на них. При этом активизируется именно продуктивное воображение. В то же время, при выполнении такого задания, как пересказ текста или письменное изложение, в работу включается репродуктивное воображение учащегося. Также воображение помогает улучшить такие языковые аспекты, как: говорение, коммуникация, креативное мышление и т.д. Можно дать такое задание, которое поможет вовлечь все данные аспекты. Например: Просто представьте, вы не тот человек, которым являетесь в реальной жизни! Возможно

вы взрослый мужчина, который имеет детей, машину и лучшую работу... и т.д. При помощи такого задания можно: создать дружескую атмосферу в классе, раскрепостить не совсем разговорчивых детей, помочь преодолеть языковой барьер, с каждым разом вести к улучшению «говорения», научить мыслить креативно... и т.д.

В психолингвистике важным объектом исследования является процесс мышления. Тесно связаны с мышлением такие виды речевой деятельности, как монологическая речь, поскольку она представляет собой устное или письменное изложение мысли. Чтобы овладеть иноязычной речевой деятельностью, обучающийся должен планировать свою речь согласно мотиву и намерению, а это он делает непосредственно с помощью мышления.

Следующий объект исследования психолингвистики – мотив. Мотив представляется как обобщение материальных предметов, которые представляют ценность для человека и определяют вектор его деятельности. Потребность – это желание человека устранить какой-либо дискомфорт, в то время как цель – это процесс выбора того самого предмета, который может удовлетворить требования, продиктованные мотивом. Например, голод – это потребность, желание утолить его – это цель, а тарелка с едой, к которой тянется субъект – это мотив. Мотивация – побуждение к действию; психофизиологический процесс, управляющий поведением человека, задающий его направленность, организацию, активность и устойчивость; способность человека деятельно удовлетворять свои потребности.

Всем известно, что мотивация является той единицей, которая движет процессом обучения иностранным языкам. Во многих учебных пособиях по методике преподавания иностранных языков подчеркивается, что нужно дать учащимся мотивацию для изучения данного языка, иначе процесс обучения может протекать бессмысленно, а то и вовсе затормозить. Мотивация – это одна из важнейших факторов успешного изучения языков. Для того чтобы дать эту мотивацию, нужно показать примеры успешного овладения иностранным языком и какие возможности это дает в настоящем и будущем. Можно дать обучающимся аутентичные материалы, именно с историей успеха, с одной стороны, это послужит мотивацией, а с другой, это будет задание, которое повысит у них интерес и плюс ко всему этому данный материал можно будет потом обсудить, совершенствуя при этом *speaking skills*.

Далее рассмотрим когнитивную лингвистику, в центре внимания которой находятся языковые знания. Главным понятием когнитивной лингвистики является понятие «концепт». Он в переводе на язык методики будет представлять собой речевую тему как единицу обучения.

Человек, изучающий иностранный язык на начальном этапе продолжает думать на своем языке. Важно мыслительную деятельность активно переводить на процесс общения, когда он ситуативно (значит, и функционально) использует иноязычные слова для реализации своих элементарных речевых задач. Далее эти элементарные задачи могут интегрироваться друг с другом, усложняться по мере активного использования тематической лексики.

Социолингвистика призвана определять социальные роли обучающихся в виде ролевых игр, выделять типы ситуаций, типы взаимоотношений собеседников разных статусов.

Когнитивная лингвистика призвана определять ожидаемую структуру формируемого монолога и диалога.

Компьютерная лингвистика обеспечивает активную поисковую работу по формированию представления о предмете разговора, общения.

Этнолингвистика – направление, раскрывающее национально-этнические особенности природных носителей изучаемого языка, служит для методики областью отбора и презентации культурологического материала.

Реализация функционально-коммуникативного подхода к обучению языкам будет способствовать формированию грамотности речи, адекватной ситуации общения, выразительной монологической речи. Рассмотрение темы начнём с определения следующих понятий: коммуникативное обучение, коммуникативный подход, коммуникативная методика обучения.

Что такое коммуникативное обучение? Коммуникативный подход в обучении направлен на развитие умения говорить спонтанно на различные темы. Считается, что если учащиеся вовлечены в реальный процесс общения на языке, начиная с самых первых уроков, то это способствует более быстрому и качественному освоению изучаемого языка.

Что такое функциональный коммуникативный подход? Преподавание функциональной грамматики: коммуникативный подход действительно дает возможность изучить грамматику функционально. Учитель должен определить основные области грамматики учащегося и преподавать их попутно, в ситуациях в соответствии с потребностями учащегося.

Что такое коммуникативная методика обучения? Основным принципом коммуникативной методики заключается в том, что изучение систем языка не является самоцелью занятий. Весь процесс обучения направлен на использование языковых навыков в общении. Иными словами, основная задача – преодоление «языкового барьера».

В чем суть коммуникативного подхода к обучению иностранному языку? Коммуникативный подход направлен на формирование у обучаемых смыслового восприятия и понимания иностранного языка, а также овладение языковым материалом для построения речевых высказываний.

Коммуникативный подход – это новое направление в лингвистике, которое в последнее время активно развивается. как в отечественном, так и зарубежном языкознании. Одной из основных причин такого стремительного развития является научно-технический прогресс, связанный с переработкой и использованием информации. Основная идея коммуникативного подхода заключается в том, чтобы ориентироваться не на изучение языка как такового, а на использование языка в реальных жизненных ситуациях. Таким образом, процесс обучения заключается не в накоплении грамматики и лексики, а в общении с использованием уже имеющихся навыков и умений.

Функциональный грамматический материал как единица отбора и обучения по языковому предмету. Стратегия обучения языкам предполагает

формирование коммуникативной компетенции (способности общаться на изученном языке в определенных жизненных ситуациях) обучающихся как неотъемлемой части функциональной грамотности. Для достижения коммуникативной компетентности как достигнутой способности языковой личности необходимо использовать систему эффективных единиц обучения, эффективные методические подходы (методы, приемы). Оказывается, что этому препятствует формальная языковая система и недостаточная ситуативная основа обучения иностранному языку. Новым подходом в настоящей работе является представление грамматики на семантической основе как аспекта совершенствования обучения языкам. Такой подход описан в научных трудах лингвистов [20] и лингводидактов, например, д.пед.н. Булатбаевой К.Н [21; 22].

Грамматика основа выражения мысли и построения речи в процессе общения. Человек при изучении языка, не являющегося языком обучения в классе, набрав достаточное количество слов, не заговорит, если его не научить механизму соединения этих слов в определенные конструкции. На основе анализа имеющихся методик при освоении грамматики иностранного языка можно выделить три аспекта:

1) Человек при изучении иностранного языка освоит какие-то абстрактные схемы предложений и будет вставлять в них выученные слова без привязки к какой-либо теме. Примером могут служить занятия некоторых языковых курсов, где работают специалисты с разными уровнями подготовки. Например, при всей правильном методическом подходе к обучению на ассоциативной основе, интернет-школа английского языка на одном уроке может давать такие слова, как подушка, пол, зеркало, торт и т.д., не собирая их потом в какой-либо связный текст. Таким образом, выученные слова в отдельных предложениях (это плюс) остаются рассыпанными в сознании обучающегося (это минус).

2) Человек при изучении иностранного языка в рамках одной темы запоминает активные слова и учится составлять предложения по заданным конструкциям. Примером могут служить любые темы школьного курса английского языка. При определенной речевой теме (это плюс) искусственно «привязываются» разноуровневые языковые средства, в том числе типы предложений (это минус). Таким образом, мы видим формальный подход к овладению грамматическим строем иностранного языка. Ведь обучающийся при попытке говорить не будет исходить из собственных речевых задач, так как ни у кого не возникнет мысль типа «Сейчас эту свою мысль я выражу сложным предложением». На протяжении столетия этот вопрос еще не решен на должной основе.

3) Человек при изучении иностранного языка получает семантически сгруппированные лексико-фразеологические средства, обслуживающие некий смысл, и учится выразить свои собственные мысли на определенные микротемы, пользуясь семантическими типами высказываний, затем он имеет возможность соединить изученные микротемы в связный текст. Последний подход апробировался в школах Казахстана, при изучении курса «Методика преподавания иностранного языка» в ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, когда

семантические типы элементарных высказываний использовались для активизации тематической лексики. Целесообразно следовать за речевыми задачами говорящего, то есть создавать для обучающегося условия выражения какого-либо смысла. И эта мысль должна быть типизирована в обобщенном виде как классификация типовых элементарных суждений.

Представим преимущества научно обоснованного отбора грамматического материала.

В лингводидактической науке классификация типовых элементарных суждений сделана на основе анализа значений всего репертуара синтаксем (наименьших единиц синтаксиса), данного акад. Г.А.Золотовой в «Синтаксическом словаре» (2021) [20]. Д.п.н. Булатбаевой К.Н. выделены семантические типы элементарных высказываний, состоящих из независимых или предикативно сопряженных синтаксем. Таковыми являются: субъект и его физическое действие; субъект и его психологическое действие; субъект и его интеллектуальное действие (в том числе речевое/мыслительное); субъект и его социально-этическое действие; субъект и его движение; субъект и его признак (характеристика): постоянный/временный; по местонахождению; по времени и т.д. ; субъект и его статус по отношению к кому-либо (родственный, возрастной, социальный); наличие чего/кого-либо у кого/чего-либо; отсутствие чего/кого-либо у кого/чего-либо; состояние, свойство, характеристика; субъект и владение им чем-либо; субъект и отчуждение от него чего-либо; субъект и обмен им чего-либо на что-либо; субъект и отсутствие у него чего-либо; субъект и его преобразование, изменение; множество субъектов и их взаимоотношения; целое и части в их взаимосвязи; сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо; ограничение/запрет чего-либо; возможное/невозможное, ожидаемое, желательное/нежелательное действие, состояние, свойство; субъект и его эмоционально-оценочное отношение к чему/кому-либо [21; 22].

Для лингводидактики важным аспектом является то, что семантические типы высказываний обслуживают любую тему: о чем бы ни говорил человек, он оперирует вышеперечисленными семантическими типами элементарных высказываний. Основопологающим принципом отбора является принцип частотности употребления тех или иных семантических типов элементарных высказываний в рамках той или иной темы.

Далее представим механизм применения семантических типов элементарных высказываний как единиц обучения. Относительно речевой темы по языковым предметам основопологающим принципом отбора является принцип частотности употребления тех или иных семантических типов элементарных высказываний.

Таким образом, мы солидарны с мнением, что семантические типы элементарных высказываний являются основным грамматическим материалом при развитии иноязычной речи, способствующие целенаправленному обогащению речевых конструкций в рамках конкретной темы, так как эти единицы представляются не в абстрактном виде, а уже в лексикализованной форме.

Для иллюстрации использования семантических типов элементарных высказываний разберем тему «Вода в природе», которую могут «обслуживать» следующие семантические типы: «Субъект и его количественная характеристика», «Субъект и его характеристика (по применению)», «Целое и части в их взаимосвязи», «Субъект и его квалификативная характеристика», «Субъект и его преобразование, изменение», «Субъект и его свойство», «Субъект и его желаемое/ожидаемое состояние-характеристика» [23].

ТАБЛИЦА 3 - Семантические типы высказываний в тексте

Предложения	Семантические типы высказывания
<p><i>Water is one of the most important substances for human life</i> <i>Вода – одно из самых важных веществ для жизни человека</i></p>	<p>Subject and its qualificative characteristic Субъект и его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Water is necessary not only for drink, but also for washing, watering plants and other needs</i> <i>Вода нужна не только для питья, но и для умывания, стирки, полива растений и других нужд</i></p>	<p>The subject and its characteristic (on application) Субъект и его характеристика (по применению)</p>
<p>Practically all <i>chemical transformations on Earth happen with water participation</i> Практически все <i>химические превращения на Земле происходят с участием воды</i></p>	<p>Subject and its property Субъект и его свойство</p>
<p><i>In them water heats up, evaporates which then is cooled and is again condensed in water</i> В них <i>вода нагревается, превращается в пар, который затем охлаждается и снова конденсируется в воду</i></p>	<p>Subject and its transformation, change Субъект и его преобразование, изменение</p>
<p><i>The water received in such way does not contain salts and other substances dissolved in it and it is called distilled</i> Полученная таким путем <i>вода не содержит солей и других растворенных в ней веществ и называется дистиллированной</i></p>	<p>The subject and absence at it something, its qualificative characteristic Субъект и отсутствие у него чего-либо, его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Production of 1 ton of cotton wool requires 10 thousand tons of water</i> Для производства <i>1 т ваты</i> нужно <i>10 тыс. т воды</i></p>	<p>The subject and its desirable/expected state characteristic</p>

	<p>Субъект и его желаемое/ожидаемое состояние - характеристика</p>
<p><i>Water is one of the most important substances for human life</i> <i>Вода – одно из самых важных веществ для жизни человека</i></p>	<p>Subject and its qualificative characteristic Субъект и его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Water is necessary not only for drink, but also for washing, watering plants and other needs</i> <i>Вода нужна не только для питья, но и для умывания, стирки, полива растений и других нужд</i></p>	<p>The subject and its characteristic (on application) Субъект и его характеристика (по применению)</p>
<p>Practically all <i>chemical transformations on Earth happen with water participation</i> Практически все <i>химические превращения на Земле происходят с участием воды</i></p>	<p>Subject and its property Субъект и его свойство</p>
<p><i>In them water heats up, evaporates which then is cooled and is again condensed in water</i> В них <i>вода нагревается, превращается в пар, который затем охлаждается и снова конденсируется в воду</i></p>	<p>Subject and its transformation, change Субъект и его преобразование, изменение</p>
<p><i>The water received in such way does not contain salts and other substances dissolved in it and it is called distilled</i> Полученная таким путем <i>вода не содержит солей и других растворенных в ней веществ и называется дистиллированной</i></p>	<p>The subject and absence at it something, its qualificative characteristic Субъект и отсутствие у него чего-либо, его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Production of 1 ton of cotton wool requires 10 thousand tons of water</i> Для производства <i>1 т ваты</i> нужно <i>10 тыс. т воды</i></p>	<p>The subject and its desirable/expected state characteristic Субъект и его желаемое/ожидаемое состояние - характеристика</p>
<p><i>Water is one of the most important substances for human life</i></p>	<p>Subject and its qualificative characteristic</p>

<p><i>Вода – одно из самых важных веществ для жизни человека</i></p>	<p>Субъект и его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Water is necessary not only for drink, but also for washing, watering plants and other needs</i> <i>Вода нужна не только для питья, но и для умывания, стирки, полива растений и других нужд</i></p>	<p>The subject and its characteristic (on application) Субъект и его характеристика (по применению)</p>
<p><i>Practically all chemical transformations on Earth happen with water participation</i> Практически все химические превращения на Земле происходят с участием воды</p>	<p>Subject and its property Субъект и его свойство</p>
<p><i>In them water heats up, evaporates which then is cooled and is again condensed in water</i> В них вода нагревается, превращается в пар, который затем охлаждается и снова конденсируется в воду</p>	<p>Subject and its transformation, change Субъект и его преобразование, изменение</p>
<p><i>The water received in such way does not contain salts and other substances dissolved in it and it is called distilled</i> Полученная таким путем вода не содержит солей и других растворенных в ней веществ и называется дистиллированной</p>	<p>The subject and absence at it something, its qualificative characteristic Субъект и отсутствие у него чего-либо, его квалификативная характеристика</p>
<p><i>Production of 1 ton of cotton wool requires 10 thousand tons of water</i> Для производства 1 т ваты нужно 10 тыс. т воды</p>	<p>The subject and its desirable/expected state characteristic Субъект и его желаемое/ожидаемое состояние - характеристика</p>

Повторяемость семантических типов элементарных высказываний обеспечивает прочный навык самостоятельного употребления обучающимися этих типов в их иноязычной продуктивной речи в любой жизненной ситуации.

Более того, при анализе учебного текста мы выявили, что средством дифференциации моделей простого предложения может служить выявление синонимической соотносительности языковых единиц.

В понимании синтаксической синонимии мы считаем критерием синонимичности синтаксической конструкции общность их типового значения,

формирующегося одинаковым набором одноименных, но разнооформленных структурно-смысловых компонентов. В такой трактовке синтаксическая синонимия, опирающаяся на смысловую общность, получает и четкие структурные основания, благодаря чему достигается органическая связь формы и содержания, составляющая современный идеал синтаксического описания. В этом аспекте синонимическими конструкциями будут предложения как одинаковых, так и разных структур, передающих одну идею. При обучении языкам, не являющимися языком обучения в классе, важна передача мысли. Проиллюстрируем синонимические ряды по типу «Целое и части»: обучающемуся не важно, каким типом будет предложение, но важно, чтобы он смог передать эту семантику разными способами, используя глаголы одной лексико-семантической группы: включать, входить, относиться, принадлежать, состоять, объединяться, разделяться и т.д. Усвоив один раз такую универсальную грамматическую основу, обучающиеся могут быстро и свободно передать мысль о соотношении части и целого в любых темах общения.

Приведем пример из учебного текста: Atom is a particle with complex structure// Атом – это частица со сложной структурой. (A) Atom – the particle having complex structure//Атом – частица, имеющая сложную структуру. (B) Atom is a particle which has the complex structure.//Атом есть частица, которая имеет сложную структуру.

В каждой из трех конструкций синонимического ряда, включая исходную, инвариантное типовое значение формируется тремя в целом совпадающими по смыслу, но оформленному по-разному структурно-смысловыми компонентами. Тождество типового значения в пределах ряда обеспечивается смысловыми константами, роль которых выполняют словоформы с категориальной семантикой лица Atom//Атом и Particle//Частица, первая – с предметным, вторая – с признаковым значением класса.

Опора на описанные семантические типы высказывания позволят учителям использовать типы высказывания в качестве единиц обучения, направленных на обогащение грамматического строя речи: одна и та же мысль (например, субъект и его признак) может выражаться разными конструкциями, в котором предикат представляется именем прилагательным, существительным, наречием, сочетанием слов (дом большой; огромный; громадный; просторный; огромного размера; больше, чем наш; площадью с гектар и др.).

Например, описание большой комнаты (субъект и его признак) можно дать различными способами, в котором сказуемое выражается именем прилагательным (использование синонимов и форм степени сравнения), именем существительным, сочетанием слов.

The room is large, big, enormous, spacious, large-size, larger than ours, the biggest, agiant, a big hall; has an area of 100 square meters (комната большая, огромная, просторная, большого размера, больше чем наша, самая большая, гигант, большой зал; имеет площадь 100 квадратных метров и др.).

Обучающемуся легко запоминать семантически связанные группы высказываний. Целый ряд синонимических высказываний, скрепленных друг с другом одним субъектом (грамматическое понятие, которое подразумевает и

предметы), помогает языковой личности освоить и всевозможные способы выражения предиката. В рамках одной темы без всяких грамматических правил он научится практически приводить полную форму прилагательного, заменять его формами сравнения или сравнительными оборотами, приводить в дополнение количественно-именное сочетание. Таким образом, в коммуникативной методике практическая грамматика смещает абстрактную, описательную грамматику, которая на сегодня является преградой для достижения эффективности обучения. На основе этого примера можно сделать следующий вывод: учащийся освоит механизм подбора предиката-признака, ему легко будет в последующих темах общения этот грамматический механизм применять при характеристике других субъектов. Получив очередную «порцию» лексики по другой теме, он сам начнет выражать признак-предикат уже усвоенными грамматическими способами. В этом отношении мы имеем дело с лексикализованной, семантизированной грамматикой, обслуживающей мысли говорящего. Методический прием лексического наполнения типового предиката можно использовать относительно любого семантического типа элементарных высказываний, приведенных выше

В ходе обучающего планирования уроков языка, не являющегося языком обучения в классе, учитывается активность тех или иных семантических типов элементарных высказываний: так, например, тема «Страна изучаемого языка» предполагает введение таких активных типов, как «субъект и его признак (характеристика): постоянный/временный; по местонахождению; по времени и т.д», «субъект и его движение», «наличие чего/кого-либо у кого/чего-либо», «субъект и его социально-этическое действие», «субъект и его эмоционально-оценочное отношение к чему/кому-либо» .

Практическая значимость использования семантических типов элементарных высказываний как отправного материала для обогащения грамматического строя иноязычной речи заключается также в том, что выделенные семантические типы элементарных высказываний позволяют проводить и межъязыковые параллели и осуществлять межпредметные связи (при слаженной работе учителей разных языковых предметов в одном классе), что особенно важно при формировании многоязычной личности. В предлагаемых методических рекомендациях по реализации стандарта обучения языкам данные единицы используются как дидактические единицы отбора учебного материала по языковым предметам. Эффективность их заключается в том, что эти семантические типы высказываний являются основой развития речи путем активизации семантически сгруппированной по речевым задачам тематической лексики.

2. МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКАМ

На уроке развития языковых навыков принцип системности реализуется в охвате всей совокупности учебного материала.

Для учащихся 1-11 классов чтение играет ключевую роль в формировании базовых навыков и развития кругозора. Вот несколько важных моментов, которые стоит учитывать в процессе чтения на этом этапе:

1. **Развитие словарного запаса.** В этом возрасте учащиеся активно расширяют свой лексикон. Чтение книг позволяет знакомиться с новыми словами и выражениями, обогащая язык.

2. **Понимание текста.** Важно не просто читать, но и учиться понимать и анализировать текст. На этом этапе развивается умение извлекать главные идеи, выделять ключевые моменты и делать выводы.

3. **Формирование критического мышления.** В 5-8 классах учащиеся начинают задумываться о смысле прочитанного и задавать вопросы о мотивах персонажей, темах произведений и их актуальности.

4. **Развитие воображения.** Чтение художественной литературы способствует развитию творческого мышления и способности визуализировать события и образы, описанные в книге.

5. **Формирование личной позиции.** В этом возрасте у учеников начинает складываться собственное мнение о прочитанном. Обсуждения книг с учителем или одноклассниками помогают развивать способность аргументировать и отстаивать свою точку зрения.

6. **Осознание культурных и моральных ценностей.** Литература способствует воспитанию моральных качеств и знакомит с культурным наследием. Важно, чтобы ученики понимали не только сюжет, но и ценности, которые заложены в тексте.

7. **Развитие грамотности.** Регулярное чтение улучшает навыки письма, правописания и пунктуации. Учащиеся учатся лучше формулировать свои мысли как устно, так и письменно.

8. **Интерес и мотивация к учебе.** Если у ребенка формируется привычка к чтению, это положительно сказывается на всех учебных дисциплинах, поскольку чтение — это основа для успешного усвоения новых знаний.

Чтобы стимулировать интерес к чтению в этом возрасте, важно предлагать разнообразные жанры и обсуждать прочитанное, создавая атмосферу открытого диалога.

II. Ценность чтения для учеников 1-11 классов заключается в его многогранной роли в образовательном, личностном и культурном развитии. Вот ключевые аспекты этой ценности на разных этапах школьного обучения:

1. Младшие классы (1-4 классы)

В начальной школе чтение является основополагающим навыком, который влияет на дальнейший успех в учебе и личностное развитие.

- **Формирование базовых навыков.** На этом этапе чтение учит детей грамоте, развивает внимание и концентрацию.
- **Развитие интереса к познанию мира.** Книги для младших школьников способствуют развитию любопытства и воображения, прививая любовь к изучению новых тем.
- **Эмоциональное развитие.** Чтение помогает детям лучше понимать свои эмоции и чувства, развивать эмпатию через сопереживание героям.

2. Средние классы (5-8 классы)

В среднем звене чтение приобретает еще большее значение, так как учащиеся начинают использовать книги для расширения знаний и развития мышления.

- **Развитие аналитического мышления.** Учащиеся учатся анализировать тексты, выделять главные идеи и сравнивать события в книгах с реальностью.
- **Углубление культурного кругозора.** Литература открывает перед ними культурные и исторические горизонты, помогая лучше понять мир.
- **Формирование ценностных ориентаций.** Чтение способствует развитию личных убеждений и моральных принципов через знакомство с разными жизненными ситуациями и характерами.

3. Старшие классы (9-11 классы)

На старшем этапе чтение становится важным инструментом для подготовки к взрослой жизни и самостоятельному мышлению.

- **Критическое мышление и самостоятельность.** Ученики старших классов осваивают умение оценивать и интерпретировать информацию, принимая осознанные решения на основе прочитанного.
- **Подготовка к экзаменам и дальнейшему обучению.** В старших классах чтение литературы помогает в подготовке к ЕГЭ, написанию эссе и других аналитических работ, что важно для поступления в вуз.
- **Личностный рост и мировоззрение.** Книги могут влиять на мировоззрение, формируя зрелую личность с осознанными взглядами на жизнь, общество и культуру.

Общая ценность чтения для всех возрастов:

- **Расширение кругозора.** Чтение книг позволяет школьникам узнавать больше о различных культурах, эпохах, науке и человеческих отношениях.
- **Повышение грамотности.** Регулярное чтение помогает развивать языковые навыки, улучшает орфографию и пунктуацию.
- **Развитие эмоционального интеллекта.** Воспринимая чувства и переживания героев книг, школьники учатся понимать эмоции других людей, что способствует развитию эмпатии.
- **Мотивация к саморазвитию.** Чтение стимулирует любознательность и желание узнавать новое, формируя привычку к самостоятельному обучению.

Таким образом, чтение для учеников всех классов — это не просто учебный инструмент, а важный элемент их всестороннего развития, влияющий на академическую успеваемость, личностные качества и социальные навыки.

Мотивация учащихся к чтению в 7-9 классах — это важная задача, особенно в эпоху цифровых технологий. Вот несколько эффективных способов стимулировать интерес к чтению:

1. **Выбор интересных книг.** Подбирайте литературу, которая соответствует интересам подростков. Это могут быть книги о приключениях, фантастика, детективы, произведения современных авторов, которые касаются проблем молодежи.

2. **Связь с реальной жизнью.** Обсуждайте с учениками, как прочитанные книги могут помочь им лучше понять мир, свои чувства или отношения с окружающими.

3. **Современные технологии.** Используйте аудиокниги, электронные книги, приложения для чтения и обсуждения, что позволяет сделать процесс чтения более интерактивным.

4. **Читательские клубы.** Организуйте обсуждения книг в классе или в формате кружков. Это помогает создать атмосферу коллективного обсуждения, где каждый может высказать своё мнение.

5. **Проекты и конкурсы.** Предложите творческие задания, например, написать рецензию на книгу, создать комикс или буктрейлер. Участие в литературных конкурсах также может быть стимулом.

6. **Пример учителя.** Учитель, который сам активно читает и делится своими впечатлениями от книг, может вдохновить своих учеников.

7. **Чтение как отдых.** Подчеркните, что чтение — это не только образовательный процесс, но и возможность отдохнуть, погрузившись в другой мир.

8. **Награды и поощрения.** Вводите системы поощрений, например, "лучший читатель месяца", где учащиеся могут получать символические призы за активное участие.

9. **Тематические уроки.** Проводите уроки, посвящённые отдельным книгам, эпохам или литературным персонажам, чтобы расширить контекст понимания произведений.

Применение этих методов может помочь учащимся увидеть в чтении не только обязанность, но и удовольствие.

Материал для формирования и совершенствования лексических навыков говорения.

Тематическое единство – 1 «Читаем с интересом»

Данная тема направлена на развитие интереса у школьников к чтению. На уроке использовались простые и доступные для понимания детей тексты, что способствует формированию навыков чтения и понимания прочитанного. Учитель сумел создать увлекательную атмосферу, используя игровые методы, что помогло удерживать внимание учащихся.

Основное внимание было уделено развитию речи и выразительности чтения. Дети учились выделять важные моменты в тексте и отвечать на вопросы.

Для обсуждения темы "Читаем с интересом" с учениками 1-8 классов можно использовать следующие игровые приемы:

Для 1-4 классов:

1. **Книжный поисковик:** Создайте квест, где ученикам нужно найти книги с определенными характеристиками (например, книги о животных, книги с рисунками и т. д.). После поиска каждый ученик рассказывает, почему выбрал эту книгу и что в ней интересного.

2. **Книга-путешественник:** Попросите детей представить, что книга – это путешественник. Пусть они расскажут, какие приключения она пережила и что нового узнала. Это поможет развить воображение и интерес к содержанию книги.

3. **Читаем вместе:** Воспользуйтесь методом чтения вслух. Читайте вместе с детьми отрывки из книг и обсуждайте, что их заинтересовало. Пусть дети также по очереди читают и рассказывают, что им нравится в прочитанном.

4. **Рисуем по книге:** Попросите детей нарисовать картину, основанную на книге, которую они недавно прочитали. Затем пусть расскажут, что изображено на рисунке и как это связано с книгой.

Для 5-8 классов:

1. **Читательская игра "Где это написано?":** Подготовьте карточки с цитатами из разных книг. Ученики должны угадать, из какой книги цитата и обсудить, почему этот отрывок интересен.

2. **Буквально и метафорично:** Попросите учеников выбрать интересный фрагмент из книги и обсудить, как он влияет на понимание темы или персонажей. Затем пусть они попробуют найти метафоры и символику в этом фрагменте.

3. **Книга в числе:** Создайте викторину, где ученики должны ответить на вопросы о количестве глав, страниц или других числовых характеристик книг, чтобы проверить, насколько они внимательно читали.

4. **Читаем вслух и обсуждаем:** Выберите интересные отрывки из книг для чтения вслух в классе. После чтения обсудите, что особенно привлекло внимание и почему, как это связано с общей темой книги.

5. **Книжный блог:** Попросите учеников создать "блог" о прочитанной книге, включая рецензию, любимые цитаты и личные впечатления. Это поможет развить навыки письменной речи и анализа текста.

6. **Роль игры "Книга в жизни":** Ученики разыгрывают сцену, в которой персонажи книги встречаются в реальной жизни. Как бы они общались, какие бы вопросы задавали? Это помогает увидеть книги с новой стороны и лучше понять персонажей.

7. **Книга-символ:** Попросите учеников выбрать символ или метафору, которая, по их мнению, наиболее точно отражает содержание книги. Пусть они объяснят, почему выбрали этот символ и как он связан с книгой.

Эти игры и приемы помогут сделать процесс чтения более увлекательным и интерактивным, а также способствуют развитию аналитических и креативных навыков у учеников.

Примеры из тестов PISA (Programme for International Student Assessment) могут помочь понять, как анализируются навыки чтения и понимания текста в международных тестах. Вот несколько примеров задач и типов вопросов, которые могут быть связаны с темой чтения:

Пример 1: Понимание текста

Текст: В отрывке из книги описывается сцена, где персонаж переживает важное событие.

Вопрос: Каковы основные эмоции персонажа в этом отрывке? Какие слова и фразы используются для передачи этих эмоций?

Тип задания: Анализ текста для определения эмоций и использования языка для их передачи.

Цель: Проверка умения анализировать эмоциональное содержание текста и понимать, как язык влияет на восприятие текста.

Для старшеклассников (9-11 классы) обсуждение темы «Читаем с интересом» можно сделать интерактивным и глубоко аналитическим с помощью различных игр и приемов:

1. Книжный "Критический круг"

- **Описание:** Организуйте обсуждение книги в формате "круглого стола", где каждый участник делится своим мнением о книге, анализирует ее элементы (сюжет, персонажи, стилистика).

- **Цель:** Развивать навыки аналитического мышления и аргументированного обсуждения.

2. Дебаты о жанре

- **Описание:** Проведите дебаты на тему, какой литературный жанр является наиболее интересным или актуальным. Ученики должны привести аргументы и примеры книг для поддержки своей точки зрения.

- **Цель:** Развивать аргументацию и критическое восприятие разных жанров.

3. Роль критика

- **Описание:** Попросите учеников подготовить рецензию на прочитанную книгу и представить ее в форме статьи, видеоблога или подкаста. Обратите внимание на использование литературных терминов и аргументацию.

- **Цель:** Развивать навыки написания рецензий и критического анализа текста.

4. Творческое написание критических статей

- **Описание:** Ученики пишут критическую статью на одну из книг, которые они недавно читали, используя стиль журналистской рецензии. Обсуждают различные подходы к анализу и стилистике.

- **Цель:** Развивать письменные навыки и умение выражать сложные мысли.

5. Литературные дискуссии

- **Описание:** Организуйте дискуссии о том, как и почему книги могут быть интересными. Попросите учеников обсудить, что делает книгу захватывающей и какие элементы она содержит (тема, структура, развитие персонажей).

- **Цель:** Углубленное понимание литературных элементов и их влияния на восприятие текста.

6. Анализ в контексте

- **Описание:** Выберите несколько книг и попросите учеников проанализировать их в контексте исторических или культурных событий, которые были актуальны в момент написания. Это может быть сделано в форме эссе или презентации.

- **Цель:** Развивать умение связывать литературу с историческим и культурным контекстом.

7. Книга как адаптация

- **Описание:** Попросите учеников выбрать книгу и представить, как бы она выглядела в другой форме (фильм, театральная постановка, комикс). Пусть они подготовят краткий план адаптации и обсудят, как бы это изменило восприятие книги.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и понимание структуры книги.

8. Литературный критический анализ через социальные медиа

- **Описание:** Ученики создают "книжный пост" для социальных медиа, где они делятся своими мыслями о книге, используя хэштеги и ссылки на ресурсы для дальнейшего обсуждения.

- **Цель:** Развивать навыки представления информации и вовлечения аудитории в обсуждение.

Эти игры и приемы помогут старшеклассникам глубже понять и проанализировать книги, а также развить навыки критического мышления, письменной и устной речи.

Примеры из тестов PISA (Programme for International Student Assessment) могут помочь понять, как анализируются навыки чтения и понимания текста в международных тестах. При изучении союзов в 7 классе важно развивать у учащихся навыки построения связной и выразительной речи. Союзы играют ключевую роль в создании логических связей между частями предложений и в формировании более сложных синтаксических конструкций. Вот несколько приемов, которые помогут ученикам научиться использовать союзы для улучшения выразительности речи:

1. Составление сложных предложений

- **Упражнение:** дайте учащимся несколько простых предложений и предложите им объединить их с помощью различных союзов (сочинительных и подчинительных). Например:

- "Мальчик читал книгу. На улице шёл дождь." → "Мальчик читал книгу, **пока** на улице шёл дождь."

- Это упражнение помогает учащимся увидеть, как союзы помогают создавать логические связи между событиями.

2. Сравнительные конструкции

- **Упражнение:** предложите задания на использование союзов для создания сравнений. Например:

- "Он работает так же усердно, **как** его брат."

○ Попросите учащихся придумать аналогичные предложения, используя союзы: *как, словно, будто*.

3. Преобразование предложений

• **Упражнение:** дайте ученикам сложноподчинённые или сложносочинённые предложения и предложите им преобразовать их с заменой союзов. Например:

○ "Я пойду на улицу, **если** не пойдёт дождь." → "Я пойду на улицу, **потому что** дождь закончился."

○ Это упражнение помогает учащимся развивать гибкость в использовании различных союзов для выражения одной и той же мысли.

4. Создание связных текстов

• **Упражнение:** дайте задание написать короткое сочинение или текст, в котором используются как сочинительные, так и подчинительные союзы. Например, ученики могут описать свою любимую книгу или событие, уделяя внимание логическим связям между частями текста.

○ Это учит создавать связные и логически выстроенные высказывания.

Задания для диалога о книге могут быть направлены на развитие навыков общения, критического мышления и умения выражать свои мысли. Вот несколько заданий, которые помогут организовать диалог о книге:

1. Введение в обсуждение:

○ Как называется книга, которую ты прочитал? Кто её автор?

○ О чём эта книга? Кратко расскажи сюжет.

2. Анализ персонажей:

○ Кто из героев тебе понравился больше всего? Почему?

○ Какой герой вызвал у тебя противоречивые чувства или непонимание? Объясни.

Эти задания помогут поддержать диалог, обсуждая разные аспекты книги, а также глубже понять её содержание.

Эти задания помогут поддержать диалог, обсуждая разные аспекты книги, а также глубже понять её содержание.

Тематическое единство – 2 «Моя любимая книга»

Тема "Моя любимая книга" помогает детям развивать интерес к чтению и учит выражать свои мысли. Урок способствует формированию навыков анализа текста и умению рассказывать о прочитанном. Ученики делятся впечатлениями о книгах, что развивает их речь и творческое мышление. Задачи урока полностью выполнены, дети активно участвовали в обсуждении, показали умение выражать свои мысли и обосновывать выбор.

Для обсуждения темы "Любимая книга" с учениками 1-8 классов можно использовать следующие игровые приемы:

Для 1-4 классов:

1. **Моя любимая книга:** Попросите детей принести свои любимые книги и сделать короткий рассказ о них. Можно провести небольшое "вокруг книжного стола", где каждый ученик делится, почему эта книга ему нравится.

2. **Книжные эмоции:** Пусть ученики нарисуют сцену из своей любимой книги и расскажут, какие эмоции и чувства они испытали, читая этот момент. Это развивает способность выражать свои чувства и понимание книги.

3. **Книга в картинках:** Разделите детей на группы и попросите их создать постеры или коллажи, посвященные их любимым книгам. Затем они представляют свои работы классу и рассказывают о выбранных иллюстрациях.

4. **Театр книг:** Дети разыгрывают сцены из своих любимых книг. Это поможет им понять и выразить ключевые моменты и персонажей книги.

Для 5-8 классов:

1. **Книжные рецензии:** Ученики пишут краткие рецензии на свои любимые книги и представляют их классу. Можно добавить элементы обсуждения, например, что в книге им понравилось и что можно улучшить.

2. **Книжные дебаты:** Организуйте дебаты, где ученики обсуждают, какая книга из предложенного списка является лучшей и почему. Это развивает навыки аргументации и критического мышления.

3. **Книжные турниры:** Проведите конкурс на лучшее представление книги. Пусть ученики подготовят презентацию или "книжный трейлер", который показывает основные моменты книги и ее атмосферу.

4. **Герой против героя:** Сравните героев из различных книг. Пусть ученики выберут своих любимых героев и обсудят, почему один герой лучше другого. Это развивает навыки анализа и сравнения.

5. **Дневник читателя:** Попросите учеников вести дневник, в котором они записывают свои мысли и впечатления о книгах, которые они читают. Раз в неделю обсуждайте записи в классе, делая акцент на том, что нового ученики узнали или почувствовали.

6. **Творческое письмо:** Попросите учеников написать продолжение своей любимой книги или создать альтернативный финал. Это развивает креативность и помогает понять, как книга могла бы развиваться по-другому.

Эти игры и приемы помогут сделать изучение книг увлекательным и развивающим, а также способствуют более глубокому пониманию литературных произведений.

Для старшеклассников (9-11 классы) обсуждение темы «Моя любимая книга» можно сделать более глубоким и интерактивным с помощью следующих игр и приемов:

1. Книга в контексте

- **Описание:** Ученики подготавливают презентацию, в которой рассказывают о своей любимой книге, анализируя её в контексте исторических, культурных или социальных событий, которые происходят в книге.

- **Цель:** Развивать навыки анализа и понимания контекста произведения.

2. Литературный круг обсуждений

- **Описание:** Организуйте обсуждение в формате "круглого стола", где каждый ученик делится мнением о своей любимой книге. Попросите их использовать литературные термины и аргументы, чтобы обосновать свой выбор.

- **Цель:** Развивать навыки аргументированного обсуждения и публичных выступлений.

3. Сравнительный анализ

- **Описание:** Попросите учеников выбрать две книги и провести сравнительный анализ, выделяя общие и отличительные черты (например, персонажи, темы, стилистика). Затем они представляют свои выводы в форме эссе или презентации.

- **Цель:** Развивать навыки критического мышления и аналитической работы.

4. Творческое письмо

- **Описание:** Ученики пишут короткую историю или эссе, вдохновленное их любимой книгой. Это может быть продолжение сюжета, альтернативный финал или рассказ от лица одного из персонажей.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и письменные навыки.

5. Медиа-отзывы

- **Описание:** Попросите учеников создать видеоблог или подкаст, в котором они рассказывают о своей любимой книге, обсуждая её основные аспекты и личное влияние. Могут использовать визуальные и аудиоэффекты для создания более интересного контента.

- **Цель:** Развивать навыки использования медиа и устного выражения.

6. Книга в жизни

- **Описание:** Попросите учеников представить, что они становятся частью мира своей любимой книги. Они могут создать сцену или диалог, основанный на этой книге, и представить, как бы они взаимодействовали с персонажами.

- **Цель:** Развивать креативность и понимание персонажей и сюжетных линий.

7. Литературный "дебат-барьер"

- **Описание:** Организуйте дебаты, где ученики обсуждают достоинства и недостатки своей любимой книги по различным аспектам (сюжет, персонажи, стиль). После обсуждения проведите голосование о том, какая книга была представлена наиболее убедительно.

- **Цель:** Развивать навыки аргументации и критического анализа.

8. Критический рецензент

- **Описание:** Ученики пишут критическую рецензию на свою любимую книгу, оценивая её с точки зрения литературных приемов, персонажей, сюжета и стиля. После написания рецензии они представляют её классу.

- **Цель:** Развивать навыки письменного анализа и аргументации.

Эти игры и приемы помогут старшеклассникам глубже понять и выразить свои чувства к любимым книгам, а также развить навыки критического мышления, креативного письма и публичных выступлений.

Задания PISA по теме «Моя любимая книга» могут быть связаны с развитием навыков анализа и критического мышления на основе личного опыта чтения. Вот примерные задания:

Текст: Представьте, что вам нужно рассказать о вашей любимой книге. Опишите её содержание, особенности и объясните, почему она вам так нравится.

Задания:

1. **Краткое содержание.** Опишите основные события книги. Кто является главным героем? Каков сюжет? Какие основные идеи книги?

2. **Обоснование выбора.** Почему эта книга стала вашей любимой? Какие эмоции она у вас вызвала? Что именно в ней произвело на вас наибольшее впечатление?

3. **Анализ персонажей.** Выберите одного из героев книги. Опишите его основные черты характера и действия. Как он меняется по ходу сюжета?

4. **Социальный контекст.** Какие проблемы поднимаются в книге? Насколько они актуальны для нашего времени?

5. **Личный опыт.** Связаны ли события или герои книги с вашей собственной жизнью? Как вы можете применить идеи книги в своей повседневной жизни?

6. **Сравнение.** Сравните вашу любимую книгу с другой книгой на похожую тему. В чем различия в подходах авторов?

Эти задания помогают оценить уровень понимания текста, способность к интерпретации и умение делать выводы, что важно для оценки PISA.

При изучении союзов в 8 классе важно не только понять их функции, но и научиться правильно использовать их для выражения связной и логически структурированной речи. Вот несколько приемов, которые помогут ученикам лучше овладеть этой темой:

1. Создание предложений с разными союзами

• Учащимся предлагается взять одно простое предложение и преобразовать его в сложное, используя разные типы союзов (сочинительные и подчинительные). Например:

"Я люблю читать книги" можно преобразовать в:

Сочинительный союз: "Я люблю читать книги, **и** я часто хожу в библиотеку."

Подчинительный союз: "Я люблю читать книги, **потому что** это развивает воображение."

2. Игра "Закончи предложение"

• Учитель начинает предложение с союзом, а ученики должны его продолжить, чтобы предложение было логически завершённым. Пример:

○ Учитель: "Если бы я мог путешествовать, то..."

○ Ученик: "Я бы поехал в Японию."

3. Задания для диалога о книге могут быть направлены на развитие навыков общения, критического мышления и умения выражать свои мысли. Вот несколько заданий, которые помогут организовать диалог о книге:

Темы и идеи книги:

○ Какие основные темы поднимаются в книге? (например, дружба, любовь, борьба за справедливость)

○ Какие уроки ты вынес из этой книги? Как они связаны с твоей жизнью?

Эмоциональный отклик:

○ Какая сцена из книги произвела на тебя наибольшее впечатление? Почему?

○ Были ли моменты, которые тебя удивили, расстроили или рассмешили? Расскажи о них.

Тематическое единство – 3 «Мой любимый литературный герой»

"Мой любимый литературный герой" помогает детям развивать навыки анализа персонажей и их поступков. Урок стимулирует интерес к чтению и учит выражать личное мнение о героях. Ученики увлеченно рассказывают о своих любимых персонажах, аргументируют их выбор, что способствует развитию речи и критического мышления. Задачи урока выполнены, дети активно делились своими впечатлениями и учились лучше понимать характеры героев.

Вот несколько игровых приемов для обсуждения темы "Мой литературный герой" для учеников 1-8 классов:

Для 1-4 классов:

1. **Игра "Найди героя":** Раздайте детям карточки с описаниями различных литературных героев (без названия). Пусть они попробуют угадать, о каком герое идет речь, и затем обсудят, почему этот герой им нравится или не нравится.

2. **Рисуем героя:** Попросите детей нарисовать своего любимого литературного героя и рассказать о нем, используя слова и выражения, которые описывают его характер, внешний вид или поступки.

3. **Кто это?:** Учитель описывает героя из книги, не называя его. Ученики должны задавать вопросы, чтобы понять, о ком идет речь. Это поможет развивать навыки уточняющих вопросов и описания.

4. **Создай героя:** Дети создают своего собственного литературного героя, описывают его и придумывают, какие приключения он мог бы пережить. Это развивает креативность и помогает понять, какие качества делают героя интересным.

Для 5-8 классов:

1. **Роль игры "Интервью с героем":** Ученики выбирают своего любимого литературного героя и проводят с ним "интервью", задавая вопросы о его жизни, мотивации и поступках. Затем представляют результаты классу.

2. **Дебаты о героях:** Организуйте дебаты, где учащиеся представляют и защищают мнение о том, какой литературный герой является самым интересным или наименее симпатичным. Это развивает навыки аргументации и критического мышления.

3. **Взаимное интервью:** В паре или группе учащиеся проводят интервью друг с другом о их любимых героях, обсуждая их сильные и слабые стороны, поступки и развитие характера.

4. **Герой на сцене:** Попросите учеников представить сцену из книги, где их любимый герой находится в сложной ситуации. Они должны показать, как герой реагирует и какие качества проявляет. Это можно сделать в форме короткой театральной постановки.

5. **Создание "Героя дня"**: Каждую неделю выбирайте одного литературного героя, которого все ученики будут изучать и обсуждать. Пусть каждый ученик подготовит краткое выступление о герое, включая его основные черты и вклад в сюжет книги.

Эти игры помогут сделать обсуждение литературных героев более интерактивным и увлекательным, развивая навыки анализа и креативного мышления.

Для старшеклассников (9-11 классы) обсуждение темы «Мой любимый литературный герой» можно сделать более интерактивным и глубоким с помощью различных игр и приемов:

1. Литературные дебаты

- **Описание:** Организуйте дебаты, где ученики обсуждают, какой литературный герой из предложенного списка является самым интересным или значимым. Пусть каждый участник приводит аргументы в защиту своего выбора.

- **Цель:** Развивать навыки аргументации и критического анализа персонажей.

2. Роль героя

- **Описание:** Попросите учеников представить, что они становятся их любимыми литературными героями и провести день в их роли. Пусть они расскажут, как бы они решали проблемы героев, какие бы у них были цели и мотивации.

- **Цель:** Развивать эмпатию и понимание характера персонажа.

3. Критический анализ персонажа

- **Описание:** Ученики выбирают любимого литературного героя и пишут критический анализ, обсуждая его развитие, мотивацию, внутренние конфликты и влияние на сюжет. Затем представляют свои работы классу.

- **Цель:** Развивать аналитические навыки и умение писать критические эссе.

4. Герой в контексте

- **Описание:** Попросите учеников провести исследование о культурном и историческом контексте книги, чтобы понять, как этот контекст влияет на образ героя. Ученики представляют свои находки в виде презентации или эссе.

- **Цель:** Развивать умение связывать литературные персонажи с их историческим и культурным фоном.

5. Сценарное задание

- **Описание:** Пусть ученики напишут сценарий сцены, в которой их любимый литературный герой сталкивается с новой ситуацией или задачей. Затем они могут провести эту сцену в классе.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и понимание характера персонажа.

6. Виртуальный круг обсуждений

- **Описание:** Создайте онлайн-платформу или форум, где ученики могут обмениваться мнениями о своих любимых литературных героях.

Попросите их задавать вопросы друг другу и обсуждать разные аспекты персонажей.

- **Цель:** Развивать навыки онлайн-коммуникации и критического обсуждения.

7. Письмо от имени героя

- **Описание:** Попросите учеников написать письмо от имени их любимого героя к другому персонажу книги или даже к читателям. В письме герой может выразить свои мысли, чувства и переживания.

- **Цель:** Развивать навыки творческого письма и понимание внутреннего мира персонажа.

8. Персонаж и современность

- **Описание:** Ученики анализируют, как их любимый литературный герой мог бы вести себя в современных условиях. Пусть они представят, как бы он адаптировался к современным технологиям, социальным медиа или текущим социальным проблемам.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и способность анализировать персонажей в разных контекстах.

9. Герой и антигерой

- **Описание:** Попросите учеников выбрать любимого героя и противопоставить его антигерою или отрицательному персонажу из другой книги. Пусть они обсудят, как эти персонажи взаимодействуют друг с другом и какие качества они представляют.

- **Цель:** Развивать навыки сравнительного анализа и понимание персонажей через контрасты.

Эти игры и приемы помогут старшеклассникам глубже понять и выразить свои мысли о литературных героях, а также развить навыки критического анализа, креативного письма и публичных выступлений.

Задания международного исследования PISA, касающиеся темы «Любимый литературный герой», могут выглядеть следующим образом. PISA ориентируется на проверку читательской грамотности, поэтому задания направлены на развитие аналитического мышления и умение интерпретировать информацию.

Пример задания по теме:

Текст: Представьте, что вам предложили написать сочинение о вашем любимом литературном герое. Расскажите о персонаже из книги, которая произвела на вас наибольшее впечатление. Объясните, почему именно этот герой вам нравится, какие качества или поступки сделали его особенным для вас. Подумайте о том, что вы узнали о жизни или людях благодаря этому персонажу.

Задания:

1. **Опишите героя.** Кто он? Какую роль играет в сюжете? Какие основные черты характера у этого героя?

2. **Проанализируйте поступки героя.** Приведите пример одной из сцен книги, где действия героя произвели на вас сильное впечатление. Объясните, почему эти поступки важны для развития сюжета.

3. **Личные выводы.** Чему вас научил этот герой? Какие жизненные уроки или ценности вы получили, прочитав книгу?

4. **Сравнение.** Сравните вашего любимого героя с другим персонажем из другой книги или фильма. В чем их сходства и различия?

Эти задания направлены на развитие навыков анализа текста, интерпретации информации и личной рефлексии, что важно для оценок PISA.

А также, примеры помогают показать, как связаны части сложноподчинённого предложения союзами по теме «Мой любимый литературный герой» для 9 класса:

1. **Я восхищаюсь этим героем, потому что он всегда ставит честь и справедливость на первое место.**

В данном предложении используется **подчинительный союз "потому что"**, который объясняет причину восхищения героем.

2. **Герой боролся до конца, хотя все вокруг считали, что победить невозможно.**

Здесь используется **подчинительный союз "хотя"**, который противопоставляет ожидания окружающих и действия героя.

Для темы «Мой любимый литературный герой» примеры распространённых и нераспространённых предложений для учеников 5-9 классов могут выглядеть следующим образом:

5-6 классы

Нераспространённое предложение:

- **Пример:** "Гарри Поттер — хороший герой."

Распространённое предложение:

- **Пример:** "Гарри Поттер, главный персонаж книги Дж. К. Роулинг, является выдающимся героем, потому что он проявляет смелость и верность своим друзьям, несмотря на все трудности, с которыми сталкивается."

7-8 классы

Нераспространённое предложение:

- **Пример:** "Энн Ширли — интересный персонаж."

Распространённое предложение:

- **Пример:** "Энн Ширли, главная героиня романа Люси Мод Монтгомери, является интересным персонажем благодаря своей необычной фантазии, страстной любви к литературе и способности находить красоту в самых простых вещах, что делает её образ ярким и запоминающимся."

9 класс

Нераспространённое предложение:

- **Пример:** "Оливер Твист — сильный герой."

Распространённое предложение:

- **Пример:** "Оливер Твист, главный герой одноимённого романа Чарльза Диккенса, представляет собой символ силы духа и выдержки, поскольку несмотря на ужасные условия жизни в сиротском доме и на улице, он сохраняет свою честность и доброту, что в конечном итоге приводит к его спасению и восстановлению справедливости."

Тематический раздел «Я - литературный критик...(мнение о прочитанной книге)»

Тема "Я — литературный критик" направлена на развитие у детей умения анализировать прочитанные книги и высказывать собственное мнение. Урок помогает формировать критическое мышление, учит выражать свою точку зрения аргументированно и обоснованно. Ученики активно обсуждали книги, делились впечатлениями, критически оценивали сюжеты и персонажей. Задачи урока выполнены, дети показали способность глубже понимать содержание и давать объективную оценку произведениям. Для темы "Я - литературный критик" и обсуждения мнений о прочитанной книге с учениками 1-8 классов можно использовать следующие игровые приемы:

Для 1-4 классов:

1. **Критический журнал:** Создайте "журнал книги", в котором ученики могут писать свои мнения о прочитанных книгах. Пусть они оценивают книгу по нескольким критериям (сюжет, персонажи, иллюстрации) и рисуют иллюстрации или наклеивают картинки, чтобы представить свои мысли.

2. **Рисуем мнение:** После чтения книги дети могут нарисовать свои впечатления или сцену, которая им запомнилась. Затем они рассказывают о своем рисунке и объясняют, почему выбрали именно эту сцену.

3. **Детская рецензия:** Попросите учеников написать короткую рецензию на прочитанную книгу в формате письма другу, рассказывая, что им понравилось или не понравилось, и почему.

4. **Письмо к автору:** Ученики пишут письмо автору книги, в котором рассказывают, что им понравилось в книге, какие герои их впечатлили и какие вопросы у них возникли. Это развивает навыки письменного выражения и критического мышления.

Для 5-8 классов:

1. **Критический дебат:** Организуйте дебаты, где ученики обсуждают и защищают свои мнения о прочитанных книгах. Можно задать конкретные вопросы, например, "Какой герой был наиболее интересным?" или "Как бы вы изменили концовку?"

2. **Рецензионный круг:** Ученики создают группы и обсуждают прочитанную книгу, составляют рецензию и представляют ее классу. Обсуждают, что им понравилось и что, по их мнению, можно было бы улучшить.

3. **Критик в роли:** Попросите учеников представить себя литературными критиками и подготовить обзор книги в виде видеоблога или подкаста. Они могут обсуждать сюжет, персонажей и стиль автора.

4. **Сравнительный анализ:** Ученики выбирают две книги и сравнивают их по различным критериям (сюжет, персонажи, стиль написания). Это помогает развить аналитическое мышление и умение аргументировать свою точку зрения.

5. **Книга в формате рецензии:** Ученики пишут рецензию на прочитанную книгу, используя разные форматы (например, формальный обзор, креативное эссе, рецензия в стиле блога). Это помогает развить навыки письменного и критического анализа.

6. **Критический круг обсуждения:** Организуйте обсуждение книги в формате "круглого стола", где ученики по очереди высказывают свое мнение и задают вопросы другим участникам. Это способствует глубокому анализу и уважению к чужому мнению.

7. **Ролевая игра "Рецензент и автор":** В этой игре один ученик выступает в роли рецензента, а другой – в роли автора книги. Рецензент задает вопросы и выражает мнение о книге, а автор отвечает и объясняет свои решения.

Эти игры и приемы помогут сделать процесс критического анализа книг более увлекательным и развивающим, а также способствуют развитию навыков анализа, аргументации и письменного выражения.

Для старшеклассников (9-11 классы) обсуждение темы «Я - литературный критик» и высказывание мнений о прочитанной книге можно сделать увлекательным и развивающим с помощью различных игр и приемов:

1. Критическая рецензия

- **Описание:** Ученики пишут критическую рецензию на прочитанную книгу, оценивая сюжет, персонажей, стиль и тематику. Затем они представляют свою рецензию в классе и обсуждают ее с одноклассниками.

- **Цель:** Развивать навыки письменного анализа и аргументированного обсуждения.

2. Дебаты о книге

- **Описание:** Проведите дебаты, где ученики обсуждают достоинства и недостатки книги. Разделите класс на группы, где каждая группа представляет свои аргументы за или против книги.

- **Цель:** Развивать навыки аргументации и критического мышления.

3. Критический круг обсуждений

- **Описание:** Организуйте обсуждение в формате "круглого стола", где каждый ученик делится своим мнением о книге, анализирует ее сильные и слабые стороны, а также влияние на читателя.

- **Цель:** Развивать навыки публичных выступлений и критического анализа.

4. Сценарное задание

- **Описание:** Попросите учеников создать сценарий, в котором они представляют, как бы они адаптировали книгу в другой формат (фильм, пьеса, комикс). Обсудите, как их адаптация изменила бы восприятие книги.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и умение применять литературные знания в разных контекстах.

5. Анализ персонажей

- **Описание:** Ученики выбирают одного из персонажей книги и проводят глубокий анализ его характеристик, мотивации и влияния на сюжет. Они могут представить свои находки в виде презентации или письменного отчета.

- **Цель:** Развивать навыки глубокого анализа и понимания персонажей.

6. Книга в контексте

- **Описание:** Ученики исследуют, как книга соотносится с историческим, культурным или социальным контекстом своего времени. Пусть они подготовят доклад о том, как контекст повлиял на содержание и восприятие книги.

- **Цель:** Развивать навыки анализа литературных произведений в контексте их исторического и культурного фона.

7. Критическая игра "Книга vs. Книга"

- **Описание:** Попросите учеников выбрать две книги и провести сравнительный анализ по различным критериям (сюжет, персонажи, стиль, тема). Они могут использовать для этого таблицы или презентации.

- **Цель:** Развивать навыки сравнительного анализа и аргументированного обсуждения.

8. Роль литературного критика

- **Описание:** Ученики пишут статью или создают видеоблог, в котором они представляют себя литературными критиками, обсуждающими различные аспекты книги. Они могут использовать примеры, цитаты и литературные термины.

- **Цель:** Развивать навыки публичных выступлений и критического анализа.

9. Создание литературного журнала

- **Описание:** Создайте классный литературный журнал, где ученики публикуют рецензии, статьи и критические анализы о прочитанных книгах. Это может включать интервью с вымышленными или реальными "критиками".

- **Цель:** Развивать навыки письменного и редакторского творчества, а также умение работать в команде.

10. Творческая критика

- **Описание:** Попросите учеников написать креативное эссе или статью, в которой они критически анализируют книгу через призму современного искусства, поп-культуры или других литературных произведений.

- **Цель:** Развивать креативное мышление и способность связывать литературные произведения с актуальными культурными явлениями.

Эти игры и приемы помогут старшеклассникам развить навыки критического анализа, письменного и устного выражения, а также понимания литературных произведений и их контекста.

Примеры из тестов PISA (Programme for International Student Assessment) могут помочь понять, как анализируются навыки чтения и понимания текста в международных тестах. Вот несколько примеров задач и типов вопросов, которые могут быть связаны с темой чтения:

Пример 1: Сравнительный анализ

Текст: Два текста, представляющие разные точки зрения на одну и ту же тему.

Вопрос: Сравните и противопоставьте аргументы, представленные в этих двух текстах. Как каждый автор поддерживает свою точку зрения?

Тип задания: Сравнительный анализ и критическая оценка различных точек зрения.

Цель: Проверка способности сравнивать и контрастировать различные тексты и аргументы.

Эти примеры демонстрируют, как PISA оценивает навыки понимания текста, интерпретации информации, анализа аргументации и использования данных для формирования выводов.

Начальная школа предполагает по теме во 2 классе обогащение словарного запаса. Основные виды упражнений — это совершенствование чтения, говорения, правильное произношение слов, слогов и звуков.

«Моя школа» в первой подтеме ставим задачу: строить речевое элементарное высказывание, находить языковые примеры для иллюстрации, строить несложные рассуждения.

Во второй подтеме: овладение орфоэпическими, лексическими и грамматическими навыками в рамках отобранной лексики.

Тема «Части речи» дает возможность уточнить и систематизировать знания учащихся о признаках частей речи (Кто? Что? Какой? Какая?)

Орфографические навыки правописания существительных женского и мужского рода (школа, ученик).

Уточняются и углубляются знания о лексическом значении слов (принадлежности, пенал, состоит)

3 класс. Слово и лексическое значение, однозначные и многозначные слова (пенал, альбом, ручка), синонимы-антонимы (простой - сложный, белый - черный).

Имена существительные одушевленные и неодушевленные: школа, ученик, школьник.

Имена прилагательные: большой, просторный, красивый, высокий.

Глагол: писать, читать, считать, говорить.

4 класс. Слова с непроверяемыми гласными: библиотека, картина, лестница, рассказ, столица, улица.

Находить в предложении и тексте незнакомое слово, определять его значение по тексту или толковому словарю, наблюдать над употреблением синонимов и антонимов в речи.

При выполнении работ по блокам учитель должен учитывать возрастные и физиологические возможности учащихся: усидчивость, ответственность, умение слушать, внимательность.

Ресурсы: интернет, видеоряд по теме «Моя школа», толковый словарь, учебник.

На каждом этапе ознакомить учащихся с критериями и дескрипторами: здесь конкретно что должен, чему научиться.

6 класс. Блок построен на восполнении и дополнении словарного запаса. Обогащение лексики. расширение знаний учащихся о языке. Формирует лексико-семантический подход к слову.

Соблюдение правил – основа отличной учебы. Умение приводить примеры из жизненной ситуации, применение и употребление слов: *основа, правила, закон, учение, знания, результат, вывод, безопасность.*

Умение составлять словосочетания, предложения. Например, при составлении предложений устно проговаривать данный набор слов, переводить предложения. Предложения простые, распространенные; сложные.

Прием словесного объяснения, толкования. Использование толкового словаря поможет научиться точному лаконичному определению.

Прием: объяснение значения слова с помощью рисунка, предмета, действия, направления.

По названиям некоторых предметов ребята могут догадаться, почему они так названы, но фотография или рисунок дает более четкое представление об этом предмете

Обращение к этимологии слова.

По 2 теме: «Ученье - свет, неученье - тьма»

Лексический набор: мировоззрение, исследование, выбор, итог, результат, позиция, мир, делаю

В данном блоке необходимо использовать:

Игровые упражнения в период обучения грамоте

Заклички и поговорки на уроке

Смысловое чтение

Игры со словами

По 3 теме «Мой мир»

Технология ТРИЗ: способен увлечь всех, ставит учащихся в активную позицию, сравнение разрозненных фактов, уметь систематизировать уже имеющуюся информацию.

Прием «Инсерт», используется для формирования действия систематизации и анализа информации.

Прием «Шаг за шагом» прием интерактивного обучения. Ученики, шагая к доске, на каждый шаг называет термин, понятие, явление.

По 4 теме : «Школа- второй дом»

Обогащение словарного запаса. расширение знаний учащихся о языке. формирует лексико-семантический подход к слову.

Соблюдение правил – основа отличной учебы. Умение приводить примеры из жизненной ситуации, применение и употребление слов:

Оберегаю, защита, дом, досуг

Умение составлять словосочетания, предложения. Например, при составлении предложений устно проговаривать данный набор слов, переводить предложения. Предложения простые, распространенные; сложные, обособленные.

Прием словесного объяснения, толкования. Использование толкового словаря поможет научиться точному лаконичному определению.

Прием: объяснение значения слова с помощью рисунка, предмета, действия, направления.

По 5 теме «Мое отношение к школе»

Задача: высказывание своего мнения, употребление новых слов, выражение собственного мнения

Словарный минимум уже имеется на данную тему, использует новые слова, проговаривает

При диалоге обязательно информация- ответ – разъяснение

7 класс. Раздел построен на знаниях и навыках, сформированных в предыдущих классах. Учащиеся умеют слушать, понимать и оценивать содержание аудиовизуальных материалов и различных текстов, читать и отвечать на вопросы по прочитанным текстам, создавать устные высказывания и собственные тексты; принимают участие в обсуждении различных тем.

Учащиеся будут развивать языковые навыки в рамках темы. Будут работать индивидуально, в парах, в группах; развивать навыки устной и письменной речи на основе текстов и аудиовизуального материала, пополняя словарный запас в контексте изучаемой темы.

Блок «Я - часть моей школы (правила поведения)» включает 5 направлений.

По 1 теме «Соблюдение правил-основа отличной учёбы» деятельность будет направлена на совершенствование навыка говорения с рассуждением, используя тематические термины, слова; умения структурировать текст как в письменной, так и в устной речи.

На начальном этапе работы над темой рекомендуется отбирать ресурсы по лексике для пополнения словарного запаса учащегося (*сложные существительные, абстрактные существительные, тематическая лексика*). Например, *исследование, оценивание, выбор, итог, предпочтение, результат, позиция, мир, окружение, видение, вывод*. Активные глаголы: *соблюдаю, изучаю, защищаю*.

Основные виды упражнений будут опираться на совершенствование навыков чтения, говорения, правильное применение тематической лексики, совершенствование навыков диалогической и монологической речи с использованием элементов рассуждения, участвовать в диалоге-расспросе, меняя позицию «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли. Также навыки создавать высказывание (описание, повествование, рассуждение) с опорой на ключевые слова или план.

Стратегии, рекомендуемые для планирования учебной деятельности учащихся: «Облако слов». «Найди общее», формула «ПОПС» и т. д.

По 2 теме «Учение-свет, неученье-тьма» основной акцент делается на совершенствование и развитие навыков построения монологического высказывания, опираясь на тематическую лексику, развивая навыки рассуждения (Текст-рассуждение: как? почему? зачем?)

✓ текст-повествование: что? когда? где? в нём описываются факты, которые существуют последовательно, присутствуют временные координаты;

✓ текст-описание: какой? каков; осуществляется описание фактов, существующих одновременно;

✓ текст-рассуждение: как? почему? зачем? даётся развёрнутый анализ причинно-следственных отношений, связывающих описываемые факты.

Даётся развёрнутый анализ причинно-следственных отношений, связывающих описываемые факты).

Умение применять в качестве аргументов афоризмы, комментировать их значение, делая собственные выводы.

Активная лексика: *оценивание, выбор, итог, предпочтение, коммуникация, результат, развиваюсь, познаю, сопоставляю, увлекаюсь, сопоставлять, сравнивать, выражать и т.д. (многозначные слова, слова с прямым и переносным значением, синонимы, антонимы, абстрактные и собирательные существительные).*

Использовать словосочетания, построенные по модели «существительное + существительное», «существительное глагол в нужной форме», «существительное + наречие» (несогласованные определения).

Виды упражнений на умение составлять сложные предложения, овладения основными понятиями и правилами строения структурированного текста-рассуждения, использовать предыдущие знания для решения поставленных практических задач.

В качестве ресурса для активизации деятельности учащихся можно предложить парам обсудить следующие вопросы:

- Как вы понимаете значение слов «свет», «тьма»?
- Почему, по Вашему мнению, учение - свет?
- Почему, по Вашему мнению, неученье - тьма?

Обратить внимание учащихся на необходимость соблюдения лексических норм (правила употребления слов и словосочетаний в точном соответствии с их значениями).

По 3 теме «Мое мировоззрение» деятельность учащихся нацелен на совершенствование навыков чтения (умение выделить главное, работа с ключевыми словами), говорения, слушания также на обогащение словарного запаса. ЛГМ: *мировоззрение, исследование, оценивание, выбор, итог, предпочтение, результат, позиция, мир, окружение, видение, вывод, создаю, организовываю, исследую, оцениваю и т.д.*

Лексическая работа (раскрытие значения слова мировоззрение с учётом возрастных особенностей учащихся: общеупотребительными словами).

«Ваше мировоззрение — это совокупность мнений/убеждений о жизни и Вселенной/мире; призма/предмет, через которую вы смотрите на мир. По сути, это точка зрения, с которой интерпретируется твой мир».

Слушание аудиотекста на понимание основной информации, сообщения продолжительностью до 2-х минут с опорой на ключевые слова.

Работа в группах/парах: сделать заключение по прочитанному/прослушанному тексту, каждый участник группы делает один из основных выводов.

Диалог на тему: «Моё мировоззрение», объемом от 8–10 реплик (учащиеся в ходе беседы могут задавать друг другу вопросы и выражать своё мнение).

Оценивание по системе «5П»: Полно? Правильно? Последовательно? Понятно? Примеры?

По 4 теме «Школа – второй дом» задача ставится на овладение основными понятиями по теме, умение подытоживать проработанный материал по теме блока

и связать с заданной темой: навыки применения, частично анализа (говорение, слушание, частично письмо).

ЛГМ: оберегаю, защищаю, ухаживаю, сохраняю, обосновать, исследовать, оценивать, выбирать, делать вывод, коммуницировать, уважать, видеть, выбрать, сопоставлять, сравнивать, выражать.

Проблемный вопрос: считаете ли Вы школу вторым домом? Почему?

Стратегия «ПОПС»: позиция, объяснение, пример, вывод. Использовать проработанный материал с предыдущих уроков.

1. Да, считаю, потому что...
2. Противоположное мнение/объяснение...
3. Примеры из жизни...
4. Следствие, вывод.

Тема «Типы текстов» дает возможность уточнить и систематизировать знания учащихся о типах текста (Какой? Что произошло? Почему?)

Орфографические/пунктуационные навыки правописания вводных слов, знаков препинаний при союзах в СП.

Рекомендуется на этапах урока после каждого задания провести взаимооценивание с учётом развития коммуникации у учащихся.

По 5 теме (завершающая тема целого блока) “Мое место в школе: позиция и оценка” акцент делается на совершенствование навыков говорения и письма.

ЛГМ: *Определять, оценивать, делать выводы, сопоставлять, сравнивать, выразить, позиция, мир, окружение, видение, вывод и т.д.*

На начальном этапе учителю рекомендуется организовать диалог:

Учащиеся в парах составляют диалог на тему: «Каким я вижу своё место в своей школе?» и отражают в нем противоположные точки зрения (*Например, учитель - ученик; родитель - ребенок; два одноклассника и т.д.*), дают оценку через уточняющие вопросы (Верно ли...; Действительно ли...; Надо ли...; Я правильно понимаю...).

Работа оценивается учителем по критериям:

1. актуальность темы.
2. полнота раскрытия темы.
3. композиционная стройность выступления.
4. связность и логичность изложения материала.
5. язык и стиль выступления.
6. общее впечатление (понравилось - не понравилось)

На завершающем этапе урока (блока в целом) целесообразно написать творческую работу на тему “Мое место в школе: позиция и оценка”, (100-120 слов) как итоговый продукт по изучению темы раздела.

Перед выполнением задания учителю необходимо провести дополнительную работу по написанию эссе (обсудить и закрепить структуру эссе).

8 класс.

Учащиеся опираются на знания, которые приобрели в 7 классе, смогут слушать и понимать устные тексты, вставлять реплики, сформулировать и отвечать на вопросы по содержанию письменных и устных текстов, а также создавать свои тексты.

Будут развиваться языковые навыки в рамках темы. Для развития языковых навыков предусмотрена работа на основе текстов разных функциональных разновидностей, а также аудиовизуальных материалов. Учащиеся будут работать индивидуально и в группах, включая работу по созданию мини-проектов.

Блок «Мой вклад в имидж школы». Учащиеся будут развивать свои языковые навыки в рамках заданной темы, исходя из собственного опыта.

По 1 теме «Что такое имидж?» рекомендуется запланировать виды деятельности индивидуально, в парах, в группах на развитие навыков устной и письменной речи на основе текстов и аудиовизуального материала, пополняя словарный запас в контексте изучаемой темы.

Навыки говорения с рассуждением, используя тематические термины, общеупотребительные слова (*категории существительных, заимствованные слова, слова-синонимы*);

Например, *имидж, вклад, знание, патриот, влияние*. Активные глаголы: *понимать, вкладывать, знать, уважать, любить, влиять и т.д.*

Практическая часть (упражнения) будет опираться на совершенствование навыков чтения, слушания, говорения. Уместное применение тематической лексики, совершенствование навыков диалогической и монологической речи с использованием элементов рассуждения, участвовать в диалоге-расспросе, меняя позицию «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли, навык составления текстов высказывания (повествование, рассуждение) с опорой на *ключевые слова, простой план*.

Стратегии, рекомендуемые для активизации словаря: *беседа* (с учащимися о том, что такое имидж, подбирая синонимы к слову)), рекомендуется провести упражнения на толкование нового слова, подбор синонимов к слову, составление словосочетаний, составление предложений с изучаемым словом/словами, также *«Ассоциативный ряд», «Мозговой штурм», «Кластер» и т.д.*

По 2 теме «Что я понимаю под вкладом?» планируется лексическая работа (индивидуальная), для активизации знаний провести стратегию «Одна минута» в парах, где учащиеся отвечают друг другу на заданный вопрос, подтверждая примерами.

Ключевые слова темы: *вклад, понимаю, вкладываю, знаю, уважаю, оцениваю, анализирую*.

Составить предложения с ключевыми словами, показывая их область применения.

Прослушивание/прочтение аудиовизуального материала/текста на тему «Мой вклад».

Составление диалога «Мой вклад в укреплении имиджа школы», используя распространённые предложения, предложения с причастными

оборотами, меняя позицию «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли.

Обсуждение и закрепление темы «Простое предложение: распространённое и нераспространённое предложение».

Причастия действительные и страдательные

Действие выполняет сам предмет		Предмет страдает от чужого воздействия	
Суффиксы		Суффиксы	
Наст.вр.	Прош.вр.	Наст.вр.	Прош.вр.
1спр.- ущ- - ющ-	-вш- -ш-	1спр.-ом- -ем-	-нн- -енн-
2спр.- ащ- -ящ-		2спр.-им-	-т-

Искл.: движимый

Оценивание учителем. Стратегии «Облако слов», «Сюжетная таблица» (Что? Где? Когда? Почему?), «ЗХУ».

По 3 теме «Мои знания-моей школе!».

Совершенствуется навыки чтения, говорения, письма, творческого и критического мышления.

Рекомендуется предварительно подготовить фотографии, иллюстрации, на которых запечатлены успехи школьников.

Учащиеся выражают свое мнение по поводу увиденного в виде коротких записей на прикрепленных листах бумаги.

Как итог, учащиеся составляют список слов или фраз, которые так или иначе имеют отношение к подросткам и их жизни, обмениваются мнениями с другими группами/парами и обсуждают выбор других учащихся.

- *В чьей поддержке и помощи мы нуждаемся? В каких ситуациях? Приведите примеры.*

- *Что есть знания для вас? Нарисуйте образно портрет образованного ученика.*

- *Что вы понимаете сегодняшнюю тему?*

- *Что объединяет учащихся одной школы? (учащиеся называют отличительные черты учеников одной школы от других коллективов).*

Учащиеся пишут 5-минутное эссе, в котором выражают свое понимание слов темы письменно «Мои знания-моей школе!», читают свои работы, высказывают свои мнения.

Комментарий учителя.

По 4 теме «Я – патриот своей школы»

Лексическая работа (при необходимости проводит лексическую работу со следующими словами): *патриот, уважаю, оцениваю, влияние, стремление, анализ, оценка, выбор, сравнение, учёба, уважение, учиться, стремиться, чувствовать, анализировать, выбирать.*

Учащиеся в группе читают заранее подготовленный текст (сочинение/эссе ученика по заданной теме из интернет-ресурсов), обсуждают проблему, которая поднимается в тексте, выражают свои мнения.

Послетекстовый этап. Учащиеся готовят пересказ прочитанного текста, дополняя содержание текста примерами (выдуманскими или из реальной жизни) - творческое преобразование текста. Данный вид работы способствует возрастанию уровня усвоения лексического, синтаксического материала текста, развитию речи учащихся.

Рекомендуемые стратегии: «ИНСЕРТ», «Кластер» (на лексическом этапе), «Где ответ?» (на послетекстовом этапе для подытоживания мысли, суждению по заданной теме).

По 5 теме «Влияние имиджа школы на меня».

ЛГМ: *анализ, оценка, выбор, сравнение, учёба, уважение, анализировать, выбирать, оценивать.*

Лексическая работа подразумевает провести стратегию «Ассоциативная цепочка» с каждым словом из лексического минимума.

«Мозговой штурм»

- Какие ассоциации у вас возникают при слове «влияние»?

- Как имидж школы может повлиять на ученика? Рассмотрите противоположные точки зрения.

- Когда школа может стать тебе другом?

Составить монолог-рассуждение на тему «Влияние имиджа школы на меня» по типу текста-рассуждения с элементами повествования.

Обсудить и закрепить структуру предложения с прямой речью, замены прямой речи в косвенную речь. Оценить уместное применение в монологической речи предложений с прямой речью.

Перед написанием работы учащиеся повторяют условные обозначения прямой речи.

П, п- прямая речь, А, а- слова автора;

А: "П".

"П", - а.

"П!" - а.

"П?" - а.

А: "П?".

"П, - а. - П".

"П? - а. - П".

"П! - а. - П".

"П, - а, -п?"

Оценивание учителем. Также эффективно взаимооценивание по заранее составленным критериям оценивания.

Рекомендуемые стратегии: «Мозговой штурм», беседа, «Ассоциативная цепочка», «Одна минута», «Ориентиры предвосхищения» и т.д.

9 класс. Блок «Мой вклад в имидж школы»

Раздел/блок построен на навыках, приобретенных в предыдущих классах. Учащиеся умеют слушать, понимать и оценивать общее содержание аудиовизуальных материалов и различных текстов, читать и отвечать на вопросы по прочитанным текстам, создавать небольшие по объему устные высказывания и собственные тексты; участвовать в обсуждении тем на базе лексико-грамматического и тематико-ситуативного минимумов.

По 1 теме «Что я могу сделать для своей школы?»

Учащиеся будут развивать языковые навыки в рамках темы. Учащиеся смогут обсудить роль школы в своей жизни, обменяются мнениями о

просмотренных роликах, прочитанных произведениях. Учащиеся будут работать индивидуально, в парах, в группах; развивать навыки устной и письменной речи на основе текстов и аудиовизуального материала, пополняя словарный запас в контексте изучаемой темы. Рекомендуемые внеклассные мероприятия: беседа, презентация, чтение и обсуждение художественных произведений по изучаемой теме раздела.

Лексическая работа «Облако слов», учащиеся должны собрать слова, связанные по смыслу с темой, например, делаю, выполняю, стремлюсь, вкладываю, знаю, выбираю, достигаю и т. д.

«Мозговой штурм». Составить небольшой текст - повествование с элементами рассуждения на тему «Что я могу сделать для своей школы?», используя слова из лексико-грамматического минимума: анализ, стремление, вклад, знание, исследование, познание, развитие, оценка, влияние, понимание, сравнение, успех, делать, выполнить, стремиться, вкладывать, знать, изучать, исследовать, познавать, развивать, оценивать, анализировать, влиять, понимать.

Обсудить с учащимися структуру текста-повествования.

Прием «Пилот и штурман». Учащиеся в парах разбирают примеры разных типов речи или конкретно текста-повествования и делают соответствующие выводы. Штурман поправляет и дополняет ответы пилота.

Изучить информацию в интернете и представить результаты исследования всему классу в устной форме, придерживаясь типа речи рассуждения с элементами описания и /или повествования. В качестве итогового продукта составить **диалог** по структуре: вопрос-ответ-одобрение/отрицание - сообщение- обоснование.

По 2 теме «Имидж школы-имидж страны».

На первом этапе ключевой задачей обучения является формирование лексической компетенции учащихся: работа с ЛГМ.

Рекомендуемые стратегии: «Одна минута», «Кластер», «Ассоциативная цепочка», «Мозговой штурм» и т.д.

Работа в группах по методу «Джигсо» с наблюдением и комментированием учителя.

Составить монологическое высказывание по типу текста описание с элементами рассуждения. Использовать ЛГМ по теме: исследование, познание, развитие, оценка, влияние, понимание, сравнение, успех, изучать, исследовать, познавать, развивать, оценивать, анализировать, влиять, понимать.

Лексическая компетенция должна быть отобрана в соответствии со структурой будущего монолога.

Обсудить и проработать (в виде заданий) особенности монологического высказывания: структуру, синтаксические единицы, используемые в нём.

По 3 теме «Школа и я-одно целое» развить навыки говорения, письма.

Знакомство с лексико-грамматическим минимумом: познание, развитие, оценка, влияние, понимание, сравнение, успех, познавать, развивать, оценивать, анализировать, влиять, понимать (подобрать синонимы к каждому слову, составлять сложные предложения с некоторыми словами).

Рекомендуется подготовить таблицу с ЛГМ «Найди соответствие», где заранее будут записаны определения самых сложных слов из ЛГМ или весь список слов (в зависимости от академических запросов учащихся класса).

Стратегия «Одна минута», учащиеся должны делиться мнениями по заданной теме в течение минуты, опираясь на ключевые слова.

Вопросы для обсуждения:

- Почему мы так говорим?

- Ты согласен (-на) с данным утверждением? Почему?

Участвовать в диалоге (80–100 слов) по общественно-значимой теме (заданной), аргументируя свою точку зрения.

Взаимооценивание по стратегии «5П»:

Правильно?

Полно?

Подробно?

Полезно?

Последовательно?

По 4 теме «Мои знания- моей школе!»

Совершенствуется навыки письма, творческого и критического мышления, синтеза.

Учащиеся, используя свои знания предыдущих уроков и внетекстовую информацию, углубляют и расширяют заданную тему: обмениваются мнениями с другими группами/парами и составляют монолог-рассуждение по структуре: Информация-Тезис-Обоснование(аргументы)-Примеры (факты)-Вывод.

Учащиеся пишут 10-минутное эссе, в котором выражают письменно свое понимание темы «Мои знания-моей школе!». Обсуждение в парах.

Комментарий учителя.

По 5 теме «Влияние имиджа школы на мою успешность» деятельность учащихся нацелена на совершенствование навыков анализа, критического мышления.

Приём «Ментальная карта». На данном этапе рекомендуется организовать работу в малых группах (3 чел). Учащиеся в группах изучают информацию об особенностях влияния имиджа школы на успешность ученика.

1 группа - «Имидж школы работает на имидж учащегося»

2 группа – «Успешный ученик делает имидж школы»

3 группа – «Какое влияние оказывает/не оказывает имидж школы на успешность ученика?» (Учителю можно подобрать свои темы).

Спикеры групп презентуют работу.

Написать творческую работу (200слов, жанр - на выбор учителя) на заданную тему, как итоговый продукт по завершению цикла уроков по разделу.

10 класс Блок «Учитель - жизненный наставник»

Раздел построен на знаниях и навыках, приобретенных в предыдущих классах, в том числе на тех, которые сфокусированы на восприятии и, частично оценке аудиовизуальных материалов, на анализе прочитанного текста, на написании текстов публицистического и официально-делового стиля, творческих работ с учетом грамматических и орфографических норм. Учащиеся

умеют создавать аргументированное высказывание на основе несплошных текстов и участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам. Включает 4 направления.

По 1 теме «Кто такой учитель?», будут развиваться языковые навыки в контексте этой темы: совершенствоваться навык аудирования - прогнозировать содержание текста на основе утверждений, понимать значение слов и терминов общественно-политической тематики, понимать прямой и скрытый смысл прозаических, драматических, поэтических произведений/ фрагментов, выражая эмоционально-оценочное отношение к прослушанному;

навык говорения: владеть объемом словарного запаса, достаточным для эффективного общения по широкому кругу тем, создавать аргументированное высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию.

Лексико-грамматический минимум: учитель, наставник, руководитель, проводник, помощник, сопровождает, помогает, выручает, провожает, обучает, направляет, оценивает, показывает, наставляет, подсказывает, ведёт, поддерживает.

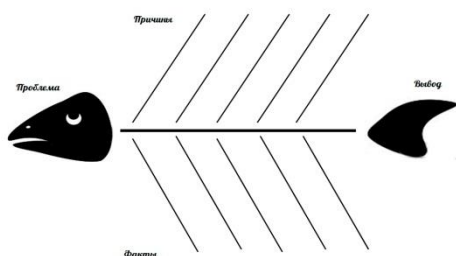
«Мозговой штурм» с использованием стратегии «Корзина идей» (ответы учащихся на вопрос «Кто такой учитель?») или учащиеся, используя полученную информацию, составляют акроним со словом "Учитель".

Задание на заданное начало, учащиеся должны прогнозировать содержание текста на основе утверждений, например, «Обычно жизнь человека принято делить на личную и общественную, которая проходит в трудовом коллективе. Да только как знать, где эта граница, когда работа становится домом, а дом продолжением работы...»

Прослушать текст с целью отвечать на открытые/закрытые вопросы по содержанию.

Создать развёрнутые тексты по стратегии «ПОПС», где учащиеся должны выражать свои отношения к прослушанному (устные высказывания учащихся).

По 2 теме «Кого мы называем наставником?» будут достигаться цели по совершенствованию навыка чтения и говорения.

На начальном этапе проводится работа по стратегии «Фишбоун» по заданной теме.

Задание для работы с текстом: извлекать и синтезировать информацию, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение (работа в парах).

Создать монолог-рассуждение на тему «Кого мы называем наставником?»

Информация на заданную тему(вступление)-тезис-аргументы (примеры, факты)-вывод.

Для поддержки отдельных учащихся учитель может предложить использовать в своей речи следующие речевые обороты.

Пример:

Всем известно, что ...

Наверное, эта тема интересует каждого из нас, поэтому ...
О необходимости ... знает каждый.

О ... размышляет/говорится в видеоролике/в статье ...
Что мы знаем об ...? (каждый из нас когда-нибудь ...).

Чаще всего наши знания об ... ограничиваются самыми общими представлениями ...

Можно предложить учащимся совместно разработать критерии оценивания и дескрипторы.

Оценивание учителем.

По 3 теме «Лучший учитель» будут совершенствоваться навыки говорения и письма: владеть объемом словарного запаса, достаточным для эффективного общения по широкому кругу тем;

Писать творческие работы (дискуссионное эссе);

Использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения.

Составить диалог (работа в паре): Вопрос-сообщение-ответ-информация-факты-обоснование-вывод. Широко использовать тематическую лексику (*общественность, престиж, призвание, честность, профессия и т.д.*)

Обсудить и закрепить с учащимися структуру и особенности дискуссионного эссе.

Написать эссе, используя весь проработанный материал по теме. Уместно использовать виды простого и сложного предложения.

По 4 теме «Проводник в жизнь» будут развиваться и совершенствоваться навыки письма.

Писать творческие работы (*аргументативное эссе*) (180-220слов) с использованием изобразительно-выразительных средств. Использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации письменного общения.

Составить критерии оценивания вместе с учащимися, обсудить и закрепить структуру и особенности аргументативного эссе.

Взаимооценивание «Стратегия «Письмо по кругу». Учащиеся по кругу передают текст эссе, комментируют работы друг друга, в случае необходимости корректируют или дополняют.

Комментарий учителя.

11 класс. Блок «Учитель - жизненный наставник»

Этот раздел построен на знаниях и навыках, приобретенных в предыдущих классах и четверти, в том числе на тех, которые сфокусированы на восприятии и оценке аудио/ визуальных материалов, на анализе прочитанного текста, на написании творческих работ с учетом грамматических и орфографических норм.

Данный раздел строится на предметных и языковых навыках, развитых в 10 классе: прогнозировать содержание текста; оценивать высказывание с точки зрения эффективности достижения коммуникативных задач; соблюдать речевые нормы; создавать монологическое высказывание; формулировать проблемные вопросы; владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели

и задач; анализировать содержание художественных произведений; создавать эссе и творческие работы; соблюдать пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях; использовать сложные синтаксические конструкции.

Учащиеся будут развивать навыки аудирования и говорения, выделения информации из письменного и устного текста, из аудиовизуального материала, а также улучшат навыки критического мышления и смогут выразить свое мнение (устно и письменно), логически его структурируя при обсуждении темы.

Включает в себе 4 направления

По 1 теме «Учитель...Как много в этом слове...». Лексическая тема будет рассматриваться в контексте языковых навыков шире и углублённо. На начальном этапе будут совершенствоваться навыки чтения и говорения: создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией, в том числе на основе графической информации.

Лексико-грамматический материал: *путеводитель, наставник, направляющий, сопровождает, помогает, выручает, провожает, обучает, направляет, оценивает, показывает, наставляет, подсказывает, ведёт, поддерживает, поддержка, защита, помощь, наставник, путеводитель.*

Лексическая работа. Составить сложные предложения со словами из ЛГМ, анализ СП.

Учащиеся будут рассматривать фотографии/иллюстрации из учительской жизни, выражая свое мнение, опираясь на вопросы:

- *Почему эта профессия выделяется среди других, возможно, даже более популярных профессии современности?*

- *Что делают учителя в современных школах?*

- *Что ты вкладываешь в это слово?*

- *Вырази своё отношение к просмотренному материалу, что ты видишь?*

Согласен/не согласен ли ты с автором? Почему?

Составить развернутое монологическое высказывание для выступления перед своими одноклассниками. Монолог-рассуждение: Информация на заданную тему (вступление) – тезис - аргументы (примеры, факты) – вывод.

Обсудить с учащимися структуру и синтаксические особенности публичного выступления, раскрывая тему, учитывая целевую аудиторию.

Оценивание учителем по заранее или совместно с учащимися составленными критериями оценивания.

По 2 теме «Учитель-наставник» будут совершенствоваться навыки слушания и чтения.

Задание по навыку Слушание.

Понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя эмоционально-экспрессивные особенности речи и коммуникативные намерения говорящего:

Предложить учащимся привести примеры деловых, успешных, учителей-наставников из их жизни: в школе и вне школы и др.

На основе прослушанного ресурса (аудио, аудиовизуальный материал) определить функции современного учителя-наставника и составить кластер, в котором учащиеся будут раскрывать образ наставника. Учащиеся будут подтверждать примерами свои представления о современном учителе-наставнике.

Задание по навыку Чтение. Извлекать необходимую информацию из *различных ресурсов*, критически оценивая ее.

Работа над таблицей

Учитель-наставник 20 века	Учитель-наставник в современном мире	Образ-идеал учителя-наставника

Внимание акцентировать на совершенствование навыка критического переосмысления прочитанного материала, на умение учащихся давать оценку.

По 3 теме «Для меня лучший учитель-это...» развитие навыка письма. Создавать аргументативное эссе на основе *синтеза* прочитанного, прослушанного и /или аудиовизуального материала.

В ходе подготовки к написанию творческой работы важно обратить внимание на правописание отдельных слов и выражений, синонимичные конструкции, использование причастий и деепричастий.

Перед написанием творческой работы нужно обсудить критерии оценивания для заданного жанра.

Учащиеся будут писать эссе, раскрывая тему «Для меня лучший учитель-это...»

Само эссе должно состоять из вступления, основной части и заключения.

Основная часть должна содержать не менее 3 микротем.

Учащиеся совместно с учителем будут обсуждать аргументы и факты. Продвинутым учащимся можно предложить составить план.

Использовать факты, аргументы, рассуждения, которые они услышали в ходе изучения раздела, кроме того, они могут использовать знания, полученные ранее по литературе и другим предметам.

Взаимооценивание. Учащиеся обмениваются работами, чтобы прокомментировать и дать рекомендации по улучшению.

Окончательный вариант может оцениваться учителем или подготовленным учеником.

По 4 теме «Учитель - проводник в жизнь» совершенствовать навык говорения: участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы. Соблюдать речевые нормы, избегая нарушения лексической сочетаемости, логических ошибок.

1 этап. Стратегия «Джигсо», работа в группах: разделить учащихся на 4 группы и выполнить задание. Четко определяется время работы групп.

2 этап. Стратегия «Горячий стул», заданное утверждение рассмотреть с противоположных точек зрения.

Наблюдение и комментарий учителя.

В цикле «**МИР ВОКРУГ МЕНЯ**» на пути изучения языка закономерно возникают определенные трудности. Главная из них — это отсутствие языковой среды, отсутствие реального общения с носителями английского языка.

Во-вторых, это возможны личные психологические проблемы, которые есть у учеников: языковой барьер, страх осуждения, смущение, боязнь ошибиться.

В-третьих, это отсутствие мотивации к изучению иностранного языка.

Поэтому преподавателям английского языка необходимо учитывать эти факты при планировании учебного процесса.

Создание речевых ситуаций на уроках иностранного языка действительно может значительно улучшить процессы обучения и помочь студентам преодолеть языковой барьер. Приобщение учащихся к культуре, традициям и истории страны изучаемого языка обогатит их понимание языка и сделает процесс обучения более увлекательным.

1. Интерактивные задания. Использование ролевых игр и дискуссий дает возможность студентам практиковать язык в реальных ситуациях.

2. Темы о культуре. Занятия могут включать обсуждение фильмов, музыки или литературы, что поможет студентам лучше понять контекст, в котором используется язык.

3. Создание дружеской атмосферы. Важно, чтобы студенты чувствовали себя комфортно и были готовы ошибаться. Использование положительных подкреплений и избегание постоянных исправлений создаст доверительную атмосферу.

4. Практика вне класса. Стимулирование обучающихся использовать язык вне уроков — например, через обмены или языковые клубы — поможет закрепить навыки.

5. Постоянная практика. Регулярные разговоры на английском языке, даже на простые темы, помогут разбить страх и увеличить уверенность студентов.

Таким образом, ключевым моментом является создание поддерживающей среды, где студенты смогут свободно выражать свои мысли и чувства, не опасаясь ошибок.

Формирование коммуникативной компетенции — основной приоритет учителя. Важно не просто изучать иностранный язык, но и использовать его, т. е. создавать условия на уроках, при которых ученик будет становиться проактивным пользователем языка на практике. Изучение лексических единиц и правил не дает полного овладения языком, необходимо уметь их комбинировать и строить предложения.

Следовательно, главная цель изучения английского языка — развитие языковой компетенции. Языковая компетенция — это получение определенного объема формальных знаний и сопутствующих навыков, связанных с различными аспектами языка: лексикой, фонетикой, грамматикой. Следовательно, можно сделать вывод, что в обучении акцент следует делать не на языке как системе, а на речи.

Таким образом, важнейшим аспектом является повышение мотивации у учащихся к изучению иностранного языка. Необходимо активно вовлекать каждого ученика в образовательный процесс, развивать 4К-навыки: критическое мышление, креативность, коммуникацию и сотрудничество.

Необходимо выбирать методы и приемы, исходя из цели урока, возрастных особенностей.

«Хороших методов существует столько, сколько существует хороших учителей» Д. Пойя. Необходимо выбирать методы, приемы исходя из цели урока, возрастных особенностей.

На примере урока в 3 классе по теме **"Времена года, неделя, сутки"** покажем процесс планирования урока.

Урок формирования лексических навыков говорения. Целью данного урока будет обогащение словарного запаса, включение новых слов в речь учащегося. Попутно мы будем формировать навыки аудирования, чтение и формирование правильного произношения.

Основной задачей учителя будет подбор необходимых слов, словосочетаний для достижения цели заданной речевой темы.

На первом уроке вводятся знания о «субъекте» с целью расширения словарного запаса. Первичной целью выступит получение знаний о временах года, умению их называть и перечислять: зима, весна, лето и осень. Далее это название месяцев, дней недели, времени суток (утро, обед, вечер, ночь).

Определив список микротем, определяем список речевых интенций. Мы можем задать вопрос: Что должен знать и уметь ученик по данной теме?

- называть времена года (зима, весна, лето, осень);
- называть месяца, дни недели, время суток (Январь-декабрь, понедельник-воскресенье, утро, обед, вечер, ночь);
- уметь говорить о погоде (жарко, холодно, тепло, прохладно, солнечно, ветренно, туман, идет снег, идет дождь, град, пасмурно.);
- составить словосочетания, небольшие предложения используя данные лексические единицы (Идет дождь, сегодня жарко);
- уметь задавать вопросы и отвечать на них, применяя данные лексические единицы (Какая сегодня погода? – сегодня жарко.);

По чтению:

- уметь читать, выделяет основную мысль прочитанного из текста;

По аудированию:

- уметь понимать информацию, понять какое слово/предложение было произнесено (учителем/диктором/собеседником/в аудио/видео формате);

По говорению:

- правильно произносить слова (ударение, пауза).

Для этапа ввода новых лексических единиц возможно применение приема "matching" (соедини), где новые слова будут представлены на карточках и картинки по словам. Необходимо соединить картинку со словом. Учитель при этом оказывает скаффолдинг. Затем в паре есть возможность обсудить верность соответствия. Следующим этапом будет MFP (meaning, form, pronunciation).

Возможно использование песни, видео-материала, исходя из возрастных особенностей. Данная лексика легко поддается простому заучиванию без определенного контекста. Следовательно, в данном случае упор будет на запоминание значения слов и его перевода.

Учитель может дальше выстроить ассоциативный ряд по картинкам, цветам, музыке и времен года. Картинки со природными явлениями для каждого времени года будут хорошей опорой при запоминании слов. Вопросы ССQ (concept checking questions) будут также полезны.

При изучении названий **месяцев** необходимо учесть, что они записываются всегда с заглавной буквы. Учитывая возрастные особенности можно сказать: Months have a secret. Look at the first letter and try to guess what the secret is: January, February, April, May...

Можно также предложить песню (видео материал) с названием всех месяцев, как аудио-визуальный компонент. Возможным будет попросить детей знакомые слова, лексические единицы по изучаемой теме.

Для более эффективной организации учебного процесса по обучению иностранным языкам преподаватель должен знать психолингвистические основы обучения.

Сложнейшим психическим процессом является память – это процесс запоминания. Для порождения речи она играет важную роль, как «сложнейший психический процесс запоминания, сохранения и последующего воспроизведения нового опыта в настоящем».

Память используется, когда мы хотим выстроить высказывание, опираясь при этом на хранящиеся в памяти сведения о языке. Память как единицу психолингвистического аспекта современного процесса обучения можно использовать в методике преподавания иностранного языка следующим образом:

Использовать задания, связанные с памятью, порождающие речь.

1) Ученику предлагается таблица, в которой в произвольном порядке расположены числа от 1 до 20. Ученик должен отыскать числа по порядку, показывая их указкой и называя их вслух. Ученику нужно выполнить задание как можно быстрее.

2) Диктор читает скороговорку, все члены команд по очереди ее повторяют. Учитывается время и качество произношения.

3) Преподаватель произносит слово. Обучаемый повторяет это слово, называет свое. Следующий ученик повторяет слово учителя, слово первого ученика, называет свое слово и т.д.

4) Ученик выходит из класса на короткое время. В это время в классе что-то переставляют, учащиеся могут поменяться одеждой или пересесть. Вернувшийся ученик говорит, что изменилось. Ответы и подсказки принимаются только на английском языке.

5) Задания для тренировки памяти, мышления и разговорной речи на иностранном языке (Например: (Закройте глаза и постарайтесь вспомнить, во что был одет предыдущий учитель?) или (Постарайтесь вспомнить, чем вы занимались вчера в 6 часов вечера)).

б) Тесты, связанные с памятью для понимания индивидуальных особенностей каждого учащегося. (Некоторые учащиеся могут запоминать только то, что услышали, в то время как другие, могут запомнить материал прочитав его всего лишь один раз, или же для кого-то будет продуктивнее делать работу одному, сосредоточившись на задании, а для других работа в группах – это наиболее подходящий вариант).

Методические рекомендации для учителей языков по теме "Школа "

Подтемы: На уроке, на перемене, дружба и взаимопомощь в классе, я среди друзей, личность и лидерские качества.

Формирование коммуникативной компетенции предполагает целенаправленное планирование учебного процесса, при котором важно обеспечить владение необходимым объемом слов, достаточным количеством типов высказываний, стратегией и тактическими шагами ведения элементарного диалога, совокупностью пунктов содержания для построения монолога в рамках конкретной речевой темы. Перечисленные методические задачи можно решить в условиях тематического объединения нескольких уроков. Тематическая организация цикла уроков будет включать типы уроков, выделяемые в соответствии с задачами. Опыт работы подтверждает выделение 4-х типов уроков, объединяемых в один тематический цикл.

Первый тип урока – урок обогащения словарного запаса по теме. Особенностью методической организации урока является учет потенциальных микротем монологического высказывания (мини-текста), ожидаемого в конце цикла уроков от самих учащихся. Презентация новых слов в рамках темы осуществляется по микротемам. Учитель заранее отбирает лексику по микротемам, продумывает занимательную форму их подачи. Эффективным считается использование интерактивной доски. В условиях микротематического представления учащемуся легко запомнить слова, так как смысловая связь позволяет соединять их в сочетания слов (подлежащее и сказуемое; однородные члены предложения при перечислении и др.) и словосочетания (слова, соединенные подчинительной связью). Кроме того, активизация слов в рамках каждой микротемы на логико-семантической основе будет успешной при стимулировании путем постановки речевых задач (например, перечислить предметы, имеющиеся в помещении, какого цвета диван/кухонный шкаф и т.д.). На данном уроке в занимательной форме усваиваются парадигматические (синонимические ряды, антонимические пары) и синтагматические связи (сочетаемостные возможности, горизонтальный разворот) ключевых слов, которые сразу же вводятся в первоначальные краткие предложения-высказывания учащихся. Занимательность достигается за счет учебных игр, которые предполагают рисование, закрашивание, группировку предметов на разных основаниях, предваряющие или сопровождающие движения учащихся, выбор вариантов из ряда возможных, сравнение и выявление различий, сбор элементов в одно целое, расщепление целого на части, дополнение предмета недостающими элементами, соотнесение слов и их реалий (натуральных или иллюстрированных), исполнение ситуативных ролей и т.д. Результатами данного типа урока должны быть следующие умения и навыки: овладение

лексико-семантическими группами слов, использование новой лексики в собственных высказываниях-предложениях.

Второй тип урока – урок обогащения грамматического строя речи. Завершенный перечень типов элементарных высказываний позволяет отобрать по принципу их потенциальной активности в рамках конкретной темы. 5-6 типов элементарных высказываний наполняются конкретной тематической лексикой и активизируются в речи учащихся. При этом предусматриваются ситуативное использование этих высказываний, активизация высказываний в ситуативно-контекстуальных диалогических единствах (вопрос-ответ, сообщение-ответ, побуждение-ответ), варьирование лексического наполнения их в рамках речевой темы, активизация в игровой форме лексико-грамматических конструкций, правильное интонирование, закрепление орфоэпических норм, письменное оформление этих грамматических единиц (со 2 класса).

Так, например, по теме «Школа» активными грамматическими средствами будут конструкции следующих семантических типов:

«Субъект и его признак», «Субъект и его физическое действие», «Наличие у кого-либо чего-либо», «Целое и его части в их взаимосвязи», которые наполняются тематической лексикой. Надо заметить, что в каждой теме можно выделить 4-6 активных семантических типов элементарных высказываний, при этом обеспечиваются как повторяемость уже известных конструкций, так и презентация новых конструкций. Достоинством данного типа урока является нетрадиционный отбор грамматического материала на функционально-семантической основе. Как видим из содержания двух типов уроков, они последовательно и целенаправленно в рамках одной конкретной темы подготавливают младшего школьника к продуктивной речевой коммуникации, к которой они непосредственно переходят на следующих уроках тематического цикла.

Третий тип урока – урок формирования умений элементарного диалогического общения. Учителю важно отобрать 3-4 типичных ситуаций в рамках темы цикла уроков, определить по ним структурно-содержательные типы диалога, которые следует признать специальными единицами обучения диалогу. Пример структурно-содержательного типа диалога по теме «Мой друг»: запрос информации о друге; сообщение информации о друге; запрос дополнительной информации о возрасте, внешности; сообщение запрашиваемой информации и запрос аналогичной информации. Такая структура диалога определяется учителем и в доступной для учащегося форме предъявляется школьникам (обычно на интерактивной доске). Учащиеся на основе умений, приобретенных на двух предыдущих уроках, по образцам диалогов учатся строить свои диалоги. Диалоги не должны заучиваться, школьники должны имитировать естественное общение. В этих целях нельзя ограничиваться одним мини-диалогом, так как у учащихся исчезнет интерес к освоенному материалу. Апробированным на практике приемом является поэтапное освоение мини-диалогов из одного диалогического единства, затем соединение в диалог двух трех диалогических единств. Данный тип урока завершается свободным ведением диалога из 3-4 реплик. Методическим требованием к урокам по развитию диалогических

умений является неповторяемость форм уроков, их занимательный характер, проигрывание ролей в искусственно созданных ситуациях.

Четвертый тип урока – урок развития монологической речи. Как было отмечено, начало подготовки к продуцированию монологической речи было заложено на первом уроке при определении микротем, в рамках которых представлялись слова для активизации, на втором уроке при отборе типовых лексических конструкций, частотных в рамках рассматриваемой темы. Перечень микротем будет являться когнитивной структурой продуцируемого монологического высказывания. В первом классе монологические высказывания делаются в устной форме в объеме (2 предложения из 2-5 слов), во втором классе (3 предложения по 5-7 слов), в третьем классе (4 предложения по 5-7 слов) и в четвертом (5 предложения по 5-7 слов).

Во втором классе учащиеся учатся совместно записывать предложения на интерактивной доске и в тетрадях, собирая их в текст, в третьем и четвертом классах должны самостоятельно на основе предварительной работы по обогащению словарного запаса и активизации лексических конструкций, составлению мини-диалогов по теме письменно и устно продуцировать текст в объеме 4-5 предложений.

Ожидаемые результаты обучения иностранному языку в 1-4 классах должны быть следующие:

Языковая компетенция:

А) лексическая компетенция: объем активного освоенного словарного запаса в 1 классе – 120 слов, во 2 классе – 150 слов, в 3 классе – 300 слов, в 4 классе – 450 слов;

Б) грамматическая компетенция: умение продуцировать высказывание предложение из 36 слов. Речевая компетенция: А) аудирование: восприятие и понимание на слух слов из лексического минимума каждого класса; восприятие и понимание на слух предложений и высказываний из 3-6 слов в рамках тематического минимума каждого класса; Б) говорение: оформление речевых намерений в рамках тематического минимума в виде высказываний-предложений; В) чтение (со 2 класса): владение правилами чтения гласных букв, буквосочетаний; умение читать несложные мини-тексты; Г) письмо: умение письменно оформлять произнесенные на слух слова, словосочетания, предложения, мини-тексты.

Коммуникативная компетенция: А) умение вступать в общение (приветствие, обращение); Б) умение завершить общение (прощание, пожелание на прощание); В) умение запросить информацию в рамках тематического минимума; Г) умение сообщить запрашиваемую информацию в рамках тематического минимума; Д) умение выразить просьбу в рамках тематического минимума; Е) умение выразить согласие/несогласие/отказ по поводу высказанного или просьбы в рамках тематического минимума; Ж) умение поздравить и выразить пожелания; Д) умение переспросить неслышанное или непонятное; Е) умение извиниться; Ж) умение привлечь внимание;

3) умение вступать в элементарный диалог в рамках тематического минимума. Культурологическая компетенция: А) знание основных лексических единиц по теме;

Система оценивания результатов обучения учащихся 1-4 классов на уроках иностранного языка

Лексическая компетенция. Активное усвоение в рамках одного цикла 10-12 слов в первом классе оценивается в 5 баллов, 8-10 слов – в 4 балла, 6-8 слов в 3 балла. Оценка «два» не ставится, продумывается дополнительная работа в занимательной форме (игра в кубики, на которых написаны слова, «очередь в магазине», где проверяется знание английских названий продуктов и т.д.). Занимательность заданий устраняет страх детей перед «неуспешностью» в овладении английским языком.

Грамматическая компетенция проверяется владением 2-3 типами конструкций в пределах речевой темы в 1 -2 классах, 4-5 типами конструкций – в 3-4 классах, умением правильно воспроизводить грамматические связи слов в предложении.

Уровень диалогической речи одного учащегося проверяется суммарной оценкой следующих показателей: количество реплик в диалоге, процентное соотношение инициативных и реактивных реплик, разнообразие речевых намерений (сообщить, спросить, выразить побуждение), смысловая связь реплик, правильное интонирование вопросительных, повествовательных и побудительных предложений-высказываний.

Для того чтобы сформировать у учащихся навыки аудирования

Ученик должен понимать материал по теме на слух; уметь определять подзаголовки в тексте; уметь отвечать на вопросы по прослушанному тексту.

В 1 классе 20-25 слов, во 2-ом классе 30-40 слов, в 3-ем классе 45-55 слов, в 4-ом классе 55-60 слов.

По чтению-свободно читает текст по теме; может перевести текст по теме; видит границы микротем; может задавать вопросы по тексту; находит ключевые слова; обращает внимание на отдельные детали прочитанного текста.

Объем текста:1 класс 20-25 слов,2 класс 30-40 слов,3 класс 45-55 слов,4 класс 55-60 слов

По говорению- общается по теме; может рассказать о занятиях на уроке, на перемене, в библиотеке, в столовой; выражает свою точку зрения относительно полученного сообщения по теме; может задавать вопросы во время общения по теме.

Объем текста-1 класс 6-10 слов,2 класс 10-12 слов,3 класс 12-20 слов,4 класс 20-30 слов

По письму- ученик может написать текст по теме; демонстрирует орфографическую и пунктуационную грамотность; логически правильно строит письменный текст.

Объем текста-1 класс 6-15 слов,2 класс 15-30слов,3 класс 30-40 слов,4 класс 40-60 слов

Уровень монологической речи. Критериями оценки уровня монологической речи являются информативность и языковая правильность речи.

Информативность проверяется через подсчет количества слов в продуцированном тексте (определение объема), количества микротем в тексте (у младших школьников текст должен содержать 2 -3 микротемы), выявление развернутости микротем и соблюдения логичности. Языковая правильность оценивается по соблюдению лексических, грамматических, орфоэпических норм и беглости речи.

Образец диалога.

1 класс-Я дежурная,в классе.Сегодня на уроке отсутствуют 2 ученика.

2 класс- Я читаю,смотрю на доску,.Я стараюсь аккуратно переписать предложения.

3-класс-На перемене иду в столовую,беру обычно пиццу или пирожок.Оплачиваю и не забываю полагодарить.

4класс- Наша библиотеке светлая. Библиотекарь доброжелательный. Библиотека находится на 3 этаже. В библиотеке есть книжные полки, стелажы где можно увидеть выставку книжной литературы. Я хожу чтобы взять учебную литературу.

Современная жизнь, отмеченная стремительным развитием экономики и культуры в целом, обуславливает необходимость владения иностранными языками, что порождает новые требования к процессу обучения языкам, чтобы сделать его более эффективным и успешным. Как следствие этого, перед преподавателями встала новая и весьма актуальная задача – построить процесс обучения иностранным языкам таким образом, чтобы уже на базовом уровне обучаемые овладевали удовлетворительной коммуникативной компетенцией, то есть способностью понимать говорящего и выражать свои мысли, уже имеющимися языковыми средствами. В настоящее время коммуникативная направленность учебного процесса является одним из важных принципов обучения. Особое внимание уделяется тому, чтобы все обучение, начиная с объяснения материала и заканчивая проверкой полученных знаний, было коммуникативно-ориентированным. Ценность данного подхода заключается в возможности индивидуализировать цели и содержание обучения, его методы и средства. Коммуникативный подход направлен на формирование у обучаемых смыслового восприятия и понимания иностранного языка, а также овладение языковым материалом для построения речевых высказываний. Важным фактором в образовательном процессе является и наличие внутренней мотивации обучаемых, которая формируется на основе осознанной значимости приобретаемых знаний и их практической направленности в процессе дальнейшего языкового совершенствования, что позволяет добиться хороших результатов в обучении. Коммуникативный подход как нельзя лучше мотивирован: его цель состоит именно в том, чтобы заинтересовать учащихся в изучении иностранного языка посредством накопления и расширения их знаний для дальнейшего успешного применения в коммуникации.

Существуют и другие цели, которые также необходимо реализовывать на практических занятиях в процессе обучения:

- расширение общекультурного кругозора учащихся;
- развитие у них языковых способностей и речевой культуры;

- формирование инициативности обучаемых, их способности к творческому поиску;

- подготовка учащихся к применению полученных ими знаний и навыков в условиях реального общения. Таким образом, обучение должно быть ориентировано на непосредственную деятельность обучаемого, его интересы и чувства, которые учитываются при организации процесса общения [1]. Следует выделить основные составляющие коммуникативного подхода:

- коммуникативная направленность обучения;
- комплексное обучение всем формам устного и письменного общения;
- принцип ситуативности;
- личностно-ориентированная направленность процесса обучения.

К принципам коммуникативно-ориентированного обучения иностранным языкам можно отнести следующие:

- изучение функционирования языка в конкретных речевых ситуациях;
- все виды деятельности, используемые на занятиях, должны иметь коммуникативную цель;
- одновременное развитие всех четырех языковых навыков: говорения, аудирования, чтения и письма;
- выбор темы курса в соответствии с возрастом, уровнем и интересами самого обучаемого;
- мотивация;

Коммуникативно-ориентированный подход направлен прежде всего на освоение навыков разговорной речи благодаря пониманию различных видов монологической речи, стандартных диалогов и форм языкового моделирования. Следует отметить, что говорение считается важным элементом в обучении иностранному языку. При этом понимание, передача содержания и выражения смысла является главной составляющей данного процесса. Необходимо знать, какие языковые средства учащийся может использовать для выражения своих мыслей в конкретной ситуации во время занятия, при обмене мнениями, опытом и знаниями, понимать, какие грамматические структуры нужны для реализации коммуникативной задачи, а также важно осознавать взаимосвязь между этими структурами и их применением в речи. В обучении иностранному языку именно дискуссии являются эффективной формой работы в достижении основных целей обучения. При этом обучаемый активно высказывает свое собственное мнение, выражает свои чувства, а также имеет возможность обмениваться мнениями или информацией с другими участниками. в таких условиях придуманная речевая обстановка перерастает в реальную ситуацию общения. Для проведения дискуссии преподавателю необходимо учитывать следующие аспекты:

- тема и содержание должны соответствовать уровню и интересам обучаемых;
- обучаемые должны владеть правилами ведения дискуссии;

При коммуникативно-ориентированном подходе также широко используются и другие виды деятельности:

- задания: головоломки, игры

- ролевые игры: действия, в которых учащиеся распределяют роли и импровизируют или обмениваются информацией на основе заданной информации или подсказок;

- групповая работа: совместная деятельность учащихся, направленная на выполнение общего задания [5].

Функционально-коммуникативная технология обучения опирается и на коммуникативную технологию Е.И. Пассова, который, выделяя четыре основных типа урока, строит обучение иностранному языку на тематической основе [24]. Коммуникативность как стратегия обучения получила абсолютное признание у всех ученых-методистов в области преподавания русского языка как второго. Однако в их научных трудах рассматриваются отдельные аспекты реализации принципа коммуникативности. Неполный охват всего «объема» коммуникативности обучения второму языку как средству общения связана с объективными причинами. Понятие «подход к обучению» рассматривается как базисная категория методической науки, «определяющая стратегию обучения языку и выбор метода обучения, реализующего такую стратегию» [24, с. 225].

- опорой на теоретические положения функциональной, коммуникативной и когнитивной лингвистики;

- дидактической концепцией единства обучения, развития и воспитания личности.;

- специфической функционально-коммуникативной моделью обучения; - учетом особенностей функционирования языка в процессе общения, исходя из специфики родного языка обучаемых;

- организацией системного овладения всеми видами речевой деятельности и коммуникативными умениями в рамках определенного смыслового (тематического) блока.

Наряду с отмеченными признаками, раскрыто содержание основополагающих принципов обучения - системности, функциональности и коммуникативности. В отличие от функционально-коммуникативного и сознательно- коммуникативного методов обучения, принципы системности, функциональности и коммуникативности при когнитивно-коммуникативном методе имеют расширенное содержание. Рамки принципа системности при новом методе представляются в виде совокупности знаний, умений и навыков а) по языковой системе как совокупности разных уровней;

- б) по системе речевой деятельности как совокупности аудирования, говорения, чтения и письма;

- в) по орфографии и пунктуации;

- г) по стилистическому аспекту изучаемого языка;

- д) по темам общения;

- е) по отбору функционально-содержательных типов монолога.

Минимальные речевые интенции по подтемам «Дружба , взаимопомощь в классе» в 5-7 классах, рассказать о дружбе, о ценности взаимоотношении, взаимопонимания, о причинах конфликтных отношении, выразить свое

отношение к человеческим ценностям. Лексический минимум в 5 классе составляет 11 слов, в 6-ом классе 12 слов, в 7-ом классе 14 слов.

Например: текста монолога в 5-ом классе (6-7 предложения из 3-6 слов) например: Я хочу рассказать о своем друге. Его зовут Марат. Он учится в моём классе. Он – честный, преданный и трудолюбивый. У нас с ним доверительные отношения и общие интересы. Я дорожу нашей крепкой дружбой.

Текста монолога в 6 -ом классе (7 предложения из 4-7 слов). У нас в семье традиция - уважать и заботиться о каждом члене семьи. Родители нам всегда объясняют о соблюдении этических норм. Это слушать друг друга и побуждать к взаимопомощи, добрым делам. По выходным организовываем семейные посиделки. в дружной, тёплой семейной атмосфере.

Текста монолога в 7 классе (8-9 предложения из 6-10 слов) Взаимопомощь, сотрудничество это основа человеческих отношений, оказание помощи друг другу. Истоки добрых дел исходят из семьи. Что значить добрые и полезные дела? Это _быть внимательным окружению, говорить друг другу комплименты, помогать пожилым людям, заботится о близких и окружающей среде. Например: помогать по дому маме -мыть посуду, поливать цветы, вытирать пыль, дарить подарки ,оказывая внимание . Долг каждого гражданина-совершать добрые и полезные дела радуя себя и окружающих.

Далее можно рекомендовать структурные и содержательные типы монолога по теме «Я среди друзей», уровень В1, использую рекомендуемую лексику по теме.

Текста монолога в 8 классе по теме : «Настоящая дружба»

Мы все, когда-то задавались вопросом о настоящей дружбе. Знакомые, товарищи, просто собеседники есть у каждого из нас, но не все могут похвастаться верными друзьями. Истинный друг – это особенный человек, которому можно довериться в любой ситуации. Отношения с таким человеком складываются легко, в них нет выгоды, наигранности. Друг всегда искренен во всем, он не предает, не обсуждает за спиной, защищает. Он разделяет интересы, мысли, но на все имеет свою точку зрения. Вы вроде бы похожи, но в то же время абсолютно разные. С настоящим другом есть о чем поговорить и помолчать. Этот человек поддержит и поможет в сложной ситуации, даст совет. Такие отношения проверяются на прочность временем и трудностями, которые настоящие друзья с легкостью преодолевают.

Нельзя забывать о правилах этикета! Дружеский этикет гласит, что нельзя ставить друга в неловкое положение, слишком часто просить о помощи, давать обещание и не выполнять, проявляет грубость и неуважение,

Доверие, взаимопонимание, взаимоуважение являются качественными показателями дружбы.

Текста монолога в 9 классе по теме : «Общие интересы»

Общие интересы друзей - это общие ценности и идеалы. Например, представители различных социальных слоёв могут разделяют одинаковую позицию по отношению к лицемерию и мещанству. Их аналитический ум, интеллект и искренность по-настоящему сближают их, несмотря на социальные различия. Таким образом, общие ценности и идеалы являются одной из основ

дружбы, объединяющей и связывающей людей. Вторым аргументом подтверждается, что у друзей всегда есть общие интересы и хобби. Они, разные по характеру и характеристикам, но их может объединять одно - любовь к шоколаду и страсть к исследованию. Общие интересы и хобби, такие как чтение, путешествия, спорт или искусство, не только обеспечивают нам много общих тем для разговора, но и создают основу для долгосрочных и крепких дружеских отношений. Таким образом, истории из литературы подтверждают, что друзья имеют много общего. Общие ценности, идеалы, интересы и хобби - всё это служит основой для взаимопонимания, сопереживания и поддержки в дружбе. Возможно, мы все разные, но именно в этой разнообразии мы можем найти то, что объединяет нас с нашими друзьями. Ведь у друзей всё общее - осознание того, что мы можем быть в себе и находить взаимопонимание и поддержку в компании тех, кто нас окружает и разделяет с нами счастье и трудности жизни.

Рекомендации будут полезными для учителей языка для развития навыков говорения у учащихся начальной и средней школы.

Для развития коммуникативных умений необходимо выбрать обусловленную общей темой проблему, чтобы вызвать естественную мотивацию общения на неродном языке и соответствующую ей форму урока. Для актуализации проблемы опираемся на стихотворения поэтов Казахстана Кадыра Мырзалиева и Музафара Алимбаева об отношении к животным. Учебные речевые интенции таковы: сообщить- предупредить, убедить, выразить, одобрить, упрек, посоветовать, предложить, пригласить. На основе предложенных ситуаций и комбинирования речевых намерений предлагается вести диалог или полилог. При этом следует разнообразить обстановку общения, статус собеседников, осуществлять контроль за соблюдением правил речевого этикета. Могут быть предложены упражнения на выбор тактик общения по заданной цели, вербализации заданной схемы диалога, составление диалога по заданной ситуации.

Далее покажем способ отбора экстралингвистической основы как условия развития речевой и коммуникативной компетенций.

**Таблица 4 - ЭКСТРАЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ОСНОВА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЯЗЫКА КАК УСЛОВИЕ
РАЗВИТИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧЕВОЙ И КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИЙ
1-4 КЛАССЫ**

	1 класс	2 класс	3 класс	4 класс
	«Моя Родина»			
3 тема: "Символы моей страны "	Подтемы по 1-ой теме	Подтемы по 1-ой теме <i>Приключение с гербом Казахстана. Флаг Казахстана — наш синий небосвод. Сказка о гимне Казахстана. Национальные символы как герои!</i>	Подтемы по 1-ой теме <i>Тайна герба. Цвета нашего флага — волшебство природы. Национальные символы — музей чудес. Наши любимые традиции</i>	Подтемы по 1-ой теме <i>Флаг как картина в музее Время путешествий. К празднику через символы Символы дружбы</i>
	Языковые интенции по 1-ой теме	Языковые интенции по 1-ой теме <i>назвать основные символы Казахстана (флаг, герб, гимн); описать кратко герб; описать кратко флаг; исполнить гимн.</i>	Языковые интенции по 1-ой теме <i>Объяснить значение символов Казахстана и рассказать о их истории. Рассказать о традициях и обычаях, связанных с символами страны.</i>	Языковые интенции по 1-ой теме <i>Осветить символы Казахстана, обсуждая их культурное и историческое значение. Анализировать статьи и рассказы о символах Казахстана, формировать критическое мышление при чтении. Расширить словарный запас, знакомясь с терминами, связанными с культурой и историей Казахстана. Уметь грамотно рассказать о символах своей страны, обосновывая свою точку зрения и отвечая на вопросы одноклассников.</i>

Темы и лексикализованная грамматика				
«Моя Родина»				
	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (17 слов)
3 тема: "Символы моей страны"		<i>Казахстан, Родина, символы, флаг, герб, гимн, орнамент, золотой, желтый, красивый, гордиться</i> <i>Любить, голубой, Орел, крылья, лучи солнца,</i> <i>Небо, шанырак, лошадь, изображен, находится, видеть</i>	<i>Степь, традиция, культура, символ, язык, яркий, древний, гостеприимный, защищать, изучать, ощущать</i>	<i>Национальность, история, обычаи, народ, богатство, современный, уникальный, значимый, ценить, передавать, объединять.</i>
	Грамматический минимум			
		<p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время) Флаг, Герб, Гимн - Подниматься (Что это? Герб поднимается над страной.) - Звучать (Что это? Гимн звучит на праздниках.) «Целое и части» <i>Герб состоит из..., флаг состоит из...</i> «субъект и его признак» флаг, герб, страна, памятник. - Флаг Казахстана красивый. - красивый, большой, важный, цветной. - Примеры предложений: - Флаг Казахстана желто-синий. Герб нашей страны красивый..</p>	<p>«Субъект и его движение» "Я путешествую по Казахстану." "Мы направляемся к символам нашей страны." «Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время) - Ученики изучают символы Казахстана. - Мы обсуждаем, почему флаг важен для нас. «Субъект и его физическое действие» (настоящее время) - Я рисую флаг Казахстана. - Мы читаем о гербе. - Он лепит модель Байтерека. - Она поёт песню о стране.</p>	<p>«Субъект и его признак» Нация, культуры, ценности, наши корни. Культура Казахстана многообразна и интересна. Национальный, красочный, важнейший, глубокий. Национальный флаг символизирует свободу и независимость. Герб моей страны – важнейший атрибут её истории. Национальные цвета и флаг — важные элементы нашей идентичности. «субъект и его физическое действие»; Я рисую флаг Казахстана. Он изучает герб страны.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Герб красивый и цветной. - Флаг Казахстана большой. <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время) я, мы, он, она, дети</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я изучаю флаг своей страны. - Мы знаем о гербе Казахстана. - Понимать, изучать, знать, объяснять. - Я знаю, что это - символ нашей страны. - Он понимает значение герба. <p>«Субъект и его социально-этическое действие» Гордиться символами своей страны</p> <p>«наличие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» флаг, герб, орел, солнце, звезда.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Казахстан имеет свой флаг. <p>На флаге есть \нарисован\изображен...</p> <p>На гербе есть \нарисован\изображен...</p>	<p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству: Символы, памятники, традиции, наши предки. Наиболее известный, яркий, древний, познавательный.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наш герб — самый древний символ государства. - Флаг Казахстана — самый яркий среди флагов. - Символы нашей страны уникальные и важные. - Культурные традиции Казахстана познавательные и интересные. <p>«наличие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)»; «отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» Символ, традиция, культура.</p> <ul style="list-style-type: none"> - На гербе Казахстана изображён орел. - В культуре нашей страны много традиций. - У нас есть символы дружбы и единства. - На гербе есть орел. 	<p>Мы лепим модель Байтерека. Она читает книгу о символах. Вы показываете друзьям флаг.</p> <p>«субъект и его движение» Каждый год я совершаю путешествие по Казахстану. Мы возвращаемся к нашим корням.</p> <p>«субъект и его интеллектуальное действие» (речевое) - Мы изучаем символы Казахстана на уроках.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Что ты знаешь о флаге?» — «Я знаю, что он...» <p>«наличие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)»; «отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» В наследии Казахстана есть много интересных традиций.</p>
Структурные и содержательные типы диалога.				

		<p>Приветствие – ответное приветствие – сообщение о флаге – запрос дополнительной информации о флаге – ответ на вопрос – реакция одобрения/восхищения;</p> <p>Приветствие – ответное приветствие – запрос информации о гербе – сообщение информации о гербе – реакция удивления – эмоционально-экспрессивная реакция (выражение чувства гордости)</p>	<p><i>Приветствие – ответное приветствие - запрос информации о флаге - сообщение о флаге - запрос дополнительной информации о флаге - ответ на вопрос - личное впечатление - реакция одобрения/восхищения - предложение обсудить другие символы – согласие на предложение</i></p>	<p><i>Приветствие – ответное приветствие - запрос информации о гербе - сообщение информации о гербе - запрос объяснения символов - ответ на вопрос - личное впечатление и сравнение с другими символами - обсуждение гимна – эмоционально-экспрессивная реакция (выражение чувства гордости - заключение и предложение дальше исследовать тему – согласие на предложение</i></p>
Структурные и содержательные типы монолога				
		<p>Название символа (флаг). Описание внешних признаков символа (а б в)). Название символа(герб). Описание внешних признаков символа (а б в)). Заключение (выводы и личное отношение)</p>	<p>Название символа: Флаг а) Основные цвета флага б) Форма и размеры (прямоугольный, соотношение сторон) в) Символическое значение цветов (что они представляют для страны). Название символа: Герб а) Основные элементы герба (например, изображения животных или растений) б) Как эти элементы связаны с историей страны в) Значение герба для граждан (что он символизирует для людей). Мое мнение о символах</p>	<p>Название символа: Флаг а) Описание цветов и их значений в контексте культуры б) Как флаг был принят (исторический аспект создания) в) Места, где флаг наиболее часто используется (известные мероприятия, учреждения). 2. Название символа: Герб а) Подробное изменение герба на протяжении времени (исторические версии) б) Символика каждого элемента (например, стиль и значение) в) Роль герба в международных отношениях</p>

			<p>а) Почему символы важны для нашей страны</p> <p>б) Как я чувствую себя, видя эти символы (гордость, уважение и т.д.)</p> <p>в) Личное отношение к флагу и гербу (что они для меня значат)</p>	<p>(как он представляет страну).</p> <p>3. Значение символов для меня</p> <p>а) Как символы формируют наше представление о стране</p> <p>б) Влияние символов на нашу культурную идентичность</p> <p>в) Личное восприятие символов (что они вызывают в сердце)</p>
--	--	--	--	---

5-7 КЛАССЫ

	5 класс	6 класс	7 класс
«Моя Родина»			
3 тема: «Что означают герб и флаг моей страны»	<p>Подтемы по 1-ой теме</p> <p>Ключ к истории: символика герба Казахстана.</p> <p>В синем небосводе: загадки флага Казахстана.</p> <p>Эволюция символов: как менялись герб и флаг.</p> <p>Гербы мира: что отличает Казахстан от других?</p>	<p>Подтемы по 1-ой теме</p> <p>Сказание герба: расскажи свою историю.</p> <p>Флаг в действии: символы в жизни народа.</p> <p>Цветовая палитра казахского флага: что она значит.</p> <p>Символы единства: как герб и флаг объединяют народ?</p>	<p>Подтемы по 1-ой теме</p> <p>Национальное наследие: как традиции воплощены в гербе.</p> <p>Новый символ для новой эпохи: твой оригинальный герб.</p> <p>Исторические вехи: как события формируют наши символы.</p> <p>Гармония символов: как флаг и герб создают облик страны?</p>
	<p>Языковые интенции по 1-ой теме</p> <p>1. Исследовать, как формировались герб и флаг за исторический период.</p> <p>2. Узнать о значении символов, используемых в гербе и флаге.</p> <p>3. Рассмотреть, как символы отражают культуру и традиции.</p> <p>4. Дискутировать о важности национальных символов для патриотизма.</p>	<p>Языковые интенции по 1-ой теме</p> <p>Сравнить гербы и флаги разных стран по их символике и значению.</p> <p>Практиковать составление предложений с новыми терминами о символах.</p> <p>Написать рассказ о реальных событиях, связанных с гербом или флагом.</p> <p>Обсуждать, как символы развиваются и почему это происходит.</p>	<p>Языковые интенции по 1-ой теме</p> <p>Анализировать изменения в символах на протяжении исторического развития страны.</p> <p>Исследовать использование герба и флага в искусстве и литературе.</p> <p>Написать научное эссе о значении символов в международной политике.</p> <p>Обсудить, как символика отражает единство и разнообразие народа.</p>

		Исследовать, какие праздники отмечаются в честь флага и герба.	Рассмотреть негативные и позитивные примеры использования символов.
	Темы и лексикализованная грамматика		
	«Моя Родина»		
3 тема: «Что означают герб и флаг моей страны»	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)
	<i>Герб, флаг, символ, цвет, значение, национальный, исторический, культурный, изображать, представлять, объяснять</i>	<i>Традиция, элемент, народ, страна, идентичность, яркий, уважаемый, удивительный, гордиться, изучать, защищать</i>	<i>Патриотизм, наследие, единица, конкуренция, свобода, значимый, глубокий, уникальный, осмыслять, вдохновлять, поддерживать.</i>
	Грамматический минимум		
	<p>«Субъект и его движение» Казахстан, флаг, герб, люди, символы Герб отражает историю народа. Развеваться, выставлять, создавать, символизировать. Флаг развивается на ветру. Герб символизирует единство народа</p> <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время) Я изучаю герб своей страны. Мы обсуждаем значение флага. Ученик отвечает на вопрос о гербе.</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время) Герб Казахстана, Флаг Казахстана, Золотой орел Герб символизирует независимость и единство народа. Флаг развевается на ветру, выражая гордость страны. Золотой орел олицетворяет силу и свободу</p>	<p>«Субъект и его движение» - История Казахстана находит отражение в его гербе. - Нация гордится своим флагом как символом независимости. - Символы нашей страны развиваются вместе с культурой народа. - Герб пробуждает чувство гордости у граждан. - Флаг, который гордо развевается на митингах, символизирует единство народа. - Герб Казахстана, состоящий из различных элементов, рассказывает о его богатой истории.</p> <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время) Я осмысливаю символику герба. Мы рассматриваем два основных символа – герб и флаг. Учитель объясняет значение цветов на флаге.</p>	<p>«Субъект и его движение» - Государственные символы играют важную роль в формировании национального сознания. - Идентичность нации основывается на понимании своих символов. - Символы нашей страны подчеркивают её независимость и многообразие культур. - Историческая эволюция флага показывает изменения в общественном сознании.</p> <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время) Я анализирую элементы герба и их значение. Ученики сравнивают герб и флаг своей страны с другими странами. Мы исследуем исторические корни символов, изображенных на гербе.</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время)</p>

<p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству: «наличие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)»; Герб, флаг, символ, страна. Герб Казахстана необычен. Красивый, национальный, исторический, значимый. Герб Казахстана красивый и насыщенный значениями. - Флаг нашей страны национальный и яркий. - Флаг — это важный символ страны. - Герб символизирует единство народа</p> <p>«отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» «субъект и его состояние» - Я изучаю герб своей страны. - Ты знаешь, что флаг символизирует мир и дружбу? - Мой герб - красивый, значимый. - Флаг - яркий, символический. - На гербе изображён орел. - Флаг развевается на ветру.</p> <p>«субъект и его психическое действие» - Я - гражданин своей страны. - Он гордится гербом и флагом. - Я чувствую гордость, когда вижу флаг своей страны. - Он знает, что герб символизирует нашу историю. - Я радуюсь, когда вижу флаг на праздниках.</p>	<p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время) Легенды о гербе рассказывают о традициях народа. Значение флага объясняет историческую память страны. Национальные цвета собираются в едином мотиве символов.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству: - Символы нашей страны важны для народа. - Традиции, отраженные в флаге, показывают наше наследие - Герб — более значимый элемент нашей идентичности. - Флаг Казахстана — красочный и привлекательный. - Герб и флаг являются олицетворением нашей культуры и истории. - Каждый символ флага может рассказать историю о нашей стране.</p> <p>«субъект и его состояние» - Наш герб выражает нашу историю и культуру. - Флаг символизирует единство народа. - Я считаю, что флаг очень важен для нашего народа. - Мы гордимся своим гербом. - Флаг красного цвета, потому что он символизирует мужество и силу.</p> <p>«субъект и его психическое действие»</p>	<p>История герба менялась на протяжении веков, отражая изменения в обществе. Символика флага вдохновляет людей на патриотические поступки. Государственная атрибутика защищает культурные ценности народа.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству: «отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» - Идентичность народа выражается через герб и флаг. - Культура страны отражается в ее символах. - Национальный флаг — это неповторимый символ единства всех казахов. - Герб — культурный памятник, который сохраняет нашу историю. - Герб и флаг являются не только символами, но и частью нашей истории. - Символы вдохновляют на защиту и развитие страны.</p> <p>«субъект и его состояние» - Флаг моей страны означает свободу и независимость. - Герб передаёт дух нашего народа. - Наши флаги разные, но все они сильно отражают нашу культуру. - Герб заслуживает нашего уважения. - Смотря на флаг, я чувствую гордость за свою страну. - Изучая герб, мы узнаём историю и традиции нашего народа.</p>
---	---	--

	<p>- Я горжусь тем, что моя страна имеет красивый герб.</p> <p>- Когда я смотрю на герб, я помню о своих предках.</p> <p>- Флаг завораживает, потому что он символизирует единство народа.</p> <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <p>- "Герб Казахстана красив как..."</p> <p>- "Флаг Казахстана похож на..."</p> <p>- "Герб Казахстана, как символ независимости, очень важен."</p> <p>- "Флаг Казахстана, подобно флагам других стран, символизирует свободу."</p>	<p>Я - активный участник жизни своей страны, поэтому должен знать о гербе и флаге.</p> <p>- Я осознаю, что герб и флаг важны для нашего народа.</p> <p>- Мы мечтаем о будущем, где флаг будет развеваться в мирной стране.</p> <p>- Я восторжен, когда вижу украшенный флаг на праздниках.</p> <p>- Герб нашей страны вызывает у меня чувство гордости.</p> <p>- Когда я вижу флаг, я чувствую себя частью своей страны, потому что он представляет нас всех.</p> <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <p>- "Герб Казахстана более значим для нашего народа, чем герб..."</p> <p>- "Флаг нашей страны красивее, чем флаги..."</p> <p>- "Герб представляет историческое наследие, тогда как флаг символизирует единство народа."</p> <p>- "Флаг Казахстана более яркий по сравнению с флагом Кыргызстана."</p>	<p>«субъект и его психическое действие»</p> <p>- Я воспринимаю герб как отражение нашей культуры и традиций.</p> <p>- Мы все должны понимать значение флага для нашего народа.</p> <p>- Я осознаю, что символы страны влияют на нашего поколения.</p> <p>- Мечтая о светлом будущем, мы должны уважать наши традиции.</p> <p>- Я чувствую гордость и надежду, глядя на наш герб.</p> <p>- Символы страны объединяют нас и заставляют чувствовать себя едиными.</p> <p>- Я считаю, что герб и флаг играют важную роль в формировании национальной идентичности, поскольку они символизируют единство и наше наследие.</p> <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <p>"Герб Казахстана, в отличие от герба других стран, отражает..."</p> <p>"Флаг нашей страны утверждает ценности, которые не всегда заметны на..."</p> <p>Культурные аспекты, которые отражают наш герб в сравнении с гербами других стран...</p> <p>"Герб Казахстана, в отличие от герба других государств, глубоко коренится в наших традициях и культуре."</p> <p>"Флаг Казахстана, в отличие от флага Украины, имеет свои уникальные</p>
--	---	--	--

		символы, представляющие нашу природу."
Структурные и содержательные типы диалога.		
<i>Приветствие - ответное приветствие - Запрос информации о гербе - Сообщение информации о гербе - Запрос объяснения символов герба - Ответ на вопрос о шаныраке и тигре - Личное впечатление о гербе - Сравнение герба с другими символами - Запрос информации о флаге - Сообщение информации о флаге - Запрос объяснения символов флага - Ответ на вопрос о цвете и орнаментах - Эмоционально-экспрессивная реакция на символику - Обсуждение важности символов для культуры - Предложение обсудить тему на следующем уроке - согласие на предложение</i>	<i>Приветствие - Ответное приветствие - Вводная информация о символах - Запрос подробностей о гербе - Сообщение информации о гербе - Запрос объяснения шанырака и его значимости - Ответ на вопрос о значении элементов герба - Личное мнение о гербе и его символах - Запрос информации о флаге- Сообщение информации о флаге - Обсуждение значимости цвета флага - Сравнение флага с другими национальными символами - Эмоционально-экспрессивная реакция на символику флага - Обсуждение того, как символы объединяют людей - Предложение создать проект на тему символов - Согласие на желание сотрудничать в создании проекта</i>	<i>Приветствие - Ответное приветствие - Обсуждение того, что символы представляют собой для народа - Запрос информации о гербе - Сообщение информации о гербе - Запрос объяснения значения тигра и шанырака - Ответ на вопрос о культурном контексте герба - Личное впечатление о гербе и его символах - Сравнение герба с историческими символами нашей страны - Запрос информации о флаге - Сообщение информации о флаге - Обсуждение значения флага для национальной идентичности - Запрос о влиянии символов на молодежь - Эмоционально-экспрессивная реакция на изучение символов - Предложение провести исследование о значении символов - Согласие на совместное исследование и дальнейшую работу</i>
Структурные и содержательные типы монолога		
<i>Флаг как государственный символ а) Основные цвета и их расположение б) Символика каждого цвета в) История флага: когда и как он был принят 2. Герб: отражение идентичности страны а) Основные элементы герба и их детали б) Значение символов на гербе</i>	<i>1. Смысл флага как национального символа а) Цвета флага и их комбинации б) Историческое значение каждого цвета в) Современное использование флага в жизни страны 2. Герб и его символическое значение</i>	<i>Флаг как важный элемент национальной идентичности а) Описание дизайна флага и его особенности б) Глубокая символика цветов и элементов в) Принятие флага и исторический контекст</i>

	<p><i>в) Исторический контекст и изменения герба</i> <i>3. Личное восприятие символов</i> <i>а) Важность флага и герба для общества</i> <i>б) Как символы влияют на патриотизм</i> <i>в) Личное мнение о значении этих символов для меня</i></p>	<p><i>а) Комплектация герба с учетом традиций</i> <i>б) Значение элементов герба для граждан</i> <i>в) Роль герба в национальной истории</i> <i>3. Роль символов в жизни общества</i> <i>а) Влияние на культурное самосознание</i> <i>б) Отношение к флагу и гербу в современном обществе</i> <i>в) Как символы помогают объединить людей</i></p>	<p><i>2. Герб как законодательный и культурный символ</i> <i>а) Структура герба и его главные элементы</i> <i>б) Символическое значение и его интерпретация</i> <i>в) Эволюция герба и его значение в различные эпохи</i> <i>3. Символы как отражение национального сознания</i> <i>а) Как герб и флаг способствуют развитию патриотизма</i> <i>б) Личное отношение к символам как выражение идентичности</i> <i>с) Влияние флага и герба на представление о стране в мире</i></p>
--	--	---	---

8-9 КЛАССЫ

	8 класс	9 класс
	«Моя Родина»	
<p>3 тема: «Я представитель своей страны!»</p>	<p>Подтемы по 1-ой теме Глас народа: как я слушаю свой голос. Культура в кармане: что я ношу со собой. Гербы и флаги: символы моих корней. Динамика языка: как слово отражает наше единство</p>	<p>Подтемы по 1-ой теме Мосты культуры: как мы соединяем традиции с современностью. Свет в окне: Казахстан через призму моего восприятия. Будущее в наших руках: какую роль я играю для страны? . Твое место в мире: как Казахстан формирует мой взгляд на жизнь</p>
	<p>Языковые интенции по 1-ой теме Рассказать, как символы и культурные элементы представляют нацию на международной арене. Обсуждать, какие качества делают людей хорошими представителями своей страны. Анализировать влияние социальных сетей на образ страны в мире. Рассмотреть роль медиа в формировании общественного мнения о стране.</p>	<p>Языковые интенции по 1-ой теме Проанализировать, как имидж страны строится через её достижения в разных сферах. Обсуждать роль истории и культуры в формировании имиджа страны за границей. Дискутировать работу о том, как различные факторы (экономика, культура) влияют на имидж страны. Участвовать в обсуждениях о международной политике и имидже своей страны.</p>

	Составить репортаж о том, как уникальные качества их страны могут быть использованы в мире.	Анализировать, как нация представляется через спорт и культурные события.
	Темы и лексикализованная грамматика	
	«Мир вокруг меня»	
3 тема: «Я представитель своей страны!»	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)
	<i>Представитель, культура, идентичность, язык, традиция, историческое наследие, гражданство, патриотизм, культурный, достойный, уникальный, многонациональный, гордый, культурный, гордиться, уважать, изучать, рассказывать, гордо, уважительно, активно, достойно, представляя, выражая, уважая, изучая, уважаемый, действующий</i>	<i>Общество, дружба, наследие, ценности, разнообразие, возможности, ответственность, достижения, целеустремлённый, активный, открытый, современный, совершенствоваться, взаимодействовать, поддерживать, развивать, созидательно, совместно, активно, уверенно, сотрудничая, делая, достигая, развивая, создающий, вовлечённый</i>
	Грамматический минимум	
	<p>«Субъект и его движение»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я представляю свою страну на международных конкурсах. - Культура Казахстана развивается благодаря молодым талантам. - Я активный участник культурных мероприятий, которые подчеркивают нашу идентичность. - Мы сохраняем традиции предков, представляя их в современном контексте. <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время)</p> <p>Я осознаю свою ответственность как гражданина своей страны. Мы анализируем культурные традиции, которые представляем на международных конкурсах. Ученики обсуждают роль молодежи в развитии общества.</p>	<p>«Субъект и его движение»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Как гражданин Казахстана, я обязан способствовать сохранению своей культуры. - Молодежь играет ключевую роль в развитии современной идентичности страны. - Я участвую в проектах, направленных на пропаганду казахской культуры. - Мы должны защищать нашу историю от искажения и забвения. - Если каждый из нас будет гордиться своей страной, то мы сможем создать светлое будущее. - Важно, чтобы молодое поколение знало свою историю и ценило традиции своих предков. <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время)</p> <p>Я рефлексирую над своей ролью как представителя культуры своей страны.</p>

<p>Я аргументирую важность сохранения культурного наследия своей страны.</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время)</p> <p>Молодёжь Казахстана объединяется в поддержке общей цели.</p> <p>Представители культуры создают продукты искусства, отражающие традиции.</p> <p>Лидеры мнений вдохновляют молодых людей на активное участие в жизни общества.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я — представитель своей страны и горжусь этим. - Каждый гражданин должен заботиться о будущем своей нации. - Я стремлюсь быть активным гражданином страны. - Многие талантливые ученые представляют нашу страну на международной арене. - Я, как образованный представитель своей страны, намерен делать всё возможное для её развития. - Активные граждане, заботящиеся о своей родине, становятся гордостью нации. <p>«отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» «субъект и его состояние»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наша культура имеет глубокие традиции и ценности. - Я - представитель своей страны. - Мы гордимся своими культурными традициями. - Я чувствую гордость за достижения нашей страны. - Мы уверены в нашем будущем. - Моя страна - уникальная, многонациональная. - Я ответственный и гордый гражданин. - Я являюсь представителем своей страны, потому что люблю ее культуру и традиции. 	<p>Мы исследуем международные отношения и представление своей страны на мировой арене.</p> <p>Учащиеся формулируют свою точку зрения на важность культурного обмена.</p> <p>Я оцениваю достижения своей страны в различных сферах (наука, искусство, спорт).</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время)</p> <p>Граждане Казахстана, Общественные деятели, Студенты</p> <p>Граждане Казахстана участвуют в выборах и социальных проектах, формируя общество.</p> <p>Общественные деятели защищают интересы населения и способствуют развитию демократических принципов.</p> <p>Школьники учатся быть лидерами и представителями своей страны.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Молодежь Казахстана играет ключевую роль в развитии общества. - Национальная идентичность формируется через культуру и традиции. - Культурные особенности нашей страны делают её уникальной на мировой арене. - Историческое наследие помогает нам сохранить национальную идентичность. - Я горжусь тем, что представляю свою страну с её богатой историей и культурным наследием. - Наша молодежь, которая активно участвует в социальных проектах, является надеждой для будущего страны. <p>«отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)» «субъект и его состояние»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я - активный участник жизни своей страны и стремлюсь к ее развитию. - Люди считают, что молодое поколение - будущее нашей страны. - Я должен быть талантливым и образованным представителем.
---	--

<p>- Мы должны помнить о своём наследии, так как оно делает нас уникальными.</p> <p>«субъект и его психическое действие»</p> <p>- Я горжусь своей страной и своими корнями.</p> <p>- Я - гражданин своей страны, и я горжусь этим.</p> <p>- Мы — молодое поколение, которое стремится развивать свою страну.</p> <p>- Я чувствую большую ответственность за будущее своей страны.</p> <p>- Мы понимаем, что каждый из нас может внести вклад в общество.</p> <p>- Меня наполняет гордость, когда я вижу герб и флаг своей страны.</p> <p>- Я ожидаю, что могу изменить что-то в своей стране к лучшему.</p> <p>- Я верю, что мой вклад поможет развивать культуру и традиции нашей страны, потому что это важно для будущих поколений.</p> <p>- Хотя у нас могут быть разные мнения, мы едины, когда речь идет о процветании нашей страны.</p> <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <p>- «Я горжусь своей страной, как гордятся граждане...»</p> <p>- «Моя страна, в отличие от..., имеет свои уникальные традиции и культурные особенности.»</p> <p>- «Казахстан, как и многие другие страны, имеет богатую культурную историю, но наша культура уникальна благодаря...»</p> <p>- «Гордость за свою страну является общей чертой для всех людей, как например у...»</p>	<p>- Важно знать и понимать историю своей страны, чтобы гордиться ей.</p> <p>- Работая на благо своей страны, я развиваюсь как личность.</p> <p>- Изучая культуру и язык, я осознаю, как важно быть патриотом.</p> <p>- Я считаю, что все представители страны должны активно участвовать в общественной жизни, поскольку это способствует развитию общества.</p> <p>- Быть представителем своей страны - это не только гордость, но и ответственность, поскольку мы представляем наше будущее.</p> <p>«субъект и его психическое действие»</p> <p>- Я — активный участник жизни общества, и моя роль имеет значение.</p> <p>- Каждый гражданин должен осознавать, как его действия влияют на общество.</p> <p>- Я осознаю, что представительство — это не только честь, но и ответственность.</p> <p>- Мы мечтаем о светлом будущем и работаем над его реализацией.</p> <p>- Я задумываюсь о том, какую роль могу сыграть в социальном развитии своей страны.</p> <p>- Мы размышляем о том, как наше поколение может изменить ситуацию в обществе.</p> <p>- Я считаю, что мои знания и способности помогут развивать экономику страны, поскольку они сфокусированы на современных тенденциях.</p> <p>- Для успешного представительства в обществе необходимо развивать критическое мышление и участвовать в решении социальных вопросов.</p> <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <p>- «Культурные традиции Казахстана более разнообразные, чем традиции...»</p> <p>- «Достижения нашей науки, в отличие от достижений других стран, отражают...»</p> <p>- «Казахстан имеет богатую историю, в отличие от многих других стран, которые не могут похвастаться таким наследием.»</p>
--	---

		<p>- «Уровень образования в Казахстане, по сравнению с образованием в других странах, имеет свои уникальные подходы и методы.»</p>
<i>Структурные и содержательные типы диалога.</i>		
	<p>Приветствие - Ответное приветствие - Обсуждение важности культурных и исторических символов для идентичности - Запрос информации о гербе Казахстана - Сообщение детальной информации о гербе - Запрос объяснения элементов, изображенных на гербе - Ответ на вопрос о значении тигра и шанырака - Личное впечатление о значении герба как символа единства - Сравнение герба с другими элементами культурного наследия - Запрос информации о флаге Казахстана - Сообщение о символике флага и его элементах - Обсуждение влияния флага на чувство гордости у граждан - Запрос о роли символов в формировании национальной идентичности молодежи - Эмоционально-экспрессивная реакция на осознание значимости символов - Предложение создать проект, посвященный символам страны - Согласие на совместную реализацию проекта и обсуждение планов</p>	<p><i>Приветствие - Ответное приветствие - Обсуждение роли исторических символов в формировании патриотизма - Запрос информации о гербе и его значении для нации - Детальное сообщение о гербе и его элементах - Запрос о культурных и исторических контекстах герба - Ответ на вопрос о влиянии герба на самосознание граждан - Личное впечатление о гербе как национальном символе - Сравнение герба с аналогичными символами других стран - Запрос информации о флаге и его значимости - Сообщение о символике флага и его элементах - Обсуждение флага как средства культурной идентификации - Запрос о восприятии молодежью символов государства - Эмоционально-экспрессивная реакция на осознание своих представлений о стране - Предложение провести исследование о влиянии символов на общественное мнение - Согласие на совместное исследование</i></p>
<i>Структурные и содержательные типы монолога</i>		
	<p><i>1. Понятие о национальной идентичности</i> - а) <i>Определение, что значит быть представителем своей страны</i> - б) <i>Как культурные и исторические аспекты влияют на национальную идентичность</i> - в) <i>Примеры символов страны, которые представляют её на международной арене</i> 2. <i>Роль гражданина как представителя страны</i> - а) <i>Обязанности и ответственность представителя своей страны</i> - б) <i>Участие в жизни общества: местная и международная активность</i></p>	<p><i>1. Осознание себя как представителя нации</i> - а) <i>Влияние образования и воспитания на самоощущение как гражданина</i> - б) <i>Важность знания истории и культуры своей страны</i> - в) <i>Символика: как флаг и герб представляют нашу нацию</i> 2. <i>Действия и обязанности представителя своей страны</i> - а) <i>Этические нормы и обязанности среди граждан</i> - б) <i>Роль волонтерства и общественной активности</i> - в) <i>Участие в международных событиях и представление интересов страны</i> 3. <i>Личное восприятие и мечты о будущем</i> - а) <i>Как моя идентичность формирует мои взгляды на будущее страны</i></p>

	<p>- в) Как личные достижения могут способствовать имиджу страны</p> <p>3. Личное отношение к своей роли</p> <p>- а) Что для меня значит быть представителем своей страны</p> <p>- б) Как я горжусь своей культурой, историей и традициями</p> <p>- в) Мои планы по активному участию в жизни страны</p>	<p>- б) Влияние моих действий на общество и культуру</p> <p>- в) Мои стремления к улучшению жизни в моей стране как гражданина</p>
--	--	--

10-11 КЛАССЫ

	10 класс	11 класс
«Моя Родина»		
3 тема: «Мой будущий вклад в развитие моей страны»	<p>Подтемы по 1-ой теме</p> <p>Будущее под моими крыльями: как я вижу свой вклад в Казахстан.</p> <p>От мечты до реальности: проект для Казахстана, который я хочу реализовать.</p> <p>Молодой лидер: как я смогу вдохновить свое поколение.</p> <p>Цифровое будущее: моя роль в технологическом прогрессе Казахстана</p>	<p>Подтемы по 1-ой теме</p> <p>Мой вклад на мировой арене: как я представляю Казахстан за пределами страны.</p> <p>Социальные перемены через инновации: как я помогу своей стране.</p> <p>Экономическое процветание: мой взгляд на развитие предпринимательства в Казахстане.</p> <p>Вдохновляющий Казахстан: как я могу объединить искусство и науку для процветания.</p>
	<p>Языковые интенции по 1-ой теме</p> <p>- Исследовать, как национальная идентичность влияет на вклад в общество.</p> <p>- Дискутировать о том, как творчество может способствовать социальной революции.</p> <p>- Разработать проектные идеи по улучшению местного сообщества.</p> <p>- Обсуждать, как глобализация влияет на развитие их страны.</p> <p>- Научиться делать SWOT-анализ своих идей и путей их реализации.</p>	<p>Языковые интенции по 1-ой теме</p> <p>Проводить исследования о международном опыте развития и вклада молодежи.</p> <p>Анализировать свои сильные и слабые стороны, определяя, как воспользоваться ими для будущего.</p> <p>Подготовить исследовательские работы о том, как молодежная инициатива влияет на социальные изменения.</p> <p>Дискутировать о будущих профессиях и их влиянии на развитие экономики.</p> <p>Разработать индивидуальный план действий по улучшению общества в следующем году.</p>

	Темы и лексикализованная грамматика	
	«Мир вокруг меня»	
3 тема: «Мой будущий вклад в развитие моей страны»	Лексический минимум (12 слов)	Лексический минимум (12 слов)
	Вклад, развитие, инициатива, изменение, прогресс, наука, образование, будущее, сообщество, культура, устойчивый, значимый, инновационный, ответственный, вносить, поддерживать, развивать, обучать, реализовывать, активно, ответственно, целеустремлённо, творчески, внедряя, создавая, обучая, развивающийся, стремящийся.	<i>Система, инновации, стратегия, возможности, ответственность, успех, лидерство, сотрудничество, амбициозный, высококвалифицированный, перспективный, эффективный, исследовать, оптимизировать, планировать, интегрировать, продуктивно, стратегически, эффективно, действуя, планируя, реализуя, осуществляющий, организованный, направленный.</i>
	Грамматический минимум	
	<p>«Субъект и его движение»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Как гражданин своей страны, я стремлюсь внести вклад в ее развитие. - Молодежь играет решающую роль в формировании будущего Казахстана. - Я намерен развивать свои навыки, чтобы внести позитивные изменения в общество. - Каждый из нас может участвовать в проектах, которые способствуют социальной справедливости. - Я считаю, что через образование я могу помочь другим достигнуть успеха и внести вклад в развитие страны. - Обучая молодежь, мы создаем сильное и образованное общество, способное к переменам. <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я планирую свою карьеру в области экологии, чтобы внести вклад в развитие устойчивых технологий. - Мы обсуждаем социальные проблемы и способы их решения в нашей стране. 	<p>«Субъект и его движение»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я осознаю свою ответственность как будущего специалиста в развитии своей страны. - Следующие поколения должны быть готовы к вызовам, которые ставит перед нами современный мир. - Я планирую инвестировать свои силы в образовательные инициативы для молодежи. - Мы должны инициировать проекты, которые помогут решить экологические проблемы нашего региона. - Если каждый из нас начнет действовать на своем уровне, наше общество станет лучше. - Привлекая новые технологии и идеи, мы можем значительно улучшить качество жизни в нашей стране. <p>«Субъект и его интеллектуальная деятельность» (настоящее время)</p> <p>Я анализирую возможности своего профессионального роста для внесения вклада в развитие медицины в стране. Мы разрабатываем проекты, которые могут улучшить социальные условия жизни в наших населенных пунктах. Студенты оценивают влияние новых технологий на развитие экономики Казахстана.</p>

<p>- Ученик формирует идеи о том, как улучшить образование в регионе.</p> <p>- Я исследую вклад молодежи в экономическое развитие страны.</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время)</p> <p>Молодые специалисты, Предприниматели, Инноваторы</p> <p>Молодые специалисты реализовывают свои идеи, которые способствуют развитию экономики страны.</p> <p>Предприниматели создают новые рабочие места и поддерживают местный бизнес.</p> <p>Инноваторы внедряют современные технологии, улучшая жизнь населения.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству:</p> <p>- Каждый гражданин играет важную роль в развитии своей страны.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Молодёжь — движущая сила перемен и прогресса. - Активные граждане способны внести значительный вклад в развитие общества. - Ответственный профессионал всегда думает о будущем своей страны. - Как образованный и инициативный человек, я стремлюсь внести изменения в свою страну. - Граждане, которые активно участвуют в жизни общества, становятся основой устойчивого развития. <p>«отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)»</p> <p>«субъект и его состояние»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я - активный гражданин своей страны, стремящийся вносить вклад в ее развитие. - Каждый из нас может стать значимой частью общества, поскольку это наша общая ответственность. 	<p>Я представляю как моя работа может способствовать культурному обмену между странами.</p> <p>«Субъект и его физическое действие» (настоящее время)</p> <p>Граждане страны, Лидеры мнений, Волонтеры</p> <p>Граждане страны защищают свои права и интересы, формируя гражданское общество.</p> <p>Лидеры мнений повышают уровень общественного сознания и стимулируют к изменениям.</p> <p>Волонтеры поддерживают социальные инициативы, улучшая качество жизни в обществе.</p> <p>«Субъект и его признак» (настоящее время) По положительному качеству:</p> <p>Лидер, сообщество, нация, будущее, потенциал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лидер, способный вдохновлять, помогает формировать будущее страны. - Сообщество, объединённое общей целью, может достичь многого. <p>Инновационный, стратегический, значимый, перспективный, многообразный.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инновационный подход к образованию считается ключом к развитию нации. - Стратегические инициативы могут привести к значительным изменениям в обществе. - Как лидер в своей профессиональной области, я намерен следовать инновационному пути развития. - Нация, обладающая большим потенциалом, может смело смотреть в будущее. <p>«отсутствие чего/кого-либо (в т. Ч. Субъекта)»</p> <p>«субъект и его состояние»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я стремлюсь к получению образования в области (указать сферу), чтобы внести значимый вклад в экономическое развитие своей страны. - Развиваясь как специалист, я намерен соединить свои знания с потребностями общества. - Я буду участвовать в социальных проектах, чтобы содействовать развитию местных сообществ.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Я намерен развивать свои компетенции для того, чтобы вносить позитивные изменения. - Я верю, что мой вклад сможет изменить жизни людей к лучшему. - Я амбициозный и мотивационный лидер, готовый объединять людей ради общего дела. - Моя способность анализировать ситуацию позволяет мне принимать обоснованные решения. - Поскольку я осознаю важность образования, я собираюсь учиться в лучших университетах страны. - Я считаю, что каждый гражданин должен участвовать в развитии общества, поскольку это имеет долгосрочные последствия. <p>«субъект и его психическое действие»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я - активный гражданин, и это важная часть моего будущего. - Я намерен быть не просто наблюдателем, а активным участником изменений. - Я осознаю, что мой вклад может оказать значительное влияние на общество. - Мы должны знать, как использовать свои навыки на благо своей страны. - Я чувствую гордость, когда думаю о своем возможном влиянии на развитие страны. - Моя мотивация находится в желании создать лучшее будущее для следующих поколений. - Я верю, что каждый человек может внести вклад в развитие страны, потому что его идеи могут привести к позитивным изменениям. - Несмотря на трудности, я намерен развиваться как личность, чтобы изменить ситуацию в обществе. <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Я считаю, что мой вклад в развитие страны будет значим для общества, как и вклад...».	<ul style="list-style-type: none"> - Соблюдая эти принципы, я надежно вкладываю свои силы в общее дело. - Я осознаю, что как гражданин, я несу ответственность за будущее своей страны. - Участие в общественной жизни создает возможности не только для меня, но и для будущих поколений. - Я считаю, что мой будущий вклад в развитие страны будет значим, так как я готов вкладывать свои знания и усилия в решение актуальных проблем. <p>«субъект и его психическое действие»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Я осознаю, что, работая над собой, я набираю опыт, полезный для моей страны. - Мы - будущие лидеры, и каждый из нас должен осознавать свою ответственность. - Я размышляю над тем, как мои знания в (область) могут повлиять на развитие нашей страны. - Мы представляем, как наши идеи и инициативы могут реализоваться в жизни страны. - Я понимаю, что мои действия могут иметь долгосрочные последствия для общества. - Я планирую принимать участие в проектах, которые направлены на решение актуальных проблем, и осознаю, что это - мой вклад в будущее. - Я считаю, что вклад каждого человека в развитие страны - это основа для достижения успеха, поскольку единство и сотрудничество становятся важными факторами прогресса. - Мой опыт в (область) позволит мне конкретизировать свои идеи для реальных изменений, и я уверен, что они придадут новое направление нашему сообществу. <p>«сравнение чего/кого-либо с чем/кем-либо»</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Мои идеи по развитию экологии, в отличие от других проектов, направлены на...». - «Успехи правительства в сфере экономики можно сопоставить с моими взглядами на...».
--	--

<p>- «Мои цели в жизни, в отличие от целей многих молодых людей, направлены на...».</p> <p>- «Мой интерес к науке, как и у многих других студентов, позволит внести важные изменения в образование нашей страны.»</p> <p>- «Вклад инженеров в технологическое развитие, по сравнению с вкладом художников в культуру, имеет свои уникальные черты и важность.»</p>	<p>- «Мой подход к решению социальных проблем, в отличие от общепринятых методов, основывается на...».</p> <p>- «Вклад молодежи в будущее страны, как правило, по сравнению с вкладом старшего поколения, несет в себе инновации и свежие идеи.»</p>
<p><i>Структурные и содержательные типы диалога.</i></p>	
<p>Приветствие - Ответное приветствие - Обсуждение личных амбиций и мечты о будущем - Запрос информации о планах на образование - Сообщение о предпочтениях в области учебы и карьеры - Запрос о том, как выбранная профессия может повлиять на страну - Ответ о значении профессиональной деятельности для развития государства - Личное мнение о важных качествах, необходимых для успеха</p> <p>- Сравнение своих целей с целями выдающихся личностей страны - Запрос информации о примерах успешной карьеры в стране - Сообщение информации о влиянии образования на личностный и профессиональный рост - Обсуждение роли молодежи в социальном и экономическом развитии - Запрос о том, каким образом можно внести свой вклад в общество - Эмоционально-экспрессивная реакция на обсуждение будущего - Предложение совместно разработать проект на тему "Мой вклад в развитие страны" - Согласие на совместное участие в проекте и дальнейшую работу</p>	<p><i>Приветствие - Ответное приветствие - Обсуждение актуальности темы успешного будущего - Запрос информации о карьерных амбициях и планах - Сообщение о значении выбранной профессии для страны - Запрос о том, как могут реализовываться идеи по развитию общества - Ответ на вопрос о социально-экономических нуждах страны - Личное мнение о ключевых направлениях развития (инновации, образование, культура) - Сравнение своих стремлений с национальными приоритетами - Запрос информации о современных проблемах, требующих решения - Сообщение о возможностях для молодежи в их решении - Обсуждение роли волонтерства и общественной активности - Запрос о том, как создать положительное влияние на окружающих - Эмоционально-экспрессивная реакция на значимость вклада в развитие страны - Предложение организовать круглый стол на тему молодежного вклада - Согласие на организацию обсуждения и дальнейшую совместную работу</i></p>
<p><i>Структурные и содержательные типы монолога</i></p>	
<p>1. Видение будущего развития страны</p> <p>а) Основные направления развития, которые важны для страны</p> <p>б) Роль молодежи в этих процессах</p> <p>в) Влияние глобализации на развитие страны</p>	<p>1. Анализ текущих вызовов и возможностей для страны</p> <p>а) Экономические, социальные и экологические вызовы</p> <p>б) Возможности, которые открываются для граждан</p> <p>в) Роль инноваций и технологий в будущем развитии</p> <p>2. Стратегия личного вклада в развитие общества</p>

	<p>2. Личные цели и планы на будущее</p> <p>а) Образование и профессиональный рост как вклад в страну</p> <p>б) Идеи для инициатив и проектов, способствующих развитию</p> <p>в) Вовлеченность в социальные и культурные инициативы</p> <p>3. Социальная ответственность и активность</p> <p>а) Примеры добровольческой деятельности как вклад в общество</p> <p>б) Важность патриотизма и гражданской позиции в развитии страны</p> <p>в) Личное отношение к своей роли в будущем развитии страны</p>	<p>а) Определение ключевых сфер, где я могу внести изменения</p> <p>б) Образовательные и карьерные цели, соответствующие потребностям страны</p> <p>в) Ключевые навыки и компетенции, которые необходимо развивать</p> <p>3. Перспективы и личное видение будущего</p> <p>а) Как я вижу свою роль в историческом процессе страны</p> <p>б) Применение опыта и знаний для решения социально-экономических проблем</p> <p>в) Важность единства и сотрудничества между гражданами для достижения общих целей</p>
--	--	---

Представление тематической линейки по уровням обучения обеспечивает преемственность тем, тематическое обогащение и активизацию словарного запаса по теме, активных грамматических конструкций, планомерного включения этнокультуроведческого материала, формированию умений продуцирования монологического высказывания по определенной когнитивной структуре. С каждым классом эта когнитивная структура (содержательный план монолога) может расширяться и видоизменяться. При этом повторяемость некоторых микротем в последующих классах способствует реализации концентрического способа обучения неродному языку. Далее предложены пути реализации такого содержания по одной тематической линейке по блоку «Моя Родина», разработанные учителем русского языка и литературы «SKILLSET SCHOOL» Алишевой Нургуль Галымовной под научным руководством д.пед.н. Булатбаевой К.Н.,

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ ПО ТЕМЕ "СИМВОЛЫ МОЕЙ СТРАНЫ".

Цели и задачи

1. Цель: Формирование основ культурной идентичности учащихся через изучение символов Казахстана на русском языке.

2. Задачи:

- Расширение словарного запаса учащихся по заданной тематике.
- Освоение грамматических структур, связанных с описанием и характеристикой символов.
- Воспитание патриотизма и уважения к культуре и традициям своей страны.

Упражнения для усвоения лексического и грамматического минимумов

Лексические упражнения:

- Сопоставление: Дайте учащимся карточки с изображениями символов и словами, которые они должны сопоставить.
- Заполнение пропусков: Предложите предложения с пропущенными словами (например, "Герб Казахстана _____" (красивый)).
- Словарь на стене: В классе создайте "карту слов", где учащиеся прикрепляют изображения символов и их названия.

Грамматические упражнения:

- Объясните использование конструкций, связанных с действиями и признаками (например, "Флаг Казахстана красивый", "Герб состоит из...").
- Используйте примеры для показа временных форм (настоящее время) и различных типов предложений.
- Составление предложений: Дайте учащимся начало предложений, чтобы они завершили их, например, "Флаг Казахстана _____ (что?)" или "Я _____ (что делаю?) флаг".
- Работа в парах: Учащиеся обсуждают между собой, используя заданные фразы (например, "Что изображено на гербе?").
- Игровая деятельность: Проводите игры, где студенты могут описывать символы, используя грамматические конструкции (например, "Герб имеет...").
- Словесные игры: Проведите игру "Слова на букву", где учащиеся по очереди называют предметы, связанные с темой, на букву, которую вы называете.
- Кроссворд: Создайте кроссворд со словами из лексического минимума. Учащиеся должны заполнять его, опираясь на подсказки.

Активные формы обучения

Проектная деятельность: Создание коллективного плаката "Символы Казахстана", где учащиеся рисуют флаг, герб и пишут о них.

- Классная экскурсия: Организуйте небольшую экскурсию по школе или району, где учащиеся могут находить символы и памятники, связанные с Казахстаном, и делать об этом заметки.

- Мини-исследования: В группах учащиеся могут исследовать различные символы Казахстана и представлять результаты в виде презентации.

Дискуссия: Организуйте обсуждение на тему "Почему мы гордимся символами нашей страны?" и предложите каждому учащемуся высказать свое мнение.

Практическое задание: Попросите учащихся нарисовать любимый символ Казахстана и объяснить, почему он им нравится на русском языке.

Буклеты о символах: Попросите учащихся создать буклеты о каждом символе Казахстана, включив в них информацию, изображения и описание.

Стихи и песни: Попросите учащихся написать короткие стихи или песни о символах страны и выступить с ними перед классом.

Поддерживайте интерес учащихся к изучению русского языка через тему, которая близка их сердцу. Используйте различные методы и подходы, чтобы сделать процесс обучения увлекательным и эффективным.

- **Диалоги:** Учащиеся работают в парах и создают диалоги, используя новые слова и грамматические конструкции на тему символов Казахстана.

- **Ролевые игры:** Разработайте сценарий, где учащиеся изображают известные события, связанные с символами, такие как поднятие флага на праздниках.

- **Создание символики:** Проводите занятия по лепке или рисованию, где учащиеся могут создать модели флага или герба из глины или бумаги.

- **Оформление класса:** Позвольте учащимся украсить класс символами Казахстана, используя собственные рисунки, поделки или плакаты.

Кросс-дисциплинарные проекты

- **Связь с историей:** Присоедините уроки истории и изучение символов, обсуждая их историческое значение и происхождение.

- **Музыка и культура:** На уроках музыки подчеркните важность гимна, познакомьте учащихся с его историей и значением, также можно изучить народную музыку Казахстана.

Работа с информационными технологиями

- **Интернет-исследование:** Попросите учащихся найти информацию о казахских символах в интернете и поделиться ею с классом в формате короткой презентации.

- **Создание видеороликов:** Дайте задание создать небольшой видеоролик или слайд-шоу о символах Казахстана с использованием рисунков и фотографий.

Упражнения для подготовки к диалогам и монологам

1. Заполнение пропусков

Попросите учащихся заполнить пропуски в предложениях, используя предоставленный лексический минимум.

- Флаг Казахстана _____ (красивый, желто-синий).

- На гербе изображён _____ (орел).

- Я _____ (горжусь) символами своей страны.

2. Создание предложений

Попросите учащихся на основе предложенного набора слов составить свои предложения.

- Используйте слова: флаг, герб, красивый, символ, страна.

- Пример: "Герб нашей страны красивый, он — символ Казахстана."

3. Составление вопросов

Предложите учащимся составить вопросы, используя лексический минимум.

- Какой (флаг) у Казахстана?

- Что изображено на гербе Казахстана?

- Как мы можем защищать символы своего народа?

4. Песня о символах

Научите учащихся создать простую песенку о символах страны, используя лексический минимум. Начать можно с простых четверостиший.

- Пример начала:

- Флаг Казахстана — яркий,
- Герб — величие народа.
- Мы гордимся, мы любим,
- Символы страны — в нас!

5. Диалоги по карточкам

Разделите учащихся на пары и дайте каждому набор карточек с различными фразами и вопросами на тему символов (например, "Я горжусь флагом Казахстана", "На гербе есть солнце и орел"). Попросите их составить диалоги, используя эти фразы.

- Пример диалога:

- Ученик 1: "Какой флаг у Казахстана?"
- Ученик 2: "Флаг Казахстана — красивый и желто-синий. Я горжусь им."

6. Монологи на основе вопросов

Дайте учащимся вопросы, на которые они должны ответить в виде монологов, используя данный лексический минимум. Например:

- "Что для тебя значит символ Казахстана?"
- Ожидаемый ответ: "Символ Казахстана — это флаг. Он красивый, и я горжусь, что он мой. Флаг представляет нашу страну, наши традиции и культуру."

7. Разминка с ролевыми играми

Организуйте ролевые игры, в которых один учащийся будет представлять флаг, другой — герб. Пусть они расскажут о себе, используя простые фразы и описания.

- Пример:

- Флаг: "Я — флаг Казахстана. Я красивый и желто-синий. Я символ свободы."
- Герб: "Я — герб. На мне изображён орел, я символ истории и богатства."

8. Создание истории о символах

Попросите учащихся написать короткую историю о том, как символы Казахстана выглядят в их жизни. Используйте слова из минимума и простые грамматические структуры.

- Пример: "Однажды я пошел в парк, где поднимался флаг. Я видел, как гимн звучит на праздниках. Я гордился своей страной."

Заключение

Эти упражнения помогут учащимся не только освоить лексический и грамматический минимум, но и развить навыки составления диалогов и монологов. Постепенное усложнение заданий позволит им почувствовать уверенность в разговорной практике и облегчить участие в речевой деятельности на уроках русского языка.

Подведение итогов

- Обсуждение: Регулярно проводите обсуждение с учащимися о том, что они узнали о символах Казахстана, и как это связано с их жизнью и культурой.

- Опросники и анкеты: Разработайте анкеты, где учащиеся могут оценить свои знания о символах и выразить, что для них значит каждая из тем.

Эти разнообразные формы работы и задания помогут сделать обучение более активным, дать возможность учащимся выразить себя творчески и углубить понимание темы "Символы моей страны".

Для того чтобы учащиеся смогли самостоятельно составлять диалоги и монологи на тему "Символы моей страны", можно предложить следующие упражнения, использующие лексический и грамматический минимум. Эти упражнения помогут им постепенно осваивать тему и практиковать речевые навыки.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В 5-7 КЛАССАХ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ ПО ТЕМЕ «ЧТО ОЗНАЧАЮТ ГЕРБ И ФЛАГ МОЕЙ СТРАНЫ»

«Слова и их значения». Раздать карточки с лексическим минимумом. Учащиеся должны объяснить

«Словесный слух». Попросите учащихся вспомнить 2-3 предложения с каждым словом, используя их в контексте.

«Ассоциации». Учащиеся должны создать ассоциации с каждым словом. Например: "герб" — "символ нашей страны".

«Правильные конструкции». Дайте учащимся набор предложений с пропусками, которые им нужно заполнить, используя правильные грамматические формы:

- Государственные символы _____ (играть) важную роль в формировании национального сознания.

«Анализ предложений». Учащиеся получают несколько предложений и должны проанализировать их по грамматическим конструкциям, определяя субъекты и действия:

- Мы _____ (исследовать) исторические корни символов герба.

«Сравнение». Учащиеся должны составить предложения, сравнивая герб и флаг Казахстана с другими странами, используя данные конструкции:

- Флаг Казахстана, в отличие от флага России, _____ (иметь) свои уникальные символы.

Рекомендации по организации уроков

- Начинать урок с введения в тему, используя наглядные материалы (иллюстрации герба и флага).

- Разделить урок на этапы: создание концептуальной карты значимости герба и флага, лексическая и грамматическая практика, групповая дискуссия.

- Включать в задания элементы игры, чтобы повысить заинтересованность учащихся.

- Учить учащихся самостоятельно исследовать информацию о гербе и флаге и представлять её в классе.

Оценка результатов

- Оценивать выполнение упражнений по усвоению лексического и грамматического минимумов, включая устные ответы, письменные задания и проекты.

- Создавать ситуации для личной рефлексии, где учащиеся смогут выразить своё видение значимости герба и флага в своей жизни.

Дополнительные задания для усвоения лексического минимума

Кроссворд с лексическим минимумом. Составьте кроссворд, используя слова из лексического минимума. Учащиеся должны будут заполнить кроссворд, включая определения, синонимы или примеры использования для толкования слов.

Игра "Словесная цепочка". Начните с одного слова из лексического минимума. Следующий ученик должен назвать слово, которое начинается с последней буквы предыдущего. Например, "герб" — "борьба" (добавить слова, относящиеся к теме).

Визуализация слов. Попросите учащихся создать мини-постеры на каждое слово из лексического минимума. На постере должно быть само слово, определение, иллюстрация и пример использования в предложении.

Дополнительные задания для усвоения грамматического минимума.

Письмо героям. Учащиеся представляют, что они пишут письмо гербу или флагу своей страны, используя конструкции из грамматического минимума. Например: "Я горжусь тем, что ты символизируешь нашу независимость."

Драматизация. Разделите класс на группы и предложите им разыграть сценки, где каждый использует грамматические конструкции. Например, один ученик может представить флаг, объясняя его символику другим.

Темы для дебатов. Организуйте школьные дебаты на темы, связанные с патриотизмом и значимостью национальных символов. Учащиеся должны использовать предложения из грамматического минимума для поддержки своих аргументов. Например: "Историческая эволюция флага показывает изменения в общественном сознании."

Задания на сравнение.

Сравнительная таблица. Создайте таблицу, где ученики сравнивают герб и флаг Казахстана с гербами и флагами других стран. В таблице можно указать такие параметры, как символика, цветовая гамма и историческое значение.

Исследовательский проект. Попросите учащихся исследовать один символ с герба или флага другой страны и представить его в классе. Учащиеся должны использовать средства из грамматического минимума, чтобы сделать сравнение с гербом и флагом Казахстана.

Задания на ассоциации и фантазию. Ассоциативные карты. Попросите учащихся создать ассоциативные карты на основе лексического минимума, где они будут связывать различные слова с их значениями, историями или личными ассоциациями.

Креативное письмо. Пусть ученики напишут небольшое эссе или статью на тему "Что для меня означает герб и флаг моей страны". При этом они должны использовать как минимум 5 слов из лексического минимума и 3 грамматические конструкции.

Эти задания побудят учащихся активно использовать изученный материал и развивать навыки критического мышления, анализа и творчества.

Вот несколько упражнений, которые помогут учащимся 5-7 классов создавать интересные диалоги и монологи на тему "Что означают герб и флаг моей страны". Эти задания способствуют развитию навыков устной речи и критического мышления, а также помогают эффективно использовать лексический и грамматический минимум.

Упражнения для создания диалогов

Диалоги на сценке. Разделите класс на пары или небольшие группы. Попросите их написать и разыграть диалог между двумя персонажами: один может представлять герб Казахстана, а другой — флаг. Они должны обсудить свою значимость, значение своих символов и как они воздействуют на граждан.

Примерный сценарий:

- Герб: "Я символизирую нашу историю и традиции. Как ты, флаг, воспринимаешь свои обязанности?"

- Флаг: "Я горжусь тем, что представляю страну на международном уровне. Но что ты думаешь о нашей роли в воспитании патриотизма?"

Интервью. Пусть один учащийся будет "журналистом", а другой — "экспертом по национальным символам". Журналист должен задать эксперту вопросы о значимости герба и флага, их цветах, и что они представляют для народа. Пример вопросов:

- "Как вы можете объяснить значение цветов на нашем флаге?"

- "Почему, по вашему мнению, герб является важным элементом нашей культуры?"

Ролевые игры. Создайте сценарии, в которых учащиеся изображают разные персонажи: школьники, родители, историки или иностранцы, которые обсуждают герб и флаг. Например, ролевое представление может пройти в формате "Круглый стол", где каждый делится своим мнением.

Составление диалогов-переписок. Дайте учащимся тему, связанную с гербом или флагом, и пусть они создадут переписку между двумя людьми (например, друзьями или членами семьи), обсуждающими историю и значение символов.

Упражнения для создания монологов

Монолог "Я и мой символ". Пусть каждый учащийся напишет короткий монолог о том, что для него значит герб и флаг Казахстана. Используя 3-4 слова из лексического минимума, они могут поговорить о патриотизме, гордости за страну, историческом наследии. Пример начала монолога:

"Я горжусь тем, что герб нашей страны отражает глубину нашей культуры. Каждый элемент имеет значение, и его историческое наследие вдохновляет меня..."

"Письмо флагу или гербу". Пусть учащиеся напишут монолог в форме письма к своему гербу или флагу. В письме они должны выразить свои чувства и мысли о символах, используя идеи из грамматического минимума. Пример: "Дорогой флаг, когда я смотрю на тебя, я чувствую гордость за свою страну. Ты символизируешь наши ценности и единство. Я надеюсь, что ты всегда будешь вдохновлять молодых людей на защиту нашей культуры."

"Истории из прошлого". Попросите учащихся подготовить монолог, в котором они расскажут историю, связанную с гербом или флагом, опираясь на свои знания о культурной принадлежности. Они могут использовать примеры из истории Казахстана и связать их с настоящими. Пример содержания монолога: "Сегодня я расскажу вам о том, как наш флаг стал символом свободы для нашего народа, и о тех, кто боролся за нашу независимость..."

Публичные выступления. Организуйте день ораторского мастерства, в рамках которого учащиеся смогут представить свои монологи или диалоги перед классом. Это позволит им закрепить навык публичной речи и уверенности в своих силах.

Эти упражнения будут способствовать не только усвоению лексического и грамматического материала, но и развитию креативности, навыков общения и уважения к национальным символам.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В 8-9 КЛАССАХ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ ПО ТЕМЕ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ ПО ТЕМЕ «Я ПРЕДСТАВИТЕЛЬ СВОЕЙ СТРАНЫ!»

Обучение русскому языку и литературе в рамках темы "Я представитель своей страны!" должно быть направлено на формирование у учащихся чувства национальной идентичности, понимания своих обязанностей как граждан, а также способности активно выражать свои мысли, чувства и знания о культуре и истории своей страны. В данном процессе важно интегрировать лексические и грамматические минимумы, чтобы учащиеся могли уверенно использовать новый лексический запас в речи и письменных работах.

"Ассоциативный ряд". Попросите учащихся создать ассоциативные ряды со словами из минимума. Например, к слову "патриотизм" можно добавить такие слова, как "гордиться", "уважать", "историческое наследие". Затем учащиеся могут поделиться своими ассоциациями в парах и объединить свои идеи в одном общем списке.

"Картинки и слова". Предложите учащимся выбрать изображение, которое ассоциируется с Казахстаном, и написать к нему описание, используя как можно больше слов из лексического минимума. Это поможет учащимся закрепить связь между словом и его значением.

Упражнения на использование грамматических структур.

"Составление предложений". Дайте учащимся набор слов из минимума, и пусть они составят предложения на основе заданных структур. Например, фразы «Я горжусь...», «Я изучаю...», «Я уважаю...», добавляя свои собственные идеи.

"Грамматическая таблица". Создайте таблицу с различными формами слов (существительные, прилагательные, глаголы) и предложите учащимся заполнить пропуски в предложениях, используя правильные формы слов. Например: «Гражданин должен ___ (уважать) свою культуру».

Упражнения на развитие навыков письменной речи.

"Эссе о патриотизме". Пусть учащиеся напишут короткое эссе на тему: «Что значит быть патриотом своей страны?». Они должны использовать как можно

больше слов из лексического минимума и составить аргументированное мнение о своей роли как гражданина.

"Проект о культурном наследии". Предложите учащимся подготовить проект, в котором они расскажут о культурном наследии своей страны. Они могут использовать постеры, презентации и устные выступления, включая в свои тексты как можно больше новых слов и грамматических структур.

Упражнения на развитие устной речи

"Дебаты". Разделите класс на две группы и проведите дебаты на тему: «Молодежь должна активно участвовать в общественной жизни». Дайте каждой группе время подготовить свои аргументы, используя лексический минимум и грамматические структуры.

"Интервью". Попросите учащихся провести интервью с представителем их семьи или сообщества о том, что значит быть казахстанцем. Учащимся нужно использовать новые слова и фразы, а затем представить результаты классу.

Обучение русскому языку в контексте темы «Я представитель своей страны!» должно быть активным, вдохновляющим и актуальным. Применение разнообразных упражнений позволит учащимся не только осваивать язык, но и формировать патриотические чувства, уважение к своей культуре и истории, а также готовность принимать участие в жизни своего общества.

«Слова и определения». Учитель называет термин (например, «культура»), а учащиеся должны по очереди давать определения, синонимы или примеры, связанные с этим словом. Это поможет углубить понимание лексики.

«Кроссворд «Я – гражданин Казахстана». Создайте кроссворд с использованием лексики из минимума. Учащиеся должны заполнить кроссворд словами по заданным определениям или подсказкам.

«Образование слов». Предложите учащимся составить новые слова на основе корней из лексического минимума. Например, от слова «культура» можно образовать «культурный», «культурность».

Ролевые игры «Представитель страны». Учащиеся выбирают роли (например, общественный деятель, культурный представитель, студент) и разыгрывают сценки, применяя лексику из темы. Они могут обсуждать важные культурные события или представлять свою страну на мировых форумах.

Сочинение историй «Я — представитель своей страны». Попросите учащихся написать короткую историю о том, как они представляют свою страну за границей или на мероприятии, подчеркивая ключевые слова и фразы из минимума.

Видео про Казахстан. Найдите короткий видеоролик о Казахстане (например, о культуре, традициях или историческом наследии). Учащиеся должны написать реферат о том, что они услышали и увидели, используя минимум из лексики.

Таблица «Ценности гражданина». Создайте таблицу, в которой учащиеся перечисляют важные ценности и качества хорошего гражданина (например, «ответственность», «патриотизм»), и сопоставляют их с примерами из жизни.

Использование ментальных карт. Попросите учащихся создать ментальную карту, где в центре будет стоять слово «идентичность». Учащиеся должны записывать связанные слова и идеи, используя минимум из лексики.

Культурные обмены. Создайте группы, и каждая группа будет представлять различные традиции.

Игры с карточками. Попросите учащихся создать карточки со словами из лексического минимума. На одной стороне — слово, на другой — определение или пример использования. Игры на быстрое отображение или объяснение слов. Предложенные задания и упражнения помогут создать активную и разнообразную учебную среду, способствующую эффективному усвоению лексики по теме «Я представитель своей страны!». Используйте интерактивные и креативные методы, чтобы сделать процесс изучения языка интересным и мотивирующим для учащихся.

Для того чтобы учащиеся могли уверенно участвовать в диспутах, диалогах и создавать монологи на тему «Я представитель своей страны!», необходимо разработать интерактивные упражнения, способствующие активному использованию лексико-грамматического минимума. Вот набор упражнений и активностей, которые помогут достичь этой цели:

Упражнения для усвоения лексико-грамматического минимума

«Лексический тир». Учитель называет слово из лексического минимума, а учащиеся по очереди называют ассоциированные слова или выражения (например, к слову «патриотизм» можно добавить: «гордиться», «традиции» и т.д.). Учащиеся также могут использовать новую лексику в

Диспут на заданную тему. Разделите класс на две группы (например, «за» и «против»). Предложите тему, связанную с патриотизмом или идентичностью, и дайте время подготовить аргументы, используя лексический минимум. Каждая группа должна представить свои аргументы, используя слова из минимума.

«Диалоги на тему». Дайте учащимся разные ситуации, которые требуют обсуждения патриотизма, культуры или идентичности. Учащиеся работают в парах, создают диалоги, учитывая ключевые слова. Например, обсуждение значимости изучения языка или участия в культурных мероприятиях.

Монолог «Я – гражданин Казахстана». Попросите каждого ученика подготовить краткий монолог на тему «Я – гражданин Казахстана», в котором они должны использовать 5-6 слов из лексического минимума. Позвольте им делиться своими мыслями о роли молодежи, культурных традициях и историческом наследии.

Игра «Выражения и определения». Каждое слово из лексического минимума даётся учащимся, которые затем должны объяснить его значение другим или использовать его в предложении. Например, для слова «дружба» можно сказать, что это «связь между людьми, основанная на взаимных чувствах».

«Круг идей». Начните с одного слова (например, «традиция»), и все учащиеся должны по очереди добавлять связанные идеи, используя лексику. Каждое новое слово может быть связано с предыдущими, так чтобы в итоге получилось «колесо идей». В итоге تصنعون создайте созданный круг, формируя обширную идею о культуре Казахстана.

Исследование и представление. Разделите класс на группы и дайте каждой группе тему, касающуюся культурного наследия Казахстана. Попросите их подготовить краткую презентацию, используя лексику из минимума. После

презентации организуйте обсуждение, в котором другие учащиеся могут задать вопросы или комментировать.

Ролевые игры «Гражданская ответственность». Выберите несколько ролей для ролевой игры, например, общественный деятель, активист, культурный куратора и т.д. Учащиеся должны разыграть сцену, в которой каждое лицо защищает свои взгляды на ответственность граждан перед страной, применяя ключевые слова.

Обсуждение видеороликов. Покажите учащимся видеоролики на тему казахской культуры, идентичности или исторического наследия. После просмотра организуйте обсуждение, в котором учащиеся должны комментировать и давать свои мнения, используя лексику.

Чтение и анализ текстов. Предложите учащимся прочитать статьи или эссе о Казахстане. Затем дайте им задания на обсудить прочитанное в парах, отразив свои мысли в контексте лексики. Например, можно попросить высказать своё мнение о роли молодежи в сохранении культуры.

Сочинение и использование указанных упражнений обеспечит учащихся необходимыми навыками для уверенного участия в диспутах, диалогах и создании монологов, свободно применяя лексику. Разнообразие форматов позволяет задействовать различные стили обучения и повышает мотивацию учащихся, заставляя их активнее включаться в процесс изучения русского языка.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В 10-11 КЛАССАХ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ ПО ТЕМЕ «МОЙ БУДУЩИЙ ВКЛАД В РАЗВИТИЕ МОЕЙ СТРАНЫ»

Эти методические рекомендации помогут учителям эффективно обучать учащихся русскому языку, формируя у них активную гражданскую позицию и готовность участвовать в развитии своей страны. Конечно, вот дополнительные интересные упражнения для усвоения лексического и грамматического минимума, которые помогут учащимся глубже понять тему «Мой будущий вклад в развитие моей страны»:

Цели обучения:

1. Формирование у учащихся понимания их роли и ответственности в развитии страны.
2. Развитие умений анализировать и формулировать идеи, направленные на социальное, экономическое и культурное развитие.
3. Углубление знаний о лексике и грамматике, необходимой для обсуждения актуальных тем в контексте развития страны.
4. Содействие вовлечению учащихся в активные формы работы через проекты, исследование и творческую деятельность.

Структура обучения:

1. Вводная часть (2 урока):

- Обсуждение понятий "вклад", "развитие", "инициатива".
- Изучение лексического минимума через контекст.
- Групповая работа по формированию идей о будущем Казахстана.

2. Основная часть (8 уроков):

- Упражнения на усвоение лексического и грамматического материала.

- Проектная деятельность, направленная на инициирование социальных изменений в школе.

- Анализ примеров вкладов различных профессий в развитие страны.

- Использование методов сравнительного анализа.

3. Заключительная часть (2 урока):

- Презентация проектов учащимися.

- Открытая дискуссия о значении вкладов молодежи в развитие общества.

Упражнения для усвоения лексического и грамматического минимума:

Составление словосочетаний. Ученики работают в парах и составляют словосочетания с использованием лексических единиц (вклад, развитие, инициатива и т.д.). Например: "значимый вклад", "инновационная инициатива". Затем представляют свои словосочетания классу.

Открытые вопросы. Учитель задает открытые вопросы на тему "Мой вклад в развитие страны", используя ключевые слова. Учащиеся должны давать развернутые ответы. Например: "Как вы можете оптимизировать свою деятельность как будущий специалист?"

Групповая работа. Разделите класс на группы и дайте каждой группе тему: «Экология», «Культура», «Образование». Каждая группа готовит небольшой проект или презентацию, использующую ключевые слова и предложенные конструкции.

Ролевые игры. Учащиеся разыгрывают сцены, где выступают как лидеры мнений, граждане или волонтеры, обсуждая свои вклады в развитие общества. Это развивает навыки речи и применение грамматики на практике.

Дебаты. Организуйте дебаты на тему: «Кто важнее для развития страны: молодежь или старшее поколение?». Учащиеся должны использовать лексический минимум для аргументации своей позиции.

Сравнительный анализ. Дайте учащимся задание сравнить свои идеи по развитию экологии с известными проектами. Например: "Мои идеи по развитию экологии, в отличие от других проектов, направлены на..."

Итоговые задания и оценка:

1. Презентация итогового проекта, где учащиеся представляют свои идеи по улучшению жизни в своем сообществе, используя изученные лексические и грамматические конструкции.

2. Рефлексия: учащиеся пишут эссе на тему «Мой будущий вклад в развитие моей страны», применяя ключевую лексику и грамматику.

Рекомендации:

- Постоянно мотивируйте учеников искать инновационные решения существующих проблем.

- Поддерживайте активный диалог и обмен мнениями как в классе, так и вне его.

- Используйте различные мультимедийные ресурсы и примеры успешных инициатив молодежи в Казахстане и за его пределами.

Картографирование идей. Ученики получают лист бумаги, на котором они рисуют "умственную карту" своих идей по теме. В центре располагается "Я и мой вклад", от которого идут ответвления с лексикой (вклад, инициатива,

развитие) и примерами конкретных действий. Каждое ответвление должно содержать как минимум одно предложение, используя ключевые слова.

История достижения. Дайте учащимся задание написать небольшую историю о "будущем Казахстана" через 10 лет, где они описывают, какой вклад в развитие страны они и их сверстники сделали. Они должны использовать как можно больше ключевых слов и фраз из списка. Затем учащиеся представляют свои истории в парах или группах.

Панель экспертов. Учащиеся делятся на "экспертов" и "слушателей". Эксперты выбирают конкретную область (например, наука, культура, экология) и представляют свои идеи о том, как молодежь может внести вклад в ее развитие в будущем. Слушатели могут задавать вопросы и делать комментарии. Эксперты должны аргументировать свои идеи, используя лексический минимум.

Картинка вместо слов. Ученики получают набор изображений или фотографий, которые ассоциируются с ключевыми словами (например, культура, экология и т.д.). Затем они должны составить небольшое сообщение, описывающее, как они могут внести вклад в эти области, используя предложенные слова. Можно работать в группах, чтобы стимулировать обсуждение.

Игры на сопоставление. Создайте карточки, на которых написаны слова из лексического минимума. Ученики должны сопоставить каждое слово с его значением или с примером предложения. Также можно создать игру в "мемо", где учащиеся ищут пары: слово и его определение.

Инвестиционный проект. Ученики разрабатывают "инвестиционный проект" по улучшению какого-либо аспекта жизни в своем городе или стране. Они должны составить презентацию (5-10 слайдов), используя как минимум 10 слов из лексического минимума и различные грамматические конструкции. После этого они представляют свои проекты классу.

Редактор статей. Ученики получают печатные статьи о вкладах различных общественных деятелей или проектов в развитие страны. Они должны проанализировать тексты, выделить основные идеи и предложить изменения, чтобы сделать статьи более информативными, добавив нужные лексические единицы. Затем они могут переписать статьи с учетом своих изменений.

Творческие анекдоты. Попросите учащихся создать забавные или нестандартные анекдоты, используя ключевые слова. Например: "Почему вклад молодежи — это не шутка? Потому что, если мы не действуем, кто-то другой сделает это за нас!". Лучше всего, если они могут экспериментировать с формами и создавать неожиданные сочетания слов.

Эти упражнения помогут учащимся не только усвоить лексический и грамматический минимум, но и развивать такие навыки, как критическое мышление, креативность и командная работа, что является важным в контексте обсуждения их вкладов в развитие страны.

Вот несколько упражнений, которые помогут учащимся свободно использовать лексико-грамматический минимум в диалогах, монологах и других формах устной и письменной речи:

Моделирование диалогов. Учащиеся работают в парах и получают карточки с ситуациями, где нужно обсудить вклад молодежи в развитие страны. Каждая карточка содержит ключевые слова из лексического минимума. Например:

- Ситуация: Обсуждение экологических инициатив.

- Ключевые слова: вклад, инициатива, экология, сообщество.

Учащиеся должны провести диалог, используя все ключевые слова, и затем представить его классу.

Групповая презентация. Разделите класс на группы и дайте каждой группе тему, например, "Будущее Казахстана в сфере образования". Каждая группа готовит 5-минутную презентацию, в которой они должны использовать как можно больше ключевых слов из лексического минимума. Каждый член группы должен выступить, используя новые лексические единицы.

Вопрос-Ответ. Учитель задает вопросы на темы, связанные с вкладом в развитие страны, например:

- Как вы видите свою роль в будущем вашей страны?

- Какие инициативы вы хотите поддерживать в общественной жизни?

Учащиеся должны отвечать, используя лексический минимум. В качестве усложнения можно дать партнеру задание переформулировать ответ, сохраняя смысл, но используя другие слова из минимума.

Письменные эссе. Учащиеся пишут эссе на тему "Мой вклад в развитие страны" с обязательным использованием всех слов из лексического минимума. Это помогает им структурировать свои мысли и использовать новые слова в контексте. После написания эссе учащиеся могут провести "круглый стол", обсудив основные идеи.

Ролевая игра "Будущее Казахстана". Ученики разбиваются на группы и принимают на себя роли (например, гражданин, волонтер, бизнесмен, ученый). В определенной ситуации (например, общественное обсуждение о будущем города) они должны обсуждать, какие меры могут быть предприняты для улучшения положения в сообществе. Используйте ключевые слова, чтобы создать аргументы и идеи.

Игры с карточками. Создайте карточки с лексическими единицами с одной стороны и их значениями или примерами предложений с другой. Ученики могут работать в парах для игры "Мемори", где они должны находить пары (слово и его значение). Также можно использовать карточки для создания предложений, где каждый ученик по очереди тянет карточку и должен мгновенно составить предложение с этим словом.

Корпорация идей. Создайте небольшие группы, которые представляют "корпорацию" по развитию инициатив для улучшения жизни в своем сообществе. Каждая группа должна предложить проект, используя лексические единицы. Например, проект по "развитию устойчивого образования". Учащиеся представляют свои проекты, используя весь лексический минимум.

Ассоциации и обсуждения. Учитель называет слово из лексического минимума, например, "инновационный". Учащиеся поочередно называют ассоциации, которые у них возникают с этим словом. Затем каждая ассоциация должна быть обсуждена, и учащиеся должны попытаться использовать её в предложении,

включив в ответ другие слова из минимума. Это помогает создавать связные и осмысленные конструкции.

Эти упражнения помогут ученикам активно использовать изученный лексику и грамматику в разных формах устной и письменной речи, развивая креативность и уверенность в себе при общении на русском языке.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В методических рекомендациях представлены механизмы реализации функционально-коммуникативного подхода к обучению языковым предметам в школах Казахстана, которые являются неродными для обучающихся. Учтена специфика этих изучаемых языков как средств общения и как источников материалов в познавательной деятельности: определение содержания этих языковых предметов осуществляется на экстралингвистической базе. Предложены методические пути, которые ведут к говорению и коммуникации. В Концепции доказана отправная функция тематического минимума. Демонстрируется практическая значимость «тематической линейки» со 2/3-го класса по 11-й класс. Это обеспечивает как планомерное расширение познавательной деятельности в определенном тематическом направлении, так и преемственность лексико-грамматического минимума. Лексико-грамматический минимум впервые основан на новом семантическом подходе. Лексический материал не оторван от темы, распределен по микротемам, микротемы взаимосвязаны друг с другом и обеспечивают целостность восприятия темы. Содержание работы по диалогу также не является случайным, а охватывает ключевые подтемы, являющиеся ядерными для раскрытия темы. С учетом возраста учащихся рекомендуется учет сфер общения, которые также определяют содержание работы по диалогическому общению. Достоинством работы считается и опора на речевые задачи, которые отобраны непосредственно по теме. Микротемы и речевые задачи позволяют представить активную лексику на функциональной основе: по ее пригодности и употребляемости для выражения мысли в рамках темы. Тематическая лексика является базовым материалом для развития речи и сгруппирована на смысловой основе, что способствует быстрому запоминанию обучающимися, а учителям – создавать типовые задания на активное использование их при реализации той или иной речевой задачи.

В Концепции обосновывается функциональный типовой грамматический материал, который отличается от традиционного дробного распределения по классам. Грамматический материал должен быть отобран по принципу семантической значимости для раскрытия темы в монологе. Единицей отбора представлены смысловые типы ожидаемых предложений-высказываний (например, субъект и его признак; субъект и его физическое действие и т.д.). Такая типология позволяет активизировать освоенную лексику на уровне грамматики (например, «Целое и его части» : (ряд объектов по теме) состоит из....; представляет совокупность ....; разделяется на ...; включает .../ (ряд объектов) объединяются, являются составляющими, представляют части и т.д.). Достаточно обоснованными являются механизмы определения содержания диалога и монолога: они призваны обеспечивать повторяемость лексики и грамматики. При этом учебная коммуникация будет возможна по ключевым вопросам изучаемой речевой темы.

В рекомендациях показаны этапы реализации Концепции на примере тематического цикла уроков с учетом преемственности между классами и

внутренней преемственности этапов (см. выше) формирования лексической, грамматической, речевой и коммуникативной компетенций. Методические рекомендации будут выполнять функцию руководства для разработчиков программ и авторов учебников, а также будет служить практикоориентированным методическим материалом для учителей школ при планировании учебного процесса. Кроме того, предложенное единство тематического минимума является благоприятным условием для интегративной деятельности учителей языковых предметов, не являющихся языком обучения в классе.

Указанная концепция разработана с учетом современных достижений лингвистической науки, состояния языковой ситуации в школах Казахстана, возможностей интеграции языковых программных материалов на когнитивной основе. Основой для такого подхода явились результаты казахстанских ученых в области лингводидактики и социолингвистики, отраженные в их опубликованных трудах [25-29].

Список использованных источников

1. Закон Республики Казахстан от 11 июля 1997 года № 151-І О языках в Республике Казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 20.08.2024 г.) // Закон Республики Казахстан от 11 июля 1997 года № 151-І (с изменениями и дополнениями по состоянию на 20.08.2024 г.)
2. Концепция развития языковой политики в Республике Казахстан на 2023-2029 годы // <https://www.gov.kz/memleket/entities/sko-sayasad/documents/details/>
3. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования (приказ Министра просвещения РК от 03.08.2022 г. № 348, с изменениями от 23.09.2022 № 406)
4. Об утверждении типовых учебных планов начального, основного среднего, общего среднего образования Республики Казахстан (приказ МОН РК от 08.11.2012 г. № 500, с изменениями от 12.08.2022 г. № 365; от 30.09.2022 г. № 412)
5. Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся (приказ МОН РК от 18.03.2008 г. № 125; с изменением, внесенным приказом Министра просвещения РК от 13.04.2023 г. № 96)
6. Об утверждении перечня учебников для организаций среднего образования, учебно-методических комплексов для дошкольных организаций, организаций среднего образования, в том числе в электронной форме (приказ МОН РК от 22.05.2020 г. № 216, с изменениями, внесенными приказом и.о. Министра просвещения Республики Казахстан от 22 мая 2023 года № 140, в редакции приказа Министра просвещения РК от 03.07.2023 № 194)
7. Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году. Инструктивно-методическое письмо Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2023. – 106 с.
8. Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся / Приказ МОН РК от 18 марта 2008 года № 125 (в соответствии с внесенными изменениями от 13 апреля 2023 г) / www.uba.edu.kz.
9. Об утверждении критериев оценки знаний обучающихся приказ МОН РК от 21 января 2016 года № 52 / www.uba.edu.kz.
10. Инструкция по процедурам критериального оценивания и документированию для средней школы в рамках обновления содержания образования / www.uba.edu.kz.
11. Руководство по критериальному оцениванию для педагогов начальной школы www.uba.edu.kz. www.uba.edu.kz.
12. Руководство по критериальному оцениванию для педагогов основной и общей средней школы: учебно-методическое пособие www.uba.edu.kz.
13. Сборники заданий по формативному оцениванию в разрезе классов, предметов и языков / www.uba.edu.kz.

14. Сборники заданий по суммативному оцениванию в разрезе классов, предметов и языков /www.uba.edu.kz.
15. Методические рекомендации по суммативному оцениванию в разрезе классов, предметов и языков/ www.uba.edu.kz..
16. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. — 2. изд., доп. — Москва : Большая Рос. энцикл., 2002. — 707
17. Кобозева, И.М. Лингвистическая семантика [Текст] / И.М. Кобозева. — М.: УРСС, 2000. — 346с.
18. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). — М.: Издательство ИКАР, 2009. — 448 с.
19. Золотова Г. А., Онипенко Н. К., Сидорова М. Ю.. Коммуникативная грамматика русского языка. — Москва. 2004-
20. Золотова Г. А. Синтаксический словарь: Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса. Изд. 4 - 2011.- 440 с.
21. Булатбаева К.Н. Семантические типы элементарных высказываний. — Вестник ЕНУ, 2004, №1. — С. 116-123.
22. Булатбаева К.Н. Семантические типы элементарных высказываний как универсальная основа развития полиязычия// Сб. Материалов международного научного семинара «Мультилингвизм и межкультурное образование: опыт преподавания иностранных языков в Казахстане», посвященного 20-летию Независимости Республики Казахстан. 20 января 2012— Астана: ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, 2012 — С. 9-124.
23. Темирбулатова А.А. Семантические типы элементарных высказываний как основа синтаксической синонимии в английском языке// «Профессиональное полиязычие: задачи, проблемы и пути решения»/Сборник материалов Международной научно-практической конференции
24. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. - Москва: Русский язык. 1989 - 278 с.
25. Булатбаева К. Н. Қазақстанның солтүстік өңірінде білім беру жүйесінде мемлекеттік тілдің әлеуетін арттыру жолдары //Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған «Көптілділік және мәдениетаралық коммуникация: тәжірибе, мәселелер, перспективалар» халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. — Павлодар: Торайғыров университеті, 2022. — С. 10-20 (ISBN 978-601-345-274-6)
26. Резуанова Г.К. и др. Қазақ тіліне басымдық бере отырып үштілді білім беру// Сборник международной научно-методической конференции «Современная лингводидактика и развитие трехязычного образования». — Нур-Султан, 2022. — С. 34-40
27. Бижкенова А.Е. Мотивация как важный личностный фактор в основе продуктивности процесса обучения иностранным языкам в школе // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия Педагогические науки. — 2022 . - №4 (67). - С. 215-233.

28. Булатбаева К.Н., Капенова Ж.Ж., Резуанова Г.К. Моделирование обучения целевым языкам в мультикультурном аспекте // Вестник Торайгыров университета. Педагогическая серия. - №4. - 2022. – Б. 153-163.
29. Бижкенова А.Е. Иностранные языки в системе образования в Республике Казахстан. Монография. 2-ое исправленное и дополненное издание – Астана: ИП «Булатов А.Ж.», 2023.-204с

Содержание

Введение	88
Раздел 1. Концепция обучения языкам в школе	89
Раздел 2. Методические рекомендации по реализации Концепции обучения языкам в школе.....	106
Заключение.....	183
Список использованной литературы.....	185